

Pater J. C. Alberdingk Thijm S.J. en Rolduc.

.....

In het vorig Jaarboek, dat reeds ter perse was, toen het bericht van den dood van Pater Alberdingk Thijm ons bereikte, konden wij aan de vereerende nagedachtenis van onzen "oudsten en trouwsten medewerker" slechts enkele woorden van hulde en dankbaarheid wijden. Thans kunnen we over de 66-jarige relatie van Pater Thijm en Rolduc eenige nadere bijzonderheden mededeelen. Temeer, omdat wij in staat zijn, uit de correspondentie van den Rolducschen leeraar en lateren directeur Mgr. Dr. Willem Everts met Pater Thijm's vader Jos. Alberdingk Thijm het een en ander te publiceeren over de jeugd van den Godbegenadigden oudsten zoon, dat verdient voor de geschiedenis bewaard te blijven. De origineele brieven van Everts aan Thijm, die hier voor 't eerst worden gedrukt, bevinden zich in de Bibliotheca Thijmiana te Amsterdam. Onze dank aan Dr. J. F. M. Sterck en aan Pater Drs. H. Durkens S.J., die ze zoo welwillend ter publicatie afstonden. Daarenboven heeft Mgr. Prof H. Everts, ons eenige brieven ter beschikking gesteld, door P. Thijm zelf in latere jaren aan Directeur Everts gericht. Ook aan Prof. Everts onze hartelijke dank.

Door hun wederzijdschen vriend, den architect Pierre Cuypers, waren Jos. Alberdingk Thijm en Willem Everts met elkaar in contact gebracht. 1)

NOOT 1) De brieven van Thijm aan Everts zijn ten deele gepubliceerd door Mgr. Everts zelf in "De Katholieke Illustratie", jg. 22 (1888-'89), blz. 384 vlg., en door Dr. Ferd. Sassen in het Thijm-nummer van "De Beiaard", jg. 5, dl. 2 (1920), blz. 186-206.

Een eerste brief van Amsterdam naar Rolduc, ged. 14 Aug. 1855, bevatte een uitnoodiging tot medewerking aan Thijm's pas opgerichte tijdschrift "De Dietsche Warande". Uit de correspondentie, die eerst bij Thijm's dood zou ophouden, kwam een persoonlijke kennismaking voort, die weldra groeide tot een oprechte en innige vriendschap. Naast de zaken van het verstand gingen die van het hart in de brieven van de twee hoogontwikkelde en fijnzinnige mannen meer en meer een voorname plaats innemen. De meest verscheiden onderwerpen komen daarin ter sprake. Nu eens gaat 't over de gebeurtenissen van den dag in de binnen- en buitenlandsche kunst- en letterkunde, dan weer geven blijde of droevige voorvallen in Thijm's familie stof tot schrijven. Met den uitgever Thijm bespreekt Everts de uitgave van zijn Geschiedenis der

Nederlandsche Letterkunde. Maar uitteraard staat lange jaren het beraad over de opvoeding van Thijm's zonen, alle drie naar Rolduc ter school gezonden, Jan in 1860, Frank in 1866, Karel in 1875, en over de moeilijke leiding van diens dochter Catharina in de brieven voorop. En met de jaren werd Everts meer en meer de priester, bij wien Thijm "in zaken van het praktische maatschappelijk leven op zichzelf niet alleen, doch ook in hun verband met het zieleleven" 1) gaarne te rade ging. Een onverdacht getuige, Thijm's jongste zoon, schrijft in het leven van zijn vader 2):

NOOT 1) J. A. Alberdingk Thijm, door A. J. Amsterdam, 1893, blz. 206.

NOOT 2) t. z. p. blz. 207.

"Hij schatte de menschenkennis, en het op deze gebazeerd oordeel van dezen man, hoog; en, als paedagogische specialiteit hem nog het allerhoogst; weêrvoer Thijm de een of andere teleurstelling in verwachtingen die hij omtrent zijne kinderen koesterde, en was zijn oordeel over hoe te doen niet aanstonds helder onder de bewogenheid van zijn gemoed, dan verzocht hij den heer Everts hem voor te lichten en niet zelden konformeerde hij zijn gedrag aan den dan onmiddellijk ontvangen uitvoerigen en beredeneerden raad. Natuurlijk, de heer Everts was, waar het omstandigheden gold, die zijng gemoed niet zoo dadelijk en zoo bijzonder in beroering brachten, helderder van inzicht en kalmer van besluit. Hij schreef dan brieven, waarin hij rekende op de gevoeligheden van Thijm's hart en die met nauwkeurige behoedzaamheid ontzag om geen onnoodige prikkeling te weeg te brengen. Hij gaf Thijm niet zelden den levensmoed terug, die voor een oogenblik dreigde te verminderen. Hij was in die gevallen Thijm's degelijke en toch bescheiden raadsman, wiens heldere blik van een uitstekenden invloed was, en Thijm's gemoed richtte zich op in het kontakt met Everts' geschreven woord, zooals zijn leest zich verhief bij eene persoonlijke ontmoeting met denzelfden man."

Thijm's oudste zoon Jan was op 3 Juni 1847 te Amsterdam geboren. Daar zijn moeder ziekelijk was, en tot herstel van gezondheid soms maanden achtereen te Zandvoort of in het Gooi moest vertoeven, rustte de eerste opvoeding in den huiselijken kring hoofdzakelijk op den vader, wiens lichtend voorbeeld van diep-doorleefden godsdienstzin en vurige liefde tot de Kerk zijn oudsten zoon dan ook tot zijn dood zou bijblijven. 't Meest van alle kinderen heeft zeker Jan van de edele persoonlijkheid van zijn vader geërfd, zooals hij ook diens Katholieke traditie 't volledigst zou voortzetten. Maar Thijm's overbezet leven liet hem geen tijd genoeg om zich voldoende aan zijn kinderen te geven. "Vroeger dan men anders de kinderen op de kostschool legt, schrijft hij aan zijn dochter (14 Juli 1863),¹⁾ hebben wij ons van het zoete verkeer met onze beide oudsten moeten berooven - omdat de lieve Moeder te zwak en ziekelijk was voor het zelve grootbrengen van zulke gezonde en levendige kleintjes." Jan kwam als oudste 't eerst aan de beurt. "Op Oktaaf dag van St. Laurentius 1859" schrijft Thijm aan Everts 2):

NOOT 1) Catharina Alb. Thijm. Jos. Alberdingk Thijm in zijne Brieven geschetst als Christen, Mensch, Kunstenaar. Amsterdam, 1896, blz. 141.

*Mijn oudste zoon is nu 12 jaar geweest. .. Ik heb het voornemen dit kind op zijn 15e jaar in mijne fabriek- en handelszaak op te nemen, maar zou hem, vóór dien tijd nog gaarne wat stileeren. - Niet alleen zou ik de qualiteiten van hart en geest bij hem willen verbeterd zien, - maar ook, zoo mogelijk, hem **liefde voor edele vormen inprenten**. Ik geloof dat dit het beste in eene kleine voorbereidende **maatschappij** kan geschieden. Waar, echter, vind ik eene zulke? De meeste kostscholen, die ik ken, zijn mij te wereldsch; men ontvangt er **une éducation payenne saupoudrée de christianisme**, met andere woorden, het ellendig boek van den goeden en vromen Kamerijkschen Bisschop, de **Télémaque**, is er wetboek van zede-en kunstleer. Nadat mijn kind de koningsdochters Cátharina, Ursula en Elisabeth, heeft leeren kennen en liefhebben, zou ik hem niet gaarne de geringste belangstelling voor de lichtekooi zien ingeboezemd **qui ne pouvait se consoler du départ** van den overspeler **le sage Ulysse....** Kon het denkbeeld bij hem levendig gehouden worden, dat men zich in alle maatschappelijke en individueele handelingen katholiek moet betoonen, dan zou ik een mijner vurigste wenschen vervuld zien.*

Al liet het antwoord zich eenige maanden wachten, - men leefde toen niet zoo haastig als nu, - toch moet 't den fijnvoelenden Thijm wel hebben aangestaan. Everts schrijft:

Gelukkiger wijze heeft de Schepper in ons eene wrekende stem gelegd, die bij elke verkeerde daad, bij elke schuldige verzuimenis, ons de begane fout verwijt en ons tot herstelling aanspoort. Ik hoor ze sedert dagen en weken, die stem, en ben niet meer in staat hare inspraak langer onverhoord te laten: ziehier den armen zondaar aan uwe voeten; hij brengt U een antwoord. Nu dadelijk ter zake. - Ik houd het voor uiterst wenschelijk, dat uw zoon, alvorens de groote maatschappij binnen te treden, in een anderen kring dan den, ja hartelijken, bezielenden, niet te ontberen, - maar bijna altijd eenzijdigen - familiekring, zijne opvoeding voltooië. In het genie vergeeft men wel eenzijdigheid, in den gewonen burger - koopman of ambtenaar - niet. Ook de karaktervorming geschiedt, onder vele opzichten, beter elders. Ook daar, evenals in den geest, is er iets wat men familie-eigen kan noemen; dit nu moet, niet van zijne eigenaardigheid, maar van zijne scherpe kanten, van het te bevrijd worden. De wrijving van geest op geest, van hart op hart, beschaaft, tempert, verwarmt, wekt eerbied en toegevendheid ook jegens andersdenkenden. Ziedaar dus bepaald mijne overtuiging: zend Uwen Jan (zoo heeft Pierre 1) hem mij genoemd) een paar jaren elders.

NOOT 1) Cuypers.

Maar waarheen? Van al de Hollandsche kostscholen die ik ken, schijnt er mij geene geëigend. Vele door leeken bestuurde pensionaten raad ik U bepaaldelijk en ten sterkste af, amdat ik persoonlijk en bij ondervinding weet, dat de zedelijkheid er niet genoegzaam gewaarborgd is. Katwijk ken ik niet. - De Belgische instituten zijn mij wat te zeer

gefrancizeerd en te oppervlakkig. De moedertaal (vlaamsch) is er geheel of bijna geheel nul; men leert er dansen, rijden, zwemmen, schermen, enz. en dan krijgen de ernstige bezigheden mageren kost.

Aha! denkt ge, dat is "Cicero pro domo"; och neen! luister liever: Hollandsche rondheid is spreekwoordelijk; ik ga U een staaltje van de Limburgsche geven; slechts onder eene konditie: doe mij de beleediging niet, voor rekening van den persoon te nemen, wat van het slag gelden mag. Niets is exigenter dan geleerden. Wij hebben er een paar voorbeelden van gehad. Een bekend Duitsch schrijver heeft twee zonen bij ons gehad, die in niets, in geest althans niet, hun vader geleken. Wij konden hun geen verstand met lepels ingeven, en.... de oude heer was op slot van rekening ontevreden, of beter niet genoegzaam tevreden. (Ik moet er, ter onzer regtvaardiging bijvoegen, dat de Jezuiten en Jozephieten niet gelukkiger waren geweest.) Gewoonlijk eischen zij van eene school eene hoogte, eene volmaaktheid, die mogelijk voor hen of huns gelijken passend, maar "pour le gros des hommes" een eutopie is. Zij vergen eene speciale ontwikkeling in die rigting, die zij zelven gevolgd hebben en wel meestal volgens hunne zienswijze en opvatting, die misschien zeer gegrond, maar niet altijd de eenige houdbare zijn; met een woord, zij verliezen uit het oog, dat eene school - kollegie, instituut, of wat naam zij drage - slechts algemeene, voorbereidende en voor een ieder noodige kennissen geeft, en dat specialiteiten ook speciaal moeten gevormd worden.

Dit alles dient niet om U te zeggen:

"zend uwen zoon niet herwaarts"; dat wil alleenig zeggen: zoo gij, geachte vriend, nadat ik U de onderwijs. en opvoedingsmethode van Rolduc zal blootgelegd hebben, U besluiten zoudt om Jan aan onze zorg toe te vertrouwen; dan bid ik U te gelooven, dat wij, en ik in het bijzonder, iets aanvaarden, dat ons hoogst aangenaam en vereerend is, maar dat ons ook wel eenigszins doet huiveren voor den uitslag, ten minste genoeg om mij te weerhouden van overdreven hoogschatting onzerzelven. Immers, voor elk rechtschapen hart, en voor mij nog meer, die meen bewezen te hebben hoe goed ik het met uwe hooggeschatte familie en met uwen persoon meen, is er niets gevoeliger, dan dat men aan iemands verwachting, ook met den besten wil, niet kan voldoen. Zie, ik gaf er wel wat om, dat ik U dit alles eens mondeling kon zeggen; honderd gedachten komen me tegelijk voor den geest, en ik kan er toch geen traktaat over schrijven.

Rolduc bestaat 1° uit een Seminarium, dat is, de studie der oude talen (op klassiek. christelijken voet), voor hoofdvak, en het overige... .meer of minder tot nevenvakken... .

2°. Uit een instituut of handelsschool, in dubbele uitgave: voor Hoogduitschers en voor Nederlanders....

Nu; wilt gij uwen zoon in 't Seminarium plaatsen dan leert hij latijn en grieksch op zijn best;.ook andere vakken, maar op de wijze van iemand die 6 jaren, of zelfs 8, tot zijn dispositie heeft en dus het eene na het andere;Wilt gij hem in het instituut plaatsen, dan leert hij geen latijn, noch grieksch, tenzij in privaattlessen, die niet zeer menigvuldig kunnen zijn, of hij moest dan in eenige vakken dermate boven de anderen weg zijn, dat hij den tijd, aan die vakken gewijd, geheel te zijner beschikking hadde.

Nog een woord over opvoeding. Ik ga daaromtrent in geene bijzonderheden. Onze methode is, meen ik, echt christelijk, katholiek, vaderlijk zonder zwakheid, streng zonder willekeur. Uitzonderingen hierop, in de toepassing van het principe, zijn menschelijke fouten, die iedereen, helaas! ook de priester, heeft.

Behoef ik te zeggen, wat een gunst het voor mij ware indien - voor zoover de algemeene orde, mijne bezigheden, en. ... dit is vreemd en toch is het zoo, in zoover het welbegrepen belang van 't kind zulks toelaat, - uw zoon onder mijne (och arm!) speciale leiding stond? Zou hij echter zelf zich met meer vertrouwen tot een anderen der Heeren getrokken voelen en mogt ik oordeelen, dat die Heer hem gevoegelijk naar uwe meening, leiden kon, dan zou ik hem laten begaan.

Valt er nu nog wat op te helderen, dan verzoek ik een paar woorden; men denkt niet aan alles, en een brief is nooit een gesprek, wat er de "Manuels de style épistolaire" ook van zeggen, om hun vak op te luisteren. (n. 17, 3 Nov. 1859)

Met Paschen 1860 kwam de nog geen 13-jarige Jan naar Rolduc. 't Lijkt een voorzienige beschikking, dat Thijm erop stond, dat zijn zoon naast zijn opleiding voor den handel door privaattlessen in het latijn zou worden onderwezen. Aan Everts kon de komst van den zoon van zijn geliefden vriend, aan wien hij thans zijn bijzondere zorg mocht wijden, niet anders dan welkom zijn. En de vader kon zijn jongen aan den priester, die hemzelf later zoo dikwijls tot steun zou zijn, met vertrouwen en gerustheid overlaten. Het is niet te verwonderen, dat de warmte van het vaderhart zich al spoedig in een diepgevoeld dankwoord uitte. Na de tot-nu-toe zuiver-intellectueele relatie bracht die dankbaarheid van Thijm de beide mannen 't eerst dichter tot elkaar.

Ik verzeker U, dat het mij nog weinig in mijn leven overkomen is, dat zoo onverdiende gunst met zooveel ruimte mij werd toegekend, als de belangstelling en bescherming, de leiding en kweeking, die Gij onzen Jan ten beste geeft.... Ik dank God, die mij zooveel rijke genadegaven, dag aan dag, toedeelt, dat Hij mij in deze betrekking ten Uwen opzichte geplaatst heeft; en ik zou mij gelukkig rekenen de vriend van onzen Pierre te zijn - al ontbrak in deze zielsverwantschap al hetgeen ze mij in zichzelf, dierbaar maakt - en al had ik hem alleen de ontmoeting van U, geëerde vriend, met al wat daar voor mij en de mijnen uit volgt, te danken (n. 12, 19 Mei 1860).1)

..... NOOT 1) Reeds gedrukt in "De Beiaard", t. a.p. blz. 192-193.

Everts' oordeel over den nieuw-aangekomene klinkt in een bericht aan diens ouders voorloopig nog vrij gereserveerd:

Mevrouw, uwe geliefde echtgenoote, was niet aan het ware adres, toen zij mij verzocht uwen zoon Jan aan te sporen tot eene regelmatige korrespondentie; dagelijks vind ik mij verplicht eenen rouwmoedigen terugkeer op mij-zelfen te maken, eer ik het waag hem te vragen: Jan heb je geschreven? Jan, is 't antwoord al klaar? Jan, waar is je brief? enz. En zoo ik niet dikwijls reeds met mijne verontschuldiging ware voor den dag gekomen,

dan zoude ik nog heden daarmede mijne letteren moeten beginnen; wees genadig en ontsla mij.

*Wat mij troost is de gedachte, dat zoo er iets ongunstigs aangaande onzen (thans, ja, **onzen**) zoon ware te melden geweest, ik U eerder daarvan Zoude kennis-gegeven hebben. Neen, noch zijn gedrag, noch zijn vlijt zijn berispelijk. De krachtige en tegelijk zachte vaderhand heeft den vatbaren knaap eene uitmuntende rigting, naar geest en hart, weten te geven, en zoo wij het geluk mogen hebben hem met rijpere begaafdheden en een meer gezet karakter aan den huiselijken kring weder te geven, dan komt nog ontegensprekelijk de eerste en grootste dankbaarheid van het voltooide gebouw aan den wijzen grondlegger toe; en dat geluk, ik benijd het U niet, hoe groot het ook is. Laten wij bidden, werken en hopen!*

*Zoo er iets te zeggen valt, dan is het, dat hij het **decorum** in houding, gang, kleeding enz. wel niet al te streng in acht neemt; in weerwil van alle vermaningen loopt hij nog altijd wat gebogen, sleept hij nalatig zijne beenen, is hij er te weinig op bedacht zijne kleederen zoo veel mogelijk scheur- en smetloos te bewaren. Intusschen is het mij (onder ons gezegd en zonder dat Mevrouw Alberdingk het hoore) liever zoo dan dat Jan een opgeflikt heertje ware. Want, indien het waar is, dat een vernatigd uiterlijk een dito innerlijk verraadt, dan is het ook waar, dat niemand twee heeren kan dienen, en alle zorg aan de schors verwenden, zonder dat de vrucht erdoor lijde. Evitons les extrêmes.*

De latijnsche lessen, die ik hem slechts twee uur per week kan geven, zijn ook voor mij een waar genoegen. Wij leeren elkander kennen, en ik kan hem derhalve meer nuttig zijn. Twee uren is wat weinig, maar hij zal er toch genoeg van leeren, om een mondvul te verstaan en zich zelven verder te oefenen, als hij zulks verkiest. (n. 20, 14 Juli 1860)

In het "wij leeren elkander kennen" van de laatste alinea voelt men reeds, hoe in de latijnsche privaattlessen de grondslag gelegd ging worden voor de innige genegenheid van hart tot hart tusschen den jongen Thijm en hem om wiens persoon in later jaren zijn herinneringen van Rolduc zich steeds zouden blijven concentreeren. Voor Jan was Everts niet enkel de leeraar of de vriend van zijn vader, hij leerde thans reeds voor zijn verder leven een eigen ouderen vriend in hem zien, met wien een volkomen wederzijdsch vertrouwen hem ging verbinden. Aan hem kon Everts dan ook meer geven dan wat latijnsche kennis: hij hield hem in den dagelijkschen en intiemen omgang het voorbeeld voor van zijn stoer en eerlijk karakter en van zijn priesterlijke deugd, hij deelde hem geleidelijk aan mede zijn jonge en ridderlijke geestdrift voor het goede en schoone, en bovenal de warmte van zijn vaderlijk gemoed.

Jan Thijm is zeker Everts' meest geliefde leerling geweest - "ik wensch, dat Jan in mij een zoo goeden vader moge vinden, als hij mij een geliefde zoon is" (n. 26, 14 Mei 1861) - en zoo hij later op de beide jongere zonen van zijn vriend niet meer dien invloed tot het goede heeft kunnen uitoefenen, die bij Jan met zooveel zegen bekroond was, dan is dit niet enkel hieraan te wijten, dat hij toen te zeer door het directeurschap in beslag werd genomen, en dat zijn aangeboren aandrang tot persoonlijk-zich-geven buiten zijn plichtmatige werkzaamheid door den sleur der jaren wellicht wat was afgesleten, maar

ook en vooral hieraan, dat hij niet meer den voortreffelijken en harmonischen aanleg van verstand en karakter ontmoette, die hem in Jan zoo spoedig een verwante ziel had doen vinden.

Uit Everts' brief wist vader Thijm, dat er te Rolduc niet alleen in de zaken van opvoeding en vorming, maar ook in de gewone dingen van het dagelijksche leven met liefde voor zijn zoon zou worden gezorgd. Zijn antwoord getuigt van zijn dankbaarheid:

Hoe welkom is ons de tijding, dat Jan het goed maakt. Hij is zelf ook zoo tevreden, dat we 't niet beter kunnen wenschen. En hij heeft al een medalje behaald! De middeleeuwsche kiemen worden levendig bij hem gehouden God is wel goed op mij. Daar zijn in mijn leven zoo vier, vijf groote dingen, die telkens als ik er aan denk (en dat gebeurt ieder oogenblik) de tranen naar de oogen doen zwellen, en hoofdschuddend mij mijnen Heer doen tegemoet roepen: "Gij maakt het àl te goed met mij": van deze dingen is uwe vriendschap, mij zoo sprekend blijkend in de aanneming van mijn jongen, er een. (n. 15, 3 Aug. 1860).1)

NOOT 1) Gedeeltelijk gedrukt in "De Beiaard", t. a. p. blz. 193.

Uit Rolduc werd Thijm intusschen geregeld over zijn zoon ingelicht:

Jan is in den besten welstand en schijnt mij meer dan ooit van zin om de eerste prijzen zijner klas te veroveren. (n. 21, 6 Nov. 1860).

Jan groeit al aan, hij wordt wijzer en mannelijker, van dag tot dag, hij is leergierig en vooral braaf en vroom, zóó zelfs dat hij ons sticht door zijne houding in de Kerk; waarom kan ik er niet bijvoegen, dat hij eene fierdere houding en gang heeft aangenomen! (n. 23, 30 Dec. 1860).

Ik hoop dat Jan wat minder ontredderd zal aankomen, dan 't laatste maal; hij heeft al wat meer geleerd zich te bestieren. Hij had, wel is waar, al zijne schoenen zoo afgesleten dat ze voor geene reparatie meer vatbaar waren, maar ik heb er hem twee paar nieuwe bij laten maken, en nu is hij weer wat opgeknapt. (n. 25, 20 Maart 1861)

*Et Jean qui aura des prix, et Jean qui fera une déclamation, et vous qui n'y serez pas!?! Calmons-nous un instant, et descendons dans la garde-robe de notre déclamateur. Les meilleures jaquettes (ou comment appelez-vous ça?) en drap, commencent à s'user, et ses pantalons en font autant. Si vous pourriez lui procurer les habits que vous lui préparez pour l'hiver prochain, ce ne serait peut-être pas mal, si toutefois vous tenez à ce qu'il apparaisse en tenue un peu plus que **suffisamment** belle. Mais mon homme a grandi encore, et il vous faudrait peut-être la mesure; ce serait facile à faire prendre - la voulez-vous? préférez-vous que je lui fasse faire qqchose ici? mais alors des indications s.v.p.; ou voulez-vous mettre son humilité encore un peu à l'épreuve, en le faisant paraître en jaquettes "telles que le temps les a faites"? - vous pouvez être sûrs, qu'il sortira*

victorieux de cette épreuve, car il n'est toujours pas très fier de ce côté-là. (n. 27, 28 Juli 1861)

*Jan is wel, hij is **poëet**, hij vertaalt Virgilius, Titus Livius - ook al Horatius maar alles op christelijke wijze, hoor! wees me er maar niet te boos om. (n. 28, Sint Caecilia 22 Nov. 1861).*

*Hoe verheugt het mij U te kunnen ver. zekeren dat Jan, onder alle opzigten, perfekt aan onze verwachting beantwoordt: hij wordt me eer te ernstig en mannelijk dan dat hij het te weinig zou zijn. Ook zijn uiterlijk begint hij wat meer te verzorgen, schoonde benen, als waren zij met paaltjes gevuld, nog altijd dat ietwat slepene verraden. Hij maakt ook al een versje, altijd meer **redelijk** dan **dichterlijk**: dat is in alle geval beter dan het omgekeerde, Ieder houdt van hem, professors en studenten, en zoo ik hem al minder zie, sedert ik hem geene particuliere les meer geef, ik denk des te meer aan hem. (n. 30, 24 Maart 1862).*

*Ge zult misschien niet kwaad doen, Jan, na de vakantie, eens. zelf te laten huizen, rekeningen betalen enz, enz. Dat zal een pas verder zijn tot een zelfstandig leven. Ik zend U nevensgaande een staaltje van Jan's dichtkunst. Ik heb er hier en daar wat aan gevijld, maar **het stuk is van hem**. Wilt ge 't niet in den Almanak van 1863 opnemen? Dat ware eene aanmoediging en tevens eene belooning voor den 14-jarigen zanger en...mag ik het er bijvoegen, een prospektus onzer "Anstalt". Natuurlijk moest er dan zoo wat als „student te Rolduc" of iets anders onder staan.*

*Is er volstrekt geen kans om Jan nog een jaar te houden? Hij gaat zoo vooruit, en is zoo **leergierig**, dat hij nog grieksch zou wenschen te kennen. Ik heb hem echter geen woord gezegd om hem aan te sporen dit van U te vragen, noch iets dergelijks: 't is maar zoo'n **pium votum** van mij en van vele zijner professoren. Wat zegt moeder daarvan? (n. 31, 14 April 1862).*

Aan Everts' wensch betreffende het gedichtje van zijn leerling werd voldaan: Thijm plaatste de eerste "letterproeve" van den 14-jarige "Op den dood van onzen dierbaren medeleerling en vriend J. van Oppen" in den "Volks-Almanak" van 1863 (blz. 82-84). Maar het *pium votum* van den Rolducschen leeraar voor Jan's langer verblijf te Rolduc had ondanks het bescheiden beroep op de hulp van moeder minder succes. 't Was van den beginne af het voornemen van vader Thijm geweest, zijn zoon maar 'n paar jaar "op kostschool te leggen" en hem dan in zijn zaak op te nemen. Het plan bleef vaststaan: met de zomervacantie van 1862 zou Jan Rolduc voor goed verlaten: Hoezeer Everts tegen dat vertrek ook opzag, hij durfde toch aan Jan's vader een terugkomen op zijn besluit niet meer voor te stellen.

En Jan zal, denk ik, de eerste guldens die hij op 't kantoor zal verdienen, besteden om in beeld dáár te komen, waar hij in wezenlijkheid niet meer zal zijn en waar hij toch eene groote leemte zal laten. Ge weet niet hoe men zich hecht aan iemand, die, al was hij U

om andere oorzaken niet reeds dierbaar, door U gevormd, onderwezen, geleid wordt, en als een deel van uwen geest en van uw hart medeneemt. Ik keur ten volle goed wat gij ten opzichte van Jan besloten hebt, maar ik zal zijne afwezigheid diep gevoelen. Moge hij, in zijne toekomstige betrekking, aan uwe en onze verwachting voldoen! (n. 32, 23 Juni 1862).

Maar enkele weken later vroeg Jan zelf aan zijn vader, zijn verblijf te Rolduc nog met een jaar te mogen verlengen. Zijn schrijven is ons niet bewaard, maar het begeleidend briefje van Everts zegt genoeg over den inhoud. De genade werkte alom Jan geleidelijk aan te brengen waar God hem hebben wilde: naar het Priesterschap.

Jan brengt me daar dezen brief met verzoek zijne bede dringend te ondersteunen. Ik heb hem ondervraagd of iemand hem dezen stap geïnstigeerd heeft, of 't in een oogenblik van overspanning geschiedt, of er iets anders is dan de bloote overtuiging zijner daad? Antwoord: niets!

Nu lees ik dien brief, en ik moet het bekennen, 't was mij onmogelijk de tranen te weerhouden die mij, bij 't ontblooten van dat edel, echt-christelijk, hoogst-ernstig gestemd gemoed in de oogen kwamen. Ik geef U geene andere motieven aan, dan die hij geeft; maar ik bid U, ik smEEK U, laat Jan nog een jaar hier; ik vraag het U als eene persoonlijke gunst, die ge mij om der vriendschap wille niet zult weigeren; ik vraag het U om de gelegenheid te hebben mijne liefde jegens hem, mijnen dank jegens U, door aan hem te besteden zorg te betuigen.

Wat een zegen, mijn vriend, staat er U in dat kind, wat zeg ik? in dien man, te wachten! Wat een rijpheid van geest, wat eene overtuiging, wat een hartelijkheid! Ik mag niet verder gaan: mijn hart stroomt over - overigens is mijn tijd, à la minute, verlopen, ik moet ter klas-se. . . maar slaat onze vraag niet af!!!!

P. S. Prof. Janssen 1) komt op 't oogenblik bij me; ik zeg hem de zaak; hij verzoekt mij zijne bede bij de mijne te voegen, wat ik bij deze doe. (n. 33, 10 Juli 1862).

NOOT 1) Joannes Janssen, leeraar Rolduc 1854-1877, pastoor-deken te Gennepe, overl. 13 Febr. 1888.

De laatste helft van den brief houdt een voorspelling in, die voluit waarheid zou worden. Everts had die jonge ziel genoeg leeren doorzien om te weten, wat met Gods hulp van hem mocht worden verwacht.

Thijm liet zich verbidden. Jan zou nog een jaar te Rolduc blijven. Maar intusschen moest zijn toekomst worden verzekerd. Thijm's eigen zaak in verduurzaamde levensmiddelen bood weinig vooruitzichten. Er deed zich een gelegenheid voor, een grooten boekhandel te Amsterdam, die van de Wed. van Langenhuysen, over te nemen. De boekhandel leek 't meest met Jan's aanleg overeen te komen en in de lijn van diens voorkeur te liggen.

Thijm had zijn raadsman van zijn plannen op de hoogte gebracht. Deze antwoordde:

*Wacht nog wat, eer ge eene beslissing neemt aangaande Jan. Ik ben veel meer van Uwe meening, dan ge schijnt te denken (zoo ik goed **tusschen de lijnen** gelezen heb). Wij zullen er eens rijpelijk over nadenken, en ik zal Jan de zaak mede toelichten. Ik heb van het voornemen eerst iets vernomen na Pierre's vertrek van hier. (n. 37, 12 Jan. 1863).*

*Nu is dan definitief, naar onze menschenlijke berekeningen, Jan's toekomst bepaald, en, hoop ik, verzekerd. De bijzonderheid, dat hij de zaak van de Wed. v. L., vergroot en veredeld, kan overnemen, is gewis zeer geruststellend; ook mijn, in zaken van handel (en meer andere) zeer kortzigtig oog heeft dat gezien. Zoo ik ooit in den handel had moeten (neen, **mogen**: ik weet tot wien ik spreek) treden, dan had ik den Boekhandel boven alles verkozen. (n. 38, 27 Febr. 1863).*

Maar: de verzekerdheid van de "menschenlijke berekeningen" zou door Gods beschikking onvoldoende gegrond blijken. Tegen 't einde van het schooljaar viel plotseling de beslissing, die aan Jan's leven een geheel andere richting zou geven. Pater Thijm heeft ons dit zelf in de volgende woorden beschreven:

*Dat is een ware **coup de grace** geweest, en wel onder de preek op St. Aloysius, die Prof. Everts op Zondag, 21 Juni 1863, hield, Toen ik hem dat den volgenden morgen kwam mededeelen, viel hij mij schreiend om den hals, en berichtte het aanstonds mijn vader, wiens plannen daardoor plotseling in duigen vielen. (16 April 1921).1)*

NOOT 1) Reeds gedrukt in Rolduc's Jaarboek 1926, blz. 59.

Het bericht van Everts aan Jan's vader luidde:

*Décidément le bon Dieu se mêle d'une manière toute spéciale de votre Jean. C'est presque providentiellement qu'il s'est adonné à l'étude du latin, que vous lui croyiez peu nécessaire; qu'il a feuilleté Virgile, Horace et Cicéron, que vous jugiez presque nuisibles; c'est presque providentiellement qu'il vous a prié de prolonger son séjour à Rolduc, d'une année encore; ensuite ses répugnances contre le commerce, votre peine à vous arranger définitivement avec les héritiers de Mme van Langenhuisen, tout cela me paraît, **dans ce moment**, avoir été l'oeuvre d'une Providence qui avait des vues plus hautes sur lui. Vous sentez, que je vous prépare à une communication qui ne vous chagrinerà pas, j'espère, non plus que votre digne épouse. Jean est venu me trouver aujourd'hui et me dit, que depuis hier, 21 juin, fête de S. Louis de Gonzague, il se sent tout-à-coup changé; qu'au fond de son âme une voix se fait entendre pour lui dire: "tu dois te faire prêtre"; que ce cri n'a cessé tout le jour, et qu'encore maintenant la conviction d'une vocation divine lui demeure. Mon premier mouvement a été de pleurer de joie, à la pensée que l'église, tant persécutée de nos jours, allait recevoir le secours d'une intelligence fortement trempée, d'un coeur pur et pieux et d'un beau nom; mais aussitôt j'ai compris qu'il fallait du calme ici, de la modération surtout et de la prudence. Je n'ai pas besoin de vous assurer, que jamais, pour ma part, il ne m'est venu à la pensée de pousser quelqu'un, moins encore Jean, à ce parti.*

J'ai toujours eu la conviction, qu'il pourrait faire beaucoup de bien comme laïque. et ne

lui parlais jamais d'autre chose. Il m'assure que personne ne lui en a parlé, qu'aucun mécompte, aucune aversion d'une autre carrière, aucune considération autre que surnaturelle ne lui a fait concevoir ce plan.

Là-dessus je lui ai fait comprendre, qu'on doit se méfier de ces pensées et résolutions exagérées, qui nous arrivent parfois dans des moments de fervent ou même d'exaltation religieuse; qu'il doit donc se dépouiller soigneusement de tante sympathie préconçue, de toute illusion chevaleresque, de tante sentimentalité religieuse, etc. etc. et il m'a promis de le faire, de prier et d'attendre. A vrai dire pourtant, il était aussi flegmatique qu'à l'ordinaire, du moins en apparence, ou à peu près. Nous sommes convenus donc, que je vous communiquerais la chose, parce que vous avez, les premiers, le droit de le savoir et d'en dire votre opinion, et ensuite, parce que cela pourrait vous déterminer peut-être à suspendre, au moins provisoirement, votre contrat à conclure avec les héritiers de Mme v. Langenh. Jean, en attendant, tâchera de se tenir dans une indifférence complète, afin de savoir si réellement ce mouvement soudain vient de Dieu ou ne vient pas de Lui.

Si vous croyez avoir des conseils à me donner, ne me les laissez pas trop attendre; je vous promets de les suivre tous, pour autant qu'ils ne me paraîtront pas contraires aux devoirs que Dieu m'impose dans cette grave affaire

Adieu, mon cher ami, avisez, et que le Soleil de la Vérité vous éclaire! (n. 2, 26 Juni 1863).

Inderdaad, Thijm's plannen vielen daardoor wel onverwacht in duigen! Hij had voor zijn oudste in de wereld een luisterrijker toekomst gedroomd dan die van een priester in Nederland zijn kon. Bij al de oprechtheid van zijn geloof en zijn diepen eerbied voor den godsdienst en de Kerk, voelde Thijm zich toch voortdurend gehinderd door de zijns inziens te zeer beperkte ontwikkeling en het geringe aesthetisch besef van de geestelijken in zijn naaste omgeving, bij wie hij overigens ook weinig waardeering vond. Misschien zocht hij daarom te gemakkelijker toenadering tot de Limburgsche clergé, waar zijn vriend en zwager Cuypers hem geregeld introduceerde, en bij wie hij vaker het type van den "beschaafden en geleerden" priester meende aan te treffen. Wellicht ook dacht hij het Priesterschap van Jan nog eenigszins aannemelijk te maken, door zich diens toekomst in een mogelijk leeraarschap te Rolduc voor te stellen. Hoe 't zij, al kregen spoedig zijn geloof en zijn dankbaarheid tot God de overhand, in de eerste opwelling van zijn gevoel liet Thijm zijn menschelijke teleurstelling aan Everts duidelijk blijken. Is 't niet gezegd, dat "de heer Everts, waar het omstandigheden gold, die zijn gemoed niet zoo dadelijk en zoo bijzonder in beroering brachten, helderder van inzicht (was) en kalmer van besluit"? 1) Hij liet eenige weken over de ontstemming van den vader heengaan en antwoordde toen:

NOOT 1) A. J. t. a. p. blz. 207.

Zoo ik wat gewacht heb alvorens Uwen, ietwat gejaagden, brief van 28 Junij te beantwoorden, dan is de reden daarvan op de eerste plaats in de hoop die ik voedde, dat

de groote smartenstillen, onrustkalmende, gelatenheidgevende tijd ook op U zijne werking niet zoude missen. Jan is veel gelukkiger geweest; bij hem heeft die transformatie in de uitzigten op zijne toekomst zonder schokken, zonder exaltatie plaats gehad; geen zijner oversten heeft opgemerkt dat er iets buitengewoons in dat gemoed omging. Thans schijnt alles eene hoe langer hoe meer gezette, vaste overtuiging bij hem te verraden, en ik moest mij zeer bedriegen in mijn oordeel over den gang van dergelijke werkingen der genade, of Jan is reeds tot eene soort van zekerheid gekomen, die ik de **kristallizatie** van zijnen wil zoude noemen.

Neen, het leven van een Rolducsch priester is het niet dat hem het meest bekoort: hij denkt aan de **strooijen hut**, aan den **verlaten zondaar**, op zijn **verlaten leger**, in een **verlaten bosch**; en toch met kalmte. Hij zegt dat ook met dien droogen scherts, dien gij hem kent, en als lagchende over de bloemen, die zijne verbeelding hem, ook in zoo heilig en groot eene zaak, weet te strooijen. Hij heeft de overtuiging, dat de nadere bijzonderheden van zijne roeping door zijne oversten, door de omstandigheden, door de lust die hem **dan** zal bekruipen, dienen bepaald te worden.

Hij verzekert mij al zijne plannen vaarwel te zullen zeggen, zoodra eene andere overtuiging de tegenwoordige zou komen vervangen: meer kan men niet verlangen.

Wij doen, geloof ik, het best, zoo wij ons evenmin als Jan, omtrent de bijzonderheden dier toekomst bekommeren. Wie zal dat bepalen? Wat is de genegenheid van een oogenblik? In ieder geval zal hij wel geen "boerenkaplaan worden, dien men bespotten zal om de meer dan tien of twaalf boeken zijner bibliotheek". Niet gij, maar de meer dan gewone gaven des geestes en des harten bij onzen lieveling "le pourvoiront contre cette destinée".

De studie der filosofie, met hare nevenvakken, duurt gewoonlijk, hier altijd, twee jaren; de theologie omvat er drie à vier, zoodat Jan pas 22 jaar oud zal zijn, op het tijdstip, dat hij aan het einde der studieloopbaan zal staan, en kan bijgevolg nog niet gewijd worden. Dat zou een gunstige tijd zijn om hem een paar jaren naar Leuven, of Bonn, of Rome, of München te zenden, en daartegen zullen zijne oversten, meer dan waarschijnlijk, niets hebben. Gij spreekt van decentralisatie van 't familieleven. De sterkste band tusschen de verschillende leden eener familie, vooral wanneer later persoonlijke belangen hen uit elkander rukken, dat is de priester. En wie zegt U, dat hij niet eens in datzelfde huis der Wed. Langenhuizen, als tweede opvolger van Mgr. Smits 1), den "Tijd" zal zitten te schrijven?...

NOOT 1) Mgr. Judocus Smits (1813-1872), eerste
hoofdredacteur van "De Tijd".

Uwe echtgenoot heeft, denk ik, in haar eigen vroom gemoed den troost gevonden, dien zij bij de onverwachte tijding aangaande Jan behoefde; ik heb de overtuiging dat, zoo die roep waarlijk goddelijk is en bijgevolg blijft duren, gij beiden er u gelukkig in zult voelen. (n. 43, 19 Juli 1863).

Jan zou voorloopig te Rolduc blijven, en hoe weinig geregeld zijn humanistische opleiding ook geweest was, toch werd hij tot de studie der filosofie toegelaten.

Jan heeft de "philosophie" al heel lief; hij gaat den weg eener grondige, krachtige vorming, die, niet met buitensporige voorliefde aan een enkel vak gehecht, zóó naar eene algemeene ontwikkeling streeft, dat later de keuze van eene bijzondere rigting naar alle zijden vrijstaat. Zijne vroomheid, zijne gemoedelijkheid, zijne zedigheid gaan daarbij gelijken tred met zijne verstandelijke vorming: een zegen is dat kind! (n. 45, 29 Dec. 1863)..

De regelmaat van het Rolducsche leven gaf voorloopig aan Everts geen aanleiding om nog iets over Jan te schrijven. 't Is bijna een jaar later, in de zomervacantie van 1864, dat de naam van Jan in de ons bewaarde brieven weer voorkomt.

*Hoe gaat het Jan? Zijt gij tevreden over hem? Bespeurt gij iets meer geneigdheid om in het maatschappelijk leven (ik bedoel de **groote** maatschappij) als handelend en werkend op te treden? Ik hoop het. Tracht hem wat te enthusiasmeeren voor dat strijdend leven daar bij U; laat hem eens wat meê kampen. . . . (n. 52, 12 Sept. 1864)*

Na twee jaar filosofie moest Jan's verblijf te Rolduc onherroepelijk ten einde loopen. Wat zal verder zijn naaste toekomst zijn?

*Jan gaat nog altijd perfekt. Een woord door Cuypers, bij zijn jongste bezoek gesproken, geeft mij aanleiding tot het volgende verzoek: neem geene beslissing aangaande Jan's onmiddellijke toekomst, zonder mij gehoord te hebben. Zoo 'k U niet zóó goed kende en gij mij niet, zou ik mij wel wachten met deze hoogst-pretensieus-klinkende bede voor den dag te komen. Ik moet zoo wat 't air hebben van **Jean Bart**, die toen de koning hem zeide, dat hij hem tot admiraal benoemd had, antwoordde: "Vous avez très-bien fait, Sire". (n. 56, 26 Jan. 1865).*

Jan koos voorde seculiere geestelijkheid, en 't lag voor de hand, dat hij zijn studie in zijn eigen bisdom van Haarlem, dus in 't Groot-Seminarie van Warmond, ging voltooien.

*Heeft Jan U gezegd, dat prof. Smit van Warmond voor eenige weken hier is geweest en ons, - ten einde te vermijden, dat Jan naar de publieke examens te Warmond, **vóór 't einde van onzen cursus**, worde geroepen, - heeft geraden, door U aan den Bisschop te doen vragen, of Jan dat examen later niet kan afleggen, daar het ondoenlijk zou zijn hem vroeger van hier weg te nemen. Maar, zeide hij, Mr. Alberd. Th. moet er op aandringen, dan zal het wel gaan. Die Heer scheen zeer op zijn schik met den aanstaanden theoloogant, en hoopte veel van zijne toekomst, - naar 't portret dat wij van hem maakten. (n. 63, 28 Juni 1865) .*

Het laatste bericht over Jan is van kort vóór zijn vertrek.

*Jan gaat wel. Zijne jichtziekte is schuld, dat hij **misschien** niet **eerste** wordt in een enkel*

vak; 't is niets: als hij daardoor in nederigheid (eene hem toch niet vreemde deugd) wint, wat hij in roem verliest, dan is de uitkomst winst. (n. 64, Sint Anna [26 Juli] 1865).

De theologant van Warmond bleef natuurlijk met zijn vriend en leidsman te Rolduc geregeld in briefwisseling.

Je reçois des lettres de Jean qui me font pleurer de bonheur, quand je vois la lucidité de son esprit et la pitié de son coeur. Je tremble de vous dire... un frisson que j'éprouve parfois en y pensant; mais vous n'êtes pas superstitieux, ni Madame non plus, je vous le dirai après en avoir demandé pardon: Pourvu qu'il vive! il promet presque trop! Le ciel a parfois l'air de porter envie à la terre. (n. 66, veille de la Ste Cécile [21 Nov.] 1865).

Gelukkig is het angstig voorgevoel van Everts niet tot waarheid geworden. De hemel heeft dit zegenrijk leven tot hoogte van dagen aan de aarde gegund en Pater Thijm den leeftijd der sterken, bijna de 80, laten bereiken.

Bij 't einde van Jan's Rolducsche loopbaan had vader Thijm zijn groote dankbaarheid en voldoening aan Everts kenbaar gemaakt. Die uiting van dank deed Everts om bijzondere redenen nog meer genoeg dan men zou verwachten.

*Hoe goed doet gij mij met de uiting, dat ge over Jan's opvoeding en onderwijs te Rolduc **"uiterst"** te vreden zijt. Niet dat ik daar ooit aan getwijfeld hebbe, maar er zat bij mij eene overtuiging vast, die mij ,drukte en die ik nu hoop kwijt te raken: namelijk: gij moet (Mevrouw misschien ernstiger dan gij zelf) **niet gemeend, niet gedacht, niet gezegd, maar eenigszim gevreesd, eenigszins getwijfeld hebben of Jan zijn roeping tot den geestelijken staat niet te Rolduc. . ..** och ja! heeft **opgelopen**. Dat voelde ik, en dat hinderde mij een beetje, bij de **zekerheid**, dat Jan overal elders waar hij christelijk en **zedelijk** had moeten leven, die roepstem zou vernomen hebben. Misschien is, om dien roep natuurlijk en zeker te maken, onze vriendschap ontstaan; nog meer, misschien is mijne gansche bestemming te Rolduc niets anders dan de **natuurlijke weg**, door Gods Voorzienigheid, naar dat **bovennatuurlijk doel** gekozen. Gij gelooft en begrijpt te goed, om dat niet te vatten. (n. 69, 24 April 1866).*

De correspondentie gaat geruimen tijd een meer zakelijk karakter aannemen: brief na brief wordt gevuld met praktische bijzonderheden over Everts' Handboek, dat door Thijm, thans eigenaar van de firma van Langenhuysen, zal worden uitgegeven. Thijm's tweede zoon Frank (1858-1925) was intusschen ook te Rolduc ter school gekomen. 'n Enkele maal komt Jan inde brieven nog terug.

Onze goede prof. Marres 1) zal dan naar Roermond gaan om daar theologie te doceeren; en daar zou ik opeens philosophie moeten gaan verkoopen; ik heb er voor bedankt en blijf bij mijne letteren, in weerwil van het bewustzijn dat (hier in ons bisdom) de weg ter hoogere geestelijke bedieninge over die klassen ligt. Was Jan nu Limburger en priester, ik had hem doen aanstellen: 't heeft in mijn hand gelegen. Maar hij kon elders te recht! Heeft hij ook een boekje 2) ontvangen? ik hoor niets meer van hem sedert

maanden. (n. 74, Vooravond van St. Jozef [18 Maart] 1868).

NOOT 1) Petrus Marres, leeraar Rolduc 1852-1868, kanunnik en professor aan het Groot Seminarie te Roermond, t 3 Jan. 1900.

NOOT 2) Een exemplaar van Everts' Handhoek.

Hadden de jaren van het Groot-Seminarie den theologant van den leidsman zijner jeugd vervuld? We mogen 't na de herhaalde verklaringen van gehechtheid en dankbaarheid uit den rijperen leeftijd en den ouderdom niet aannemen. Maar 't is opmerkelijk, dat in de ons bewaarde brieven van Everts aan Thijm over Jan's intrede in de Sociëteit van Jesus met geen woord wordt gerept. Voelde hij 't eenigszins als een miskenning, dat hij voor dit gewichtig besluit door den betrokkene niet was geraadpleegd? Of lieten Everts' gevoelens ten opzichte van de Jesuiten, die hem later om zijn moedig initiatief tot de studie van priesters aan de Nederlandsche Rijksuniversiteiten zoo in discrediet zouden brengen, 1) hem toen reeds niet toe, zich ten volle over Jan's nieuw gekozen levensrichting te verheugen?

NOOT 1) Zie Ann. R. K. Stud. in Nederland, 1921, blz. 356.

Omtrent zijn roeping tot de Sociëteit teekende P. Thijm zelf de volgende merkwaardige bijzonderheden op, die wij door bemiddeling van P. Bosch van Amelisweerd S.J. ontvingen 2):

NOOT 2) Aan deze mededeelingen zullen wij verder nog het een en ander ontleenen.

*Toen ik op het 3de jaar der theologie te Warmond eens op een Zaterdag onder de vacantie, n.l. 26 Sept. 1868, bij P. de Wit S. J. had gebiecht, en naar huis terugkeerde, werd ik voor het huis, waar mijn grootmoeder eenige jaren vroeger geleefd had en gestorven was, plotseling door het licht der genade getroffen, en stond het mij helder en klaar voor den geest, dat ik geroepen was tot de Sociëteit van Jezus, om daarin mijn zaligheid te bewerken door te **gehoorzamen** en te **bidden**.*

Op 26 Sept. 1869, juist een jaar na deze wonderlijke ingeving, deed Jan Alberdingk Thijm zijn intrede in het noviciaat te Mariëndaal. Een goed jaar later klinkt Everts' toon over den jongen Jesuit nog ietwat gemelijk:

Van Jan heb ik bij gelegenheid van 't nieuwjaar den onbeduidendsten brief gekregen, dien hij mij ooit geschreven heeft. Ik beklaag me niet, ik constateer alleen. (n. 99, 29 Jan. 1871)

En als de vader de vrucht van bijna twee jaar noviciaat bij zijn jongen gaat opmerken, maar zich beducht maakt, dat Jan's apostolische geest hem wellicht naar de missie zal drijven, dan weet Everts hem gerust te stellen:

Het doet me leed, dat Jan zoo droog, ik had haast gezegd zoo heilig wordt. Maar de "wildjes"-kwestie moet U niet verontrusten; de goede paters ("nos pères", als wij schertsen) voelen in den regel niet meer lust dan een andere om bij de roodhuiden de

plaats van ham of rosbief te vervangen, wanneer de jongeren onder hen ook al van wat onbescheidener vlam verteerd worden. (n. 101, 24 Juni 1871)

Acht jaar gaan voorbij, eer we in de brieven weer iets over Jan aantreffen. Terwijl de jonge religieus in de verborgenheid van het klooster zijn geestelijke vorming voltooide, kwamen in de correspondentie tusschen zijn vader en den directeur van Rolduc nieuwe onderwerpen de eerste plaats innemen. Thijm's tweede zoon Frank had reeds te Rolduc niet die voldoening gegeven, die men van den zoon van zulk een vader had mogen verwachten. Maar de "wilde temperamentuitingen" van den jongste, Jan's petekind Karel, braken met zulk een geweld door de regels van de kleine republiek, die Everts te besturen had, dat deze ten slotte na "een harden strijd tusschen (zijn) hart en (zijn) overtuiging" (n. 137, 25 Mei 1878) zijn plicht als directeur boven zijn genegenheid als vriend moest laten spreken. Hoe pijnlijke mededeelingen dikwijls aan den vader moesten gedaan worden, 't kon hem een troost zijn, dat die hem bereikten door de hand van Everts, die steeds ook met zijn rustig oordeel en bezonken raad Thijm wist op te houden uit de moedeloosheid, waarin de bittere teleurstellingen hem vaak dreigden te doen vallen. Al had het offer van Jan's priesterschap hem zwaar gewogen, over diens toekomst was geen zorg meer. Toch bleef Everts Jan's heengaan naar de Jesuiten voelen. Nog kort vóór diens priesterwijding schreef hij aan Thijm:

We mogen tegen 's Heeren beschikkingen niet morren, maar anders ware Jan liever geen Jesuïet, maar onze collega te Rolduc!! (n. 14, 21 Aug. 1879).

De plechtigheid der priesterwijding, die voor Thijm zoo veel zou goed maken, wat hij de laatste jaren geleden had, bracht ook de vrienden weer te zamen:

Gisteren vernam ik van onzen Bisschop 1), dat de wijding der jonge Jezuiten niet te Maastricht door Mgr. Laurent 2), maar te Roermond door onzen Bisschop zou voltrokken worden, op Maandag den 8sten Sept. Mgr. Laurent is nog te zwak.

NOOT 1) Mgr. Paredis.

NOOT 2) Mgr. Laurent, tit. Bisschop van Chersonese, vroeger apost. vic. van Luxemburg, verbleef sinds 1848 te Aken en sinds 1879 te Simpelveld, waar hij in 1884 overleed.

Ik meld U dit opdat ge terstond Uw voorzorg kondt nemen. Ge zult te R. bij den heer Stoltzenberg 3) beter op Uw gemak zijn, dan te Maastricht in het hotel vermoed ik. Hoogstwaarschijnlijk ben ik bij de wijding tegenwoordig. De P.P. Jezuiten hebben het plan terstond na de wijding, om 10.38 (de wijding begint om 7 uur) met hunne jonge priesters naar Maastricht te sporen, ten einde daar nog te dineeren. Dat zou voor gevolg hebben, dat ge met geheel Uwe familie mee moest, om den volgenden dag de 1ste H. Mis van Jan bij te wonen. Misschien kunt ge verkrijgen, dat Jan bij U blijve te Roermond, tot den volgenden middag althans. Ik suggereer U die gedachte, omdat het verblijf te R. U minder lastig, minder tijdroovend, minder kostbaar zal zijn. (n. 142, 23 Aug. 1879).

NOOT 3) Compagnon van Thijm's zwager Cuypers.

Hoezeer ook drager van een grooten naam, gedroeg Pater Thijn zich toch steeds, gelijk zijn medebroeders getuigen, alsof hij alles wilde doen vergeten, wat hij geweest was, en wat hij had kunnen worden. Nooit hoorde men hem van familiebetrekkingen en herinneringen spreken, tenzij hij ernaar gevraagd werd of het gesprek het noodzakelijk meebracht. Van het eerste oogenblik af voorbeeldig stipt religieus, de versterving beoefenend op bijna afschrikwekkende wijze, week hij later niet af van den eens gekozen weg. Zijn sobere en verstorven levenswijze zette hij voort tot het einde, en vermeed tegelijk met zorg alles wat opzien zou kunnen wekken. Een sprekende trek van zijn religieus leven was de godsvrucht tot het H. Sacrament. Daarnaast bloeiden andere echt priesterlijke deugden en verschillende devoties en oefeningen ter eere van de H. Maagd en Gods lieve heiligen, waaronder in de laatste jaren de kleine Teresia van Lisieux een voorname plaats innam.

In de jaren dat hij leeraar was in het novicen huis van de Sociëteit, te Mariëndaal, van 1882 tot 1890, had hij ook gelegenheid, in die sfeer van intense godsvrucht, ver van alle verstrooiingen, zijn geestelijk leven tot volle rijpheid te brengen. Toch bleef zijn binnenste zelfs voor zijn omgeving steeds een gesloten boek. Men wist enkel, dat wel alwat verscheen op het gebied van Katholiek leven en kerkhistorie zijn aandacht trok, maar dat ascetische boeken toch zijn grootste belangstelling hadden. Men betreurde het dikwijls, dat in de vele retraites en andere oefeningen, die hij gaf, nooit de vlam naar buiten uitsloeg. 't Was of alle warmte, elk "abandon" stelselmatig werd afgesloten. Toch was hij voor velen een gezochte en gewaardeerde leidsman. Zijn drukke correspondentie zou ervan kunnen getuigen. En juist in zijn brieven scheen hij een geheel ander mensch dan hij in den dagelijkschen omgang te zien gaf. Daar sprankelde het van fijnen pittigen geest, die het lezen tot een genot maakte. Maar het "apostolat de la plume" nam bij hem, ook buiten zijn brieven, een even voorname plaats in als het apostolaat van het woord. In allerlei godsdienstige tijdschriften ontmoet men geteekende en ongeteekende artikelen, gedichten en recensies. Tal van schrijvers van grootere en kleinere geestelijke boeken deden een beroep op zijn hulpvaardigheid, en vaak werd zijn tijd dagen en weken lang door dit verborgen werk van correctie, revisie, soms algeheele omwerking, in beslag genomen.

Het "Ama nesciri et pro nihilo reputari" van de Navolging is wellicht bij P. Thijm ook de reden geweest, dat zijn leven in allerlei klein werk zonder uitwendige schittering is opgegaan. Een brief aan Directeur Everts geeft een inzicht in zijn dagelijksche bezigheden:

*In de veronderstelling, dat U Eerw. op dit oogenblik eene volmaakte gezondheid geniet, wilde ik U verzoeken af U mij niet zoudt kunnen bezorgen eenige, eigenlijk hoe meer hoe liever, **bidprentjes** van Limburgsche geestelijken, **studenten**, voorname **leeken**, enz. Ik maak n.l. tegenwaardig een collectie daarvan, minder uit devotie, ofschoon ze dagelijks*

*een Memento krijgen, dan met 'n **historisch** inzicht. Alle beetjes helpen, en al is 't mij, wat UEerw. ons ook ten laste moogt leggen (ik mag immers wel even "jokken"?) minder te doen om de ponden sterling, die de Engelsehen van A. D. 2000 daarvoor over zullen hebben; toch hoop ik, dat zulk een verzameling van eenig belang kan worden voor onze vroeger of later, utinam! te schrijven Nederlandsche Kerkgeschiedenis. In den Almanak vindt UEerw. een stukje van Karel, dat weer een **lueur d'espoir** geeft. 1) Hij is mij nog betrekkelijk meegevallen; heeft nog veel goeds in zijn hart en geloof ook. Maar men kan zoo weinig op hem rekenen. Toch geloof ik wel, dat dit stukje gemeend is. Binnenkort hoop ik 'n kleine studie over Veuillot te schrijven: ik dank hem van de beste uren van mijn leven, en aan UEerw. zijne kennismaking. (7 Dec. 1884)*

NOOT 1) In den Volksalmanak van 1885 vinden we twee stukjes, die hiermee bedoeld kunnen zijn. Ze lijken ons om de persoon van den 20-jarigen dichter interessant genoeg om ze hier af te drukken. Het eerste (blz. 106) is geteekend A. D. en getiteld: "Aan mijn Vader".

Is 't waar, dat eens Uw zoetst en teêrst vertrouwen,
Uw glimlach, waar de meeste hoop uit sprak,
Uw krachtigst liefdewoord mij gold, uw dak
Niet één beschermde, liever te behoûen

Dan mij? Is 't waar, dat ik die liefde brak,
Ik nederrukte, wat gij durfde bouwen
Op mij? Ik u in zwarten nacht liet rouwen
En nog den draak met uwen weedom stak?

O, vader, neem, neem dit gedicht van tranen....
Ik heb vannacht zóó lang, zóó lang geweend!
Ik zag mijn vreugdedroom in wanhoop tanen.
O, mocht uw hart voor mij niet zijn versteend!
'k Zal weer een breeden weg mij tot U banen,
Mijn liefde leeft: wij worden weêr vereend.

Het tweede (blz. 305-306) is geteekend A. Duyrcant en draagt tot titel: "Ave Maria, Gedicht ter eere der H. Maria, van een bekeerden twijfelaar".

O, wees gegroet, gij zonne mijner dagen,
O mijne dagvorstin, ik treed u te gemoet,
De liefde in 't harte en in het oog geslagen.

Mijn liefdevlam voor u, zij loutert mijn gemoed.
0, wees gegroet!

Eerst miste ik niet Gods zonne, die mijn prill jeugd beschenen
En 't christenhart mij vroeger warm gemaakt had; ik kón meenen,
Dat al de schijnglans van der wereld stergestraal
Mijn levensbloemen, aardse liefde en vast geloof in machten
Buiten God, doen bloeien zou met onverkleurbaar-frissche krachten
En vóór mij schitteren zou als heerlijkste ideaal.

Dan. . . al de sterren, die mijn weg verlichtten, bleekten henen,
En al de bloemen uit mijn schoonen levenstuin verdwenen. . . .

Weg was mijn ideaal, mijn liefde, mijn genot!
Mijn leven werd een rij van bange peilloos zwarte nachten,
Waar in de bliksemende driften geen verlichting brachten.
Een lang vertwijflen, zonder uitkomst, werd mijn lot.
Toen heb ik naar mijn lichteloozen hemel op staan staren;
Ik heb gezegd, dat daar, waar eenmaal waarlijk sterren waren,

Nog sterren moesten zijn, in blanken luister. . . .
Toen is, in glansen-wolkend straalgewemel opgerezen
Een eindloos heilig-teeder zilverschijnend vrouwenwezen....

Het beeld verzwond, en alles was weêr duister.
Niet alles, niet mijn hart, waar schuchter-lichtend ochtendgloren
Weêr daagde en mij deed zien: 'k ging, neen, voor altijd niet verloren!....

En hooger scheen het licht en klaarder werd de dag,
En immer zweefde mij dat godlijk vrouwenbeeld voor oogen....
Ik ken weêr 't waar geluk sinds 'k me aan haar dienst heb wijden mogen
En 'k haar, de hemelmaagd, mijn redding noemen mag.

Wees dan gegroet, 0 zonne mijner dagen,
0 mijne dagvorstin, ik treed u te gemoet,
De liefde in 't harte en in het oog geslagen.
Mijn liefdevlam voor u, zij loutert mijn gemoed.
0, wees gegroet!

(EINDE NOOT)

Wellicht is op dit schrijven een uitnoodiging aan den Pater gevolgd om in het "séjour de son enfance" een triduum te komen preeken bij gelegenheid van het feest van O. L. Vr. Lichtmis. De uitnoodiging werd aangenomen en voor den predikant was het terugzien van Rolduc een groote voldoening.

*Daar zit ik dan weer in het vreedzame Mariëndaal en denk dankbaar terug aan de waarlijk gelukkige dagen, welke ik te Rolduc mocht doorbrengen. Zij waren mij, eerst in 't vooruitzicht en nu in blijde herinnering zulk een groote, menschelijke troost, dat ik mij heb afgevraagd, of er wellicht niet spoedig een of ander ongeval mij zal overkomen, zoals O. L. Heer "mirabili varietate" lief en leed in 's menschen lot weet dooreen te weven. Zijn aanbiddelijke Naam zij gezegend! Hij neme en geve, trooste en kastijde, zoo als 't hem welgevallig is. Dit is zeker, dat ik UEerw. en al den Rolducschen vrienden innig dankbaar ben en blijf voor het genotene: oremus pro benefactoribus nostris! Dat de gehechtheid aan het "séjour de leur enfance" wel een kenmerk is der oudstudenten van Kloosterraad, bleek weder uit de boodschap, die onze P. Kallen, weer gedeeltelijk hersteld, mij den volgenden morgen vroeg al zond, om hem toch eens alles van de Rolducsche reis te komen vertellen; en hij liet mij niet eer gaan, vóór ik was uitgepraat, waar minstens een uur mee heenging. ZEerw. verzocht mij U eerbiedig en hartelijk van zijnentwege te groeten, en zoo ook onze fr. Notermans en v. d. Heuvel, die met evenveel genoegen aan hun verblijf te Rolduc terugdenken. Natuurlijk, H.Eerw. Vriend, beziet men op bijna veertigjarigen leeftijd de dingen eenigszins anders, dan op dien van veertien: het oog, helaas! is meer geopend voor de menschelijke miseries, maar ook van den anderen kant voor **het degelijk**, niet bloot uitwendig, poëtisch goede, en ik moet UEerw. zeggen, dat veel mij zeer gesticht heeft. Vóór alles wel de uitmuntende geest van broederlijke liefde en eendracht onder de professoren, de plezierige, eenvoudige, en toch volstrekt niet boersche toon van hun gezelschap, hun godsvrucht bij de geestelijke oefeningen, hun stiptheid in het vervullen hunner officies, hun gemis aan alle pedanterie, kortom hun oprecht vroom-priesterlijk gedrag. In de studenten trof mij vooral hun godsvrucht in de kapel, hun vroolijke en toch niet uitgelaten conversatie en hun bloeiende welstand. Ziedaar zegen, Hoogeerw. en dierbare Vriend! ruime zegen van den goeden God en Zijn lieve Moeder! Toch begrijp ik en - laat ik zeggen - bemerkte ik ook zeer goed, dat uw bediening niet zonder zorgen, soms zware zorgen is, en haast zou ik U H.Eerw. met P. Varin durven toeroepen: "Courage et **confiance** toujours et quand même!" Dat ik veel voor UEerw. en heel Rolduc gebeden heb en bidden zal, behoeft wel niet gezegd. Ach, kon ik daarmee goed maken, wat ik vroeger misdaan heb! De ijver, die O. L. H. mij instortte voor het heil der studenten, terwijl ik daar was, doet mij hopen, dat het Hem behaagd moge hebben eenige vrucht aan mijn arme pogingen hetzij in den biecht-, of op den preekstoel te schenken, tot Zijne meerdere eer en glorie. Misschien is het ook eenigermate althans dat gevoel geweest, dat mij in mijn preek een beetje den feesttoon uit het oog heeft doen verliezen en zeer gewone dingen niet alleen, maar ook in een zeer*

gewonen vorm heeft doen zeggen, en die preek bovenmate verlengd heft. God geve het! Zeker, is het, dat ik hun gezegd heb wat ik meende hun voor de toekomst het nuttigst te zullen zijn, en daarom vergeving s.v.p. als ik niet - wat mij vrij duidelijk bleek - aan U H.Eerw.'s verwachting heb beantwoord. Ik zeg dit niet om een complimentje uit te lokken, maar wijl ik het meen. Gaarne had ik wel - ik moet het eerlijk bekennen, den laatsten avond nog eens vertrouwelijk met U H.Eerw. gesproken; maar de omstandigheden hebben het niet toegelaten, en dus zal het wel beter zóó geweest zijn. (S Febr. 1885).

Het naamfeest van den Directeur op 25 Juni gaf P. Thijm geregeld een gelukwensch in de pen, en bij die gelegenheid kwam vanzelf de herinnering op aan hetgeen eens te Rolduc op St. Aloysiusdag, 21 Juni, met hem gebeurd was.

Die ondeugende Sint Jan Baptist, dat hij uw goeden Willem zoo verdonkeremaant en maakt, dat deze mij bijna zou zijn ontsnapt, had ik hem nu vanavond niet nog gauw bij een tip van zijn pij gepakt en hem allerlei verzoeken, om allerhande goed voor UEerw., naar ziel en lichaam ingefluisterd, met het voornemen daar aanstaande week nog eens met nadruk bij O. L. Heer aan 't altaar op terug te komen. Vanmorgen toch, als ik zeide, is 't mij helaas! glad door het hoofd gegaan. Verhoort de goede God dat gebed, dan zal de dierbare Directeur van het dierbare Rolduc zijn H. Patroon evenaren in ouderdom en in deugden, in vruchtbaarheid van voorbeeld en leiding; dan zal Rolduc zelf zoo niet aan uitwendigen bloei, die bijna het nec plus ultra schijnt bereikt te hebben, dan toch aan inwendigen, die onbegrensd blijft, immer toenemen.

Verleden Maandag, vóór 23 jaar, weet u nog wel? gaf Aloysius, onder de preek van zeker iemand, mij armen zondaar den eersten stoot naar de Sociëteit. Geloof mij, Eerw. en geliefde Vriend: toen had ik moeten gaan, uiterlijk na de philosophie; maar daarna de Theologie nog te gaan doen - ziedaar een grap, dien ik niemand aan zou raden. Mijn boeltje verliep dan ook schromelijk totdat O. L. Heer door een tweeden, en ditmaal geweldigen genadeslag er een eind aan maakte. Hem zij eeuwige lof en dank! Als "de Hemel trekt" - roep ik met onzen Joost: "ai, laat hem los!" (25 Juni 1886).

Met het laatste schijnt de Directeur 't niet volkomen eens te zijn geweest. Terwille van de voorzichtigheid moet wel eens de beslissing omtrent een roeping worden verschoven. Maar enkele weken later komt de Pater er nog eens op terug.

*Zeker, de moeilijkheid is soms te weten, of de **Hemel** trekt; toch zal UEerw. mij toegeven, dat die moeilijkheid geringer is, naarmate er minder kans is, dat de aarde trekt. Maar wat praat ik, alsof....neen, niet alsof dit of dat, maar voor iemand, die waarachtige teekenen van religieuze roeping vertoont, schijnt mij de proef van Groot-Seminarielieven te kras. Ziedaar eigenlijk en alles wat ik wilde zeggen. (10 Juli 1886).*

Everts hield ervan, zijn vrienden met het gebeuren te Rolduc te laten meeleven. In 1888 zond hij aan P. Thijm een brochure, bevattend de lijkrede, door hemzelf uitgesproken op vier Rolducsche leeraren, P. H. Jaspar R.I.P. 1879, F. R. Ramakers (Prefect) R.I.P. 1882, P. J. Slits R.I.P. 1883 en G. Slits R.I.P. 1888. De korte voorrede daarvan zeide: "donner à nos élèves et à nos anciens élèves un souvenir pieux, conserver à Rolduc une page

d'histoire intime, c' est tout le but de cette publication.' Bij P. Thijm was deze zending meer dan bij wie ook aan het goede adres. 1) Hij schreef:

NOOT 1) P. Thijm heeft deze brochure tot zijn dood bewaard;
we mochten ze van P. Bosch S. J. uit zijn nalatenschap ontvangen.

Uw frisch en tintelend boekje met zijn warm godsdienstigen inhoud, teekenende schetsen, oprecht priesterlijk en vriendschappelijk gevoel - houd mij s.v.p. de coördinatie dier ongelijksoortige bestanddeelen ten goede - heeft mij gisterenavond weer een dier halfuurtjes bezorgd, die het ons goed is van tijd tot tijd te doorleven en ik met Louis Veuillot "un sourire du bon Dieu" zou willen noemen. Dank, hartelijk dank voor die vier "Souvenirs pieux" van de alleredelste soort! Zij stonden mij weer zoo levendig voor den geest, die vier waardige priesters, met hun eigenaardige hoedanigheden, waarvan de beste gewoonlijk voor 't oog verborgen blijven, maar zoo goed hier in 't licht zijn gesteld, zeker met de piëteit, waarop hun hoedanigheid van vriend en van afgestorvene hun recht gaf, maar toch ook zoo, dat ieder zijn kenmerkende persoonlijkheid behield. Vooral het beeld van Prof. Slits min. is, dunkt mij, met liefde geteekend en heeft mij trekken doen zien, welker bestaan ik niet vermoedde. Ook als een bijdrage tot Rolduc's geschiedenis waardeer ik Uw werk zeer, en blijf U er ook op dezen titel erkentelijk voor. Een aardig ding, dat menschelijk hart! Zoo dikwijls ik aan den band denk, die mij en zoovelen met mij aan Rolduc hecht, kom ik tot de conclusie, dat de dichter van het gezond verstand wel gelijk had met te schrijven:

"quo semel est imbuta recens, servabit odorem testa diu"

en die van het landschap, toen hij zong:

"Die Varnehroec stichtte aan den zoom van het meer,

Met olm en abeel om den muur,

Hij voelde 't wel diep: 't is zoet dienen den Heer

Temidden der schoone natuur".

*en vooral Mgr. van Bommel 1), toen hij, beide wenken behartigend, een geestelijk opvoedingsgesticht oprichtte in zulk een dichterlijke streek en in dat gesticht de kiem legde van dien familiegeest, die de eigenlijke, goede en echte geest van Rolduc is. Beide elementen vindt men terug in het ,oude Hageveld", die andere stichting van dien man, wiens verdiensten voor onze Nederlandsche Kerk, dunkt mij, nog nooit naar behooren in 't licht zijn gesteld. Uit uw boekje blijkt, dat hij ook Venraai heeft doen herrijzen 2), en dan nog Sint Truyen 3) daarbij! Neen de "Orgelton und Glockenklang" ter eere des "braven Mannes" moeten nog luider over Nederland klinken. Zou ook **Mgr. Peters** 4) geen monographie verdienen in "Katholiek" of "Almanak"? 5) Als de "sollicitudo omnium ecclesiarum" UEerw. de handen te vol geeft, kan U dan "M. Régnier à la plume d'Or" 6) daar niet toe bewegen? Mij dunkt, ons Katholiek zelfbewustzijn is nog niet genoeg opgewekt. Wij zijn ons nog niet bewust, welk een edele kracht in den lande wij uitmaken, welk een schoon verleden wij achter den rug hebben, wat voortreffelijke gaven er in ons sluimeren. (11 Maart 1888).*

NOOT 1) Mgr. van Bommel, Bisschop van Luik, die in 1831 zijn Klein-

Seminarie te Rolduc vestigde.

NOOT 2) De schr. bedoeltwaarschijnlijk het college te V., thans Gymnasium der Paters Franciscanen.

NOOT 3) Klein-Seminarie van het Bisdom Luik sinds 1843.

NOOT 4) De eerste Directeur van Rolduc.

NOOT 5) De wensch van P. Thijm is tot de "pia vota" blijven behooren: noch Mgr. van Bommel, noch Mgr. Peters heeft zijn biographie gekregen.

NOOT 6) Mgr. Dr. R. Corten, later Directeur van Rolduc.

De zoon van den emancipator bleef aan de idealen van zijn vader getrouw. De oude Thijm was moegestreden. Het einde van dit rijke en zoo wèl doorgebrachte leven was nabij. Op 17 Maart 1889 stond Pater Thijm aan het sterfbed van zijn vader, zooals door A. J. zoo roerend is beschreven (blz. 369-370). Een maand later kon hij aan Everts een herinnering aan den overledene toezenden.

*Ziehier een kleine Paaschgift en herinnering aan uw ouden dierbaren vriend. Is 't mogelijk, dat er 29 jaar heen zijn, sinds hij mij te Rolduc bracht? Van alle de kennissen dier dagen is alleen de "geniale" musicus 1) nog present. Het heele huis van "de Grand Ry 2) bijna uitgestorven. . . . Maar het blijde Paaschlied verdringt den weemoed van 't vergankelijkheidsgevoel door de heilige vreugde der opstanding: "Surrexit Christus, spes mea!" Ik ben bezig aan een levensschets voor den Almanak, waarin ik zonder in controverse te treden, vooral den Katholiek wil doen uitschijnen. Nu eerst begin ik het kleurige en kernige van zijn stijl goed te proeven. 't Is echter wel wat **te** vol en gecompliceerd en men voelt de afwezigheid der "classischen Schulung", door niets te vergoeden. (20 April 1889).*

NOOT 1) B. A. Pothast (zie Jaarboek 1926, blz. 3-19).

NOOT 2) De familie de Grand Ry, die tot de vrienden van Everts behoorde, bewoonde het Kasteel Oud-Ehrenstein bij Kerkrade; ook Jos. Alb. Thijm onderhield er relaties mee.

Everts zelf had als beste herinnering aan zijn "ouden, dierbaren vriend" al diens brieven bewaard. Thans, na den dood van den schrijver, mocht hij uit dien schat van onuitgegeven geschriften het voornaamste aan de buitenwereld bekend maken. Omvangrijke uittreksels uit de brieven publiceerde hij in de "Kath. Illustratie" onder den titel "A travers une correspondance". Aan den oudsten zoon van den overledene had hij zijn voornemen vooraf medegedeeld. Pater Thijm moest dit plan met blijdschap begroeten: hij wist, dat de publicatie der brieven door 'n fijnvoelend man als Everts met veel piëteit zou geschieden. Zelf wilde hij in den Volks-almanak een "zedig eereteeken" aan zijn vader wijden.

Uw schrijven van 25 dezer was mij om vele redenen hoogst welkom. Heerlijk: "à travers une correspondance" - dat is U toevertrouwd! Dezer dagen heb ik nog een paar keeren met de grootste voldoening uw condoléancebrief in 'Grootmama's "levensbericht" gelezen.

Wat den Almanak betreft, mijn plan was, hem samen te stellen uit drie delen:

*a) levensschets,
b) bloemlezing,
c) eenige zeer mooie gedichten van anderen op Vader, b.v. van Schaepman, enz. U Eerw.'s voorstel lacht mij uitermate toe. Maar wat zou nu gemakkelijker zijn, dan die litteraire inleidinkjes telkens door de bloemlezing heen te vlechten: Vader zelf zou aldus het snoer mede leveren, dat zijn bloemen samenbindt. In de "voorreden" zeg ik aan welke vriendelijke en bevriende hand wij dat te danken hebben. (26 April 1889).*

Bij de beschrijving van de litteraire nalatenschap van zijn vader kreeg P. Thijm van Everts hulp. Hij schreef naar Rolduc om inlichtingen over talrijke bijzonderheden. Verder heette het:

*Men spreekt ook - onafhankelijk van het voorgaande - van eene uitgave van Vaders complete werken. Maar wie zal zich daarmee belasten? Voor een **priester** valt dat moeilijk. Ook over de voortzetting der Vondel-editie is men 't nog niet eens: Pastoor*

Brouwers 1) begint terug te krabbelen misschien te recht. Jan Sterck was bij slot van rekening nog de best daartoe berekende.2) (19 Mei 1889)

NOOT 1) "Abbé" J. W. Brouwers, geboortig van St. Geertruid, was eerst leeraar aan het Bisschoppelijk College te Roermond, later redacteur van "De Tijd" en pastoor te Bovenkerk bij Amsterdam. Met Alberdingk Thijm en Cuypers vormde hij het "Gothisch A. B. C."

NOOT 2) Het mag voldoende bekend heeten, in hoever deze voorspelling meer dan 20 jaar later in vervulling is gegaan. Inderdaad was wel niemand voor deze taak beter berekend dan onze gewaardeerde medewerker Dr. J. F. M. Sterck. (eind noot)

Het was niet te verwonderen, dat Thijm voor de voortzetting van zijns vaders Almanak, verder "Jaarboekje van Alb. Thijm" geheeten, ook op medewerking uit Rolduc rekende:

*De Almanak, - om maar terstond met de deur in huis te vallen - zal worden voortgezet door den Heer Jan Sterck en mij. Hij zal een vrij harde concurrentie te doorstaan hebben, daar natuurlijk Vaders overlijden hem geen goed doet en er buiten dien twee **nieuwe** in aantocht zijn voor 1891. Wij zullen dus alle zeilen moeten bijzetten om het boekje althans iets van zijn oud prestige en aantrekkelijkheid te doen behouden. Namen van goeden klank zijn daartoe wel een der geschiktste middelen. Mag ik U dan ook*

dáárom om Uwe hooggewaardeerde medewerking verzoeken? Een eerste graad van medewerking zou daarin bestaan, dat U ons permitteert in het prospectus, dat wij voornemens zijn bij de present-exemplaren van 1890 te voegen, uw naam als medewerker te mogen gebruiken. Een tweede, hierin dat U ons metterdaad op een kleine bijdrage in poëzie of proza wilde vergasten. De superlativus eindelijk zou wezen als U ook onder de Heeren van Roduc medewerking zoudt willen aanmoedigen. Ik moet U gulweg bekennen, dat mijn hoop voor een goed deel op het jonge Limburg steunt, mijne vrienden en oude studie-genooten, en het jongere geslacht. Mij dunkt dat bij U een veelbelovend litterair leven broeit en dat dit uitziet naar organen om zich te openbaren. 1) Ik reken dan vast op UEerw.'s machtige hulp. (2 act. 1889).

NOOT 1) Reeds in 1855 had Jos. Atb. Th. aan Everts ongeveer hetzelfde over Limburg geschreven. Zie "De Beiaard", t. a. p. blz. 186-188.

Duid het niet al te euvel, dat ik eerst heden U mijn hartelijksten dank betuig voor Uw teekenend "Bijschrift". 2) Uwe Muze draagt hare 60 jaren met al de frischheid eener 20-jarige. Ik zal mij haasten een afschrift aan onzen vriend Sterck op te zenden, tegelijk met de voorrede van ons Jaarboekje. U heeft zeker vernomen, dat ik onder de vacantie nog eene korte apparitie te Rolduc gemaakt heb, allergastvrijst ontvangen door de E.E. H.H. Spijkers en van Haeff. 3) In de kerk heb ik nog even geknield en een dankgebed gestort op de plaats, waar ik zat, toen O. L. Heer mij onder Uw Aloysiuspreek in '63 de eerste, zalige gedachte schonk, mij aan den geestelijken stand te wijden. Daar zijn nu reeds meer dan 25 jaar over heen! Stat crux dum volvitur orbis! Ook staat en zal onwrikbaar blijven staan volventibus annis de dankbare vriendschap waarmede ik ben de Uwe in Chr. (30 Sept. 1890).

NOOT 2) "Bijschrift voor het portretje van den 7-jarigen Jos. Alberdingk door C. du Bois". Gedicht van Everts in den Volksalmanak, 1890, VII-VIII.

NOOT 3) F. Spijkers, leeraar Rolduc 1867-1899, overleden te Sittard 1906. H. van Haeff, leeraar en provisor Rolduc 1879-1900, later pastoor te Grubbenvorst en Blerick, overleden te Tienray 1923. (einde noot)

In 1890 werd p, Thijm naar den Haag verplaatst als socius van den Provinciaal der Jesuiten, Drie jaar later bracht hij nogmaals een bezoek aan Rolduc, voor 't laatst onder 't Directeurschap van Everts, die bij 't einde van het schooljaar zijn ambt zou neerleggen.

Dank in de tweede plaats nogmaals voor al het genotene in en om Rolduc. Wat mij trof was de gedachte, dat van de generatie studenten, waarvoor Ik in '83 preekte 1), wel geen enkele meer aanwezig zal zijn geweest: een geheel nieuw geslacht! En toen ik door het bosquet wandelde, dacht ik, behalve aan Perelaer, aan den kloosterbroeder, die naar den nachtegaal had staan luisteren en bij zijn terugkomst alles veranderd en vernieuwd vond: en toen tot zichzelf sprak: als die 1000 jaar voor mij zijn voorbijgegaan als een oogenblik

door den overvloed van genot, ja, dan kan ik mij eenig denkbeeld vormen van de zalige eeuwigheid! (11 Mei 1893).

NOOT 1) De Pater vergist zich hier met het jaartal: het Was in 1885.

Nog eens kwam de redacteur van den Almanak Everts, thans lid van de Tweede Kamer en wonend te Roermond, om medewerking verzoeken. 't Gold het feestnummer, dat bij de kroning van Koningin Wilhelmina in 1898 zou verschijnen.

*Beter dan door het dragen eener "Geuzenpenning" wilden wij, Sterck en ik, ons Koninginnetje bij den aanvang van 1898 huldigen door de opdracht niet alleen, maar ook door den gezamenlijken inhoud van ons Jaarboekje. Zouden wij ook niet mogen rekenen op eene bijdrage van Uw hand? En dan wilde ik U, ingeval van "Bejahung" iets, wat ons zeer verheugen zal - voorstellen, ofwel eene korte verhandeling in proza van H. M.'s afstamming van Waleram III waarbij misschien eene kleine, maar keurige en kleurige beschrijving van de heerlijke, zoo onder opzicht van **restauratie** als **polychromie**, kerk, die zich over zijn grafstee welft, op haar plaats zou wezen; ofwel een "bouquet" in verzen, zooals U er vroeger zulke treffende voor Mgr. wist te maken. (30 Jan. 1897).*

De keuze van Everts bepaalde zich op de eerste van de voorgestelde stoffen. In de afstamming van de Koningin kon hij echter verder gaan. Reeds in 1874 had hij aan Wil

NOOT 1) De Pater vergist zich hier met het jaartal: het Was in 1885.

lem III bij diens zilveren regeerings-jubileum in prachtexemplaar, verlucht door den Rolducschen leeraar G. Slits, een stamtafel aangeboden, waarin hij de afstamming van den Koning tot op Karel den Groote bewees. 2) Zodoende kon het artikel van Everts in het Jaarboekje van 1898 verschijnen onder den titel: "H. M. Koningin Wilhelmina, eene achterkleindochter in den 37-sten graad van Keizer Karel den Groote." (blz. 3.10).

Het jaar 1897 bracht voor P. Thijm een aanzienlijke verandering van werkkring: hij werd benoemd tot pastoor van de "Zaaier" te Amsterdam, eens de parochiekerk van zijn vader. Nergens misschien heeft P. Thijm zijn zielenijver vrijer loop kunnen laten dan hier, De armen en eenvoudigen waren hem boven allen lief. Zijn pastoraat werd gestempeld door bijzondere zorg voor de Jordaan-bevolking. Hoe heeft zijn hart gejubeld, toen men erin mocht slagen het socialistisch vergaderlokaal "Constantia" op de Rozengracht aan te koopen en te veranderen in een rustig, ingetogen bedehuis: de St. Josephskapel!

NOOT 2) De geschiedenis van deze stamtafel en haar aanbieding aan den Koning is uitvoerig beschreven door H. Duurkens S. J.: De afstamming der Koningin tot op Karel den Groote, Studiën, Febr. en Maart 1924.(einde Noot)

Pater Thijm's relaties met Rolduc moesten met den loop der jaren verslappen. Directeur

Everts was in 1900 overleden. De meeste van de leeraren, die de opvoeding van Jan Thijm mede geleid hadden, waren den Directeur reeds in den dood voorafgegaan.

In 1903 werd pastoor Thijm rector van het studiehuis der Sociëteit te Oudenbosch; daarna was hij werkzaam te Culemborg tot 1916, toen de Jesuiten deze parochie aan de seculiere geestelijkheid afstonden. In hetzelfde jaar kwam P. Thijm naar Mariëndaal als pater spiritualis om er tot zijn dood op 22 Juni 1926 te blijven. Geen functie kwam met zijn nederigheid zoo goed overeen als deze vertrouwenspost, waarop hij, geheel verborgen voor de wereld, zijn eigen inwendig leven tot nog hooger volmaaktheid kon brengen en door zijn voorbeeld en geestelijke leiding zijn medebroeders tot een voortreffelijke beleving van het religieuze ideaal kon helpen.

In deze laatste periode van P. Thijm's leven werden zijn betrekkingen met Rolduc weer aangeknoopt door het Jaarboek. Hoewel hij hier wellicht niemand meer persoonlijk kende, was hij toch bij onze eerste aanvraag aanstonds tot medewerking bereid. Het vorig jaar hebben we reeds beschreven, hoe hij die medewerking wilde opvatten als een gedurige hulde aan de nagedachtenis van zijn vaderlijken vriend Mgr. Everts. Tot zijn dood is P. Thijm aan die taak trouw gebleven. Defunctus adhuc loquitur: nog dit jaar kunnen we zijn laatste bijdrage plaatsen.

Dit artikel moge daarom worden beschouwd als de vervulling van een plicht van dankbaarheid jegens een oud-Rolducien, op wien Rolduc met recht groot mag gaan.

F. S.

(OCRLC2006)

7 September 1926.

Het nieuwe schooljaar is heden weer begonnen. De verwachtingen van de pessimisten - of moet ik hen optimisten noemen? - die er op rekenden, dat in ver. band met de verbouwing en uitbreiding der gebouwen de vacantie evenals het vorige jaar zou worden verlengd, zijn niet uitgekomen. De Kroniekschrijver kan zijn taak weer beginnen met het vermelden van de meer of minder belangrijke gebeurtenissen in de Rolducsche familie.

Al is hij zich wel bewust, dat juist het mooiste en het belangrijkste - l'histoire de l'âme - de geschiedenis, die niet wordt verteld, maar beleefd, buiten zijn kader valt, toch mogen de meegedeelde feiten aanknoopingspunten zijn voor velen om in de vacantierrupt met een "Deo gratias" opnieuw te beleven het mooie en goede, dat zich in ieders ziel voltrok in de stilte, die aan de publieke waarneming ontsnapt. De Jaarboektraditie volgend mogen eerst eenige feiten worden gememoreerd, die tijdens de vacantie voorvielen.

Als eerste feit moet dan worden vermeld, dat met eervol ontslag van ons heenging Mhr. F. Lemmens, die 27 jaren onafgebroken in Rolduc werkzaam was. Mhr. E. Ribbergh, die pastoor in petto is, renteniert in afwachting van zijn benoeming en installatie.

Als nieuwe leeraren zijn tijdens de vacantie benoemd een priester, Mhr. J. Pop en een leek, die een gedeelte der Fransche lessen zal geven, Mhr. G. H. Willems.

Nog dient vermeld te worden, dat in de maand Augustus 1926 Minister Waszink in gezelschap van Dr. Verhoeven, directeur van het R. K. Bureau van Opvoeding en Onderwijs, een bezoek brachten.

Eveneens recipieerde Rolduc een gezelschap Deutsche waardigheidsbekleeders, aan het hoofd de "Regierungspräsident" van den "Kreis Aachen" en burgemeester Farwick van Aken. Van 8-10 Augustus waren de deelnemers aan de tweede Limburgsche Sociale Studieweek onze gasten. De Bisschop van Roermond was bij de opening op 7 Augustus mede aanwezig. Op 1 September 1926 keerde Monseigneur in Rolduc terug om eenige dagen rust te nemen.

8 September 1926.

Nadat de gewone dagorde van den eersten dag van het schooljaar is afgewerkt, begint 's avonds de retraite onder leiding van de paters van Dam, Smeets en Welting C.s.s.R.

12 September 1926.

De retraite is 's morgens gesloten.

Een fiksche regenbui in den namiddag doet de tot nu toe nog gesloten deuren van de nieuwe speelzalen opengaan. Men had zich de opening misschien plechtiger voorgesteld: spontaner en geestdriftiger kon het echter niet. De directeur sprak een

gelegenheidswoord. De spontane bestorming van de wel gereed zijnde, maar nog niet geopende speelzaal op dezen ,dag inspireerde een der heeren tot een coupletje, dat op de wijs van "In naam van Oranje" gezongen werd bij de plechtige inwijding in November 1926 en dat ik hier inlasch:

In naam van de jongens doet open de poort;
De speelzaal, die mag toch gezien!
De tafels bestormd en de stoelen bezet,
De lach en de blijdschap gevierd!

De kaarten gemengd en de tranen gereed,
De pijpen gestopt, de sigaar in den brand!
Dan is er geen een zooals wij,
Dan is er geen een zooals wij!

18 September 1926.

Bij gelegenheid van de herdenking van zijn 40-jarigen trouwen dienst in Rolduc, Ontving heden onze Meesterknecht Martinus Borghans de tijding, dat het H. M. de Koningin had gehaagd, hem bij Kon. Besluit van 15 September 1926 no.13, toe te kennen de aan de Orde van Oranje Nassau verbonden eeremedaille in zilver. Met deze mededeeling mag ik hier volstaan, daar elders in dit Jaarboek zijn portret met bijschrift is geplaatst.

19 September 1926.

De Missievereeniging organiseert vandaag een Missiedag. Pater Satiman S.J., de eerste Javaansche priester, reikt onder de Mis van den Directeur de cammunie uit en draagt de Hoogmis op, waaronder zijn confrater P. van de Loo S.J. een predikatie houdt.

's Avonds werd in de aula een rede gehouden met film en lichtbeelden daar pater Aurelius van de H. H. Harten over de Missie van Hawaï en pater Damiaan. Meerdere bijzonderheden vermeldt het missieverslag.

25 September 1926.

Naar aanleiding van de benoeming van Mhr. Ribbergh tot pastoor te Houthem, wordt de namiddag vrij gegeven.

6 October.

In het hospitaal Calvarieberg te Maastricht, waarheen hij vóór eenige dagen was overgebracht, overleed in den afgelopen nacht de leerling van Klein.Rolduc, Piet Smits.

Op 11 October

had de plechtige en indrukwekkende uitvaart plaats in onze Kerk. De begrafenis had reeds eerder plaats gehad in Oud-Valkenburg. Meelevend in het leed der getroffen familie, voelen we ons tevens sterk in het vertrouwen, dat Rolduc een voorspreker heeft gekregen in den hemel.

13 October.

Woensdagnamiddag 2 uur. Wat de verlangende oogen van eenige heeren niet verwachten, deden de hamers: de scheiding tusschen ouden en nieuwen bouw boven op de heerengang is bezwaken. Van beide kanten der houten schutting stonden heeren, die, naargelang de planken verdwenen, mekaar zagen groeien en het moment afwachtten van den eersten groet. En of het zoo moest zijn; nauwelijks was de opening op manshoogte of de heer van de militaire zaken ging het eerst daar de bres. De nieuwe vesting is nu definitief genomen. Ongeduldige troepen staan gereed om met manden en boeken, meubels en kleeden de nieuwe kamers te betrekken. "De dag van de doorbraak", zei er één in de oorlogsterminologie.

Op het inwijdingsfeest bezongen we dit feit aldus:

In naam van de Heeren breekt open de plank;
Het ongeduld wachtte genoeg!
De kamers, behangen in goud en in rood
Ze wenschen haar meesters te zien!
De boeken versjouwd en de stoelen gezet,
Na 't werken gerust hunne leden gestrekt!
Dan is er geen een zooals zij,
Dan is er geen een zooals zij!

20 October.

Een vrije namiddag met in den avond voordrachten en goochelkunst door de gebroeders Matron. .

23 October.

Half-trimester. Na het goûter tot morgenavond tegen 7 uur gaan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen naar huis. Voor het eerst is deze uitgang gegeven voor de leerlingen van Zuid-Limburg tot Sittard. De rest slaapt morgen uit, d.i. tot 7 uur en de Zondagsche les wordt faute de combattants niet gegeven.

1-2 November 1926.

De bekende ontroerende plechtigheid op den vooravond van Allerzielen. Het weer liet niet toe het gewone bezoek op het kerkhof te brengen. We gedenken in vroom gebed de aan Rolduc dierbare dooden, die hier af elders werden ter aarde gelegd.

7 November 1926.

Mhr. Ribbergh vertrekt naar Houthem, waar hij in den namiddag als pastoor zal worden geïnstalleerd.

Na een leeraarschap van 29 jaar, dat nog werd voorafgegaan door een achtjarig verblijf als leerling, is dit adieu Rolduc niet zonder weemoed. Een vruchtbare werkzaamheid in de zielzorg zij hem van harte toegewenscht!

8-14 November 1926.

Dagen van voorbereiding op het inwijdingsfeest der nieuwe gebouwen, dat 15 November 1926 zal plaats hebben. In drukke doening wordt de laatste hand gelegd aan de inwendige voltooiing. Het trappenhuis maakt een schitterenden indruk. Sommige localiteiten zijn reeds eerder in gebruik genomen. De nieuwe eetzaal der heeren is nu aan de beurt. De muziekinstrumenten verhuizen naar de nieuwe lokalen. Het bosquet, dat wat rommelig was geworden, door als opslagplaats te dienen voor bouw materiaal, wordt in orde gebracht, de stukgereden wegen vóór het huis en in het bosquet worden vernieuwd. Tientallen werklui zijn aldus bezig om de omgeving tot een waardige omlijsting te maken van het nieuwe gebouw, dat er des te mooier door uitkomt. Ook de gevel van het twee jaren geleden gebouwde klassengedeelte, die aesthetisch niet voldeed, wordt op gelukkige wijze vernieuwd. In de speelzaal klinkt zang en declamatie, die het feest zullen opluisteren. Mhr. Metzmakers heeft van deze voorbereiding de leiding, terwijl de teekenleeraar Mhr. Pieters nieuwe ontwerpen maakt voor de versiering van gangen en eetzaal.

Als het weer meewerkt, wordt het Maandag een oud-Rolducsch feest, dat een blijvende herinnering zal achterlaten.

15 November 1926.

Zie het afzonderlijke verslag van dezen feestdag elders in dit boek.

25 November 1926.

Alweer feest. St. Cathrien op de gewone wijze gevierd. De filosofen vlagden tot in het trappenhuis toe. Van den welgeslaagden aula- avond getuige de tooneelrubriek.

1 December 1926.

Vandaag is voor 't eerst uitvoering gegeven aan de nieuwe regeling, dat de hoogste klassen ook 's Woensdags na het souper in de rookzaal mogen rooken. De filosofen mogen 3 avonden in de week naar het Casino.

5 December 1926.

Na de Hoogmis worden de St. Nicolaaspakjes uitgereikt. Tevreden gezichten en bedorven magen, gelijk elk jaar!

6 December 1926.

Pater L. Dusch C.s.s.R. opent tijdens het lof het triduum ter voorbereiding op het feest van Maria Onbevlekt Ontvangen, patrones van "Voor Eer en Deugd".

16 December 1926.

Begin der composities, het gewone slot van een trimester, dat dezen keer niet lang viel, onderbroken als het werd door vele feesten.

20 December 1926.

De Kerkraadsche Concertvereniging geeft, gesteund door het Stedelijk Orkest van Maastricht, onder leiding van onzen leeraar P. Zeijen, in de aula een uitvoering van "Quo Vadis" Dramatisch Oratorium van Pelix Nowowiejski.

Als solisten treden op Bella Palla, Jan van Rijsselberg en Jos. Jeha, terwijl W. Zeijen het orgel bespeelt. Het enthousiast gehoor uit zijn dankbaarheid in een jubelende ovatie aan het einde bij het dankwoord van den directeur.

Hoe enthousiast men was, blijkt wel uit de kaart, die P. Zeijen 's anderendaags van één der gasten ontving, die luidde:

Merveilleux,
Superbe,
Magnifique,
Admirable,
Epatant,
Mirabolant
Eiffélien,
Boeuf!

21 December 1926.

Mhr. Deumens neemt afscheid van de acolythen als ceremoniemeester, een ambt, dat hij vier jaar bekleedde. Zijn opvolger is Mhr. Hutschemakers, terwijl tot tweede ceremoniemeester Mhr. Kurris werd benoemd.

22 December 1926.

Het avondblad van de Maasbode van heden brengt het bericht, dat aan de op te richten R. K. Handelshoogeschool te Tilburg tot buitengewoon hoogleeraar in economie en bedrijfshuishoudkunde zal worden benoemd de Rolducsche leeraar Mhr. Cobbenhagen. Een ander oud-Rolducien, Dr. Ir. H. Gelissen zal het lectoraat in scheikunde en warenkennis bekleeden.

23 December 1926.

In den vroegen morgen, over bevroren sneeuw en gladde wegen, naar huis tot 7 Januari. 1927.

13 Januari 1927.

De jongens op wandeling ontsnapten, Goddank, aan een dreigend gevaar. Een auto zonder bestuurder kwam in snelle vaart achteruit de helling van den Wijngrachtstraat afhollen en nam op het meest onverwachte oogenblik een wending recht op de wandelende jongens af. Nog net op tijd stoven ze in alle richtingen uit elkaar. Rolduc's beschermheiligen hebben als steeds over ons gewaakt. Deo gratias!

17 Januari 1927.

Kwart vóór vier, als de laatste les pas begonnen is, gaat onverwachts de bel. Noch heeren, noch jongens begrijpen het. Zeker onder den indruk van een kamerbrandje van voor een paar dagen zijn er heeren, die iets angstwekkends vermoeden. De jongens hebben echter betere voorgevoelens en stormen schreeuwend en juichend de klas uitom eenige minuten later in de speelzaal Mgr. van Roosmalen te gaan begroeten, die onverwachts voor een kort bezoek naar Rolduc was gekomen.

Na een korte huldiging staat Monseigneur de rest van den tijd tot aan het goûter een sigaartje toe en opent in de naaste toekomst de kans op een groot congé. Na een half uurtje vertrekt Monseigneur weer; de jongens blij om de verrassing!

24 Januari 1927.

Pater Pompen O. F. M. houdt in de aula een voordracht over S. Franciscus van Assisië, geïllustreerd met lichtbeelden.

28 Januari 1927.

Congé van Mgr. van Roosmalen.

2 Februari 1927.

De traditioneele aula-avond met een buitengewoon vlot en natuurlijk gespeeld blijspel. Mhr. Smits tooverde weer prachtige decors.

12 Februari 1927.

Onze zorgzame Zusters krijgen eindelijk een waardig verblijf. Het mooie, van de rest der gebouwen, vrijstaande zusterhuis werd door den directeur in alle stilte ingewijd.

13 Februari 1927.

Het succes, dat met de opvoering van 2 Februari werd geoogst, bracht de missievereeniging op het idee om met instemming van den directeur, een tweede opvoering te geven voor genoodigden. De aula was dezen avond gevuld met 400 genoodigden, die zich kostelijk amuseerden en de spelers met hun regisseur Mhr. Metzmakers dankbaar toejuichten. De pauzen tusschen de bedrijven werden op zeer loffelijke wijze met muziek, exotische gezangen en dans gevuld. Tijdens de pauze tusschen het tweede en derde bedrijf, was gelegenheid om gebruik te maken van een uitgebreid koud buffet, dat in de nieuwe speelzaal was opgesteld. 't Was daar een gezellige drukte: de filosofen-kellners kwamen handen en consumptie tekort. - Tusschen het gewemel van het blanke ras, bewogen zich, gelijk het op een Missiefeest past, alle stammen van volkeren, de geveerde Roodhuid tot de negervrouw met haar kindje, allen echter voorzien van missiebusjes. Een paar kleineren ventten in piccolo-pakjes sigaretten en chocola. Een gezellige avond, die bij de gasten en de missievereeniging dankbare herinnering naliet. Ruim f 300.- was het batig saldo.

27 Februari 1927.

De eerste der drie aanbiddingsdagen van Vastenavond. De wondere werking van Gods genade in de stilte van het aanbiddingsuur in zoo menige ziel gewrocht, kan de kroniekschrijver wel vermoeden, beschrijven niet.

's Avonds vertelt Ernest Claes, de bekende Vlaamsche letterkundige, die door zijn boek over "De Witte" bij groot en klein reeds lang populair is, over zijn eigen jeugd en de invloed van zijn omgeving op zijn werk. Na de pauze leest hij voor uit zijn boek: "Wannes Raps". De zaal is ademloos van spanning en in de zielen welt de ontroering, gewekt door de simpele schoonheid van dit verhaal. En nu ik na afloop mijn gedachten weer moet dwingen tot nuchtere studie, hoor ik Wannes Raps nog zijn pater-noster lezen en ik wou dat het ook in dien eenvoud kon.

28 Februari 1927.

De actieve Missievereeniging organiseert vanavond een filmvoorstelling. Geëxpliceerd door pater Buys S.V.D. en muzikaal geïllustreerd door ons verdienstelijk strijkje, wordt de bekende Floresfilm vertoont, die de algemeene bewondering trekt.

3 Maart 1927.

De nieuwe motorbrandspuit van Kerkrade bespuit bij een oefening van de brandweer onze muren en ruiten met water en vuil uit de vijvers.

17 Maart 1927.

Dankbaar noteert de annalist, dat heden hun vijftigjarig priesterfeest mochten herdenken, de president van het Groot.Seminarie, Mgr. Mag. Dr. P. Mannens, tevens

president van ons schoolbestuur, en onze oud.prefect pastoor P. de Bruyn, te Sevenum.

26 Maart 1927.

Vandaag herdenken hun veertig-jarig priesterfeest de oud.leeraar' Z. Exc. Mgr. Mr. Dr; W. H. Nolens en de oud- leeraar en provisor, de rustende pastoor G. Scheepers. Hun werden telegrafisch de gelukwensen van Rolduc aangeboden.

27 Maart 1927.

Mhr. Hillebrandt debuteert op Half.Vasten als regisseur met "Gerald", een bewerking naar Bornier's "La Fille de Roland".

In den namiddag heeft de inwijding plaats gehad van de Kapel der Zusters in haar nieuwe huis. Op 28 Maart droeg de directeur de H. Mis op in deze Kapel.

4 April 1927.

Het begin der composities kondigt het einde van het trimester aan.

10 April 1927.

Palmzondag. We ondergaan weer den diepen indruk van de Passie van

Pothast. Eenige oud.leerlingen zijn teruggekomen om deze plechtigheid mee te maken.

11 April 1927.

De jongens op vacantie: de heeren beginnen de retraite. Voor deze begint Zaterdag de vacantie.

18 April 1927.

Vandaag wapperen de vlaggen van den toren ter eere van den nieuwgewijden priester, den zoon van Mhr. Hanöver.

26 April 1927.

De directeur vertegenwoordigde Rolduc op de receptie van Mgr. Nolens in Pulchri Studio in den Haag. In het gedenkboek, dat Mgr. Nolens werd aangeboden, schreef de directeur over: Dr. Nolens en Rolduc.

29 April 1927

Heden werd Rolduc bezocht door Mgr. Nolens en den gezant der Vereenigde Staten te 's.Gravenhage, Richard M. Tobin.

30 April 1927.

Aan H. K. H. Prinses Juliana werd op Haar 18en verjaardag een telegrafischen gelukwensch gezonden:

"Trouw aan Koningshuis en vaderland bieden directeur, leeraren en leerlingen van Rolduc U en Koninklijke Ouders eerbiedige hulde. Smeeken Gods rijksten zegen over Koningshuis af."

Op 12 Mei 1927

werd een schriftelijke dankbetuiging ontvangen.

2 Mei 1927.

Bij schitterend weer eindigt heden de vacantie. Het duurt nog een paar dagen, voordat groen en bloem herleven: maar dan is Rolduc weer op zijn mooist, bloeiende boomen in den tuin; tulpen en sering in het carré.

Tijdens de Paaschvacantie is de congregatie.kapel opgeschilderd en is Klein-Rolduc een overdekte kegel- en beugelbaan rijk geworden.

11 Mei 1927.

De jaarlijksche bedevaart naar Schaesberg bij uitnemend weer.

23 Mei 1927.

De eerste der drie Kruisdagen. Den tweeden en derden dag kan wegens het slechte weer de processie niet buiten worden gehouden. We trekken door de gangen.

Vandaag begint de H. H. S. met het schriftelijk eindexamen.

1 Juni 1927.

De H. H. S. is met het schriftelijk klaar: de H. B. S. begint.

5 Juni 1927.

Klein.Rolduc heeft zijn nieuwe eetzaal betrokken. Twee klassen bij de studiezaal zijn daartoe keurig verbouwd.

9-11 Juni 1927.

Eindexamens van het Gym. nasium, onder toezicht der Gecommitteer. den: Prof. Dr. J. H. Gunning, Utrecht; Prof Dr. A. Kluyver, Groningen; Prof. Dr. W. van der Woude, Leiden.

Na verlenging van het examen voor een drietal, was het gelukkige resultaat, dat allen slaagden.

10-11 Juni 1927.

Mondelinge eindexamens der H. H. S. onder toezicht der Gecommitteerden: Prof. J. G. Ch. Volmer, Delft en Rotterdam; A. J. M. Husman, Directeur der Domaniale Mijn Mij. te Kerkrade; Prof. Dr. A. Pompen O.F.M., Nijmegen; Dr. Ir. H. Gelissen, Lector R. K. Handelshoogeschool te Tilburg.

Alle kandidaten gingen met een diploma naar huis.

11 Juni 1927.

In den namiddag van dezen voor Rolduc resultaat-rijken dag mochten we bezoek ontvangen van de leden der wis- en natuurkundige en der rechtsgeleerde afdeeling van de Kath. Wetenseh. Vereeniging, die bij gelegenheid der jaarvergadering in Maastricht een excursie maakten door Zuid-Limburg.

19 Juni 1927.

Vandaag kon de jaarlijksche Sacramentsprocessie van Kerkrade wegens ongunstig weer niet uittrekken, voor 't eerst sinds vele jaren.

22 Juni 1927.

De schrijver, die voor dit jaar op zich had genomen, het dagelijksch gebeuren van Rolduc voor het Jaarboek vast te leggen, heeft zijn werk moeten staken. Andere, zoo mogelijk nog belangrijker, maar zeker meer dringende bezigheden eischen hem geheel op. De taak wordt thans voortgezet door iemand, die na vijf Kronieken in 't vak niet meer geheel onervaren is.

Een goede dag om mee te beginnen! Directeursfeest, en bij uitzondering een dag van zomer! Rolduc in zon en blijdschap. Plechtige Hoogmis, hockeymatch, feestdiner. 's Avonds op de cour concert door 't Muziekcors van de Mijn Wilhelmina te Terwinselen. De Tooneebrubriek vertelt er meer van. Tusschen de nummers door vertoonen onze gymnasten onder leiding van Mhr. Vaessen vrije- en orde-oefeningen. Na het souper wordt de Jour de Jeux ingezet met touw-trekken tusschen de klassen, aangemoedigd door een enthousiast publiek.

22 Juni 1927.

Jour de Jeux. 't Is gelukkig niet zoo warm als gisteren, nu er heel den dag gewerkt moet worden met loopen, springen, kruien, werpen, en wat nog al meer. Klein-Rolduc blijkt toch nog verfrissching noodig te hebben uit 'n paar IJscowagentjes. 's Avonds laten de Philosophen den Keizer van China met gevolg een bezoek aan Rolduc brengen. De zonen van het Hemelsche Rijk staan natuurlijk niet weinig verbaasd over zulk een instelling met

zoveel nieuws. Zelfs de radio (natuurlijk de beste van het huis: die van Mhr. Metzmakers!) wordt aan de gasten gedemonstreerd.

26 Juni 1927.

Door het slechte weer van heel den dag kan de jaarlijksche opdracht aan het H. Hart van Jesus niet bij het beeld in den tuin plaats hebben. Mhr. Directeur verricht ze in de Kerk.

2 Juli 1927.

Mhr. Hanöver, die altijd onder de 1ste les zijn ontbijt komt gebruiken, wordt op "treize" gemist. Aan zijn kamer geen gehoor. De deur is gesloten. Het slot wordt opgebroken en men vindt onzen ouden muzikleeraar door een plotselingen dood verrast. De dood is waarschijnlijk reeds in den vóór-. nacht ingetreden. Een kaars, die de portier tegen half 12 had zien lichten, was geheel opgebrand. Bijna 60 jaar heeft Mhr. Hanöver in ons huis gewerkt. Hij ruste in vrede!

5 Juli 1927.

Na een plechtige Requiemmis in onze Kerk, opgedragen door Mhr. Directeur, wordt het stoffelijk overschot van Mhr. Hanöver in den stralend en zonnedag uitgedragen naar ons kerkhof en in ons aller tegenwoordigheid ter aarde besteld. Mhr. Directeur brengt hulde aan de werkzaamheid en plichtsbetrachting, door den overledene zoo veel jaren betoond. De Heer H. Nievelstein, voorzitter van de Kerkelijke Harmonie St. Cecilia te Kerkrade, herdenkt Mhr. Hanöver als oud-directeur der vereeniging. Wij verliezen in Mhr. Hanöver een figuur, die voor de meeste thans nog levende oud-leerlingen onafscheidelijk met Rolduc verbonden was.

6-9 Juli 1927.

Mondelinge eindexamens der H. B. S.

8 Juli 1927.

De avondstudie duurt vandaag maar tot 7 uur, want na het souper komt P. Perquin ons op de cour spreken over de geschiedenis der radiobeweging in Nederland, over het groote belang van de radio voor de verspreiding der Katholieke waarheid en over de noodzakelijkheid van de oprichting van een eigen Katholieken zender. Het welsprekend betoog van den verdienstelijken voorzitter van den K. R. O. wordt met veel aandacht en belangstelling gevolgd.

9 Juli 1927.

Uitslag van de eindexamens H.B.S.: van de 15 zijn er 14 geslaagd. De commissie van deskundigen bestond uit de Heeren: Ir. A. E. R. Collette, oud-hoofdingenieur-directeur

der telegraphie en telephonie, te 'sGravenhage; Prof. Dr. C. J. van Nieuwenburg, hoogleeraar, te Delft; H. Houben, oud. directeur der Gem. H. B. S., te Maastricht; H. Seydlitz, oud.bankdirecteur, te Nijmegen; B. J. F. Varenhorst, oud.leeraar, te 'sGravenhage.

14 Juli1927.

Onder de wandeling een wolkbreuk. De voorsten kunnen de overdekte beugelbanen van Klein-Rolduc nog bereiken, maar die achter loopen, worden door de bui overvallen en komen druipend van water terug. 'n Goede opfrissing in de examendagen!

16 Juli1927.

Bezoek van H. M. de Koningin aan Kerkrade. Wij gaan naar 't Oranjeplein, waar de koninklijke auto 'n paar minuten stilhoudt en wij gelegenheid krijgen H. M. te huldigen.

17 Juli1927.

Plechtige Hoogmis, Te Deum, uitslag en prijsuitdeeling. Wat 'n herinneringen zijn voor elken Rolducien aan dezen laatsten dag verbonden! Maar, bovenal, dank aan God voor het vele, dit jaar ontvangen!

18 Juli1927.

In alle vroegte vertrek. Rolduc staat verlaten.

ROLDUC'S JAARBOEK

ONDER REDACTIE VAN

L. LINSSEN, Pr. EN
Dr. FERD. SASSEN, Pr.

VII.

1927

blz 3-20 elders
blz 20-26 elders

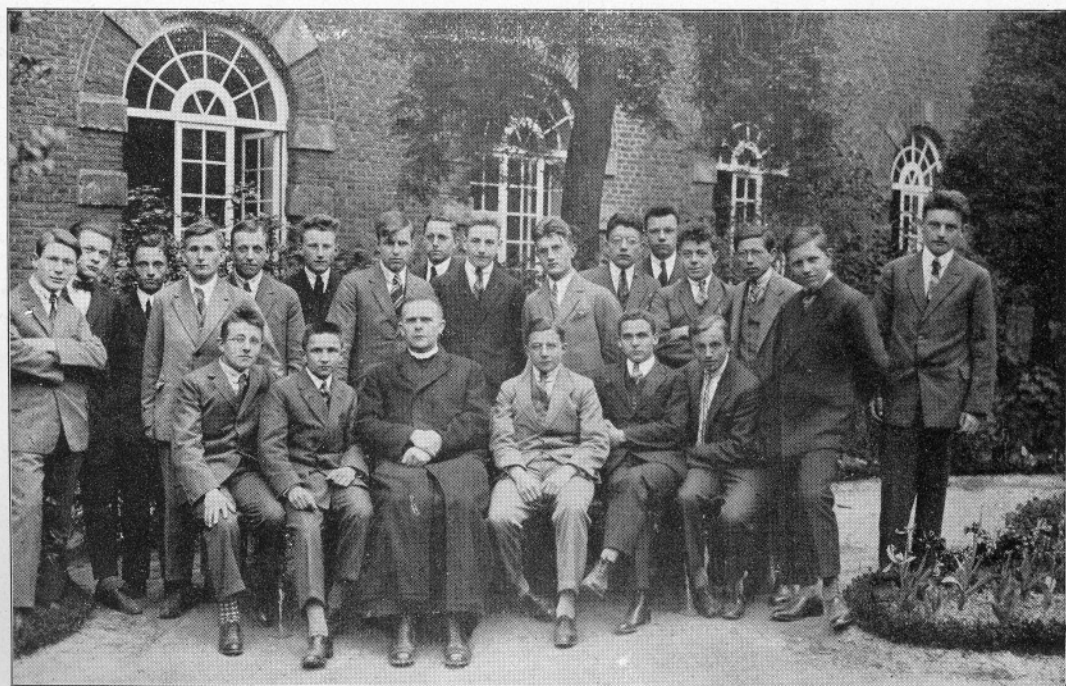
blz 86-104 elders

P. J. C. ALBERDINGK THIJM S. J. †
1847—1926.

PHILOSOPHIE SUPÉRIEURE

6E KLAS GYMNASIUM

5E KLAS H. B. S.

5E KLAS H. H. S.

PRIJSUITDEELING.

SCHOOLJAAR 1926—1927.

.....

Hebben met goed gevolg afgelegd:

I. Het toelatingsexamen tot de Studie der Philosophie, de leerlingen der 6e klasse van het Seminarie:

Frans Arkenbosch, van Chèvremont.
Jan Berden, van Blerick.
Antoon Geurts, van Geysteren.
Joseph Hermans, van Broekhuizen-vorst.
Joseph Jansen, van Tilburg.
Pierre Keybets, van Terwinselen.

Nico Prompers, van St. Geertruid.
Leo Systermans, van Valkenburg.
Joseph van Thoor, van Simpelveld.
Mathieu Vinken, van Schaesberg.
Henri Wetzels, van Chèvremont.

II. Het Eindexamen van het Gymnasium, de leerlingen der hoogste klasse:

A.

Willem Arts, van Niftrik.
Joseph Habets, van Kerkrade.
Henri Jochems, van Meyel.
Hubert Ortmans, van Mechelen. *h.*
Jan Pastoor, van Heerlen. *h.*
Vincent Pijls, van Nuth. *h.*
Antoon Weijnen, van Fijnaart.

B.

Willem Cals, van Schaesberg.
Louis Raedts, van Venray.

III. Het Eindexamen der Hoogere Burgerschool, de leerlingen der hoogste klasse:

Joseph Bemelmans, van Meerssen.
Hubert Frencken, van Obbicht.
Chris Gudden, van St. Oedenrode.
Max Hendrikse, van IJzendijke.
Jan Jacobs, van Oude Tonge.
Antoon Meyers, van Oss.
Bernard Oomen, van Oosterhout.

Henri Swart, van Tripscompagnie.
Henri van de Kar, van Steenberg.
Jan van den Hombergh, van Amsterdam.
Hippolyte van de Vijver, van Biervliet.
August van Sysante, van Boxtel.
Gerard Vollmer, van Dokkum.
Frans Voncken, van Wylré.

IV. Het Eindexamen der Hoogere Handelschool, alle leerlingen der hoogste klasse:

Jan Derkman, van Lemselo.
Piet Geurts, van Gennep.
Paul Nabben, van Sevenum.
Jan Pernot, van Born.

Henri Romans, van Beek.
Karel Rouppe van der Voort, van Vught.
Wim Smeets, van Boxmeer.

.....

ALGEMEENE RRIJZEN.

Seminarie.

EERSTE JAAR.

Antoine Theunissen, van Eijsden.

Zeer eervolle vermelding:

Leo Roumen, van Roermond.

TWEEDE JAAR.

Emmanuel Hell, van Duisburg.

.....

Gymnasium.

VIJFDE KLASSE.

Josep Jaspar, van Roermond.

VIERDE KLASSE.

Niet toegekend.

DERDE KLASSE.

Paul Paulussen, van Maastricht.

TWEEDE KLASSE.

Peter van der Linden, van Simpelveld.

EERSTE KLASSE.

1e Afd.

Gregorius Brokamp, van Chêvremont.

2e Afd.

Louis Vaessen, van Kerkrade.

.....

Hoogere Burgerschool.

VIERDE KLASSE.

Jules Vallen, van Ottersum.

DERDE KLASSE.

1e Afd.

Victor Zweypfenning, van Venlo.

Jacques Franssen, van Venlo.

Zeer eervolle vermelding:

Frans van Goor, van Malang.

2e Afd.

Jan Beuskens, van Gulpen.

Eervolle vermelding:

Joseph Gerards, van Kerkrade.

TWEEDE KLASSE.

Robert Dooper, van Tjerkgaast.

2e Afd.

Piet Rood, van Bovenkarspel.

EERSTE KLASSE.

Jan Hanssen, van Broekhuizenvorst.

Henri Dessing, van Naaldwijk.

2e Afd.

Willem ten Bosch, van Overschie.

.....

Hoogere Handelsschool.

VIERDE KLASSE.

Jacob Boots, van Beemster.

Adrien Willekens, van Reusel.

.....

Voorbereidende Klasse.

1e Afd.

Jan Lennaerts, van Hoensbroek.

2e Afd.

Charles van Susante, van Boxtel.

.....

SEMINARIE.

TWEEDE JAAR.

Antoine Theunissen, van Eijsden.

Alg. pr., 1ste pr. theol., pr. lat., 2de pr. bijb. gesch., 2de pr. eth., 3de pr. archeol., 5de pr. kerk. gesch., pr. 5 verm.

1ste verm. psych., 1ste verm. gesch. wijsb., 2de verm. toeg. psych., 6de verm. nat. hist., 8ste verm. gew. wel.

Antoon Loonen, van Oostrum.

1ste pr. eth., pr. gesch. wijsb., pr. boekh., 2de pr. theol., 2de pr. psych., pr. 6 verm.

2de verm. kerk. gesch., 2de verm. toeg. psych., 3de verm. nat. hist., 3de verm. gew. wel., 5de verm. econ., 7de verm. bijb. gesch.

Hugo von Schwartzenberg, van Rimburch.

1ste pr. psych., pr. toeg. psych., 4de pr. gew. wel., pr. 8 verm.

1ste verm. theol., 1ste verm. eth., 1ste verm. boekh., 1ste verm. nat., 2de verm. lat., 5de verm. bijb. gesch., 6de verm. nat. hist., 8ste verm. econ.

Mathieu Gilissen, van Maastricht.

Pr. nat., 3de pr. nat. hist., pr. 5 verm.

2de verm. theol., 2de verm. boekh., 3de verm. eth., 7de verm. econ., 8ste verm. gew. wel.

Jacob Reintjes, van Heyen.

Pr. 4 verm.

2de verm. eth., 2de verm. gesch. wijsb., 3de verm. theol., 4de verm. psych.

Constant Hennekens, van Beek.

1ste verm. econ.

Herman Thijssen, van Thorn.

2de verm. nat. hist., 4de verm. theol., 4de verm. psych.

Pierre Geraets, van Buggenum.

3de verm. psych.

Lambert Weys, van Maasbree.

3de verm. eth.

EERSTE JAAR.

Emmanuel Hell, van Duisburg.

Alg. pr., 1ste pr. eth., 1ste pr. lat., 1ste pr. gr., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. boekh., 2de pr. kerk. gesch., 3de pr. bijb. gesch., 3de pr. metaph., 3de pr. nat.

2de verm. econ.

Eugène Wintjens, van Maastricht.

1ste pr. nat., 1ste pr. scheik., 1ste pr. boekh., 2de pr. econ., 3de pr. kerk. gesch., 3de pr. gr., pr. 5 verm.

1ste verm. metaph., 1ste verm. nat. hist., 2de verm. lat., 4de verm. bijb. gesch., 6de verm. eth.

Johan Nievergeld, van Maastricht.

1ste pr. metaph., 1ste pr. boekh., 2de pr. eth., 2de pr. nat. hist., 2de pr. kerk. muz., 3de pr. lat., 4de pr. kerk. gesch., 4de pr. econ., pr. 4 verm.

1ste verm. bijb. gesch., 1ste verm. scheik., 2de verm. gr., 3de verm. nat.

Kees Höppener, van Roermond.

1ste pr. bijb. gesch., 2de pr. nat., pr. 6 verm.

1ste verm. eth., 1ste verm. gew. wel., 2de verm. metaph., 2de verm. scheik., 2de verm. archeol., 3de verm. boekh.

Emile Houben, van Valkenburg.

1ste pr. kerk. gesch., 2de pr. bijb. gesch., 3de pr. gew. wel.

7de verm. metaph.

Engelbert Gommans, van Blerick.

1ste pr. scheik., 2de pr. econ., 3de pr. bijb. gesch., 4de pr. nat. hist., 5de pr. metaph., pr. 5 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 2de verm. archeol., 2de verm. boekh., 5de verm. nat., 6de verm. eth.

Jo Damen, van Roermond.

1ste pr. econ., 2de pr. gr., pr. 9 verm.

1ste verm. archeol., 1ste verm. boekh., 2de verm. bijb. gesch., 3de verm. lat., 4de verm. metaph., 5de verm. nat., 6de verm. nat. hist., 6de verm. gew. wel., 8ste verm. eth.

Martinus van den Bercken, van Gubbenvorst.

1ste pr. boekh., 2de pr. lat., 3de pr. scheik., 4de pr. nat. hist.

1ste verm. nat., 3de verm. gr., 5de verm. kerk. gesch.

Paul Geurts, van Horst.

1ste pr. gew. wel.

5de verm. metaph., 5de verm. eth., 10de verm. econ.

Louis van den Dungen, van Eindhoven.

1ste pr. kerk. muz.

Joseph Janssen, van Roermond.

2de pr. metaph., 2de pr. archeol., pr. 6 verm.

3de verm. eth., 4de verm. lat., 4de verm. gr., 4de verm. nat. hist., 4de verm. econ., 6de verm. boekh.

Adriaan Sars, van Den Bosch.

2de pr. gew. wel.

3de verm. kerk. gesch., 5de verm. bijb. gesch.

Armand Verheggen, van Sittard.

3de pr. metaph., 4de pr. eth., 5de pr. econ., pr. 5 verm.

2de verm. bijb. gesch., 2de verm. archeol., 4de verm. gew. wel., 5de verm. scheik., 6de verm. boekh.

Pierre Wijnen, van Reymerstock.

3de pr. eth.

3de verm. met., 5de verm. boekh.

Lambert Rutten, van Roermond.

3de pr. kerk. muz., pr. 4 verm.

2de verm. nat., 5de verm. gew. wel.
6de verm. econ., 7de verm. eth.

Vincent Meijs, van Geleen.

3de pr. kerk. muz.

Leo Francken, van Roermond.

5de pr. metaph., 5de pr. eth., pr. 5 verm.

2de verm. archeol., 5de verm. kerk. gesch., 7de verm. bijb. gesch., 7de verm. gew. wel., 9de verm. econ.

Jan Rijcken, van Heerlen.

5de pr. gew. wel., pr. 5 verm.

3de verm. scheik., 3de verm. econ., 4de verm. nat. hist., 9de verm. eth., 10de verm. metaph.

Hubert Vliegen, van Heerlen.

Pr. 5 verm.

1ste verm. gr., 1ste verm. archeol., 3de verm. boekh., 4de verm. eth., 6de verm. metaph.

Fons Franssen, van Roermond.

Pr. 5 verm.

1ste verm. lat., 2de verm. eth., 5de verm. gr., 8ste verm. metaph., 10de verm. nat. hist.

Willem Wagemans, van Neer.

2de verm. gew. wel.

George Smeets, van Ottersum.

3de verm. scheik., 4de verm. kerk. gesch., 10de verm. eth.

Mathieu Moors, van Tungelroy.

4de verm. nat., 5de verm. lat.

Henri de Bot, van Ammerzoden.

6de verm. nat. hist., 10de verm. gew. wel.

Piet Funken, van Kerkrade.

9de verm. metaph., 10de verm. econ.

SEMINARIE-GYMNASIUM.

VIJFDE KLASSE.

Joseph Jaspas, van Roermond.

Alg. pr., pr. kerk. gesch., pr. wisk., pr. nat., pr. scheik. B., pr. nat. hist., pr. 4 verm.

1ste verm. ned., 1ste verm. fr., 1ste verm. cosm., 2de verm. hoogd.

Werner Smeets, van Kerkrade.

Pr. godsd., pr. ned., pr. gesch., pr. cult. gesch., pr. fr., pr. hoogd., pr. scheik.

1ste verm. eng., 1ste verm. nat., 2de verm. cosm.

Willy Snieders, van Dommelen.

Pr. eng.

2de verm. fr.

Johan van Wijngaarden, van Blerick.

1ste verm. godsd.

Johan Franck, van Schaesberg.

1ste verm. cult. gesch., 1ste verm. hoogd., 1ste verm. alg. lett.

Pierre Knops, van Obbicht.

2de verm. eng.

VIERDE KLASSE.

Jan Kortooms, van Raalte .

Pr. lat., pr. gesch., pr. fr., pr. handt.

2de verm. aandr.

Willy Smeets, van Weert.

Pr. ned., pr. fr., pr. wisk.

1ste verm. nat., 2de verm. godsd., 2de verm. hoogd.

Frans Ruffini, van Rumpen.

Pr. godsd., pr. hoogd.

Antoon van Eekelen, van Oosterhout.

Pr. gr., pr. nat., pr. 4 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. lat., 1ste verm. fr., 1ste verm. eng.

Mathieu Partouns, van Eijsden.

Pr. aandr.

1ste verm. gesch., 2de verm. eng.

Johan Mols, van Sittard.

1ste verm. hoogd., 1ste verm. nat., 2de verm. eng.

Jan van Hegelsom, van Grubbenvorst.

1ste verm. aandr., 2de verm. ned.

Henri Souren, van Wittem.

2de verm. gesch.

Leo Pricken, van Nijswiller.

2de verm. handt.

DERDE KLASSE.

Paul Paulussen, van Maastricht.

Alg. pr., 1ste pr. lat., pr. gr., pr. fr., pr. hoogd., pr. 6 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. ned., 1ste verm. gesch., 1ste verm. nat., 2de verm. aandr., 2de verm. handt.

Hubert Dassen, van Heerlen.

1ste pr. godsd., pr. ned., pr. gesch., pr. aandr., pr. 5 verm.

1ste verm. fr., 1ste verm. hoogd., 1ste verm. eng., 2de verm. nat., 4de verm. lat.

Hubert Voncken, van Wylré.

1ste pr. lat., pr. fr., pr. 5 verm.

1ste verm. gr., 1ste verm. wisk., 1ste verm. handt., 2de verm. ned., 2de verm. hoogd.

Henri Truyens, van Spanbroek.

Pr. eng., pr. nat., 2de pr. godsd.

2de verm. gr., 2de verm. lat., 2de verm. wisk.

Pierre Habets, van Kerkrade.

Pr. wisk., pr. handt., pr. 7 verm.

2de verm. gesch., 2de verm. aandr., 2de verm. fr., 2de verm. hoogd., 2de verm. eng., 3de verm. lat., 4de verm. godsd.

Eugène Senden, van Voerendaal.

1ste verm. lat., 3de verm. godsd.

Joseph Coumans, van Heerlen.

1ste verm. aandr., 2de verm. godsd.

Aloys Ferket, van Nieuw-Namen.

2de verm. aandr.

TWEDE KLASSE.

Peter van der Linden, van Simpelveld.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. kerk. gesch., 1ste pr. lat., 1ste pr. ned., 1ste pr. gesch., 1ste pr. aandr., 1ste pr. hoogd., 1ste pr. handt., 2de pr. gr., 2de pr. nat. hist.

Joseph Moonen, van Chêvremont.

1ste pr. gr., 1ste pr. fr., 2de pr. lat., 2de pr. hoogd., 2de pr. handt., 3de pr. godsd., pr. 4 verm.

1ste verm. ned., 1ste verm. aandr., 1ste verm. nat. hist., 2de verm. gesch.

Bernard Hibbeln, van Amsterdam.

1ste pr. wisk., 2de pr. godsd., 2de pr. gesch., 2de pr. fr., pr. 5 verm.

3de verm. gr., 3de verm. aandr., 3de verm. hoogd., 4de verm. kerk. gesch., 4de verm. ned.

Piet Hermans, van den Haag.

2de pr. kerk. gesch., pr. 6 verm.

1ste verm. gesch., 2de verm. lat., 2de verm. ned., 2de verm. nat. hist., 4de verm. godsd., 4de verm. fr.

Hubert Ramakers, van Bochoitz.

2de pr. ned., pr. 6 verm.

1ste verm. lat., 2de verm. kerk. gesch., 2de verm. fr., 2de verm. handt., 3de verm. godsd., 3de verm. nat. hist.

Victor Spauwen, van Gronsveld.

2de pr. aandr.

1ste verm. gr.

- Hubert Quaedvlieg, van Schaesberg.
2de pr. hoogd.
- Louis Nijst, van Kerkrade.
Pr. 5 verm.
1ste verm. aardr., 1ste verm. hoogd., 1ste verm. wisk., 2de verm. gr., 3de verm. fr.
- Ernest Schillings, van Weert.
1ste verm. fr., 4de verm. gr.
- Bas Vermeeren, van Sevenum.
2de verm. godsd., 3de verm. ned.
- Hubert Houben, van Valkenburg.
3de verm. lat.
- Theo Lemmens, van Heerlen.
3de verm. hoogd.
- Henri Hendrix, van Grubbenvorst.
3de verm. handt.
- Laurens van den Ende, van Heerlen.
4de verm. aardr., 5de verm. godsd.

EERSTE KLASSE.

1e Afd.

- Gregorius Brokamp, van Chèvremont.
Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. lat., 1ste pr. ned., 1ste pr. wisk., 1ste pr. vad. gesch., 1ste pr. aardr., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. handt., 2de pr. bijb. gesch., 2de pr. alg. gesch.
1ste verm. fr.
- Pierre Heijnen, van Kerkrade.
1ste pr. alg. gesch., 1ste pr. aardr. 2de pr. godsd., 2de pr. vad. gesch.
1ste verm. ned., 3de verm. bijb. gesch., 4de verm. wisk.
- Theo Hendrikse, van IJzendijke.
1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. fr., pr. 6 verm.
2de verm. vad. gesch., 2de verm. alg. gesch., 2de verm. aardr., 2de verm. wisk., 3de verm. godsd., 4de verm. lat.
- Karel Franck, van Schaesberg.
2de pr. lat., 2de pr. fr.
2de verm. godsd., 2de verm. wisk., 4de verm. ned.

George Geduld, van Malang.

- 2de pr. ned.
1ste verm. alg. gesch., 1ste verm. aardr., 2de verm. handt.

Willy Franquinet, van Hasselt.

- 2de pr. wisk., pr. 4 verm.
1ste verm. bijb. gesch., 3de verm. lat., 3de verm. vad. gesch., 4de verm. alg. gesch.

Jan Baeten, van Heijthuisen.

- 2de pr. handt.
3de verm. ned.

Jan Kieven, van Utrecht.

- Pr. 8 verm.
1ste verm. wisk., 1ste verm. vad. gesch., 2de verm. lat., 2de verm. ned., 2de verm. fr., 2de verm. nat. hist., 3de verm. alg. gesch., 3de verm. aardr.

Pierre Hommes, van Maastricht.

- 1ste verm. lat., 1ste verm. nat. hist.

Johan Heuschen, van Nieuwenhagerheide.

- 1ste verm. godsd., 4de verm. vad. gesch., 4de verm. handt.

André Bongaerts, van Tegelen.

- 1ste verm. handt.

Hans Herten, van Haanrade.

- 3de verm. nat. hist., 3de verm. handt.

Joseph Heuts, van Beek.

- 4de verm. aardr., 4de verm. nat. hist.

2e Afd.

Louis Vaessen, van Kerkrade.

- Alg. pr., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. handt., 2de pr. lat., 2de pr. alg. gesch., pr. 4 verm.
1ste verm. godsd., 2de verm. nat. hist., 3de verm. wisk., 4de verm. ned.

Frans Snieders, van Dommelen.

- 1ste pr. lat., 1ste pr. vad. gesch., 1ste pr. alg. gesch., 1ste pr. aardr., 1ste pr. wisk., 1ste pr. nat. hist., 2de pr. fr.
3de verm. bijb. gesch.

Pierre Wolfs, van Bleyerheide.

- 1ste pr. godsd., 1ste pr. wisk., 3de pr. voordr., pr. 5 verm.

- 1ste verm. lat., 1ste verm. ned., 1ste verm. vad. gesch., 3de verm. handt., 4de verm. nat. hist.

Leo Penders, van Voerendaal.

- 1ste pr. ned., 1ste pr. aardr., 2de pr. godsd., pr. 4 verm.

- 1ste verm. nat. hist., 2de verm. fr., 2de verm. alg. gesch., 3de verm. vad. gesch.

Joseph Prickaerts, van Chèvremont.

- 1ste pr. fr., 2de pr. lat., 2de pr. handt., pr. 4 verm.

- 2de verm. bijb. gesch., 2de verm. wisk., 3de verm. ned., 4de verm. godsd.

Carl Lohle, van Tilburg.

- 1ste pr. voordr.
1ste verm. fr.

Jacques Zeijen, van Chèvremont.

- 2de pr. bijb. gesch., 2de pr. vad. gesch., 2de pr. nat. hist., pr. 4 verm.

- 1ste verm. alg. gesch., 2de verm. lat., 2de verm. handt., 4de verm. wisk.

Paul van de Voort, van Heerlen.

- 2de pr. ned., pr. 5 verm.
1ste verm. vad. gesch., 3de verm. lat., 3de verm. alg. gesch., 3de verm. aardr., 3de verm. nat. hist.

Silvester Osse, van Raalte.

1ste verm. wisk., 1ste verm. aandr. 3de verm. godsd.

Peter Rutten, van Hulsberg.

1ste verm. bijb. gesch.

Piet Wiertz, van Kerkrade.

1ste verm. handt., 2de verm. godsd.

Leo Widdershoven, van Kerkrade.

2de verm. ned.

Herman Thiecke, van Maastricht.

2de verm. aandr., 4de verm. bijb. gesch.

HOOGERE BURGERSCHOOL.

VIERDE KLAS.

Jules Vallen, van Ottersum.

Alg. pr., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. boekh., 1ste pr. handt., 2de pr. wisk., 2de pr. gesch., pr. 4 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. scheik., 4de verm. aandr., 4de verm. staatsw.

Frans van Poelvoorde, van Heerlen.

1ste pr. wisk., 1ste pr. nat., 1ste pr. cosm., 1ste pr. eng., 2de pr. werkt., pr. 5 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. lijnt., 2de verm. staatsw., 3de verm. scheik., 4de verm. nat. hist.

Willy Martens, van Valkenburg.

1ste pr. scheik., 1ste pr. staatsw., 1ste pr. fr., 1ste pr. hoogd., 2de pr. wisk., pr. 5 verm.

1ste verm. werkt., 2de verm. nat., 2de verm. gesch., 2de verm. eng., 3de verm. aandr.

Willy Kramers, van den Haag.

1ste pr. godsd., 1ste pr. gesch., 1ste pr. ned., 2de pr. nat. hist., 2de pr. aandr., 2de pr. fr., pr. 6 verm.

1ste verm. staatsw., 3de verm. kerk. gesch., 3de verm. cosm., 3de verm. eng., 4de verm. nat., 4de verm. handt.

Willem Vossenaar, van Heerlen.

1ste pr. kerk. gesch.

2de verm. werkt., 2de verm. scheik., 3de verm. nat.

Marinus Boerland, van Nieuw Pekela.

1ste pr. aandr., 2de pr. godsd., pr. 8 verm.

1ste verm. nat., 1ste verm. nat. hist., 1ste verm. handt., 2de verm. lijnt., 3de verm. kerk. gesch., 3de verm. werkt., 3de verm. gesch., 4de verm. cosm.

Willy Henquet, van Eijdsen.

1ste pr. werkt., 2de pr. nat.

1ste verm. cosm., 4de verm. godsd.

Robert Lammers, van Someren.

2de pr. kerk. gesch., 2de pr. gesch., 2de pr. ned.

1ste verm. eng., 2de verm. aandr., 3de verm. staatsw.

Henri Simons, van Maasniel.

2de pr. scheik., 2de pr. cosm.

1ste verm. wisk., 2de verm. nat. hist., 3de verm. handt.

Johan Ruiters, van Kerkrade.

2de pr. handt., 2de pr. lijnt.

1ste verm. godsd.

Henri van Mourik, van Lith.

2de pr. eng.

1ste verm. gesch., 1ste verm. aandr.

Alex Walraven, van Kerkrade.

1ste verm. hoogd., 3de verm. godsd.

Frans Beuskens, van Gulpen.

3de verm. werkt., 4de verm. eng., 4de verm. lijnt.

Jan van der Meer, van Roelofarendsveen.

3de verm. lijnt., 4de verm. nat., 4de verm. aandr.

DERDE KLASSE.

1e Afd.

Victor Zweypfenning, van Venlo.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. aandr., pr. ned., pr. 4 verm.

1ste verm. nat. hist., 1ste verm. staatsw., 1ste verm. eng., 2de verm. nat.

Jacques Franssen, van Venlo.

Alg. pr., pr. wisk., pr. gesch., 2de pr. godsd.

1ste verm. nat., 2de verm. staatsw.

Joseph Simons, van Heerlen.

Pr. kerk. gesch., pr. nat., pr. nat. hist., pr. staatsw.

1ste verm. gesch., 1ste verm. aandr., 1ste verm. handt.

Siegfried Rienstra, van Amsterdam.

Pr. gesch., pr. fr., pr. eng., pr. 4 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. ned., 2de verm. wisk., 2de verm. handt.

Walter van Gool, van Dussen.

Pr. handt.

1ste verm. wisk.

Hans Noëls, van den Haag.

1ste verm. hoogd., 1ste verm. eng.

Lucien Wolfs, van St. Geertruid.

1ste verm. fr., 2de verm. ned.

René Vissers, van Wessem.

2de verm. kerk. gesch., 2de verm. fr.

2e Afd.

Jan Beuskens, van Gulpen.

Alg. pr., pr. kerk. gesch., pr. wisk., pr. nat., pr. aandr., pr. staatsw., pr. fr., pr. hoogd., pr. eng., 2de pr. godsd.

1ste verm. gesch., 2de verm. ned.

Joseph de Charro, van Vught.

Pr. gesch., pr. ned., pr. 8 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. wisk., 1ste verm. nat., 1ste verm. nat. hist., 1ste verm. staatsw., 1ste verm. fr., 1ste verm. handt.

Willy Höppener, van Roermond.

Pr. gesch.

1ste verm. ned., 2de verm. godsd.

Jan Budé, van Maastricht.

Pr. fr.

2de verm. eng.

Namle Asma, van Heeg.

Pr. handt.

2de verm. wisk., 2de verm. nat., 4de verm. godsd.

Henri Crijns, van Helden.

1ste verm. aardr.

Johan Boost, van Gulpen.

1ste verm. eng., 2de verm. kerk. gesch., 2de verm. fr.

Willy Hübber, van Eygelshoven.

2de verm. aardr.

Rudi Nadaud, van Maastricht.

3de verm. godsd.

TWEDE KLASSE.

1e Afd.

Robert Dooper, van Tjerkgaast.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. kerk. gesch., pr. wisk., pr. nat. hist., pr. gesch., pr. aardr., pr. ned., pr. fr., pr. hoogd., pr. eng.

1ste verm. handt.

Piet de Vreede, van Noordwijk.

Pr. gesch., pr. ned., 2de pr. godsd., pr. 4 verm.

1ste verm. wisk., 1ste verm. fr., 1ste verm. hoogd., 2de verm. eng.

Wilhelm Stammeshaus, van Lho-Nja.

Pr. handt.

1ste verm. nat. hist., 1ste verm. aardr.

Jan Peijnenborg, van Goirle.

Pr. 4 verm.

2de verm. fr., 2de verm. hoogd., 2de verm. eng., 3de verm. godsd.

Paul Gerards, van Heerlen.

Pr. 4 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. nat. hist., 2de verm. wisk., 2de verm. hoogd.

Eddy Krekelberg, van Maastricht.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. eng., 2de verm. godsd.

Hein Deckers, van Heerlen.

1ste verm. gesch., 1ste verm. ned.

August Cammaert, van Hontenisse.

2de verm. kerk. gesch., 2de verm. handt.

Henri Borghstijn, van Almelo.

2de verm. aardr.

Joseph Meens, van Klimmen.

3de verm. godsd.

2e Afd.

Piet Rood, van Bovenkarspel.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., pr. wisk., pr. aardr., pr. fr., pr. eng., pr. 6 verm.

1ste verm. nat. hist., 1ste verm. gesch., 1ste verm. ned., 1ste verm. hoogd., 1ste verm. handt., 2de verm. kerk. gesch.

Jan van Susante, van Bostel.

Pr. kerk. gesch., pr. nat. hist., pr. aardr., pr. ned.

1ste verm. gesch., 2de verm. hoogd., 2de verm. eng.

Antoon van Tilburg, van Waalwijk.

Pr. gesch., pr. handt., 2de pr. godsd., pr. 4 verm.

1ste verm. kerk. gesch., 1ste verm. wisk., 1ste verm. ned., 2de verm. eng.

Jan Toben, van Amsterdam.

Pr. ned., pr. hoogd., pr. 4 verm.

1ste verm. gesch., 1ste verm. aardr., 1ste verm. eng., 2de verm. fr.

Sjouke Terwisscha v. Scheltinga, van Nijland.

1ste verm. fr., 2de verm. eng., 3de verm. godsd.

Piet van der Sande, van Breda.

2de verm. godsd.

Joseph Vermeulen, van Beuningen.

2de verm. nat. hist.

Leo van Beukering, van Voorburg.

4de verm. godsd.

EERSTE KLASSE.

1e Afd.

Jan Hanssen, van Broekhuizenvorst.

Alg. pr., 1ste pr. wisk., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. gesch., 1ste pr. ned., 1ste pr. hoogd., 2de pr. godsd., 2de pr. bijb. gesch., 2de pr. aardr.

Henri Dessing, van Naaldwijk.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. aardr., 1ste pr. fr., 1ste pr. handt., 2de pr. wisk., 2de pr. gesch., 2de pr. ned.

3de verm. nat. his.

Henri Linthorst, van Wilp.

1ste pr. bijb. gesch.

1ste verm. godsd., 2de verm. nat. hist., 3de verm. ned.

Herman Janssen, van Lith.

2de pr. aardr., 2de pr. ned.

1ste verm. fr., 2de verm. godsd., 4de verm. bijb. gesch.

Jan Brand, van Wylré.

2de pr. gesch.

1ste verm. nat. hist.

Arthur Cremers, van Gulpen.

2de pr. fr.

1ste verm. ned., 4de verm. godsd., 4de verm. nat. hist.

Joseph Frissen, van Maastricht.

1ste verm. gesch., 2de verm. bijb. gesch., 3de verm. godsd.

Maurice Wijffels, van IJzendijke.

2de verm. aandr.

Johan Crijns, van Helden.

2de verm. handt., 3de verm. gesch.

Lambert van Daal, van Horst.

3de verm. aandr.

Victor Vreuls, van Wehl.

3de verm. handt.

Nico Ruiters, van Kerkrade.

4de verm. handt.

2e Afd.

Willem ten Bosch, van Overschie.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. wisk., 1ste pr. ned., 1ste pr. fr., 1ste pr. hoogd., 1ste pr. handt., 2de pr. voordr. pr. 4 verm.

1ste verm. bijb. gesch., 3de verm. nat. hist., 3de verm. gesch., 3de verm. aandr.

Piet Schoemaker, van Deventer.

1ste pr. godsd., 1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. nat. hist., 1ste pr. gesch., 2de pr. wisk., 2de pr. fr.

1ste verm. hoogd., 2de verm. aandr., 3de verm. ned.

Piet Otjens, van Dongen.

1ste pr. bijb. gesch., 1ste pr. aandr., 1ste pr. ned. 1ste verm. handt., 2de verm. godsd., 3de verm. fr.

Hubert Beltjens, van Roermond.

1ste pr. nat. hist.

1ste verm. godsd., 3de verm. handt.

René Houba, van Maastricht.

1ste pr. gesch.

1ste verm. ned., 2de verm. hoogd., 4de verm. aandr.

Willy Haagmans, van Chêvremont.

1ste pr. aandr., pr. 4 verm.

1ste verm. nat. hist., 2de verm. bijb. gesch., 2de verm. fr., 3de verm. godsd.

Emile van Loo, van Schin-op=Geulle.

1ste pr. handt.

1ste verm. fr., 4de verm. aandr.

Johnnie Antonissen, van Terapel.

Pr. 5 verm.

1ste verm. wisk., 1ste verm. gesch., 1ste verm. aandr., 2de verm. nat. hist., 2de verm. ned.

Joop Hartmann, van Delft.

2de verm. gesch., 2de verm. handt., 4de verm. nat. hist.

Hein Schoemaker, van Deventer.

3de verm. gesch., 4de verm. godsd., 4de verm. bijb. gesch.

Joseph Bröcking, van den Bosch.

4de verm. ned.

.....

HOOGERE HANDELSCHOOL.

VIERDE KLAS.

Jacob Boots, van Beemster.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. kerk. gesch., 1ste pr. ned. t., 1ste pr. ned. corr., 1ste pr. hoogd. t., 1ste pr. hoogd. corr., 1ste pr. hand. rek., 1ste pr. hand. recht, 1ste pr. hand. aandr., 1ste pr. hand. gesch., 1ste pr. staatsw., 2de pr. fr. t., 2de pr. boekh., 2de pr. scheik., pr. 6 verm.

1ste verm. stelk., 1ste verm. nat., 2de verm. fr. corr., 2de verm. eng. t., 2de verm. eng. corr.

Adrien Willekens, van Reusel.

Alg pr., 1ste pr. fr. t., 1ste pr. fr. corr., 1ste pr. eng. t., 1ste pr. eng. corr., 1ste pr. boekh., 2de pr. ned. t., 2de pr. hand. recht, pr. 8 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. ned. corr., 1ste verm. hand. rek., 2de verm. kerk. gesch., 2de verm. hoogd. corr., 2de verm. gesch., 2de verm. scheik., 3de verm. aandr.

Fernand van de Venne, van Echt.

1ste pr. stelk., 1ste pr. nat., 1ste pr. scheik., 2de pr. kerk. gesch., 2de pr. ned. corr., 2de pr. hand. rek., 2de pr. hand. gesch., 2de pr. org. en techn., pr. 12 verm.

1ste verm. godsd., 1ste verm. hoogd. t., 1ste verm. hoogd. corr., 1ste verm. eng. corr., 2de verm. ned. t., 2de verm. hand. recht, 2de verm. warenk., 2de verm. fr. t., 4de verm. fr. corr., 4de verm. eng. t., 4de verm. boekh., 4de verm. aandr.

Henri Lebens, van Born.

1ste pr. hand. aandr., 2de pr. warenk., 2de pr. org. en techn., pr. 4 verm.

1ste verm. boekh., 1ste verm. scheik., 2de verm. fr. t., 3de verm. hand. rek.

Jacques Vennekens, van Neer.

1ste pr. nat., 2de pr. godsd., 2de pr. stelk., pr. 8 verm.

1ste verm. ned. t., 1ste verm. hand. aandr., 1ste verm. warenk., 2de verm. hand. rek., 2de verm. scheik., 3de verm. boekh., 4de verm. ned. corr., 4de verm. hand. gesch.

André van de Reijt, van Ginneken.

1ste pr. warenk., 2de pr. scheik., pr. 6 verm. 1ste verm. godsd., 1ste verm. hand. gesch., 1ste

verm. hand. aandr., 3de verm. ned. corr., 4de verm.
kerk. gesch., 4de verm. hand. rek.

Eduard Nabben, van Sevenum.

1ste pr. org. en techn.

2de verm. hand. recht, 3de verm. fr. corr.

Johan van Riet, van Linschoten.

2de pr. fr. corr., 2de pr. eng. t.

1ste verm. kerk. gesch., 2de verm. ned. corr.,
2de verm. boekh.

Gerard Kraakman, van Utrecht.

2de pr. eng. corr., pr. 4 verm.

1ste verm. fr. t., 1ste verm. fr. corr., 1ste verm.
eng. t., 1ste verm. hand. recht.

Louis Eijgenraam, van Dordrecht.

Pr. 4 verm.

2de verm. stelk., 3de verm. kerk. gesch., 4de
verm. ned. t., 4de verm. warenk.

Lambert Linssen, van Spekholzerheide.

3de verm. ned. t.

Joseph Linssen, van Merkelbeek.

3de verm. eng. t.

Bernard Bles, van Ellecom.

3de verm. hand. gesch.

.....

Voorbereidende Klasse.

1e Afd.

Jan Lennaerts, van Hoensbroek.

Alg. pr., 1ste pr. godsd., 1ste pr. bijb. gesch.,
1ste pr. fr., 1ste pr. vad. gesch., 1ste pr. nat.,
2de pr. ned., 2de pr. aandr.
1ste verm. rek.

Jan Dercks, van Bergen-op-Zoom.

1ste pr. ned., 1ste pr. rek., 1ste pr. handt., pr.
5 verm.

1ste verm. aandr., 2de verm. godsd., 2de verm.
vad. gesch., 2de verm. nat., 3de verm. fr.

Joop Bos, van Groningen.

1ste pr. aandr., 2de pr. vad. gesch., pr. 4 verm.
1ste verm. godsd., 1ste verm. bijb. gesch., 2de
verm. ned., 3de verm. nat.

Victor Haesen, van Maastricht.

2de pr. godsd., 2de pr. fr., 2de pr. rek.
1ste verm. ned., 1ste verm. vad. gesch., 2de
verm. bijb. gesch.

Harry Pappers, van Valkenburg.

2de pr. bijb. gesch.
2de verm. aandr., 3de verm. vad. gesch., 4de
verm. nat.

Willem Lengs, van Tegelen.

2de pr. nat., pr. 4 verm.
1ste verm. fr., 3de verm. bijb. gesch., 3de verm.
ned., 4de verm. godsd.

Cyrille de Warrimont, van Noorbeek.

2de pr. handt., pr. 4 verm.

1ste verm. nat., 2de verm. fr., 2de verm. rek.,
3de verm. godsd.

2e Afd.

Charles van Susante, van Boxtel.

Alg. pr., 1ste pr. ned., 1ste pr. fr., 1ste pr. aandr.,
2de pr. rek.

1ste verm. bijb. gesch., 1ste verm. nat., 4de
verm. godsd.

Nico Schulte, van Coevorden.

1ste pr. godsd., 1ste pr. rek., 1ste pr. nat.

Marcel Stoffels, van Brunssum.

1ste pr. bijb. gesch., 2de pr. godsd., 2de pr. ned.,
2de pr. vad. gesch., 2de pr. nat., 2de pr. handt.
2de verm. fr., 3de verm. aard.

Jan van Loo, van Banholt.

1ste pr. vad. gesch.

1ste verm. godsd., 1ste verm. aandr., 2de verm.
rek.

Leo Schiffelers, van Spekholzerheide.

1ste pr. handt.

2de verm. aandr.

Johan van Kessel, van Overschie.

2de pr. bijb. gesch., 2de pr. aandr.

1ste verm. vad. gesch., 2de verm. godsd., 3de
verm. ned.

Jo Wilms, van Helden.

2de pr. fr.

3de verm. godsd.

Harry van Wely, van Roosendaal.

Pr. 4 verm.

1ste verm. ned., 1ste verm. rek., 2de verm. vad.
gesch., 3de verm. bijb. gesch.

Henri van den Hombergh, van Amsterdam.

Pr. 4 verm.

2de verm. bijb. gesch., 2de verm. ned., 2de verm.
nat., 3de verm. rek.

Jan Eijsbouts, van Asten.

1ste verm. fr.

Willy Vaessen, van Wijnandsrade.

4de verm. godsd.

.....

KLEIN ROLDUC.

Prijs voor uitmuntend gedrag:

Joseph Bröcking, van Den Bosch.

Cyrille de Warrimont, van Noorbeek.

George Geduld, van Malang.

Pierre Heijnen, van Kerkrade.

.....

JAARVERSLAGEN.

.....

Maria-Congregaties.

Bij 't einde van 't vorige schooljaar werden de besturen gekozen als volgt:

Afdeeling Seminaristen:

Prefect: A. Loonen.

1e assistent: H. Thijssen.

2e assistent: G. v. Enkevort.

Raadsleden:

E. Houben.

L. Systermans.

Afdeeling niet-Seminaristen:

Prefect: Antoon Weynen.

1e assistent: J. v. d. Hombergh.

2e assistent: Paul Nabben.

Raadsleden:

Bernard Oomen.

Hub. Dassen.

Jan Weegels.

Henri Smeets.

Over de vergaderingen die dit jaar plaats hadden is niet veel te zeggen. In stilte, zooals altijd, gingen ze voorbij.

We werden aangespoord op eenvoudige maar devote wijze tot zelfheiliging, karaktervorming en vooral tot 't werken naar buiten.

Onder dit laatste wordt hier vooral verstaan, dat de leden beloven, neen zich verplichten, door woord en voorbeeld het goede te bevorderen onder hun medeleerlingen. Maria, onze Moeder wordt ons voorgehouden als een toonbeeld van alle deugden, er wordt ons aangetoond, hoe Maria op 't oogenblik en gedurende geheel ons leven, onze Moeder is en zijn zal.

Een voorname gebeurtenis was 't onder teekenen van de Aloysiuslijsten.

Allen, die hun handteekening zetten op zulk een lijst, beloven aan den Heiligen Aloysius, zooveel in hun vermogen is, zijne deugden na te volgen en een innig godsdienstig leven te leiden.

Deze lijsten worden onderteekend door de leden van alle Mariacongregaties van geheel de wereld en neergelegd op 't graf van den grooten H. Aloysius te Rome.

Op 8 December, voormiddag, werd de jaarlijksche algemeene vergadering gehouden in de crypta, waarbij de nieuwe leden hunne opdracht deden aan de Onbevleete Maagd.

De feestpredikatie werd gehouden door E. H. Knops, den prefect, die met dieptreffende woorden sprak over het Maagd- en Moederschap van Maria en over datgene wat daaruit volgt voor ons, hare kinderen.

In de bestuursvergaderingen werd voorgesteld meerdere algemeene vergaderingen te houden, maar 't daarbij besproken plan werd nog niet ten uitvoer gebracht.

Ik denk echter wel, dat hieromtrent spoedig een beslissend besluit zal genomen worden. Ook zullen waarschijnlijk de Mariafeesten in de toekomst, door 't houden van algemeene feestvergaderingen, met nog meer toewijding en devoten feestzin gevierd worden.

Ten slotte zij vermeld, dat de congregatiekapel, die ten gevolge van het aanbrengen der centrale verwarming heel wat geleden had, terdege hersteld werd, zoodat het een meer waardige plaats voor onze samenkomsten is geworden.

J. H. WEEGELS.

Derde Orde van St. Franciscus.

Directeur: P. Walaricus Knots O. F. M.

Prefect: M. v. d. Bercken.

Onder-prefect: Jos. Jansen.

Secretaris: J. Franck.

Penningmeester: J. Rijcken.

Bij den terugblik op 't afgelopen jaar mogen we, dunkt ons, wel tevreden zijn. Van den kant der leden werden de vergaderingen goed bezocht, en slechts zeer zelden werd er een vergadering zonder reden verzuimd. Zeer zeker, 't eerste trimester werden de vergaderingen door omstandigheden wat onregelmatig gehouden, maar de laatste twee trimesters verliep 't vereenigingsleven regelmatig. Weliswaar zijn we niet boven 't gewone kunnen gaan, maar zonder twijfel is er iets bereikt. Op de eerste plaats mag wel vermeld worden de inkleeding van 17 nieuwe leden en de professie van 10 novicen op 21 Februari. Hierdoor steeg 't aantal leden weer tot de zelfde hoogte als 't in 't voorafgaande jaar gestaan had.

Om ook niet achter te blijven bij de viering van 't 7de eeuwfeest van St. Franciscus, hield P. Juvenalis Pompen een lezing met lichtbeelden over St. Franciscus, die zeker velen meer vertrouwd heeft gemaakt met St. Franciscus en met z'n Derde Orde.

Als 'n groote vooruitgang mag beschouwd worden 't tot stand komen van 'n huishoudelijk reglement, dat na de vacantie in werking zal treden. Ongetwijfeld zal dit in 't vervolg een minder geregeld verloop van 't vereenigingsleven voorkomen.

Bovendien is 't plan opgevat om, althans in 't 1ste en 2de trimester, enkele malen een buiten-kerkelijke vergadering te houden, waarin dan een der leden een lezing zal houden over 't een of andere onderwerp, dat voor den tertiarius, en vooral voor den jongen en studeerenden tertiarius van belang is. Laten we

hopen, dat er leden voor zulk een lezing te vinden zullen zijn, want goed toegepast, zal dit veel kunnen bijdragen tot verlevendiging van den geest der Derde Orde onder onze tertiariissen. Ze zullen hierdoor zelf eens aan hun medeleden kunnen zeggen, hoe zij dien geest opvatten, en hoe zij hem zouden willen beleefd en toegepast zien, zoowel in 't werken naar binnen als naar buiten; ze zullen daarover van gedachten kunnen wisselen in 't debat, en dat alles zal bijdragen tot grooter ijver van de leden en tot grooter bloei en heilzamer werken ook naar buiten van de vereeniging.

Als dat dan bereikt wordt, hoeven we er niet om te treuren dat 't aantal leden niet zoo groot is als 't wel eens geweest is tijdens 't 5-jarig bestaan. Als alle leden degelijke tertiariissen zijn, dan is 50 leden niet te weinig! Zeker, hoe meer leden hoe liever, maar dan goede! Kernvorming is gedurende haar 700-jarig bestaan altijd 't principie geweest van de Derde Orde, en dat moet ook nu niet vergeten worden, nu zij een bloei-periode beleeft en steeds meer in leden toeneemt, ook, of misschien beter, vooral onder de jeugd. 'n Groot aantal tertiariissen is mooi, maar dan moet ook hun regel voor hen zijn een leéfredel; dan moeten zij niet zijn jongens die men in niets van anderen kan onderscheiden, maar ze moeten meer **willen** doen, meer **doen**, ja zelfs meer doen dan van hen geëischt wordt.

Mogen onze tertiariissen, alsook de nieuwe leden van 't volgende schooljaar, dat steeds onthouden, maar vooral in praktijk brengen. **Dan** kunnen we zeggen dat onze vereeniging bloeit: bloeit in inwendige schoonheid, en daardoor, maar daardoor ook alleen, zal ze met succes naar buiten kunnen werken.

J. FRANCK.

Kruisverbond St. Gerlachus.

Moderator: Z. E. Heer A. v. d. Venne.

Voorzitter: H. de Bot.

Vice-Voorzitter: W. Cals.

Secretaris-Penningm.: L. v. d. Dungen.

Het 21e jaar begon voor het kruisverbond op eene niet zoo bemoedigende wijze. De Voorzitter der eerste afdeeling had Rolduc verlaten om naar 't Groot-Seminarie te gaan, terwijl de penningmeester, door het feit dat deze als bestuurslid gekozen werd der Missie-vereeniging, mede zijn ontslag aanbood.

Het nieuwe bestuur werd samengesteld als volgt: Vice-Voorzitter de Heer Cals en als Voorzitter en Secretaris der 1e afdeeling de heeren H. de Bot en L. v. d. Dungen, welke als nieuwelingen in 't vak zich beide nog op de hoogte moesten stellen van den gang van zaken te Rolduc, alsmede van 't alcoholvraagstuk in 't algemeen.

Ook de finantieele toestand was verre van schitterend te noemen. Terwijl in het reglement als zeer prijzenswaardig staat vermeld, dat iedere vereeniging moest zorgen voor een batig saldo van f 25.— per jaar, konden we bij de aanvaarding van ons ambt slechts op een niet gering deficit wijzen. Verder had de Vereeniging bij 't verhuizen van de studie naar de nieuwe speelzaal nog 't verlies te boeken van de meeste harer geschriften.

Geen wonder dat ze, zoodanig achteruitgegaan zijnde, dit jaar niet veel van zich heeft kunnen laten hooren.

Desniettemin werden er gedurende het jaar zeer geanimeerde vergaderingen gehouden, welke zich op eene goede opkomst mochten verheugen, en waarin voor eenieder

de groote lijnen van het alcoholvraagstuk werden uiteengezet.

Als eerste spreker trad op de ZeerEerw. Heer A. v. d. Venne, die op korte, krachtige wijze de beginselen uiteenzette. Het getal dergenen, die zich als lid opgaven was 23. In een volgende vergadering trad als spreker op de welbekende spreker Dr. A. Verhagen, die door zijn gezelligen trant van verhalen zeer goed de aandacht der toehoorders wist te boeien. Hij besprak vooral de wetten die tot stand waren gekomen, dank zij de actie der K. Vers en hoe het drankmisbruik, alhoewel niet geheel opgeheven, toch tot een zeer groot minimum was beperkt geworden en al zeggen onze tegenstanders, dat volgens de statistieken ieder persoon slechts een vinogerhoed per dag gebruikt, ze hierbij vergeten dat de mensch van nature egoïst is en niet alles gelijkelijk verdeelt.

In de daarop volgende vergadering sprak de Heer Dassen over de alcohol als wonderdokter; een zeer interessante lezing, waarin besproken werd, hoe bij alle mogelijke onaangenaamheden, zooals koude, honger, gebrek aan eetlust, enz. de alcohol als eerste geneesmiddel wordt aangewend. Het schooljaar werd gesloten in het Gezellenhuis te Kerkrade, door een feestvergadering, waaraan alle nog hier verblijvende leden deel namen.

Er blijft ons slechts één wensch over n.l. dat de Vereeniging, trots de tegenkantingen, welke ze ondervindt, moge groeien, onder den zegen van Hem, die alleen den wasdom kan geven.

L. VAN DEN DUNGEN.

Missievereeniging „Rolduc”.

Jaarverslag 1926—1927.

Voorzitter: Leo Roumen.

Vice-Voorzitter: Jos. Spauwen.

Secretaris: Bern. Bles.

Penningmeester: Ant. Theunissen.

Moderator: Drs. Patr. Cramer.

het achtste jaar van het bestaan onzer vereeniging voor ons een echt Missiejaar is geweest. Een jaar, dat in alle opzichten met zijn voorgangers gelijken tred hield en hen in menig punt zeker overtrof.

Heel veel zal dit wel te danken zijn aan

Met blijheid moeten wij constateeren, dat

onzen grooten propagandadag, dadelijk in het begin van het schooljaar gehouden. Het werd een dag van laaiend Missie-enthousiasme: een wapenschouw en gelukkig ook een recruiteering van vele nieuwe Missievrienden.

Op de eerste plaats hadden wij dien dag tot gast pater Frans-Xav. Satiman S. J., de eerste Javaansche priester, nauwelijks een maand te voren gewijd. Verder nog pastoor v. d. Loo S. J., oud-missionaris van Java en pater Aurelius SS. CC.

Onder de communiteitsmis reikte pater Satiman de H. Communie uit en om half tien droeg hij zijn eerste plechtige H. Mis op, waaronder pater v. d. Loo een korte preek hield.

Daarna algemeene vergadering in de nieuwe speelzaal, waaronder de voorzitter ten bate van de Missievereeniging het ijzer smeedde, terwijl het heet was en de Javaansche priester ons in zeer goed Nederlandsch verhaalde van zijn geboorteland. 's Namiddags was er in het bosquet een gezellige en door de aanwezigheid der gasten tevens leerzame bijeenkomst georganiseerd voor onze ijverige zelateurs, om hen tot groote actie gedurende het jaar aan te sporen. Een goede kern immers van zelateurs is een belofte van grooten bloei. Tenslotte kwam geheel Rolduc 's avonds in de aula bijeen, waar pater Aurelius zijn treffende lichtbeelden vertoonde van pater Damiaan, den Apostel der Melaatschen, die zijn heldhaftige naastenliefde met melaatschheid en dood moest bekoopen. Na de pauze gaf hij nog de film over de Hawaiëilanden met schitterende natuuroptnamen en zeer goede kijkjes uit het Missieleven.

Alles te zamen genomen is het een prachtig-geslaagde dag geweest.

Op den vooravond van de Kerstvacantie — traditioneele vergadering — sprak pater Peeters M. S. C. over de Missie op de Philippijnen, waar hij zelf jarenlang is geweest.

Al dikwijls waren vele leden bij het bestuur komen aankloppen met de vraag of de bekende „Flores-film” op zijn triomftochten door Nederland ook niet Rolduc zou aandoen. Met Vastenavond ging die wensch in vervulling. De hoog gespannen verwachtingen werden door dit puikje der Missiefilms nog over-

troffen. Het eerste deel schilderde uitvoerig en zeer origineel zeden en gebruiken van de bewoners der Kleine Soenda-eilanden, vooral der Florineezen; het tweede deel, met niet minder interesse gevolgd, vertelde meer van den Missiearbeid. Onder het afdraaien van de film gaf pater Buijs S. V. D. 'n pittige explicatie.

De laatste algemeene vergadering werd gehouden op Sacramentsdag. Spreker pater Theunissen C. M., pas uit de Chineesche Missie terug. Onderwerp: de troebelen in China. Zeer interessant.

Iets nieuws was de tooneel-uitvoering door Rolducsche dilettanten op 13 Februari voor genoodigden uit de omgeving, ten bate der Missievereeniging gegeven. Het was een reprise van het nieuwe blijspel „Het Kostbare Leven”, waarvan men in de Tooneelkroniek een beoordeeling kan lezen. In de volle aula heerschte een gezellige stemming, nog verhoogd door een Indianenkoor, dat inlandsche liederen zong; gezellig was het ook in de speelzaal, waar de genoodigden onder de pauze verschillende ververschingen konden gebruiken, op onvergetelijke wijze bediend door een stel kellners. Voldaan waren onze honderden gasten, voldaan was ook het Missiebestuur over het zoete winstje, dat de collecte en het buffet hadden opgebracht.

Een woord van dank mag hier wel gericht worden tot de W. E. Heeren Leeraren, die tot 't welslagen der uitvoering hebben medegewerkt, in 't bijzonder tot Mhr. Metzma-kers en Mhr. Smits, de leiders der uitvoering.

Ook in de afdeelingen heerschte een opgewekt leven. Zooals gewoonlijk spande de eerste afdeeling de kroon in aantal en degelijkheid der lezingen. Maar ook de tweede afdeeling roerde zich flink. De vergaderingen waren hier steeds zoo druk bezocht, dat we tenslotte tot een splitsing dezer afdeeling moesten overgaan. De laagste klassen werden in een adspiranten-afdeeling ondergebracht, die al dadelijk een hoogen bloei bereikte. Weliswaar tapte zij wat al te veel bloed af van de tweede afdeeling, maar 't is te hopen, dat deze het volgend jaar weer even levenskrachtig zal zijn. In vele vergaderingen bereikte het debat een degelijke hoogte, wat

wel getuigt van het meeleven der leden met de vereeniging.

Van den grooten Vlaamschen Studenten-Missiebond „Pro Apostolis”, die tegenwoordig ook in Nederland propaganda maakt, werd er dit jaar in onze vereeniging een sectie opgericht, die, hoewel nog bescheiden, toch veel belooft voor de toekomst.

Mede om dezen „Pro-Apostolis”-bond meer bekend te maken nam ons Bestuur het initiatief tot het houden van een algemeenen Missiedag voor de studeerende Jeugd en de Limburgsche Bond van R. K. Studentenclubs was aanstonds bereid om het initiatief tot uitvoering te brengen. Op 17 en 18 Augustus zal deze Missiebijeenkomst dan in Venlo en Steijl gehouden worden. De plannen der Studentenclubs zijn grootsch: laten de studenten nu in grooten getale aan den tot hen gerichtten oproep beantwoorden. Wij steunden de onderneming met een subsidie.

De zendingen van kranten en tijdschriften naar het garnizoen van Pontianak (Borneo) werden geregeld voortgezet. Een arme Missieschool kon blij gemaakt worden met een reuzekist studieboeken uit onzen boekhandel.

Onze leesbibliotheek onderging een flinke uitbreiding, zóó zelfs dat 't aantal boeken verdubbeld werd. Wel was dit natuurlijk een heele uitgave, maar die bracht zijn rente wel op door het veel drukker gebruik, dat van de bibliotheek gemaakt werd. Een handige kataloog werd gedrukt en kwam juist op het einde van het jaar klaar. Voor liefhebbers stelden we ook beschikbaar de bekende „Xaveriana”-boekjes, degelijke en tevens boeiende Missielectuur. Zoozeer vielen ze in den smaak, dat er honderden en honderden van verkocht werden.

Nu nog een overzicht van de wijze, waarop

wij de verschillende Missiewerken financieel gesteund hebben:

Voortplanting des geloofs . . .	f 300.—
Jaarlijksche bijdrage St. Petrus-	
Liefdewerk	„ 250.—
P. Naus, Flores	„ 50.—
P. de Bovy, China	„ 75.—
Witte Paters (tot vrijkoop van 'n	
slaafje)	„ 25.—
Flores-Missie	„ 150.—
P. Martens, Philippijnen	„ 50.—
P. Theunissen, China	„ 50.—
Voor 't onderwijs op Java . . .	„ 100.—
P. Peeters, Philippijnen	„ 50.—
Pastoor Krijn, Tromsö (Noorw.) .	„ 50.—
Noodlijdende Chineesche Missie .	„ 50.—
Mgr. Aerts, Kei-Eilanden	„ 250.—
P. Witte, Kabää (Congo)	„ 50.—
Mgr. van Roosmalen, Suriname . .	„ 50.—
Hawaiëilanden	„ 100.—
P. Satiman	„ 100.—
P. van Dinteren, Borneo	„ 50.—
P. Vervoort, Congo	„ 50.—
Gereserveerd subsidie voor den	
Studenten-Missiedag	„ 100.—
Tijdschriften f 175.—, Bibliotheek	
f 100, Zendingen Pontianak f 25	„ 300.—

In totaal de voor ons buitengewone som van f 2250.—. Wel is financieele Missiesteun niet het eerste doel onzer vereeniging, maar waar het overige dit jaar op zoo hoog peil stond, mogen de goede resultaten ook op dit gebied wel met eenigen trots vermeld worden.

Tot het volgend jaar dus!

Laat dan door ieders medewerking ons verslag even optimistisch of zelfs nog optimistischer kunnen zijn.

Want stilstand mag er in onze beweging niet komen.

B. BLES, Secr.

Academie „St. Augustinus”.

Jaarverslag 1926—1927.

Voorzitter: A. Theunissen.

Vice-Voorzitter: E. Hell.

Secretaris: C. Hennekens.

Moderator: Drs. Th. E. Absil.

Weer zijn we gekomen aan 't einde van

onze academie-uitstapjes; en als we nu 'ns met 'n vliegtuig van de K. L. M. zouden vliegen over 't landschap, waar we dit jaar op onze wandelingen zijn doorgekomen, en als we ons foto-toestel scherp zouden instellen,

dan, geloof ik, zouden we 'n mooie lucht-foto krijgen, die we bij onze foto-collectie zouden kunnen voegen ter herinnering aan al 't schoone, dat we hebben gezien naast de nuttige kennis, die we opdeden bij nadere beschouwing van de onderdeelen van dat landschap.

Prachtige streek met steile en effen wegen, bergen en dalen, met keurige gezichtspunten en ontelbare kleurschakeeringen.

Temidden van dit natuurschoon verheffen zich naast de vele kleine huisjes eenige grootsche gebouwen, in verschillende stijl opgetrokken, en enkele standbeelden van groote en machtige figuren.

Wij moeten ons beperken tot 't aanstippen van de mooiste gezichtspunten en de meest interessante gevels en standbeelden, die bij zonder onze aandacht trokken.

Onze tocht dan zette in met 'n woord van opwekking van onzen Z. E. Heer moderator, die ons doel en middelen uiteenzette van onze vereeniging.

't Eerst maakten we kennis met de algemeene principes van de bouwkunst, om daarna te bezichtigen gebouwen als „De Volkenbond”, „'t Leger des Heils”, „De Radboudstichting”, „De Heibloem”. Dan kwamen we een oogenblik in 't sprookjesland van de Jesuitenfabrieken. In 't land der werkelijkheid teruggekeerd bezochten wij 'n oudheidkundig museum van Egyptische kunst, dan zagen wij onder de microscoop iets over „bacteriën”; in de Afdeling trachte men ons 'n kijkje te geven op „de vierde dimensie” en „aether”, en „bewoonbaarheid van andere hemellichamen”. Verder bezichtigden wij eenige indrukwekkende standbeelden, o.a.

van Jeremias, St. Jeroen, Windthorst, Joachim Le Sage ten Broek, Kard. Lavignerie, Thomas Morus, en een standbeeld van de Christusfiguur, ontworpen door de Vrijzinnigen.

In 'n museum voor schilderkunst kregen we 'n idee over wezen der kunst. In 'n garnizoensstadje leerden we 't leven der militairen meer van nabij bezien. Verder kregen wij aan de hand van eenige voorbeelden 'n beter idee over rythme en hiermee in verband over 't voor en tegen der moderne dansen.

Nog één datum moet vermeld worden, n.l. 7 October 1926, waarop onze academie in alle stilte haar 25-jarig bestaan herdacht. Die dag werd begonnen met de oprichting van 'n gedenksteen, die 25 Januari 1927 plechtig werd onthuld, in 'n feestvergadering bij Peter Schmitz.

'n Woord van hartelijken dank zij hier nog speciaal gebracht aan onzen Z. E. Moderator, die ons telkens de mooie plekjes aanwees, en ons opmerkzaam maakte op lijnen en versieringen, die anders aan onze aandacht zouden ontglipt zijn.

't Eindpunt van onze excursie was zooals gewoonlijk ook dit jaar weer 't bekende adres: Peter Schmitz in Strasz.

Al bleven er onderweg eenigen achter en werd zodoende 't ledenaantal wat kleiner, toch mogen wij gerust zeggen dat we 't doel onzer academie hebben bereikt, al is 't ook niet ten volle. Hooger kunnen wij gelukkig en moeten wij ook. Den hoogsten top hebben we dit jaar niet kunnen beklimmen, maar met belangstelling en vertrouwen zien wij naar hen, die na ons komen.

CONST. HENNEKENS, Secr.

Academie „Alberdingk Thijm”.

Voorzitter: Ant. Weijnen.

Vice-Voorzitter: Joh. Jaspar.

Secretaris: Hub. Frenken.

Moderator: Z. E. H. L. Linssen.

Met genoegen kunnen we terugzien op de vergaderingen van het afgelopen academiëjaar. Wanneer we de verslagen inzien van

vorige jaren, moeten we wel besluiten, dat dit jaar een belangrijke tegenstelling vormt met de vorige. Vooral wat het debat betreft, waaraan door alle leden werd deelgenomen. Onverzorgde bedieningen kwamen weinig voor. Kortweg, de werkzaamheid was groot en algemeen. En dat er met plezier gewerkt

werd, blijkt wel uit het vrijwel constant gebleven, groote ledental.

Op 't gebied van de hoofdstellingen werd voortreffelijk werk geleverd: „Arbeid en arbeiders”, „Frederik van Eeden”, „Kerkelijke Muziek”, „Het bloed en zijn functies”, „Wagner's type in de kunst”, „Verdrag Nederl. België”. Deze greep uit de onderwerpen moge getuigen van de groote verscheidenheid daarvan.

Maar niet alleen wetenschappelijke onderwerpen werden behandeld, ook aardige beschrijvingen werden gegeven, waarvan we „Onder buurvrouwen” zeker moeten vermelden.

De improvisaties hoeven hierbij echter niet achter te staan. Als echte „schlagers” staan in de notulen opgeteekend: „Militairisme en Kazerneleven”, „Over de Vlaamsche beweging”, „Het blindeninstituut van Grave” en „Bacteriën”.

Ook in de critiek werd een groote verbetering gebracht, dank zij de voortreffelijke leiding van den Z. E. H. Moderator.

Maar nog altijd vormden de voordrachten het zwakke punt, ondanks de goede voorbeelden, die door enkele leden gegeven werden.

Aan U, onze opvolgers, om ook dit nog te verbeteren.

Zeker moeten we echter ook vermelden, de genoegelijke muziekavond van 21 November, de leerzame lichtbeeldenavond van den Z. E. H. Dr. Sassen over „Versailles en Fontainebleau” en de feestvergadering van 12 Mei, die de kroon zette op het werk.

Deze belangstelling getuigt wel voor de bloei, die de academie dit jaar heeft gekend.

HUB. FRENKEN Secr.

TOONEEL, MUZIEK EN ZANG.

St. Cathrien, 25 November. Het feest van St. Cathrien werd wederom opgeluisterd door een welgeslaagde tooneeluitvoering. Onder leiding van Mhr. Metzmakers gaven de filosofen het blijspel: „Naar China”.

De koppige Breton Pompéry had zich goed ingedacht in zijn rol en speelde uitstekend.

Grootpa Carlo was een gemarkeerd type van een kalme, goedige oude heer. De priyaat-docent De Rosenville — later als zeezieke — had veel succes met zijn onnoozel wichtige gezegden, waarvan er nog enkele lang na de uitvoering onder de jongens voortleefden. Wat de ensceneering betreft kregen we iets heel nieuws: we zagen een oceaanstoomer voorbijvaren alsof wij aan zee waren. Het wuiven vanaf 't dek naar de voorbijvarende booten, verwekte heel wat hilariteit. De personen, die 't stuk opvoerden, waren de volgende:

AUGUSTE POMPERY, rentenier, oom
en voogd van Georges. Adr. Sars
PAUL, zijn zoon. A. Custers
GROOTPA CARLO, schoonvader van
Pompéry. Jo Damen
GEORGES, neef der Pompéry's . . . Eug. Wintjens
(beiden inwonende bij Pompéry).
HENRI DE KERNOISAN, zeeofficier . H. Vercoulen
ALIDOR DE ROSENVILLE,
privaat-docent. W. van Geldrop
BONNETEAU, notaris uit Pontoise,
een stadje bij Parijs Paul Geurts
MARTIAL, eerste stuurman K. Höppener
BAPTISTE, bediende bij Pompéry. . H. Vliegen
Straatmuzikanten; kellner en badgasten van het
Badhôtel te Cherbourg; matrozen en machinist
van de „Patria”.

20 December.

„QUO VADIS?”

Bij het lezen van dezen titel komt ons van zelf voor den geest de schitterende uitvoering op Maandag 20 December van dit schooljaar in onze aula gegeven door de Kerkraadsche Concertvereniging, waarvan onze muziekleeraar Mhr. P. Zeyen, directeur is. Als solisten traden op: Mej. Bella Palla, Sittard, sopraan, als Lygia, eene christin, de Heer Jan van Rijsselberg, 's-Hage, heldenbariton, Apostel Petrus, de Heer Jos. Jeha, Kerkrade,

Bas, Overste der Pretorianen en voorzanger. Organist: de Heer N. Zeyen, organist aan de Kathedrale Kerk te Roermond.

Na de verklaring, welke de Prefect ons vóór de uitvoering van het oratorium „Quo Vadis” gaf, waren onze verwachtingen hoog gespannen. Verbeeld u: 40 musici van het stedelijk orkest van Maastricht, een honderdtal zangers en zangeressen, die onder de bekwame leiding van den Heer Zeyen reeds zooveel uitstekend geslaagde uitvoeringen hadden gegeven. Solisten met klinkende namen zouden dit zoo uiterst dramatisch oratorium van F. Nowowiejski, reeds in tal van groote steden uitgevoerd, komen vertolken!

Het uitgebouwde podium reikte tot aan de eerste banken der aula en was geheel gevuld met de 150 executanten, toen wij langs het oude gymnastieklocaal de zaal binnentraden. Weldra hadden allen plaats genomen; ook het middenpand was geheel en al gevuld.

Toen het teeken voor den aanvang gegeven werd, heerschte er eene doodsche stilte, weldra onderbroken door het krachtig en plechtig spel der ouverture.

De inleiding, we wisten het, bracht ons de twee melodieën, welke het geheele werk beheerschen, n.l. de melodie van de Christenen, als een verheven en innig gebed en daartegenover de melodie der vervolgers, onstuimig en wildhartstochtelijk.

Terwijl de wild-rollende tonen nog onze aandacht boeien, worden we eensklaps opgeschrikt door de jammerkreten van het Romeinsche volk, dat op het Forum den brand van Rome gadeslaat: „Weh' uns, weh' uns”. We hooren de wanhoop der Romeinen, die met hunne stad ook den alouden roem in rook zien opgaan om voor goed te verdwijnen. Daar verschijnt op de tinnen van zijn paleis Nero, de verafgode keizer. In al zijn majesteit staat hij daar, den keizersmantel over de schouders, den lauriertak om de slapen en met de lier in zijn hand bezingt hij den brand van Rome.

Het is alsof de aanblik van den keizer, wiens residentie met vernieling bedreigd

wordt, de aandacht van het volk op dengene vestigt, die de oorzaak was van den brand. Dreigend weergalmt de folterende vraag door de lucht: „Wer hat die Fackel geschleudert in Hütt' und Palast? Wer? Wer?" En als een kreet van razernij klinkt de vloek over den schuldige: „Fluch ihm und Rache! Rache und Tod". Het volle orkest speelt nu met alle kracht de vervolgingsmelodie vol harts-tocht als om ons te kennen te geven, op welke wijze de woede van het volk wenscht tot uiting te komen. Zoo eindigt het eerste tafereel.

Het tweede opent met den marsch der Pretorianen. Hoorngeschal en trompetgeschetter kondigen de komst aan van Nero's lijfgarde. Op het Forum gekomen richt de commandant het woord tot het volk om in Nero's naam de Christenen als de brandstichters aan te wijzen en eene vervolging tegen hen uit te lokken. We hooren hoe de commandant zich op meesterlijke wijze van zijne taak kwijt door eerst de ziel van het volk te bewerken. Hij wijst op het groote nadeel van den brand om vervolgens de nieuwsgierigheid der Romeinen op te wekken met de vraag: „Doch wisst ihr auch wess' frevle Hand entfacht den lichterlohen Brand?" Nu vat het gemoed van het volk vuur en dreunen de kreten door de lucht: „Der Götter Zorn zerschlag' die Hand, die frevelhaft entfacht den Brand!" Terwijl het volk vol spanning luistert, begint de commandant de Christenen te schilderen als verachters der goden en vijanden van den staat om hen ten slotte als de schuldigen van den brand van Rome aan te wijzen. Wat lag er een woede in de harts-tochtelijke kreten, die als antwoord klonken op die woorden: „Fluch den Christen. In die Arena mit den Verhassten!" In die stemming verlaat het volk onder het spelen van den militairen marsch het Forum om zich naar het Coliseum te begeven.

We voelen ons verlicht, als we, na de harts-tochtelijke muziek der twee eerste tafereelen, ons verplaatst zien in de vreedzame atmosfeer der catacomben, waar de Christenen, beschut tegen den overval der vervolgers, hunne godsdienstplechtigheden vieren. Hoe devoot klinkt ons de melodie tegen van het

„Te Deum". Hoe verheven en plechtig het „Sanctus". Wat spreekt er een diep geloof en innige godsvrucht uit het: „Ehre sei dem Vater und dem Sohn und dem H. Geist", met zijn zacht wegstervend „Amen"!

Daar verschijnt Petrus te midden der geloovigen met den groet: „Der Herr sei mit euch", door allen beantwoord: „Und mit deinem Geiste", terwijl het met den bekenden inzet der prefatie verder gaat.

Plotseling wordt die stemming vol wijding afgebroken door onheilspellend paukengeroffel. De trompetten beginnen te schetteren en weldra klinkt het vervolgingsmotief. Deze muziek vormt den somberen achtergrond van de woorden, waarin Petrus de gemeente gaat herinneren aan de zware tijden, welke de Christenen nu beleven en hen aanspoort om trouw te blijven aan hun geloof.

Nu volgt het roerend tafereel, waarin de Christenen, met Lygia aan het hoofd, Petrus bezweren, toch de vlucht te nemen om zich aan de vervolging te onttrekken. Telkens en telkens echter werpt het hoofd der Kerk die gedachte verre van zich. Slechts na herhaald aandringen en ter wille van het heil der Kerk willigt ten slotte Petrus in. Roerend is het afscheidswoord van Petrus: „Dass keine Leiden.... euch von der Liebe Christi scheiden". Met een plechtig: „Ehre sei dem Vater".... en een zacht wegstervend „Amen" door de Christengemeente gezongen, eindigt dit derde tafereel.

Het laatste tafereel toont ons Petrus, die in den nacht over de via Appia Rome ontvlucht. Hoe klaagt de muziek, die ons Petrus' droefheid vertolkt: „Tief dunkle Nacht und banges Schweigen. Kein tröstlich Licht, kein Hoffnungsstern, und ich allein mit Gott dem Herrn". Hij aarzelt nog altijd en onrust maakt zich van zijn hart meester, nu hij zijne kudde verlaten heeft: „So bang mein Herz, so schwer mein Sinn, seit meine Herde ich verlassen". Dan plotseling een lichtstraal.... eene ster.... een hemelsche glans.... en in dien glans eene gedaante.... eene doornenkroon.... een kruis.... „O wer, wer ist's?Es ist der Herr". Christus staat voor Petrus, die hem vraagt: „Quo vadis, Domi-

ne?" „Ik ga naar Rome om mij weer te laten kruisigen...."

Petrus heeft dat zijdelingsch verwijt begrepen: omdat hij, het hoofd der Kerk wil vluchten, zal Jezus zich opnieuw laten kruisigen.... Dat is te veel voor den trouwen Apostel en vol berouw werpt hij zich aan Jezus' voeten neer. Wat klonk er een geestdrift in Petrus' stem, toen hij zich aanbod om den kruisdood te sterven: „Ich geh' nach Rom. Ob aller Marter voll, nichts kann fortan noch meinen Mut erschüttern."

Het grootsche slotkoor gaf het sein tot een luid applaus.

Toen de Z.E. Directeur een hartelijk woord van dank richtte tot zangers, orkestleden en dirigent, was hij voorzeker de tolk van de talloze aanwezigen, welke gedurende ruim twee uren van deze verheven kunst hadden genoten.

Maria Lichtmis, 2 Februari, zaten we weer in de aula om de opvoering bij te wonen van het blijspel „Het Kostbare Leven" — vrij bewerkt naar von Moser's: „De Lijfrente".

Dit was werkelijk een goed blijspel, dat zeer in den smaak viel.

Door hun natuurlijk en los spel hebben de spelers nog 't succes vergroot.

Voor al de boekhouder Zippe speelde zijn comische rol onverbeterlijk en deed de aula onophoudelijk weerklinken van uitbundig gelach. Ook de goochelme Schmoll en Kratzer waren „echte" joden.

George Hartwig, de besluiteloze jongeman, die wel „iets groots, iets geweldigs" wilde, maar alle energie miste, speelde zijn rol verdienstelijk.

De goede, maar ruwe en norsche Stockel had door zijn onbesuisde uitvallen veel succes, evenals de „ijskoude" Korner.

Maar ook de overige spelers bleven niet in gebreke en gaven goed spel.

Dat 't stuk en 't spel bevielen, bewees na elk bedrijf een kanonnade van geluid — en na 't slotbedrijf kwamen de voeten werktuigelijk in beweging. Uiterst voldaan verliet men de aula.

Mhr. Metzmakers had alle eer van zijn werk. Mhr. Smits had, zooals altijd, gezorgd

voor een allerkeurigst tooneel en costume.

Door 't succes van dit stuk kwam de Missie-Vereeniging op 't gelukkig idee om dit stuk op te voeren voor de genoodigde ouders en familieleden van de studenten.

Veertien dagen later, 13 Febr., was de aula geheel gevuld met belangstellend publiek en voor het gebouw stonden auto's als voor een stadsschouwburg.

Op dezelfde voortreffelijke wijze werd er gespeeld.

Onder de pauze was er in de nieuwe speelzaal buffet, waar de leden der Missie-Vereeniging met meer welwillendheid als kennis van zaken optraden als kellners. Jammer, dat de aanwezige mondvoorraad veel te klein was en velen met ledige handen en magen van 't buffet terugkeerden. De berekening was verkeerd uitgevallen. Als verontschuldiging kan gelden, dat 't de eerste keer was en de teleurgestelden kunnen er zeker van zijn, dat het 'n volgende keer niet meer zal voorkomen. De kas van de missie-vereeniging voer wel bij deze opvoering. De namen van de spelers, die dit succes oogstten, waren de volgende:

OTTO KORNER, rentmeester.	Jo Damen
HENNY, zijn zoon	Lamb. Linssen
GEORGE HARTWIG.	Adr. Sars
SCHMOLL, } compagnons-	Paul Geurts
KRATZER, } zaakwaarnemers	Jan Pastoor
KRONAU, kleermaker	Willy Kramers
ANTOON, zijn zoon	Henri Delsing
STOCKEL, werkman aan een machine-fabriek	Max Hendrikse
ZIPPE, boekhouder bij Schmoll en Kratzer	Johan de Moll
WINKLER, kleine middenstander	Jo van Riet
Taxateur.	Ger. Vollmer
Dienstverrichter	Fr. van Goor
Bediende bij Korner	Jan v. d. Meer

Laetare, 27 Maart. Halfvasten bracht ons weer het traditioneele tooneelstuk.

Mhr. Hillebrandt debuteerde met Gerald — tooneelspel in 4 bedrijven — naar „La fille de Roland" van Henri de Bornier, door J. A. Alberdingk Thijm.

Dit stuk is hier vroeger meermalen met groot succes vertoond, maar 't schijnt dat de tijden zoo nuchter zijn geworden, dat keizers en koningen, vazallen en veldheeren onherroepelijk van 't tooneel gebannen zijn. Is de tegenwoordige jeugd zoo verruwd door voets

balspel en sport, dat ze niet meer geboeid wordt door 't edele van sommige karakters?

Was de bij velen nog levendige herinnering aan de schitterende Luciferopvoering van verleden jaar misschien oorzaak, dat er enkele critische stemmen opgingen? Maar men bedenke, dat vergelijking de dood van alles is.

Toch was het opvallend, dat zij, die 't meest onbevangen tegenover het stuk stonden en zich niet lieten leiden door een of ander voorop gezet idee, onder den invloed van het spel kwamen.

Het stuk was met bijzondere zorg en ijver ingeoefend en verschillende rollen werden met verdienste gespeeld. De costumeering en ensceeneering waren prachtig. Sommige tafereelen waren een weelde van kleuren.

De rollen waren verdeeld als volgt:

KEIZER KAREL DE GROOTE . . .	Paul Geurts
BERTHOLD, neef van den Keizer .	George Vyghen
GRAAF AMALRIK	Antoon Weijnen
GERALD, zijn zoon	Emile Houben
RADBERT, huiskapelaan v. d. Graaf.	Cons. Hennekens
HERTOG NAMELS	Lambert Linssen
RAGENHARD, Saksisch edeling . .	Adriaan Sars
BEN ABJATHAAR, Moorsch Ridder.	Johan Franck
DIEDRIK, lijfjonker van den Graaf.	Peter v. d. Linden
RITSAERT, oud-schildknaap van	
Roelant	Joseph de Charro
ZEGEVRYT, } edelingen v. d. Keizer	Antoon v. Tilburg
MACHARIS, } Lijfjonkers, Edelingen, Wapenknechten,	Piet Hermans
	Schildwachten.

Directeursfeest-Concert. Het was de eerste dag van de zomer en waarachtig ook zomersch weer: een zonnige omlijsting van het feest, een stemmige achtergrond. In een lange rij zaten we op de banken te rooken, te genieten van het mooie weer en te wachten op wat er komen ging.

Er kwam een man in uniform en zette stoeltjes en muziekstandaards op het bordes, aandachtig gevolgd door sommige jongens, die de stoeltjes telden: hm! 87 man!

Toen kwamen ze, de helmboswuivenden, met hun zwarte uniformen, in lange rij. Er was kleur in, leven, zoodat zij alleen door hun uiterlijk al ieders sympathie hadden gewonnen.

Er werd plechtig geopend met het Wilhelmus.

Toen werd de uiterlijke statie, de veerbos,

afgezet en begon het meer gezellige samenvoelen van spelers en luisteraars in één gemeenschap van muziekgevoel.

Eerst natuurlijk een paar aardige dingetjes.

De gebouwen hielden het geluid mooi vast, alleen „de nieuwe H. B. S.” stuurde de boel weer in de war en gaf de trommelslagen een tel te laat terug. Enfin, we dachten maar dat het zoo hoorde.

De dirigent was interessant: met zijn stokje teekende hij ronde en scherpe lijnen met een eigenaardige rythmische beweging; soms was zijn blik en houding spannend, van ingehouden kracht, die dan losbrak in een fortissimo van de trompetten; dan weer dreven zijn handen in een vloeiend rythme.

De eerste vroolijke stukjes wekten ons op om mee te loopen als kinderen achter een muziek-corps en eenmaal geboeid werden we meegesleurd, gedwongen, machteloos tegenover het overmachtige gevoel van de muziek. We marcheerden mee opgewekt, bewust van eigen kracht, in eenforsch links-rechts — we stijgen op woelend-worstelend omhoog om dan op de top onze overwinningskreet uit te trompetten — om daarna weer stil te worden en te luisteren naar het geluid in de natuur: een hoorngeluid als een zacht koeien-geloei — of een melodie, die drijft als een vogel in de stille lucht, af en toe een korte wiekslag, dan weer drijvend in glijdende lijn — klarinetten, die elkaar achterna zitten als een paar vinders heen en weer — een week-zingende melodie als een avondstille — dan weer een peinzen in vragen en antwoorden om in sombere klankgevoelens weg te zinken, dof als een hoorn bij mist, angstig tastend, tot het geluid stukt in het donker. —

Maar een vriendelijk geluid vraagt „waarom die zwaarigheid” en als een kind pakt het ons bij de hand en trekt ons mee om te komen kijken hoe mooi dat ze spelen; dan wordt ons hart warm van dat warme kindergeluk en op het eenvoudige liedje dansen we mee, huppelend op het huppelende rythme, om tenslotte onder kraaien en gillen in het wilde rond te draaien; dan vermoeid neervallend om uit te rusten en te denken: och wat was het toch leuk en mooi.

— Muziek, geheimzinnige uiting van het

nog geheimzinniger menschelijk gevoel, dat mengelmoes van springende vreugde en hangerige droefheid, licht en donker, hard en zacht, glijden en stooten, eenzaamheid en samenvoelen.

Schoon is de muziek en des te schooner naarmate dat stukje schoon met meer moeite ontworpen is aan de harde werkelijkheid, de harde strijd om het bestaan, die soms alle energie van de mensch opeischt om te voorzien in de eerste levensbehoeften; die nijpende, die alle andere gedachten onderdrukt; die harde, koude werkelijkheid, die alle fijner menschelijk gevoel afstompt.

Och, deze spelers weten het beter dan wij; zij hebben het ondervonden aan zich zelf iedere dag op de mijn. Daarom juist bewon-

deren wij hen dat zij zich boven het dagelijksch gezwoeg weten te verheffen, dat zij het kolenstof van zich af weten te schudden, hun opeengeperste lippen tot een glimlach weten te plooiën, hun stijve vingers lenig krijgen om de instrumenten zoo handig te hanteeren — dat zij uit het donkere, eenstonige, drukkende dagelijksche werk in hun muziek opstijgen naar de lichtende, rijke, frissche sferen van het diep gevoeld menschelijk zijn.

Ja, wij zijn hun dankbaar dat zij ons bij de hand genomen hebben en meegevoerd hebben door het heerlijk gebied van hun gevoelsleven.

E. H.

SPORT EN SPEL.

.....

Voetbal.

Wedstrijden van het Rolduc's elftal.

Olympia (Chêvremont) — Rolduc I. 1—0.

Deze wedstrijd tegen de aloude tegenstanders had plaats op 'n tamelijk hobbelig terrein. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de Rolduciens werden geklopt.

Als de scheidsrechter het teeken heeft gegeven, stellen beide ploegen zich volledig op. Het spel golft op en neer, met Rolduc 'n tikje in de meerderheid. Voor 't doel weet beider voorhoede echter geen weg met den bal, zoo dat de rust aanbreekt met dubbel blanco stand. Na de thee speelt Rolduc tegen den wind in. Na eenige minuten geeft de linksbuiten Chêvremont de leiding (1—0). Ofschoon Rolduc den moed niet opgeeft, slaagt de voorhoede er niet in den gelijkmaker te scoren. Einde komt met 'n overwinning van Olympia.

Kring-elftal (Heerlen-Kerkrade) — Rolduc I. 2—1.

Deze wedstrijd, welke te Schaesberg op 't R. K. O. N. S. terrein werd gespeeld, achtten men te zwaar voor Rolduc. De studenten vreesden dan ook algemeen 'n flinke nederlaag, doch deze vrees bleek volkomen ongegrond, want onze jongens pakten van den beginne af zoo goed aan, dat 't spel regelmatig bleef op en neer gaan.

Rolduc wint den toss, en verkiest tegen den sterken wind in te spelen. Geholpen door den sterken wind komt de voorhoede der gastheeren herhaaldelijk opzetten en bij 'n scrimage voor 't doel werkt de center-voor den bal vrij en deponeert hem kalm in de touwen (1—0). Tien minuten hierna hebben de kringmensen andermaal succes 2—0. Dit is Rolduc te bar. Zij ondernemen snelle zeer goed opgezette aanvallen. Een doelpunt blijft dan ook niet uit 2—1. Hiermee komt de rust. Na de rust zijn de bordjes verhangen. Vele schoten van de Rolduc'sche voor-

hoede gaan over en naast. Tot overmaat van ramp moet de wedstrijd, als nog 20 minuten te spelen zijn, wegens plotselingen regen gestaakt worden. Het elftal maakte 'n schitterenden indruk. De uitslag had beter andersom kunnen zijn.

Rolduc I — Olympia I. 3—2.

Bij gelegenheid van den Rolduc'schen Mis-siedag had deze ontmoeting onder groote belangstelling plaats. Pater Satiman S. J. deed den aftrap.

Het terrein is tamelijk glibberig. Dit hindert Chêvremont echter niet 't minst, want het ontplooit aanstonds 'n schitterend combinatiespel. Voor 't doel echter zijn ze onzeker, toch hebben ze bij 'n plotselingen aanval succes. 1—0.

Hierdoor niet ontmoedigd speelt Rolduc verder, en weet na 5 minuten door den center-voor 'n tegenpunt te maken. 1—1. Enthousiast speelt Rolduc verder en heeft nogmaals succes als de rechtsbinnen even voor rust doelpunt. 2—1.

Na de hervatting maakt Olympia spoedig gelijk. 2—2. Nu volgt 'n vinnige strijd om de leiding, en hoe goed de Olympia-doelman z'n doel verdedigt, toch moet hij enkele minuten voor 't einde nogmaals visschen. 3—2. Hiermee komt 't einde.

Rolduc I — Oud Studenten-elftal. 2—2.

Olympia I — Rolduc I. 2—3.

COMPETITIE 1926—1927.

1ste Klas.

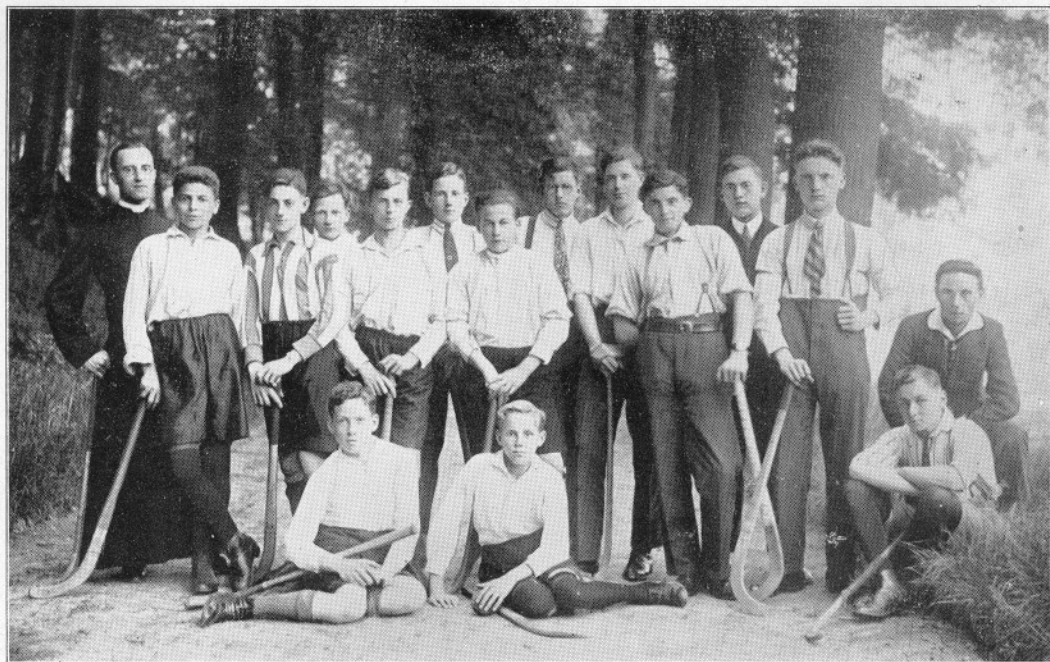
De competitie der 1ste klas nam 2 trimesters in beslag. Vele wedstrijden moesten wegens 't slechte weer worden uitgesteld. Tegen verwachting wist Minor beslag te leggen op den kampioenstitel. Pantarei moest zich tevreden stellen met de tweede plaats. Sparta volgde als hekken-sluiters.

ROLDUC'S ELFTAL

MINOR I

HOCKEY-CRICKET CLUB UNITAS

UNITAS (KLEIN-ROLDUC)

De stand is als volgt:

	gesp.	gew.	gelijk	verl.	punten	v—t
Minor I	4	3	0	1	6	12—7
Pantarei	4	3	0	1	6	8—4
Sparta I	4	0	0	4	0	4—13

Sparta I — Minor I. 1—6.

Beide elftallen verschijnen met 'n traditioneel-noodzakelijke nieuwe opstelling. Nadat Sparta den aftrap heeft gedaan, onderneemt 't enkele flauwe aanvallen. Ook Minor probeert 't eens. Dan heeft Sparta plotseling geluk (1—0). Minor komt er goed in, hetgeen blijkt uit zes vlug op elkander volgende doelpunten. 1—6. Hiermee komt rust. Na de rust is 't 'n saaie vertooning. Sparta mist moed! Minor moet! zoodat einde komt met 'n overwinning voor Minor.

Sparta I — Pantarei. 1—2.

Pantarei verschijnt met 9 nieuwe spelers. Deze tweede competitie-wedstrijd levert niets aanlokkelijks. Het spel van Sparta is beter als in den vorigen wedstrijd. Pantarei mist in haar voorhoede samenspel. Voor rust doelpunt Sparta een maal en Pantarei 2 ×. Na rust komt geen verandering meer, zoodat Pantarei haar eerste wedstrijd eindigt met 'n overwinning!

Pantarei — Minor I. 2—0.

Deze ontmoeting van de beide nog ongeslagen elftallen was reeds lang tegemoet gezien. De eerste helft wordt er dan ook van beide zijden met geweldig enthousiasme gespeeld. Pantarei heeft eindelijk succes. 1—0. Rust. Hierna zet Minor er alles op, doch de achterhoede van Pantarei houdt taai stand, en haar verre schoten benuttend weet de voorhoede, die nu mooi combineert, no. 2 te doelpunten. Minor probeert al 't mogelijke om 'n tegenpunt te maken. Het verandert de opstelling, maar zonder resultaat. Pantarei wint met 2—0.

Minor I — Sparta I. 3—2.

Na uitstel van verschillende weken, wordt deze wedstrijd gespeeld. Sparta, dat goed op

dreef is, maakt de eerste helft 2 goalen, waartegen Minor er één kan stellen. Na rust brengt Minor den stand gelijk met 'n strafschop. Dan wordt 't spel vinnig. Beide voorhoede's bezoeken beurtelings de doelen. Enkele minuten voor einde, weet de Minor mid-half met 'n onverwacht hard schot Minor de overwinning te bezorgen.

Pantarei — Sparta I. 2—0.

Sparta, dat tot nu toe alle wedstrijden verloren heeft, wil z'n eer redden. Pantarei, dat met z'n twee overwinningen er schitterend voorstaat, zou de puntjes niet graag verloren zien gaan. Voor de rust echter weet geen der beide voorhoede's de kansen te benutten. Als na de rust Sparta den wind in den rug heeft, en iedereen haar 'n overwinning voorspelt, heeft Pantarei 't spel geheel in handen, hetgeen blijkt uit 2 mooie doelpunten van den watervluggen middenvoor. Einde 2—0. Zou Pantarei werkelijk met de traditie breken en 't kampioenschap gaan behalen?

Minor I — Pantarei. 3—2.

Als beide elftallen zich opstellen, bestaat er begrijpelijkerwijze groote belangstelling. Eenige verkenningen van Pantarei leveren niet den gewenschten buit. Nu is de beurt aan Minor, doch de Pantarei-achterhoede weet van geen wijken. Er wordt in snel tempo gespeeld. Bij 'n snelle Minor-aanval raakt 't leer corner. Uit 'n goed genomen hoekschop, wordt de bal onhoudbaar ingekopt. 1—0. Hiermee wordt gedraaid. Na 'n kwartier maakt Pantarei uit 'n strafschop gelijk. 1—1. Hierdoor aangemoedigd ziet Pantarei kans nogmaals te doelpunten tot groote vreugde van 't „corps philosophique" langs 't lijntje. 1—2. Zij juichen echter te vroeg. Minor weet den achterstand 4 minuten voor tijd in te halen en zoo waar nog de leiding te nemen. 2 Goalen in 4 minuten! (3—2) Door dezen uitslag is 'n beslissings-wedstrijd noodzakelijk geworden.

Beslissingswedstrijd Minor—Pantarei. 3—1.

Onder groote spanning brengt de Minor-centervoor het leer aan 't rollen. Bij 'n be-

zoek aan de achterhoede van Pantarei blijkt aanstonds dat de zenuwen leelijke parten zullen gaan spelen.

Na veel aanvallen doelpunt Minor uit 'n corner. 1—0.

Pantarei is hierdoor niet onmoedigd en speelt vurig verder. Maar 't net bleek onvindbaar. Rust komt dan ook met 1—0 voor Minor. Ongeveer 10 minuten na rust scoort de midvoor den gelijkmaker 1—1. Twintig minuten lang wordt gestreden om 't winnend doelpunt. De voorhoede van Pantarei zet geweldig op. De achterhoede van Pantarei dringt ver naar voren, maar keeper en paal redden steeds voor Minor. Dan treedt 'n verslapping in bij de filosofen. Bij 'n onstuimig opdringen van Minor doelpunt de center half twee maal. De strijd is dus ten voordeele van Minor beslecht.

IIde Klas.

Hier namen 3 elftallen aan de competitie deel. Wederom ging de strijd tusschen Limburgia en Minor II, maar in tegenstelling met 't vorig jaar wist nu Limburgia 't kampioenschap te behalen. Sparta II volgde trouw z'n oudere broers door eveneens alle wedstrijden te verliezen. De stand is als volgt:

Limburgia	4	3	1	0	7	19—8
Minor II	4	2	1	1	5	15—11
Sparta II	4	0	0	4	0	5—20

IIIde Klas.

Hier gingen de partijen zeer goed tegen elkaar op. Limburgia II was hier de gelukkige behaler van het kampioenschap. Klein Rolduc volgde door z'n beter doelgemiddelde als tweede, zoodat Sparta III als derde fungeert.

De stand is als volgt:

Limburgia II	4	2	1	1	5	10—5
Klein Rolduc	4	1	1	2	3	9—12
Sparta III	4	1	1	2	3	11—13

BEKERWEDSTRIJDEN.

Iste Klas.

Minor I — Sparta I. 2—1.

Sparta is volledig, Minor mist haar keeper.

De van beide zijden in 't begin mooi opgezette aanvallen leveren niets op, waardoor wegens 't warme weer tevens 'n verslapping intreedt. Rust komt met dubbel blanco stand. Na rust wordt 't spel vuriger. Een gelukkige strafschop brengt Minor de eerste goal. 1—0. Dan dringt Sparta snel op en doelpunt met 'n ferm schot. 1—1. 't Spel blijft frisch. Even voor tijd brengt 'n vrije trap via 'n Sparta-speler Minor 't winnend punt. 2—1.

Minor I — Pantarei. 3—2.

Beide elftallen zijn volledig. De geheele eerste helft kenmerkt zich door 'n overwicht van Pantarei, dat tweemaal door 'n kopbal weet te doelpunten. 'n Plotselinge doorbraak brengt Minor juist voor rust 'n tegenpunt. 1—2. Na de rust probeeren beide partijen beurtelings 't net te vinden, hetgeen Minor gelukt. 2—2. Als nog 10 minuten te spelen is, profiteert Minor van de hulp van het publiek en maakt de winnende goal, waardoor zij den beker behaalt.

IIde Klas.

Limburgia I — Sparta II. 3—0.

Beide partijen verschijnen compleet. De eerste helft wordt weinig mooi spel vertoond. Voor rust weet geen der partijen te doelpunten. Na rust weet Limburgia haar gering overwicht in drie niet-fraaie doelpunten uit te drukken.

Limburgia I — Minor II. 5—0

wegens niet opkomen van Minor II, zoodat Limburgia op 'n gemakkelijke manier den beker haalt.

Klein Rolduc.

Wat niemand verwacht had, gebeurde in den eersten wedstrijd. Unitas sloeg Concordia met 6—1. Concordia, dat zich zeker gewaand had van den beker, zette in de tweede wedstrijd er alles op om den achterstand in te halen, maar tevergeefs. Slechts met 3—1 wonnen zij, zoodat de totaaluitslag wordt 7—4 in 't voordeel van Unitas, dat zodoende de beslag legt op den zilveren beker.

Hockey-Cricket-Club „Unitas”.

Rooskleurig zag 't er niet uit voor onze Hockey-Club. Je hoorde weer spreken van „op de flesch gaan”, maar spoedig werd het anders, ondanks het steeds meer opkomende voetbal-enthousiasme.

Nieuwe leden kwamen zich opgeven, tot dat... er zelfs sticks te kort waren. Voor crickets was ook veel animo, zelfs teveel, zoodat er enkelen teleurgesteld moesten worden. Soms waren we 't niet eens, of er moest gehockeyd of gecricket worden. Dat was dan spoedig uitgemaakt, en met blijde gezichten trok Unitas naar 't veld. In het derde trimester zou de nieuwe Athletiek-Club beginnen,

waarvan we echter, dank zij een goede regeling met 't geven van veld geen nadeel ondervonden.

Op 't Directeursfeest was er een match tusschen Gymn.-H. H. S. en H. B. S., die door de Gymn.-H. H. S.-combinatie met 7—0 werd gewonnen.

Laten we hopen, dat ook 't volgend jaar de hockey- en cricketsport moge bloeien. Unitas omhoog!

J. Rouppe van der Voort,
Secretaris.

Tenniscub R. T. C.

In 't begin van dit schooljaar werd wederom besloten tot den aankoop van een nieuw net. 't Vierde in den tijd van drie jaren. 't Was een mooi net, van stevig zwart touwwerk, voor de helft dubbel, met een sterken linnen band, waardoor een stalen kabeltje.

De moeilijkheid was nu dit mooie net te spannen. Men kreeg verlof om bij den smid een schroefhaak te laten maken voor de witte paaltjes, die twee jaar geleden geplaatst werden. Tot vijfmaal toe ging onze president naar den smid, maar jawel, nog altijd geen schroefhaak.

Een jaar is voorbij, op de cour staan nog altijd de witte paaltjes, met de gaten erin geboord voor den schroefhaak.

Aan die paaltjes hangen de treurige overblijfselen van een net. De stalen kabel is vervangen door stukken touw, aan mekaar geknoopt.

De sterke linnen band is gescheurd.

't Stevige touwwerk hangt aan den onderkant aan flarden en de touwtjes zijn uitgerafeld.

't Kan toch ook niet anders. Zelfs een stalen kabeltje kan niet voortdurend jongenslichamen blijven dragen. Zelfs een ijzersterk touwwerk kan niet tegen 't voortdurend trappen van jongensvoeten.

Waarom ook geen tennisbaan?! Financieele moeilijkheden?! Die kunnen anders gemakkelijk overwonnen worden. De R. T. C. heeft een flinke kas.

Uit betrouwbare bron heb ik vernomen dat er nieuwe beugelbanen en kegelbanen komen. Ik vind 't reusachtig.

Er zal dan een maand lang gebeugeld worden. Tweé maanden zal er gekegeld worden, kegelen is immers iets nieuws op Rolduc. Maar dan....!!! Twee maanden is lang en kegels zijn niet erg sterk.

Van tennisbanen wordt niet gesproken. De tennissport is niet geacht, en toch is 't precies de tennissport die de algemeene lichamelijke ontwikkeling geeft.

't Tennissen kan zoo plezierig zijn op een mooien zonnigen dag.

Maar als opeens, bij een spannend op en neer gaan der ballen, 'n paar jongens in 't net schieten, er over heen vallen, met hun voeten in 't kostbare ding blijven haken, dan....., mensch erger je niet.

Maar nog altijd is er hoop, al daagt 't nog niet in 't oosten, zooals onze Prefect zeide. Laten wij dus maar hopen, dat Rolduc een volgend jaar met een tennisbaan verrijkt worde.

J. H. WEEGELS, Secr.

SCHOOLJAAR 1926—1927

.....

Leerarencorps

I. Priesterleeraren.

Van de Venne, A. J. M. H. Directeur.
Benoemd 1898

Nagant Dr. J. L. H. J. B. 1901.
Rutten J. R. 1904.
Backhuys L. W. H. 1905.
Jacobs Dr. J. W. J. J. 1905.
Knops M. A. M. 1905.
Terstappen Dr. V. A. S. 1905.
Roebroek Dr. F. L. H. 1906.
Janssen Drs. L. J. 1910.
Absil Drs. Th. E. 1911.
Cramer Drs. P. J. J. H. M. 1911.
Everts Dr. P. S. 1912.
Knops J. W. H. 1913.
Linssen L. W. 1913.
Deumens Dr. A. L. I. 1913.
Van der Mühlen H. J. 1913.
Sittarz Drs. W. F. J. 1914.
Steinhardt Drs. J. 1914.
Metzemakers J. P. J. 1914.
Reijnen Drs. H. M. H. 1915.
Janssens S. B. E. M. J. 1916.
Hutschemakers K. C. 1916.
Smits A. M. I. H. 1916.
Cobbenhagen Drs. M. J. H. 1916.
Brouwers Drs. G. L. J. 1917.

Kurris Dr. J. M. H. 1917.
Sassen Dr. F. L. R. 1919.
Zuylen A. H. H. J. 1922.
Boosten J. P. 1924.
Turlings H. J. H. 1924.
Hillebrandt W. M. A. 1925.
Pop L. J. J. 1926.

II. Leekenleeraren.

Eck P. J. A. 1910.
Vaessen J. H. 1921.
Bijvoet Ir. A. J. J. M. w.i. 1923.
Ross A. L. H. 1924.
Pieters W. L. H. 1925.
Willems G. H. 1926.

III. Onderwijzers voorb. school.

Van der Heyden A. C. J. 1922, (Hoofd).
Cleven G. J. M. 1920.

IV. Muziekleeraren.

Hanöver J. 1869. † 2 Juli 1927.
Rietra J. 1875.
Zeyen P. 1901.

.....

Leerlingen van het schooljaar 1926—1927

Philosophie Sup.

de Groot Pie, Maastricht.
 Geraets Pierre, Buggenum.
 Gilissen Mathieu, Maastricht.
 Hennekens Constant, Beek.
 Hermkens Gerard, Grubbenvorst.
 Loonen Antoon, Oostrum.
 Ramakers Servaas, Sittard.
 Reintjes Jacob, Heyen.
 Roumen Leo, Roermond.
 Theunissen Antoine, Eysden.
 Thijssen Herman, Thorn.
 van Enkevort Gerard, Sevenum.
 von Schwartzberg Hugo, Rimborg .
 Vrancken Gerard, Maastricht.
 Weys Lambert, Maasbree.

Philosophie Inf.

Bloemen * Louis, Roermond.
 Boonen * Jan, Buggenum.
 Brouwers * Joseph, Sittard.
 Cramers * Jan, Thorn.
 Damen * Jo, Roermond.
 de Bot * Henri, Ammerzoden.
 de Vrede Giel, Maastricht.
 Francken * Leo, Roermond.
 Franssen * Fons, Roermond.
 Funken Piet, Kerkrade.
 Geurts * Jan, Maashees.

Geurts * Paul, Horst.
 Gommans * Engelbert, Blerick.
 Hell Emmanuel, Duisburg.
 Höppener * Kees, Roermond.
 Houben Emile, Valkenburg.
 Janssen * Jan, Blerick.
 Janssen Jan, Maarland.
 Janssen * Joseph, Roermond.
 Kusters * Arnold, Heerlen.
 Meijs * Vincent, Geleen.
 Moors * Mathieu, Tungalroy.
 Nievergeld * Johan, Maastricht.
 Rovers * Reinier, Reuver.
 Rutten Lambert, Roermond.
 Rijcken Jan, Heerlen.
 Sars * Adriaan, den Bosch.
 Slijpen Jacques, Stevensweert.
 Smeets George, Ottersum.
 Swillens Hubert, Heerlen.
 van den Bercken Martin, Grubbenvorst. 52
 van den Dungen * Louis, Eindhoven.
 van Eyseren * Joseph, Heerlerheide.
 van Geldrop * Willem, Roermond. Feb.
 Vercoulen * Henri, Venlo.
 Verheggen * Armand, Sittard.
 Vliegen Hubert, Heerlen.
 Wagemans Cor, Roggel.
 Wagemans * Willem, Neer.
 Wintjens * Eugène, Maastricht.
 Wijnen Pierre, Reymerstock.

Seminarie-Gymnasium

6e Klas.

Arkenbosch Frans, Chèvremont.
 Arts * Willem, Niftrik.
 Berden * Jan, Blerick.
 Cals Willem, Schaesberg.
 Geurts Antoon, Geijsteren.
 Habets Joseph, Kerkrade.
 Hermans Joseph, Broekhuizenvorst.
 Jansen Joseph, Tilburg.
 Jochems Henri, Meijel.

Keybets Pierre, Terwinselen.
 Nelissen * Winand, Venlo.
 Ortman Hubert, Mechelen.
 Pastoor Jan, Heerlen.
 Prompers Nico, St. Geertruid.
 Pijls Vincent, Nuth.
 Raedts Louis, Venray.
 Spuisers Joseph, Sittard.
 Systemans Leo, Valkenburg.
 van Thoor Joseph, Simpeldveld.
 Vinken Mathieu, Schaesberg.

*) Nieuwe leerlingen van het schooljaar 1926—1927.

Wetzels Henri, Chêvremont.
Weijnen Antoon, Fijnaart.

5e Klas.

Carlier Bernard, Groningen.
Franck Johan, Schaesberg.
Jaspar Joseph, Roermond.
Keularts Hubert, Heerlen.
Knops Pierre, Obbicht.
Paulussen Louis, Maastricht.
Possen Jan, Mechelen.
Smeets Werner, Bleyerheide.
Snieders Willy, Dommelen.
Swillens Marcel, Heerlen.
van de Venne Henri, Roermond.
van Wijngaarden Johan, Blerick.
Weegels Jan, Weert.

4e Klas.

Adriaans Charles, Maastricht.
Jacobs Joseph, Heerlen.
Kortooms * Jan, Raalte.
Mesker Henri, Maastricht.
Mols Johan, Sittard.
Partouns Mathieu, Eysden.
Pricken Leo, Nyswiler.
Ruffini Frans, Rumpen.
Smeets Willy, Weert.
Souden Henri, Wittem.
Spauwen Joseph, Gronsveld.
van Eckelen Antoon, Oosterhout.
van Hegelsom Jan, Grubbenvorst.

3e Klas.

Coumans Joseph, Heerlen.
Dassen Hubert, Heerlen.
de Backer Marinus, Naaldwijk.
Dessing * George, Naaldwijk.
Ferket Aloys, Nieuw-Namen.
Gyzen Piet, Beek.
Habets Pierre, Kerkrade.
Lenssen Mathieu, Elsoo.
Linden * Joseph, Heerlen.
Nabben Jules, Sevenum.
Notermans Guido, Venlo.
Paulussen Emile, Maastricht.
Paulussen Paul, Maastricht.
Renckens Bernard, Bingelrade.
Schoenmaeckers Emile, Sibbe.

Senden * Eugène, Voerendaal.
Smeets Henri, Heerlen.
Truyens * Henri, Spanbroek.
Voncken Hubert, Wylré.

2e Klas.

Adams Antoon, Beegden.
de Goede * Jan, 's-Heerenhoek.
Engels Piet, Valkenburg.
Hendrix Henri, Grubbenvorst.
Hermans, Piet, den Haag.
Heynens Théophile, Borgharen.
Hibbeln Bernard, Amsterdam.
Houben Hubert, Valkenburg.
Kleikers Leo, Heerlen.
Lemmens Theodoor, Heerlen.
Meens Hubert, Klimmen.
Moonen Joseph, Chêvremont.
Neyens Henri, Breda.
Nyst Louis, Kerkrade.
Pubben Gerard, Ottersum.
Quaadvlieg Hubert, Schaesberg.
Ramakers Hubert, Bocholtz.
Schillings Ernest, Weert.
Spauwen Hubert, Eysden.
Spauwen Victor, Gronsveld.
Tilman René, den Bosch.
van de Loo Jan, Ottersum.
van den Ende Laurens, Heerlen.
van der Linden Peter, Simpelveld.
van Mierlo * Jo, Eindhoven.
Vermeeren Bas, Sevenum.
Vyghen George, Valkenburg.
Wiertz Willy, Kerkrade.

1e Klas, 1e Afd.

Baeten Jan, Heijthuijzen.
Bongaerts * André, Tegelen.
Brokamp Gregorius, Chêvremont.
Franck * Karel, Schaesberg.
Franquinet Willy, Hasselt.
Geduld * George, Malang.
Hendrikse * Theo, IJzendijke.
Herten Hans, Haanrade.
Heuschen * Johan, Nieuwenhagerheide.
Heuts * Joseph, Beek.
Heynen Pierre, Kerkrade.
Hommes Pierre, Maastricht.
Hundscheidt Jan, Heerlerbaan.

Janssen * George, Heerlen.
 Janssen Willem, Vylen.
 Kieven * Jan, Utrecht.
 Laugs Willy, Ohézen-Laak.
 Palmen Joseph, Schaesberg.
 van Embden * Toon, den Haag.

1e Klas, 2e Afd.

Lohle * Carl, Tilburg.
 Loyson * Jules, Nieuwenhagen.
 Osse * Silvester, Raalte.
 Penders * Leo, Voerendaal.
 Prickaerts Joseph, Chèvremont.

Rutten Peter, Hulsberg.
 Smits Henri, Oud-Valkenburg.
 Snieders Frans, Dommelen.
 Thiecke Herman, Maastricht.
 Vaessen Jan, Wynandsrade.
 Vaessen Louis, Kerkrade.
 van den Ende * Jan, Heerlen.
 van de Voort * Paul, Heerlen.
 Veelings * Willem, Schaesberg.
 Widdershoven Leo, Kerkrade.
 Wiertz * Piet, Kerkrade.
 Wolfs * Pierre, Bleijerheide.
 Zeyen Jacques, Chèvremont.

.....

Hoogere Burgerschool

5e Klas.

Bemelmans Joseph, Meerssen.
 de Moll Johan, Steenderen.
 Frenken Hubert, Obbicht.
 Gudden Chris, St. Oedenrode.
 Hendrikse Max, IJzendijke.
 Jacobs Jan, Oude Tonge.
 Meyers Antoon, Oss.
 Oomen Bernard, Oosterhout.
 Swart Henri, Tripscompagnie.
 van de Kar Henri, Steenberg.
 van den Hombergh Jan, Amsterdam.
 van de Vijver Hippolyte, Biervliet.
 van Susante August, Boxtel.
 Vollmer Gerard, Dokkum.
 Voncken Frans, Wylré.

4e Klas.

Beuskens Frans, Gulpen.
 Boerland Marinus, Nieuwe Pekela.
 Henquet Willy, Eijsden.
 Houba Frans, Maastricht.
 Kramers Willy, den Haag.
 Krekelberg Max, Maastricht.
 Lammers Robert, Someren.
 Leenderts Theo, Rotterdam.
 Martens Willy, Valkenburg.
 Ruiters Johan, Kerkrade.
 Simons Henri, Maasniel.
 Vallen Jules, Ottersum.
 van der Meer Jan, Roelofarendsveen.

van Mourik Henri, Lith.
 van Poelvoorde Frans, Heerlen.
 Vincken Hubert, Mechelen-Wittem.
 Vossenaar Willem, Heerlen.
 Walraven Alex, Kerkrade.
 Wijffels Hélaire, IJzendijke.

3e Klas, 1e Afd.

Franssen * Jacques, Venlo.
 Noëls Hans, den Haag.
 Reuters Hubert, Schaesberg.
 Rienstra Siegfried, Amsterdam.
 Ros Piet, Padang.
 Rouppe van der Voort Jan, den Haag.
 Simons Joseph, Heerlen.
 Tempelman * Antoon, Soengei Karang.
 Toben Antoon, Amsterdam.
 van der Heijden Alphons, Wageningen.
 van der Meer August, Boxtel.
 van Gool Walter, Dussen.
 van Goor Frans, Malang.
 Vissers René, Wessem.
 Vreuls Herman, Nieuwenhagen.
 Wehmeyer Joseph, den Bosch.
 Wolfs Lucien, St. Geertruid.
 Zweypfenning Victor, Venlo.

3e Klas, 2e Afd.

Asma Namle, Heeg.
 Beuskens Jan, Gulpen.
 Boost Johan, Gulpen.

Budé Jan, Maastricht.
 Cammaert Theo, Hontenisse.
 Castelein Gerard, Amsterdam.
 Crijns Henri, Helden.
 de Charro Joseph, Vught.
 Gerards Joseph, Kerkrade.
 Gerritsen Frans, Arnhem.
 Hamers Leo, Maastricht.
 Holtslag Gerard, Steenderen.
 Höppener * Willy, Roermond.
 Hübben Willy, Eygelshoven.
 Jennekens Theo, Valkenburg.
 Nadaud Rudi, Maastricht.
 Nelissen Fried, Rotterdam.
 Rouppe van der Voort * Jan, Vught.

2e Klas, 1e Afd.

Bindels Hubert, Hoensbroek.
 Borghstijn Henri, Almelo.
 Brull Grégoire, Spekholzerheide.
 Cammaert August, Hontenisse.
 Deckers Hein, Heerlen.
 de Vreede Piet, Noordwijk.
 Dooper Robert, Tjerkgaast.
 Elbert Willy, Rotterdam.
 Evers Willy, Roermond.
 Gerards Paul, Heerlen.
 Krekelberg Eddy, Maastricht.
 Meens Joseph, Klimmen.
 Nouwen Hubert, Weert.
 Nijssen * Eduard, Eindhoven.
 Peynenborg Jan, Tilburg.
 Stammeshaus Wilhelm, Lho-Nja.

2e Klas, 2e Afd.

Roelofsen Chris, Langsa.
 Rood Piet, Bovenkarspel.
 Rouppe van der Voort Vic, Vught.
 ten Doeschate Jan, Zwolle.
 Terwisscha van Scheltinga * Sjouke, Nijland.
 Toben * Jan, Amsterdam.
 Toussaint Willy, Sawah-Loento.
 van Beukering Leo, Voorburg.
 van der Sande Piet, Breda.
 van Susante Jan, Boxtel.
 van Tilburg Antoon, Waalwijk.
 van Waes Gerard, Westdorpe.
 van Wersch Joseph, Simpelveld.
 van Wylick August, Venlo.

Verdegem Joseph, Oostburg.
 Vermeulen Joseph, Beuningen.

1e Klas, 1e Afd.

Arntz Arnold, Millingen.
 Brand Jan, Wylré.
 Cremers Arthur, Gulpen.
 Crijns Johan, Helden.
 Dessing Henri, Naaldwijk.
 de Wijs Frans, Tilburg.
 Frissen * Joseph, Maastricht.
 Gadiot Jan, Eygelshoven.
 Goulmy Michel, Rosmalen.
 Hanssen Jan, Broekhuizen-vorst.
 Janssen * Herman, Lith.
 Koppen Gerard, Maastricht.
 Leyenaar * Jan, Gedong-Biara.
 Linthorst * Henri, Wilp.
 Pernot * Thomas, Obbicht.
 Peynenborg Emile, Goirle.
 Remmers * Jan, Arnhem.
 Riemersma William, Maastricht.
 Ruiters Nico, Kerkrade.
 Tempelman * Hans, Soengei Karang.
 van Daal * Lambert, Horst.
 van Loo Joseph, Banholt.
 van Woerden * Leo, Roermond.
 Vreuls * Victor, Wehl.
 Wijffels * Maurice, IJzendijke.

1e Klas, 2e Afd.

Antonissen * Johnnie, Terapel.
 Beltjens * Hubert, Roermond.
 Bröcking Joseph, den Bosch.
 Bruinsma * Piet, Amsterdam.
 Haagmans Willy, Chêvremont.
 Gudden * Antoon, St. Oedenrode.
 Hartmann * Joop, Delft.
 Heynen * Jules, Boxmeer.
 Houba René, Maastricht.
 Kleynen * Herman, Sittard.
 Muijers * Joseph, Simpelveld.
 Otjens * Piet, Dongen.
 Schoemaker Hein, Deventer.
 Schoemaker * Piet, Deventer.
 ten Bosch * Willem, Overschie.
 van Hout * Antoon, Mill.
 van Loo * Emile, Schin-op-Geulle.
 van Vloten * Frans, Rotterdam.
 Vencken Michel, Papenhoven.
 Vreuls Joseph, Nieuwenhagen.

Hoogere Handelschool

5e Klas.

Derkman Jan, Lemselo.
Geurts Piet, Gennep.
Nabben Paul, Sevenum.
Pernot Jan, Born.
Romans Henri, Beek.
Roupe van der Voort Karel, Vught.
Smeets Wim, Boxmeer.

4e Klas.

Bles Bernard, Ellecom.
Boots * Jacob, Beemster.
Christenhusz * Johan, Noord-Berghuizen.
Delsing Henri, Roermond.
Eygenraam Louis, Dordrecht.

Gerritsen Antoon, Arnhem.
Kleikers Charles, Heerlen.
Kraakman Gerard, Utrecht.
Lebens Henri, Born.
Linssen Joseph, Merkelbeek.
Linssen * Lambert, Spekholzerheide.
Meussen Eduard, Valkenburg.
Nabben Eduard, Sevenum.
Rutten Frans, Kerkrade.
van den Bosch * Henri, Alphen a. d. Rijn.
van de Reijt André, Ginneken.
van de Venne Fernand, Echt.
van Riet Johan, Linschoten.
Vennekens Jacques, Neer.
Willekens * Adrien, Reusel.

.....

Vorbereidende Klas

1e Afd.

Beukers * Willy, Heerlen.
Beurskens * Joachim, Tegelen.
Bos * Joop, Groningen.
Crombach * Jacques, Kerkrade.
Dercks Jan, Bergen op Zoom.
Derks * Arnaud, Maastricht.
de Steenhuysen Pitors * Hugo, Druten.
de Warrimont Cyrille, Noorbeek.
Dirix * Emile, Valkenburg.
Franssen * Hans, Venlo.
Haesen Victor, Maastricht.
Hanöver * Joseph, Kerkrade.
Hoeckx * Emile, Valkenswaard.
Janssen * Antoon, Lith.
Jaspers * Jan, Klimmen.
Lengs * Willem, Tegelen.
Lennaerts Jan, Hoensbroek.
Moubis * Tony, Eindhoven.
Pappers * Harry, Valkenburg.
Ramakers * Joseph, Chèvremont.
Roupe van der Voort * Louis, den Haag.

2e Afd.

Budé * Albert, Maastricht.
Eysbouts * Jan, Asten.
Peters * Ferdinand, Hoensbroek.
Schiffelers Leo, Spekholzerheide.
Schulte * Nico, Coevorden.
Smits * Piet, Oud-Valkenburg. †
Steenhuis * Harry, Antwerpen.
Steenhuis * Paul, Antwerpen.
Stoffels Marcel, Brunssum.
Vaessen * Willy, Wynandsrade.
van de Berg * Johan, Vlyen.
van de Voort * Marcel, Heerlen.
van den Hombergh * Henri, Amsterdam.
van Gendt * Jan, Westervoort.
van Kessel * Johan, Overschie.
van Loo * Jan, Banholt.
van Susante * Charles, Bortel.
van Wely * Harry, Roosendaal.
Vreuls Joseph, Nieuwenhagen.
Wilms Jo, Helden.
Weling * Martin, Chèvremont.
Zilkens Joseph, Eindhoven.

.....

PERSONALIA.

1926—1927.

De **H. Priesterwijding** ontvingen:

J. Bemelmans	M. Oomes
J. Ceyssens	G. Raeven
J. Geurts	A. Rohs
H. Hanöver	L. Teunissen
R. Huysmans	A. van den Bosch
H. Janssen	L. van Gassel
G. Menten	A. van Thiel
J. Mullenders	H. Zitzen

van het Bisdom Roermond,

Th. Lampe,
van het Bisdom Haarlem.

P. L. Paanakker,
van de Orde der Dominicanen.

P. Beltjens,
van de Congregatie van het Goddelijk
Woord (Steyl).

L. Eygenraam,
van de St. Josephscongregatie (Mill Hill).

De volgende **examens** werden afgelegd:

aan de Universiteit van **Leiden**:

F. Op de Coul, Pr., doct. recht.
M. van Rooy, doct. recht.
H. Croughs, cand. med.
F. Croughs, arts=ex.
M. Budé, doct. recht.
E. Raven, doct. indisch recht.

aan de Universiteit van **Groningen**:

C. Hens, arts=ex.

aan de Universiteit van **Utrecht**:

J. Gozé, cand. med., 1ste ged.
H. Beuken, doct. ned. lett.
J. Beckers, cand. med.
H. Smits, doct. recht.
F. Nievelstein, theor. tandh., 1ste ged.
H. Stoot, cand. veearts.
M. van Aken, doct. veearts, 1ste ged.
J. Boyens, doct. ned. lett.
A. Verbeek, semi=arts=ex.
M. H. Pinckers, doct. med.
F. Koch, cand. med.

aan de Universiteit van **Amsterdam**:

A. van Loy, doct. med.
J. M. Rameckers, promotie lett. en wb.
W. Bakker, doct. wis= en natk.
J. van Gils, arts=ex.
J. Vercauteren, arts=ex.
A. J. M. Bröcker, arts=ex.
J. J. M. Bröcker, doct. recht.

aan de Universiteit van **Nijmegen**:

L. Moonen, Pr., doct. theol. (cum laude)
Drs. C. van Haren, cand. recht.
L. Weyermans, cand. klass. lett.
J. Weyden, cand. germ. t. en lett. (duitsch).

aan de Technische Hoogeschool van **Delft**:

L. Beuken, ing. ex. el. ing.
A. Hermans, prop. m. i.
J. van Aken, ing. ex. scheik. ing.
W. Reinards, prop. c.i.

aan de Landbouwhoogeschool van **Wageningen**:

J. Bles, ing.=ex. ned. ldb.
J. Hanraets, ing.=ex. ned. ldb.
Ir. W. Drogen, promotie landb. wet.

aan de Universiteit van **Leuven**:

A. Rosier, promotie wb. en lett.

aan de Universiteit van **Münster**:

G. J. A. Grond, promotie geologie.

aan de Technische Hoogeschool van **Stuttgart**:

R. Brandes de Roos, promotie techn. wet.

Notariëel Staatsexamen:

J. van de Weyer, 1e ged.
M. Marres, 1e ged.
L. Beckers, 2e ged.
A. Esser, 2e ged.
A. Damen, 2e ged.
J. Teunissen, 2e ged.
L. Houben, 2e ged.
C. Rademaker, 2e ged.
A. van Eekelen, 2e ged.
J. van de Venne, 3e ged.

Ex. Geschiedenis M. O.:

W. Rölkens, Pr.

Ex. Fransch M. O. A.:

J. Boosten, Pr.

Ex. Engelsch M. O. A.:

J. Schrijnen, S. J.

Ex. Boekhouden M. O.:

F. Berger.

Ex. Staatsinrichting M. O.:

P. Jansen.

(de examenlijst is afgesloten 1 Juli)

Werden Benoemd:

tot Lid van de **Koninklijke Academie van Wetenschappen:**

Mgr. Prof. Dr. J. Schrijnen, hoogleeraar, te Nijmegen.

tot **Buitengewoon Hoogleeraar** aan de R. K. Handelshoogeschool te Tilburg:

Drs. M. J. H. Cobbenhagen, te Rolduc.

tot **Lector** aan de R. K. Handelshoogeschool te Tilburg:

Dr. Ir. H. Gelissen, te Deventer.

tot **officier in de Orde van Oranje-Nassau:**

Drs. J. W. Goessens, directeur van het Bisschoppelijk College, te Roermond.

J. J. Verbeeten, inspecteur van het L. O., te Breda.

Dr. J. M. H. Neyens, missionaris in Nieuw-Guinea.

J. C. Ament, lid van de Tweede Kamer, te Roermond.

R. A. Schroeder, kanunnik, deken en pastoor, te Gulpen.

tot **Ridder in de Orde van Oranje-Nassau:**

J. A. Hoens, hoofd der O. L. School, te Doenrade.

Dr. A. F. H. Derckx, pastoor, te Posterholt.

J. Galiart, burgemeester, te Stevensweert.

C. J. Eygelshoven, pastoor, te Noorbeek.

P. de Bruyn, pastoor, te Sevenum.

tot **Ridder van het Legioen van Eer**, van Frankrijk:

I. F. H. Sassen, oud-secretaris der Alliance Française, te Amsterdam.

tot **Officier de l'Instruction Publique**, van Frankrijk:

Mr. F. Erens, letterkundige, te Houthem.

tot **Ridder in de Orde van Leopold II**, van België:

A. M. L. Vallen, pastoor, te Breust-Eysden.

Werden begiftigd:

met het **Onderscheidingsteeken van het Hongaarsche Roode Kruis:**

V. Smits, arts, te Utrecht.

M. Hermans, pastoor, te Valkenburg.

met de **Eeremedaille van de Orde van Oranje-Nassau**, in zilver:

M. Borghans, meesterknecht, te Rolduc.

OVERLEDENEN.

(achter den naam is het geboortejaar aangegeven.)

P. Baeten (1877), rustend priester, te Wansum.

P. van Boven (1860), pastoor, te Houthem.

J. Hendrickx (1852), rustend priester, te Roermond.

G. Hoens (1896), rector, Doenrade.

W. Durlinger (1864), rustend pastoor, te Heerlen.

J. Lumens (1865), rustend deken, te Heerlen.

B. Beelen (1869), rustend pastoor, te Wansum.

J. Hennus (1843), rustend pastoor, te Wijk-Maastricht.

J. Lebens (1856), rustend pastoor, te Maastr.

H. Greymans (1869), pastoor, te Venray.

Mgr. J. van Rooy (1873), pastoor, te 's Gravenhage.

A. van Rooy (1875), te 's Gravenhage.

Ir. W. de Nivelte (1876), hoofdingenieur S.S., te Bandoeng.

Chr. van Heek (1909), te Echt.

J. Raymakers (1875), te Eindhoven.

Dr. C. van der Weyden (1879), arts Blerick, te Utrecht.

P. Smits (1914), leerling Rolduc, te Maastricht.

J. van der Heyden (1903), te St. Nicolaas (B.).

A. Giesen (1909), te Haalen.

J. van Cleef S.V.D. (1885), pro-vicaris Floresmissie, N. O. I.

J. Hanöver (1852), muziekleeraar, te Rolduc.

R. I. P.

IN MEMORIAM.

.....

Joseph Hanöver.

Wie den Rolducschen muziekleeraar, Joseph Hanöver in den laatsten tijd ontmoette, moest noodzakelijk waarnemen, dat de druk der hooge jaren zich terdege bij hem deed gevoelen. Wel bewoog de oude man zich nog geregeld, veelvuldig door ons huis, van zijn kamer naar de muziekzaal en omgekeerd — wel zag men hem nog dagelijks minstens éénmaal strompelend en steunend op zijn stok den weg afleggen naar Kerkrade en terug, maar hij was al betrekkelijk lang de oude niet meer, en de tijd der ruste was zeker voor hem aangebroken.

Die rust werd hem aangeboden, maar hij wenschte ze niet — hij kon niet scheiden van het werk, dat hij lief had, hij kon niet heengaan uit den werkkring, waarin hij 58 jaren gearbeid had.

Acht en vijftig jaren: wanneer oudleerlingen te Rolduc kwamen en belangstellend informeerden naar hun vroegere leeraren, klonk veelal het antwoord: „heen gegaan van hier” en nog vaker: „overleden”. Maar Hanöver, hij de oudste in leeftijd, de oudste in dienstjaren, hij was er nog, hij was nog in functie.

Acht en vijftig jaren. Wat een stuk Rolducsche geschiedenis. Vanaf 1869 heeft hij onafgebroken samen geleefd, samen gewerkt met de Rolducsche directeurs en leeraren, niet het minst met Pothast en later Tony Smits. Honderden van jongelieden heeft hij les gegeven in het bespelen van verschillende instrumenten, velen heeft hij liefde ingestort voor de edele toonkunst. Hoeveel uitvoeringen in de aula heeft hij opgeluisterd met zijn orkest! Bij hoeveel begroetingen van wereldlijke en geestelijke autoriteiten heeft hij de plechtigheid verhoogd door de muziek zijner harmonie!

Tot het laatste toe deed hij het met toewijding en liefde en meermalen is het ons voorgekomen alsof er frissche veerkracht kwam in zijn gebogen gestalte, in zijn anders

bevende handen, wanneer hij den dirigeerstok hanteerde.

Hanöver was een rijk begaafd, breed ontwikkeld musicus, en al moge, hetgeen hij in de laatste jaren praesteerde niet op het vroegere peil hebben gestaan, zeker is het dat hij te Rolduc in den langen tijd van zijn dirigentschap tal van uitvoeringen heeft gegeven, die gezien het wisselende van zijn leerlingen, uitstekend geslaagd konden genoemd worden. Hoe wist hij ook moeilijke stukken om te werken, om ze te doen beantwoorden aan de krachten, waarover hij beschikte!

Vele jaren was hij dirigent van andere muziekverenigingen en behaalden deze heerlijke lauweren, welke zij in de eerste plaats aan hun knappen leider te danken hadden.

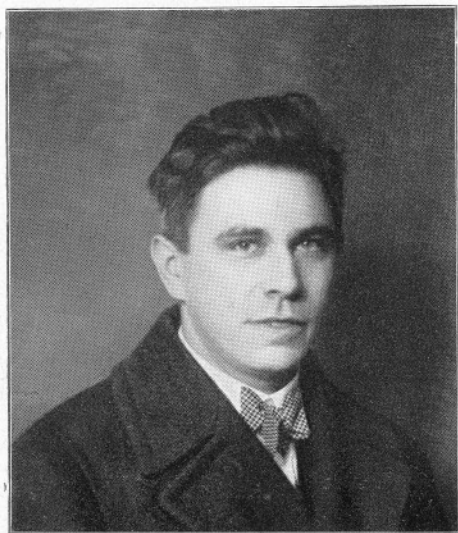
Hanöver zag in de kunst iets hoogs, iets heiligs — nooit was hij ervoor te vinden iets uit te voeren, dat die kunst kon verlagen.

Hij was een man van stipte plichtsbetrachting. Hoe stond hij erop — zelfs tot lastig worden toe — eventueele wijzigingen in de dagorde nauwkeurig te weten. Schrijver dezes, die tientallen van jaren met hem samenwoonde, herinnert zich niet, dat hem ook maar eenmaal het verwijt kon gedaan worden, dat hij niet op zijn post was. Tegenover zijn leerlingen kon hij soms streng optreden, maar hij mocht het doen, omdat hij hen voorging met het voorbeeld van werklust en nauwkeurigheid.

Maar Hanöver was ook — en dat strekt bij zijn onverwachte heengaan tot troost — een man van diepen godsdienstzin. Met zijn muzikale talenten heeft hij in de kerk, bij processies en bij tal van godsdienstige feestelijkheden, zijnen goddelijken Meester gediend; bij lijden en moeilijkheden vond hij zijn kracht in het gebed; hij begon en eindigde den dag met bidden en tot aan zijn sterven gleed de rozenkrans dagelijks door zijn vingers.

P. SMITS †

Dr. Ir. H. GELISSEN

J. HANÖVER †

J. HANÖVER †

J. AMERICA †

M. BORGHANS

Mgr. Dr. W. EVERTS

Pastoor E. RIBBERGH, Leerzaar Rolduc 1897—1926.

Wij hebben hem treurend begeleid naar zijn laatste rustplaats — zijn stoffelijk overschot rust op het stille Rolducsche kerkhof, waarheen hij met diep aangrijpende tonen zijner harmonie, zoo vele jaren de Rolducsche dooden vergezeld had.

Wij bewaren de dankbare herinnering aan het vele mooie en goede, dat hij in ons huis gewerkt heeft.

ANNALIST.

Joseph Jean Karel America.

In de eerste dagen van November van het vorige jaar werden de ouders opgeschrikt door het bericht, dat hun zoon, medisch student, te Utrecht, sinds 26 October werd vermist en dat men vermoedde, dat hem een ernstig ongeluk was overkomen. Ook de kranten vermeldten het met de kilte van een politiebericht; een nummer in de serie van ongelukken, die onze dagbladen vullen. Velen zullen het niet anders hebben gelezen, maar de leden der Rolducsche familie, waaruit hij nog pas twee jaren geleden was heengegaan, hebben de bange dagen van den twijfel met de naastbestaanden meegeleefd.

Drie weken moest het duren, voor zijn lijk gevonden werd in een der singels van de stad en tot zekerheid werd wat reeds aanstonds was vermoed: verdronken, door de duisternis misleid.

Twee jaar geleden was hij met het eindexamen der H. B. S. heengegaan, zooals we elk jaar een paar tientallen de Rolducsche poorten zien doorgaan met een Adieu Rolduc ten afscheid.

Vol schoone illusies, grijpend naar het nieuwe vrije leven dat voor hem open ligt, is er wel geen die vermoedt dat het gezongen „Adieu” voor hem binnenkort in vervulling kan gaan in den ouden letterlijken zin van den mooien afscheidsgroet à Dieu.

Voor hem, wien dit in memoriam is gewijd, is deze gang in het nieuwe leven de eindgang geworden naar God. Nog het vorige Jaar

boek had hem vermeld onder degenen, die in hun eerste academiejaar het eerste gedeelte van het candidaatsexamen met succes aflegden, dit Jaarboek meldt het einde van zijn leven en brengt zijn portret in rouw. Wel heeft de dood hier hard geslagen, wel is er iets verbijsterends in het tragische van dit einde, aan wiens tragiek geen mensch ontkomt, maar er is nog meer troostends in de sterkte van het christelijk vertrouwen, waarmee de ouders, die hun kind kenden, dit levenseinde aanvaardden, zeker wetend dat het was een hemelgang. Ook hier, waar de dood de overwinnaar schijnt, is plaats voor het jubelende woord van de Requiem-mis: Ubi est mors victoria tua? Dood, waar is uw overwinning?

Want het einde beantwoordt aan het leven en het leven geeft gronden te over voor de vaste hoop, dat zijn dood een overgang was in 't eeuwige leven. Dat was ook de overtuiging van de talloos velen, die zijn lijk vergezelden naar het graf in een stoet zoo groot, als zijn geboorteplaats er nooit een had gezien. En met die velen die zoo sympathiek getuigden van hun medeleven, bidden wij, dat ook de smetten, die kleven op elke menschenziel, zoo ze niet reeds verdwenen zijn, spoedig mogen zijn uitgewischt, opdat zijn ziel als een wondere spiegel weerkaatse Gods heldere klaarte, en tot volle waarheid worde de afscheidsgroet: à Dieu!

Piet Michael Smits

Hij is maar even Rolduc gepasseerd, de lieve jongen met de groote donkere fluweelzachte oogen, die „straalden tot in 's Moeders hart”....

Nauwelijks veertien dagen heeft zijn kostschoolleven geduurd.

Maar de Retraite heeft hij meegemaakt! En in zijn eersten en laatsten brief naar huis,

schreef de nauwelijks twaalfjarige, „dat hij voortaan altijd héél braaf zou zijn!”

Hélaas! Zijn kinderlijke voornemens werden niet lang op de proef gesteld. Twee weken nà het einde der Retraite bracht Vader hem weer thuis en tien dagen later kuste zijn lieve Moeder hem goênacht voor het laatst....

En nu rust hij in de schaduw van het vriendelijke dorpskerkje, waar hij zijn blanke kinderziel met het Brood der Engelen te voeden placht....

Mijn lieve jongen, wat heb je ons nage-
laten zoo menig droeven dag!

„O, Moeder, ik houd zooveel van U! Gij kunt het niet weten, Moeder, hoeveel ik van U houd!” fluisterde de kleine zieke daags vóór zijn dood, in zijn zangerigen Limburgschen tongval.

En zijn arme moeder kuste hem zwijgend, want haar hart schoot vol....

Zij kon het je niet zeggen, m'n lieveling, dat zij nog véél meer hield van jou, dan jij van haar!

En nu je Vader, vele maanden nà je on-
tijdigen dood, deze dierbare heugenis te boek

stelde, perst de weedom hem nòg de tranen uit de oogen en 't bloed uit het hart....

Waarlijk, m'n jongen, toen je zoo armzielig, stil en bleek op je doodsbedje lag, toen zouden je arme ouders wanhopig zijn geworden van verdriet, als niet het Kruisbeeld tusschen je gevouwen handjes hun harten opwaarts had gericht naar Hem, „die door Zijn sterven den Dood verwon en door Zijn opstanding het Leven herstelde!”

Waar menschen-troost te kort schiet, daar is God de Zijnen het meest nabij!

En nu het weer Paschen wordt op aarde, nu Gods glimlach weer neerstraalt over de groenende beemden, nu de bloemen op je dierbaar grafje beginnen te groeien en bloeien, nu stijgen onze zielen omhoog naar het eeuwige Paaschfeest, dat gij viert met de tallooze schare maagdengeesten, „die het Lam volgen waarheen het ga”; en dat ook wij, Vader, Moeder en kinderen allen te zamen, eenmaal hopen mee te vieren tot in alle Eeuwigheid!

Mr. L. H. J. SMITS.

Oud-Valkenburg, 31 Maart 1927.

Bij een Eeuwfeest: Mgr. Dr. W. Everts.

1827—1927

Het eeuwfeest van den Directeur, die een kwarteeuw lang Rolduc heeft bestuurd, en meer dan een zijner voorgangers of opvolgers zijn naam op de geschiedenis van ons huis heeft gestempeld, mag niet zonder herdenking in ons Jaarboek voorbijgaan.

Willem Everts was op 8 Maart 1827 te Sevenum geboren. Van 1837 tot 1840 bezocht hij de Normaalschool te Rolduc, niet om voor onderwijzer te worden opgeleid, maar omdat deze school de eenige niet al te ver afgelegen kostschool in den lande was, waar iemand, die niet voor priester studeerde, iets meer dan lager onderwijs kon genieten. Zoodra hij roeping voelde voor het Priesterschap, nam zijn vader hem weg van Rolduc, toen nog Klein-Seminarie van Luik, en zond hem naar

het college te Venray. Toen Rolduc Seminarie van Roermond werd, in 1843, keerde de jonge Everts daarheen terug, vervolgde later zijn studie aan het Groot-Seminarie te Roermond, en werd in 1851 priester gewijd, om hetzelfde jaar benoemd te worden tot leeraar te Rolduc.

Vooral als leeraar der klassieke en moderne talen heeft Everts voor het onderwijs in het toenmalig Rolduc groote verdiensten gehad. Veel-belezen, begaafd met fijn gevoel voor kunst en schoonheid, voortreffelijk docent, boeiend spreker, was hij de juiste man om in een tijd, toen de onderwijsprogramma's nog meer vrijheid aan den leeraar lieten, aan zijn leerlingen die algemeene ontwikkeling, berustend op de volledige harmonische ontplooiing

van alle vermogens van geest en gemoed bij te brengen, die tot het wezen van de humanistische vorming behoort.

Nadat hij in 1868 bij het vertrek van Prof. P. Marres naar het Groot-Seminarie een benoeming tot professor der filosofie had afgeslagen, werd hij eenige maanden later geroepen, den pas overleden Directeur Janssen op te volgen. In hetzelfde jaar kwam het Mandement van de Bisschoppen den schoolstrijd inluiden. De principieën van dat Mandement, dat voor elk Katholiek kind Katholiek onderwijs verlangde, golden niet enkel voor het lager, maar veel meer nog voor het middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs. Katholieke jongens, bestemd om in de geleerde beroepen of de magistratuur, in handel of nijverheid een leidende positie in de maatschappij te bekleeden, mochten niet aan het neutrale onderwijs worden overgelaten. Door de wetten van 1863 en 1876 was voor de bijzondere scholen de concurrentie met de bevoorrechte staatsschool zeer moeilijk geworden. Aan allerlei eischen moest worden voldaan, die zware, niet alleen geldelijke, maar ook persoonlijke offers vroegen. Directeur Everts heeft den moed gehad, die offers te brengen, en door zijn moedig voorgaan heeft hij den weg geopend voor de schitterende ontwikkeling van het Katholieke middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs, die wij thans beleven. Reeds in 1863 werd het studie-program der bestaande middelbare school met 3-jarigen cursus naar de eischen der wet veranderd; in 1872 werd, onder de hooge bescherming van het gezamenlijk Doorluchtig Episcopaat van Nederland, de 5-jarige cursus geopend en bezat Rolduc de eerste R.K. H. B. S. in Nederland, die bijna 30 jaar lang de eenige zou blijven. Na de H. O.-wet van 1876 werden ook de klassieke studiën zoo ingericht, dat de leerlingen der 6e klas het toelatingsexamen tot de Universiteit konden afleggen. Dat examen werd destijds afgenomen te 's-Gravenhage. Everts was langen tijd lid der commissie.

In verband met de aanpassing der scholen aan de eischen der wet stelde Everts een daad van verstrekkende beteekenis. Reeds vóór zijn Directeurschap had hij bij Mgr. Paredis

aangedrongen op academische vorming der priester-leeraren. Ook had hij toen reeds twee toekomstige leeraren, de E.E. H.H. H. Claessen en P. van den Goor opgeleid voor het examen M. O. in Fransch en Nederlandsch, dat zij resp. in 1864 en 1865 aflegden. Directeur geworden, zond hij in 1869 met instemming van den Bisschop, den E. H. Fr. Spijkers ter voltooiing zijner studie naar de Leidsche Universiteit. Deze eerste priester-student aan een Nederlandsche Universiteit is sindsdien door vele anderen, zoowel uit den regulieren, als uit den seculieren clerus, gevolgd; de meeste daarvan zijn wel door het Bisdom Roermond, en daaronder het grootste deel door Rolduc geleverd. Maar in dien tijd van niet geheel ongegrond wantrouwen en verklaarbaar gemis aan waardeering van de academische studie was het zenden van een Katholiek priester naar de zeer on-Katholieke Rijksuniversiteiten iets ongehoords. Critiek van alle kanten brak los. Gesteund door den Bisschop hield Everts stand. „De kulturhistorische beteekenis van deze daad, schrijft Prof. Schrijnen¹⁾, valt niet licht te overschatten. Immers, het gold hier niet alleen een bevoegdheidskwestie, die men ook langs een anderen weg had kunnen oplossen. Maar het gold hier vooral het belang van het akademisch onderwijs in het ware licht te plaatsen en door het katholieke Nederland aan dit onderwijs den tol van waardeering te doen betalen, dien het van rechtswege toekwam. Dezen gang van den a.s. priester-leeraar naar de Leidsche akademie beschouw ik als een soort eerherstel, als een daad, die in hooge mate pleit voor het kulturbesef van het aloude, immer jeugdige Roda, en van den trouwen hoeder der Rolducsche traditiën, en waardoor de verziende Roermondsche Opperherder, groot in de soberte van zijn eenvoud, zich den beschermer en bevorderaar toonde óók van het Universitaire Onderwijs”.

Dat Rolduc in de laatste helft der vorige eeuw een historische rol in Katholiek Nederland heeft kunnen spelen, is zodoende voor 't grootste deel aan het vruchtbare inzicht en

¹⁾ Rolduc's Jaarboek I, 1921, blz. 60.

de voortvarendheid van Directeur Everts te danken.²⁾

In 1869 gaf Everts zijn *Geschiedenis der Nederlandsche Letteren* in 't licht. Bijna een halve eeuw lang heeft dit boek zich als 't eenige Katholieke handboek kunnen handhaven. 't Bezorgde den schrijver in 1887 een eere-doctoraat van Leuven. En 't is slechts te betreuren, dat 't thans door het ontbreken van een tijdige bewerking en herziening van de programma's is verdwenen.

Vijf-en-twintig jaar heeft Everts Rolduc bestuurd, „onkreukbaar trouw aan sobere en arbeidzame gewoonten, onverzettelijk van wilskracht, een krachtig bestuur met eene juist van die kracht getuigende zachtheid bekleedend.”³⁾

Onder zijn bestuur werd het kerkhof aangelegd (1870), de drie nieuwe klokken gewijd (1871), de ingang der crypte in den oorspronkelijken toestand hersteld (1873), het nieuwe gebouw der H. B. S. gesticht, met leszalen, kabinetten en laboratoria voor natuur- en scheikunde (1873—'74), de congregatiekapel geopend (1873), de aula herbouwd en beschilderd (1874), de groote eetzaal met slaapzaal 4 gebouwd (1876), de gasfabriek gesticht (1881), de waterleiding in huis gebracht (1887).

Everts' bestuur was de „groote” tijd voor Rolduc. Zijn talrijke persoonlijke relaties be-

zorgden Rolduc invloedrijke vrienden en beschermers. De prijsuitdeelingen brachten geregeld tal van vooraanstaande persoonlijkheden uit binnen- en buitenland hierheen. Rolduc wist, dank zij hem, zijn naam van eerste en oudste onderwijsinrichting des lands met eere te dragen.

In 1876 werd Directeur Everts benoemd tot Kamerheer van Z. H. Paus Pius IX, in 1883 tot kanunnik der Kathedrale Kerk van Roermond, in 1891, bij gelegenheid van zijn 40-jarig priesterfeest, tot Huisprelaat van Z. H. Paus Leo XIII en tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Op 9 Aug. 1893 vierde Rolduc zijn 50-jarig bestaan als Klein-Seminarie van Roermond, tegelijk met het 25-jarig Directeurschap van Mgr. Dr. Everts, die bij het einde van het schooljaar zijn ambt neerlegde. De afgetreden Directeur vestigde zich te Roermond. In 1893 werd hij gekozen tot lid van de Tweede Kamer: na Dr. Schaepman was hij de tweede priester-afgevaardigde; in 1896 zou een jong priester-leeraar van Rolduc, Dr. W. H. Nolsens, zich als derde bij hen voegen.

Op 8 Juni 1900 is Everts te Roermond overleden en 12 Juni d.a.v. op het kerkhof te Rolduc begraven.

Everts' lijfspreuk als priester was geweest: „Adveniat regnum tuum!” Met al de kracht van zijn rijkbegaafde natuur heeft hij aan de uitbreiding van het Godsrijk heel zijn leven gewerkt. En te Rolduc kan van hem worden getuigd, wat op Hageveld van Broere geschreven staat: „nomen eius nulla umquam oblivio delebit”.

.....

Bij een Jubileum: M. Borghans.

Bij de inwijding der nieuwe gebouwen op 15 November heeft hij voor het eerst de zilveren eeremedaille gedragen, onze meester-knecht, de welverdiende erkenning van veertig goed bestede jaren in trouw en aanhankelijkheid aan Rolduc. En toen ben ik blij geweest om dien eerlijken en oprechten man en dezelfde warmte is in me opgekomen als ik gevoelde op den Septemberavond, toen ik het nieuws van zijn onderscheiding hoorde en

ik hem in de aula, waar hij iets te beredderen had, de hand schudde met meer hartelijkheid dan ik ooit een geridderde heb geluk gewenscht. En het deed me goed te hooren, dat ook meerderen hem schriftelijke gelukwenschen hadden gezonden, waardoor het noodig werd, dat hij, na wat besluiteloosheid, er toch toe moest komen in die dagen meer poststukken het land in te zenden, dan anders in een heel jaar. De bewoners van Rolduc van de

laatste vijf en twintig jaar hebben hem gekend als „de Meister”, de oudere kennen hem nog als de toenmalige „Kutscher”.

Behoorende tot de eerste groep, moet ik voor de eerste vijftien jaar van zijn Rolducsch leven mijn verbeelding te hulp roepen om hem te zien uitrijden op den bok van het oude rijtuig, dat nu vergeten staat als een symbool van een ouden, maar deftigen levensstijl, hooge gasten brengend of halend van en naar het verre station, directeur of provisor rijdend naar kennissen in de buurt of den deftigen ouden musicus, wiens leven is herdacht in het vorige Jaarboek, naar een naburig klooster brengend, als hij te biechten ging. Dan weer zie ik hem naast de kar in meer gewone bezigheden, of zwoegend en sjouwend met de zware vrachten van de afbraak van het oude Koor der Kerk en maandenlang uit de steengroeven op uren afstand de steenen aanvoerende, waaruit Cuypers het Romaansche Koor herstelde, waarin nauwelijks één steen zit, die de voerman niet open aflaadde van zijn kar. En de vijf en twintig laatste jaren heb ik hem, met onderbreking van eenige jaren, dat ik niet in Rolduc was, dag in en dag uit door de gangen zien loopen, zacht als op gummizoolen, angstig haast om te storen, ook waar niets te storen viel, voor zich kijkend, met een eerbiedigen schroom niet alleen voor de leeraren, maar ook voor de leerlingen. En zijn hoofd vol zorg, had hij steeds haast en geen tijd voor een opdringerig praatje. Hij was en hij is nog van dat soort gediensstigen van den goeden ouden stempel, die hun plicht wisten te doen zonder opzien te baren en die nog den ouden bescheiden regel huldigden niet te spreken, vóór ze aangesproken werden. Hij heeft de zeldzame deugd gehad om ondanks veertigjarigen dienst, geen pretenties te hebben en met niemand familiair te worden. Geen heeft zoo goed den afstand weten te bewaren te

genover een meerdere; maar hij heeft door deze bescheidenheid zich zelf tegelijkertijd hoog gehouden, zoodat ik van nature hem nooit anders aansprak dan met „U”.

En nu na veertig jaar gaat het weer door als steeds, den dag beginnend met voorbieden van morgengebed en rozenkrans voor de knechts, om dan in de klassen en studiezalen, in de gangen en speelzalen, op de boerderij en bakkerij, in het bosquet en op de cour, zijn poetsende en werkende — of beter moestende poetsen en moerende werken — onderhoorigen na te gaan. En zijn eenige rust vindt hij heel achter op een der laatste banken in de Kerk en 's avonds een uurtje in het portierskamertje achter de krant weggedoken tegen het beschot, bang dat hij gezien wordt en aangesproken door een heer, die een brief komt brengen voor de post. Er is maar één ding dat hem weg kan drijven, uit zijn schuilhoek, de rinkelende bel van de telefoon. In de twintig jaar dat de telefoon er is, heeft hij daar nooit aan kunnen wennen. De haak opnemen zal hij nooit doen, maar hij rent door de gangen een der portiers halen; want dat is hun zaak en met zaken van anderen bemoeit de meester zich niet. Hij heeft overigens genoeg last van de fouten van anderen. Zijn de klassen niet goed gepoetst, is het bord niet schoon, zijn de sponzon weg, de meester wordt ter verantwoording geroepen. Gelukkig heeft de centrale verwarming een groot torment uit zijn leven weggenomen.

Maar al blijven in dit groote huis nog gelegenheden genoeg om zijn geduld op de proef te stellen, van harte hoop ik, dat hij nog vele jaren bereid zal zijn in Rolduc te werken met zijn voorbeeldige opofferingsgezindheid voor het huis, dat hij liefheeft, waarvan hij, zonder het in woorden te brengen, de traditie en historie in zijn eenvoudige ziel voelt en voor een stuk vertegenwoordigt.

VOOR ZESTIG JAAR.

Voortzetting van Jaarboek 1926, blz. 62.

Pater J. C. Alberdingk Thijm z.g. spreekt in zijn opstel „Bouquets” (Jaarboek 1926, pag. 87) van „prijsuitdeelings-poëzie, opgenomen in het bundeltje, dat aan de bezoekers der prijsuitdeeling en andere belangstellenden werd uitgereikt....” Voor jongere lezers kan het zijn nut hebben hier te zeggen, dat dit bundeltje verscheen onder den titel van: *Pièces de Poésie, composées par les élèves, et débitées en présence de sa Grandeur Mgr....* of: *de leurs Grandeurs....*; of ook wel: *Composition des élèves....* enz. Na het einde der zsetiger jaren verscheen het bundeltje slechts sporadisch, bij buitengewone gelegenheden, als in 1891 en 1893.

Nominaal was het daarin gebodene de vrucht van den gezamenlijken arbeid der leerlingen van Poësis of Rhetorica of anderen, door den leeraar meer of minder gepolijst, aangevuld of besnoeid; soms echter, zooals bij de „Bouquets” was de professor auctor van het geheel. Andere keeren ook kwamen er stukken in voor, die geheel het werk van een of anderen leerling waren. Aangezien echter des dichters naam niet werd vermeld, is de herinnering aan dit auctorschap thans vrijwel verloren, behoudens enkele uitzonderingen. In zijn opstel: „Ten einde raad” (Jaarboek 1925, pag. 85) zegt Pater Thijm: „Daar rijst de geweldige Mnemon in het jaarboek van '24 op, om mijn vermetele vaart te remmen, mij herinnerend aan de strofe uit „die Hermannschlacht” van **onzen vriend Bachem: Schmetternd**” enz. Dit stuk in den bundel van 1860, met nog een ander: „der höchste Trost”, vertaling van Hofdijk's gelijknamige ballade, in dien van 1862, had tot maker den later in de duitsche politiek zoo bekenden Centrumsman Dr. Julius Bachem, in die dagen student te Rolduc, en klasgenoot van den jongen Jan Alberdingk Thijm. Van de circa 70 of meer Duitschers, die in dat tijdperk geregeld te Rolduc hun middelbare studies deden, volgde een heel enkele ook wel de latijnsche klassen. Zoo doorliep b.v. de in latere dagen te Rolduc, alsook in zijne

geboortestad Aken zeer populaire pastoor L. Michels van Orsbach, na in 1843, naar ik meen, aangekomen te zijn, den heelen seminarie-cursus met inbegrip der Philosophie. Julius Bachem, (geb. te Mülheim a. d. Ruhr 1845, † Jan. 1918), kwam in 1858 te Rolduc, na eerst in zijne geboorteplaats de *tertia* der Realschule te hebben afgemaakt. Te Rolduc volgde hij eerst de duitsche handelsschool („het duitsch Instituut”) en ging toen over op de latijnsche klassen, om ten slotte in de prima van het gymnasium te Kempen te belanden. Dit alles deelt hij, met tal van bijzonderheden, zelf mede in zijn kleine autobiographie „Lose Blätter aus meinem Leben” (Herder, Freiburg i. B. 1910). Ik kan niet nalaten, daaruit de volgende regels aan te halen. „Het verblijf te Rolduc”, zoo schrijft hij, „is mij in verschillende opzichten zeer voordelig geweest, vooral voor de kennis der moderne talen, op de eerste plaats van het fransch. De bekendheid met de fransche omgangstaal heeft het mij, mijn heel leven door, gemakkelijk gemaakt, met belangwekkende personen uit het buitenland betrekkingen te onderhouden. Toen ik mij eens tijdens mijne parlementaire periode met Windthorst onderhield over de noodzakelijkheid, om aan onze Duitsche onderwijsinrichtingen meer zorg te besteden aan de conversatie in de voornaamste vreemde talen, deed hij mij eene zeker weinig bekende mededeeling. In de tachtiger jaren der vorige eeuw, werden te Luik internationale sociale congressen gehouden, die ook door talrijke Duitschers van naam werden bezocht. Men hechtte de grootste waarde aan de deelname van Windthorst, wiens aanzien toen op zijn hoogste punt was. Windthorst nochtans bedankte voor de uitnoodiging, op grond van zijn hoogen leeftijd. Men drong aan, en stelde zelfs een salonrijtuig tot zijn beschikking, zoodat hij de reis met het meest denkbare gemak had kunnen doen. Maar Windthorst volhardde bij zijn weigering. „U wil ik het zeggen”, verhaalde hij mij meesmuilend, „ik ben weggebleven omdat ik niet fatsoenlijk

fransch kan spreken; dusdoende zou ik te Luik een eenigszins vreemde rol gespeeld hebben”.

Of Bachem ook zoo fier op zijn fransche conversatie zou geweest zijn, indien hij vijftig jaar later te Rolduc gekomen was?

Men houde mij deze Nestorische uitweiding ten goede; ik wilde langs dezen omweg komen tot den dichter van nog een stukje Rolducsche gelegenheidspoëzie, dat Bachems gezegde aangaande de vaardigheid in het gebruik der fransche taal bij een zijner tijdgenooten ten volle bevestigt, en bovendien noe blijk geeft van diens meer dan gewoon letterkundig talent.

De bundel van 1861 bevat onder meer een fransche bewerking van het bekende koorlied uit Sophocles' Antigone, beginnend met de woorden: *πολλὰ τὰ δεινά*.

Overname van het heele gedicht in dit Jaarboek moge het voor vergetelheid bewaren. Ziehier:

L'HOMME.

Traduction libre du chœur de l'Antigone de Sophocle: *πολλὰ τὰ δεινά*.

Dans ce monde, à nos yeux brille mainte
[merveille;

Mais aucune, en grandeur, à l'homme n'est
[pareille.

Il traverse les flots fouettés par l'autan;
Il voit autour de lui se grossir la tourmente,
Bondir la vague blanchissante:

Qu'importe? il marche, il vole, il brave
[l'ouragan.

Grâce au docile effort des coursiers qu'il
[maîtrise,

Il fatigue le sol, qui jamais ne s'épuise,
Et de larges sillons coupe ses flancs poudreux.
Le peuple des oiseaux, à la penne rapide,

L'habitant du désert aride,
Ne sont pas à l'abri de ses filets nouveaux.

Le poisson, qui des mers boit les ondes salées,
N'évite point des rets les tissures filées.
Le taureau qui jamais ne connut de frein,
Le sauvage coursier, à l'épaisse crinière,

Le tigre, à la dent meurtrière,
Maîtrisés par son art, frissonnent sous sa
[main.

L'éclair de son esprit d'un pôle à l'autre vole;
Sa sublime pensée est peinte en sa parole;
Par les lois, des humains il règle la cité.
En ressources fécond, il abrite sa tête

Contre la foudre et la tempête,
Se rit du froid hiver et des feux de l'été.

Pour lui, de l'avenir le voile se déchire....
La maladie en vain contre son art conspire;
De la mort seule, hélas! il ne peut fuir les
[traits.

Habile, ingénieux, plein de mille artifices,
Tantôt il s'abandonne aux vices,
Et tantôt la vertu l'enchaîne à ses attrait.

Malheur à l'homme, si, ceignant le diadème,
Il outrage de Dieu la majesté suprême,
Et méconnaît les droits, que sa bouche a
[jurés!

Qu'en un cruel exil son parjure s'expie!
Ah! jamais avec cet impie
Mon foyer ni mon cœur ne seront partagés.

De jeugdige dichter was Gerard Cremers, uit Slenaken. Volgens mij door den Weleerw. Heer pastoor E. Vossen welwillend verstrekte mededeeling is hij geboren den 5 Oct. 1838 en heeft hij de priesterlijke bediening uitgeoefend o.a. als pastoor te Roan bij Spa; later als rector te Schüpen (Hannover). Naderhand woonde hij als rustend priester te Aken, waar hij vermoedelijk ook overleed. Of hij zijn dichterlijk talent verder ontwikkeld heeft, heb ik niet kunnen vernemen.

Een niet onbevoegde heeft, tien jaar na het verschijnen van het gedicht, er een vleiend oordeel over uitgesproken, dat ik hier in zijn geheel laat volgen, met den brief, waarin het vervat is; mede om de vriendschappelijke verhouding van den schrijver ervan tot Rolduc te doen kennen. De brief is gericht aan directeur W. Everts door den thans vrijwel vergeten beoefenaar der Klassieke en Nederlandsche letteren Dr. J. Wap. Al was hij geen ster van de eerste grootte, hij telde mee onder de vooraanstaande katholieke letterkundigen van zijn tijd. Een voortreffelijk getuigenis van zijn goeden smaak geeft hij zelf, waar hij spreekt van zijn lievelingslectuur „in den avondstond” zijns levens.

te 's Gravenhage, op Schrikkeldag,
29 Februarij 1872.

Hooggeschatte Heer Everts,

Zéér veel genoeg deed mij Uwe mededeeling, dat mijne bewerking van Sophocles' Koren U bevredigd heeft. Gij zijt wel goed en mij zéér genegen; vandaar eene lofspraak, die mij, om Uw vriendenhart streelt, en ware ik reeds niet te oud, nog ijdel maken kon. — Nu, evenwel, in den avondstond des levens, zie ik kalm de zon ter kimme ondergaan, en laat mij, nu en dan, nog eens beschijnen door een of ander poëtisch licht, maar 't liefst van allen door de Imitatie, of door de H. Schriften-zelve, die het volmaakste inbegrip der hoogste Dichtkunst zijn, in al de verschillende vormen van het verheven schoon, lyrisch, tragisch, idyllisch, dramatisch, in hoogen graad: met één woord, het **Boek der Boeken!** de bron, waaraan zich alle Denkers hebben gelaafd, eeuwen lang en zich zullen blijven verkwikken, tot de voleinding aller tijden toe.

Doch nu ook nog een woord over „l'Homme” naar aanleiding van het *πολλὰ τὰ δεινὰ* — door den tragischen Homerus, de „Attische Bij” gedacht, en ter neêr geschreven met gulden letteren — in sierlijk Fransch, door een der Rolducsche Leerlingen, vóór tien jaren, overgebracht uit het grootsche Grieksch.

Noem mij, mag het zijn, den Naam diens Vertolkers, of Navolgers, dan plaats ik, met Uwen aangenamen Brief, zijn werk in mijn Antigone-exemplaar, want, in de daad, die verzen zijn sierlijk, en lieflijk, en vloeiend en krachtig tegelijk. — Alleen, le Tigre, in de 3 strophe, bevalt mij niet, als ongemotiveerd, en plaatslijk dáár wel vreemd. — Overigens is die opvatting volmaakt, en die uitdrukking van het geheel uitmuntend.

Leeraar, Leerlingen en Instituut mogen zich op zulk werk billijk verheffen. — De Hemel zegene voortaan verder al Uwe pogingen ten nutte van onderwijs en opvoeding, dat onafscheidbaar Duet!

Met verlangen zie ik een exemplaar Uwer „Geschiedenis der Nederlandsche Letteren” te gemoet, die, zeker — ook blijkens den 2 druk — véél nut reeds zal hebben gesticht, en nog meer en meer stichten moge.

Enkele snippertjes (14 stuks, in chronologische orde — 1869—1872 — genommerd) van penneoefeningen gaan nog hiernevens, als gering antidoron van een met U innigbevrienden geest. Vaarwel

Tuus ex asse:
Dr. WAP.

Of thans nog velen het met Dr. Wap eens zouden zijn in de beoordeeling van Cremers' dichtstukje, zullen we maar onbeslist laten. Ik geloof het wel niet, maar er is sedert 1872 zooveel gebeurd in de „république des lettres”....! Dit neemt niet weg, meen ik, dat de jonge student voor zijn tijd verdienstelijk werk heeft geleverd, wat in „eigen kring” althans niet mag verloren gaan.

Ten slotte uit oude brieven van iets lateren tijd nog een paar kleine *ἀνέκδοτα* van geheel anderen aard.

In het voorjaar van 1883 werd Directeur W. Everts benoemd tot kanunnik van het Roermondsche Kapittel. Kort en tijd daarna ontving hij den volgenden gelukwensch van Dr. H. J. A. M. Schaepman.

den Haag, Papestraat 19, 15 Mrt. '83.

Charissimo Monsignore,

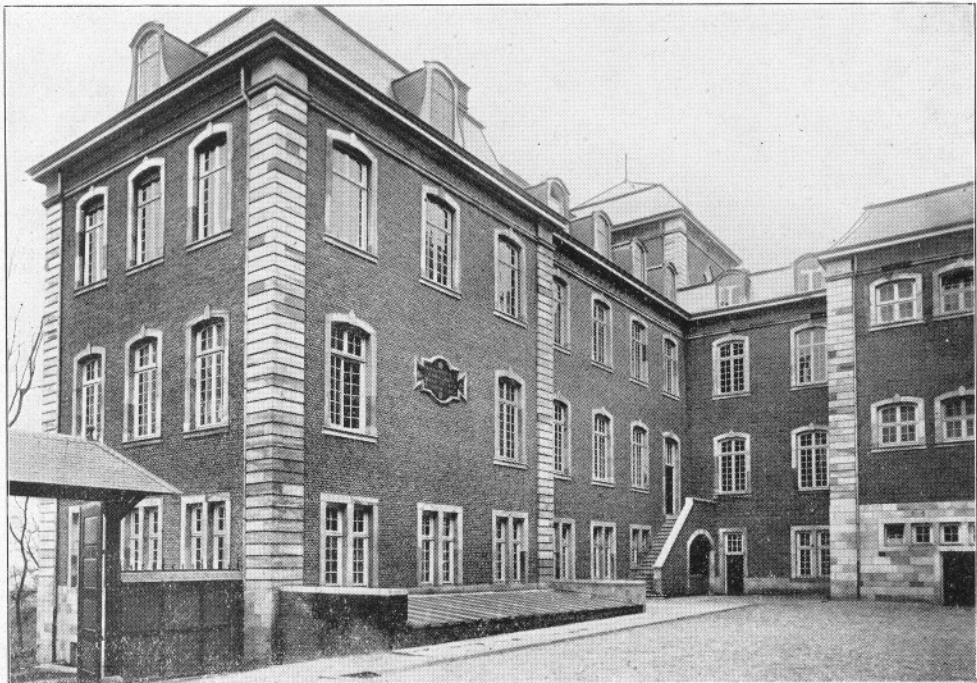
Signor Canonico,
Don Guglielmo.

't Kaartje zenden werd vergeten,
Dikwijls acht ik 't niemendal,
Maar u wil ik welkom heeten
Hartlijk, op uw domheers stal

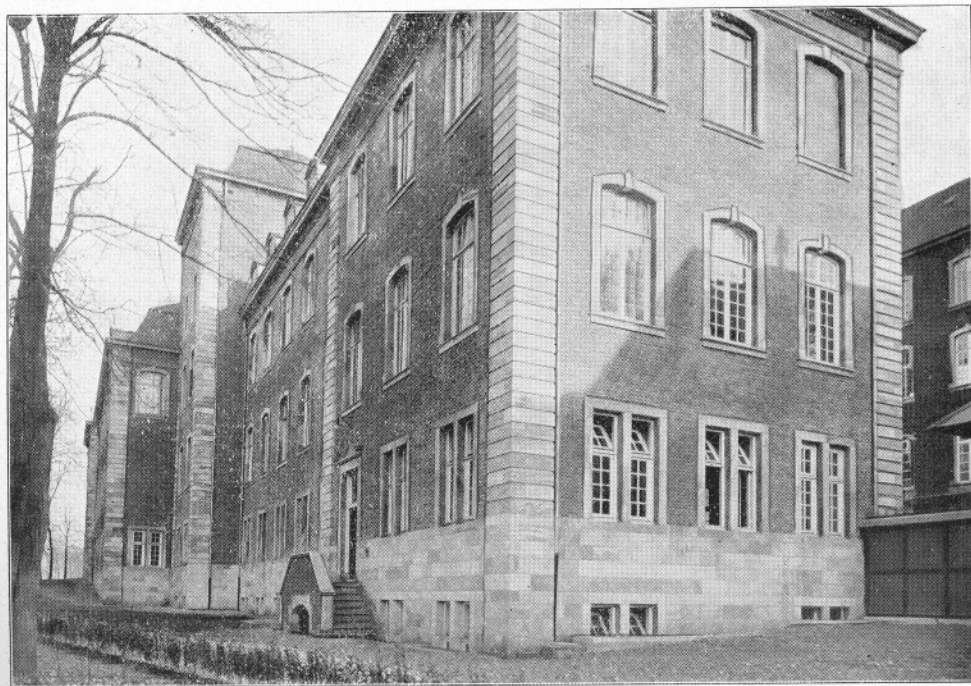
Moogt gij lang nog dien bekleeden
Frisch en krachtig, vroom en vroed,
U verzelt bij al uw schreden
Steeds mijn warme vriendengroet

Dr. Schaepman.

De nieuwe kanunnik antwoordde als volgt:
't Vergeten van uw kaartje is minder;
Iedereen gebeurt dat al;
Maar ge plaatst me — dat's een hinder,
Vriendlief — op een „domheers stal”

BINNENPLAATS ZUID-WEST

NOORDERVLEUGEL NOORD-WEST

ZUSTERHUIS, NOORD-OOST

ZUSTERHUIS, ZUID-WEST

'k Wil daar in heel graag wat prijken,
„Frisch, en vroom, en vroed” als 't kan,
Maar niet als een rund staan kijken,
Noch gelijk een schaapje, man!

Onmiddellijk volgt Schaepmans weder-
woord:

18 Maart Dom. Palmarum

Heb ik waarlijk „op” geschreven?
't Is gekomen door 't gevoel,
Dat ik reeds U zag verheven
Op een hoogen, hoogen stoel.

Maar gij wilt geen „schaapje” wezen,
Vriendlief, wees voorzichtig! want
Wordt gij 't niet, men zet na dezen
Als een bokjen u aan kant.

Een volgend jaar z. G. w. misschien nog
iets uit de oude doos.

Buggenum.

H. W. H. EVERTS.

NOTA. De letterzetter van Jaarboek 1926
beging een wel niet eer- maar naamroovende fout,
door te spreken (pag. 66) van provisor Godefridus
Baetsen, waar ik bedoelde en ook schreef Raetsen.

.....

De nieuwe Rolducsche gebouwen.

De redactie van Rolduc's Jaarboek vraagt mij een kort bijschrift bij de photo's van onze nieuwe gebouwen, die zij in den zeven-
den jaargang wenscht op te nemen. — Aan dat verlangen wil ik gaarne voldoen.

Vooraf een stukje wordingsgeschiedenis.

Ofschoon Rolduc bestaat uit een groot ge-
bouwencomplex, waren er sedert lang uit-
breidingsplannen, niet om de opname van
meer leerlingen mogelijk te maken, doch om
de huisvesting te verbeteren en om vele on-
derdeelen der inrichting aan moderne eischen
te doen beantwoorden. — Daarom werd
reeds voor een drietal jaren een nieuwe vleu-
gel aan de zuidzijde bijgebouwd, waardoor
wij in het bezit kwamen van voldoende en
betere klaslokalen.

Ook was onder directeur Geurts door ar-
chitect Stuyt een schets gemaakt van een
nieuwen vleugel aan de noordzijde. Feitelijk
was daar ook de eenige ruimte, die voor
bouwplaats kon in aanmerking komen, nadat
n.l. de oude stallingen, de brouwerij, een ge-
deelte der infirmerie zouden zijn afgebroken
— het nieuwe economiegebouw achter de
aula maakte dit mogelijk —. Twee groote
voordeelen leverde dit plan daarenboven op,
in de eerste plaats kreeg men daardoor een
geschikte verbinding met de oude gebouwen,
en in de tweede plaats was op die wijze een
harmonisch geheel te bereiken, wanneer na-
melijk twee soortgelijke vleugels zich aan de

beide uiteinden van het oostelijk front zou-
den aansluiten. —

Bovendien had de behoefte aan betere
huisvesting onzer eerw. Zusters, zich ter
dege doen gevoelen. — Daarvoor bood de
vroegere gasfabriek en de oude wasscherij
de noodige ruimte. —

Het spreekt vanzelf, dat dergelijke groote
finantieele ondernemingen vooraf de goed-
keuring behoeften van Z. D. H. onzen Bis-
schop. — Toen deze verkregen was, ging men
onmiddellijk aan den arbeid. — De vraag, in
welken stijl zou gebouwd worden, kon nau-
welijks in anderen zin worden opgelost dan:
conformiteit met het mooie werk van abt
Fabricius. Heel wat tijd is er evenwel ver-
loopen, tal van ontwerpen zijn er gemaakt
door Stuyt en zeer vele besprekingen hebben
er plaats gehad, voordat men kwam tot de
finitieve bouwplannen. — In November 1924
had de aanbesteding plaats, en begin Januari
1925 nam het werk een aanvang. — De af-
braak van de oude fundamenten, vooral die
van een vroeger kloostergebouw, vroeg lang-
durigen harden arbeid, doch toen eens de
hechte grondslagen van den nieuwen vleugel
waren gelegd, ging de bouw gestadig en
voorspoedig in de hoogte. — September 1926
kon de vleugel grootendeels betrokken wor-
den en in Februari 1927 mochten de eerw.
Zusters bezit nemen van hare nieuwe wo-
ning.

Thans een korte beschrijving van de gebouwen zelf, d.w.z. van het inwendige, omdat de opgenomen photo's een voldoende blik op het uitwendige geven. — In het voorbijgaan zij vermeld, dat o.i. het uitwendige volkomen geslaagd is en zich waardig bij den mooien oostelijken bestaanden vleugel aansluit. —

In de eerste plaats dan de nieuwe vleugel: deze heeft een lengte van ruim 70 Meter en wordt door het trappenhuis, waarboven zich een toren verheft als het vroegere Casino, verdeeld in twee deelen, waarvan het linksche zich bevindt op de zoogenaamde basse-cour, terwijl het rechtsche staat tusschen de groote speelplaats en het bosquet. — Gaan wij het linker gedeelte binnen, dan vinden wij aan het uiteinde in de kelderverdieping het ketelhuis, de regelingskamer en de kolenruimte voor de centrale verwarming, en verder een drietal kelders, die zich uitstrekken onder het trappenhuis en het rechtsche gedeelte.

Op den beganen grond bevinden zich ter linkerzijde een paar ruime vertrekken met dienkeuken voor het mannelijk dienstpersoneel en de geheel modern ingerichte badinrichting. — Ter rechterzijde, welke ten gevolge van het sterk glooiende terrein, gedeeltelijk sousterrain-verdieping is, zijn behalve een groot muzieklokaal zestien muziekkamertjes voor oefening van piano, viool enz. ondergebracht en daarenboven een paar vertrekjes, waarin de Rolducsche landstormers hun wapens en verdere instrumenten bewaren en ten slotte de wasch- en kleedkamertjes voor de voetballers.

Op de eerste verdieping ziet men ter linker zijde twee ruime klaslokalen voor de studenten der filosofie; het grootste, dat tevens gemeenschappelijke studiezaal is, biedt hopelijk voldoende ruimte voor het gelukkig toenemend getal der filosofen, — rechts van het trappenhuis betreedt men de twee recreatiezalen; de eerste heeft een afmeting van 26 op 13, de tweede van 14 op 10 meter; modern verlicht, verwarmd en bemeubeld als zij zijn, brachten die beide zalen een gezelligheid in het Rolducsche kostschoolleven, zooals tal van generaties ze in ons huis niet

mochten kennen; de groote speelzaal heeft vanaf de speelplaats een tweeden sierlijken en vooral practischen toegang langs een paar steenen trappen.

Op de tweede verdieping zijn rechts een groote eetzaal voor de heeren leeraren met keuken, kleine eetkamer en een paar logeerkamers, terwijl links de oudste heeren ruime zit- en slaapkamers konden betrekken. —

Ten slotte hebben wij de dakverdieping waarin ook nog heel wat is ondergebracht; aan de eene zijde vinden de filosofen een nieuw casino, dat wel niet het schitterend uitzicht, maar de dubbele oppervlakte biedt van het oude. Ter rechter zijde is gezorgd voor de zieken, die in een twaalfstal gezellige kamertjes goede verpleging kunnen vinden. — Daarnaast heeft men nog een groote zaal welke eerlang als museum zal worden ingericht.

In de tweede plaats dan hebben wij het nieuwe Zusterhuis; ofschoon wat het uiterlijke betreft, wat soberder gehouden, maakt het toch onder architectonisch opzicht een mooien indruk. — Onnoodig te zeggen, dat dit voor de eerwaarde Zusters een enorme aanwinst, een groote verbetering is. — Zij beschikken thans over ruime vertrekken, waarin zij vertoeven en haren nuttigen arbeid verrichten. —

In het sousterrain, dat door een onderaardsche gang met het oude gebouw verbonden is, bevinden zich de vertrekken, waarin de wasch verzorgd wordt — de wasscherij bosven den ouden gasketel, dan droog-, mangel- en strijkkamers. —

Op de eerste verdieping refter, spreekkamers en recreatiezaal, op de tweede naaikamers, ziekenkamer, spreekkamer en last not least een eenvoudige stemmige huiskapel, waarin ook het Allerheiligste Sacrament aanwezig is, terwijl in de zolderverdieping slaapgelegenheden zijn aangebracht.

Met deze korte aanduidingen meenen wij te kunnen volstaan. Niemand zal ons van overdrijving beschuldigen, wanneer wij zeggen, dat de laatste uitbreiding voor Rolduc groote verbeteringen bracht op verschillend gebied, en evenmin zal iemand betwijfelen, dat dankbare vreugde zich meester maakte

OOSTGEVEL MET ZUIDERVLEUGEL 1924

OOSTGEVEL MET NOORDERVLEUGEL 1926

NOORDERVLEUGEL NOORD-OOST

SPEELZAAL

van alle bewoners van Rolduc, toen na langen, harden arbeid het groote werk onder Gods zegen voltooid was.

Ik vind hier een welkome gelegenheid, om hulde en dank te brengen aan allen, die aan de totstandkoming hebben meegewerkt, aan den kunstzinnigen architect Jan Stuyt, aan den heer de Rooy van de centrale bouwvereniging Ons Limburg, aan welke de leiding van het werk voor een groot gedeelte was opgedragen, aan den aannemer (den heer Deckers) den hoofdopzichter (den heer Meijers) ja aan de vele arbeiders, die met liefde en in ongestoorde harmonie te Rolduc

ruim 2 jaren gewerkt hebben, en ten slotte aan onzen technischen adviseur Ingenieur Engeler, volgens wiens ontwerpen en onder wiens bekwame leiding de verschillende technische installaties (waarvan hij zelf een beschrijving leverde in dit jaarboek) in de nieuwe en oude gebouwen tot stand kwamen.

Mogen ook voor de nieuwe gebouwen de woorden van Rolduc's laatsten reguleren Kanunnik Kruyder bewaarheid worden. — „Gottes Segen ruhet über diesem Hause”.

ANNALIST.

.....

De moderne technische installaties op Rolduc

Blijkbaar was op Rolduc reeds lang het plan opgevat om op het gebied van verwarming, verlichting en wat daarmede verbonden is, stappen in meer moderne richting te doen, want in een desbetreffenden brief van 14 November 1922 schreef de Directeur A. v. d. Venne o.m. „plannen voor verwarming en verlichting te Rolduc.

Met moderniseering op dat gebied moet binnenkort een aanvang gemaakt worden.”

Op 1 April 1927 vraagt Directeur v. d. Venne een opgave van eenige gegevens omtrent de inmiddels op Rolduc in gebruik genomen technische installatie's ter opname in het jaarboek.

Ongeveer $4\frac{1}{2}$ jaar zijn dus noodig geweest om het mooie oude Rolduc stap voor stap te voorzien van installaties voor verwarming, verlichting c.a., die in verband met de huidige technische wetenschap aanspraak op „modern” mogen maken.

't Ligt voor de hand, dat het oude, groote en massale gebouwencomplex van Rolduc met z'n meer dan dikke muren, wel schuld zal hebben aan een tijdsduur van $4\frac{1}{2}$ jaar voor het opnemen van „moderne” technische installaties. Inderdaad is deze massale eigenschap van het gebouw wel voor een deel verantwoordelijk te stellen voor de

zen tijdsduur, doch meer nog de moeilijkheid, dat in een bewoond huis, waar onderdak, voeding en wetenschap gegeven en ontvangen wordt door 500 à 600 personen, zulke inrichtingen moeten worden aangebracht gedurende het „volle bedrijf” en zonder storing van den gewonen gang van zaken.

De Directeur, die alles steeds persoonlijk heeft geleid, zal kunnen getuigen of aan den laatsten eisch behoorlijk is voldaan. Aangenomen mag wel worden, dat Z. Zeer Eerw. indien zulk een verklaring gegeven zou moeten worden, zich zeer voorzichtig zal uitlaten en in het meest gunstige geval de uitdrukking „de omstandigheden in aanmerking genomen” zal bezigen. Deze milde voorzichtigheid zal dan zeker te danken zijn aan het feit, dat er persoonlijk aan het tot stand komen is medegewerkt en dus op grond van ervaring geoordeeld kan worden.

De moeilijkheden waren dan ook in getal vele en in afmeting soms zeer groot. Voor een klein deel worden ze aan de vergetelheid onttrokken in de Kroniek 1925—1926 in het jaarboek 1926 dato 15 Juli tot 14 December 1925.

Dit waren de moeilijkheden bij de uitvoering, doch niet minder groot waren ze bij den opzet en de voorbereiding van de plannen. Ook de Directeur zal weer kunnen getuigen,

dat zijn kamers langzamerhand den indruk van een ingenieurs-bureau verwekten. Wat al teekeningen, rapporten, begrootingen en niet te vergeten „betaalstaten”. Netjes opgeborgen en gerangschikt, een kast vol.

Gaarne zij ook vermeld, dat de Rolducsche leeraar voor Natuurkunde Drs. Fr. Sitartz, zich niet weinig heeft verdienstelijk gemaakt door controle en nuttige wenken bij het plaatsen der verschillende installaties.

Dit als inleiding, om de bewoners, die door deze inwendige metamorphose van het grootsche, onveranderlijke en oude Rolduc het meeste ongerief ondervonden — en dat waren wel de Heeren en de Zusters, — tot een welwillende naboordeeling te stemmen.

In November 1922 viel het besluit om over te gaan tot centrale verwarming en elektrische verlichting, zoomede het verbouwen van de groote kookkeuken, de wasscherij, en het badhuis, doch de uitvoering van deze plannen zou verband houden met de voorgenomen uitbreidingen en dus in gelijk tempo plaats vinden.

Alles zou, in verband met de grootst mogelijke economie, centraal geschieden. Het centrale ketelhuis werd ontworpen in den op het program staanden nieuwen vleugel aan de Noordzijde.

Overwogen, gerekend en onderhandeld werd over de wijze waarop in de behoefte aan electriciteit te voorzien, hetzij door zelf op te wekken, hetzij door betrekken van Kohlscheid via het Gemeente-electriciteitsbedrijf van Kerkrade. Besloten werd de electriciteit tegen een speciaal tarief van Kerkrade te betrekken en zich voor eventueele storingen in de stroomlevering zooveel mogelijk veilig te stellen, door hier en daar, op daarvoor in aanmerking komende plaatsen, een gaslamp te laten bestaan.

Rolduc was op dit oogenblik voorzien van een gasverlichting met eigen gasfabriek. Deze gasfabriek was een merkwaardige uiting van het streven, dat blijkbaar bij het Bestuur van Rolduc steeds heeft voorgezeten, om de exploitatie van deze groote huishouding zoo economisch mogelijk te doen zijn en dus voor den geldenden stand van de techniek

zich zoo „modern” — dit woord in den geest van economie genomen — mogelijk in te richten. De af te voeren verwarmingsgassen, die bij de gasfabrikage vrij kwamen, werden in de kookkeuken benut om de spijzen voor geheel Rolduc te koken. De keuken was met dit doel boven een gedeelte der gasfabriek gebouwd.

Werd nu de gasverlichting vervangen door een elektrische, dan kon de gasfabriek niet meer rendabel gedreven worden en moest de keuken tevens verbouwd en voor stoken op andere wijze worden ingericht. In een huishouding als Rolduc kan echter het gas niet ontbeerd worden, te minder waar men er met verschillende onderdeelen op ingericht was. Verder zou de noodverlichting op gas blijven, de gasleidingen toch lagen door het geheele huis; zoodat besloten werd om met de gasfabriek te Kerkrade, welke reeds in de nabijheid van Rolduc haar leidingen had liggen, een passend contract voor eenige gaslevering af te sluiten. Dit is gelukt en zoo geschiedde.

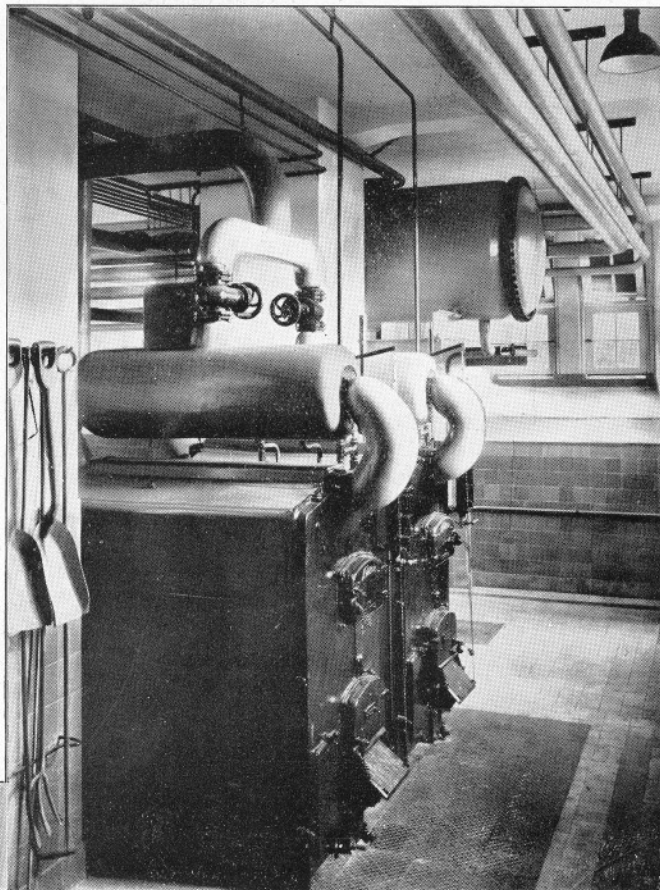
De kookkeuken zou dus worden gemoderniseerd en er zou op stoom worden gekookt. De stoom hiervoor te produceeren in het hier boven reeds genoemde Centrale Ketelhuis.

De wasscherij, tot nu toe ingericht in den bijbouw, welke voor het nieuwe Zusterhuis moest plaats maken, zou worden ondergebracht op de plaats, waar tot nu toe de groote gashouder stond. De stoom voor de wasscherij zou betrokken worden uit meergenoemd Centraal Ketelhuis.

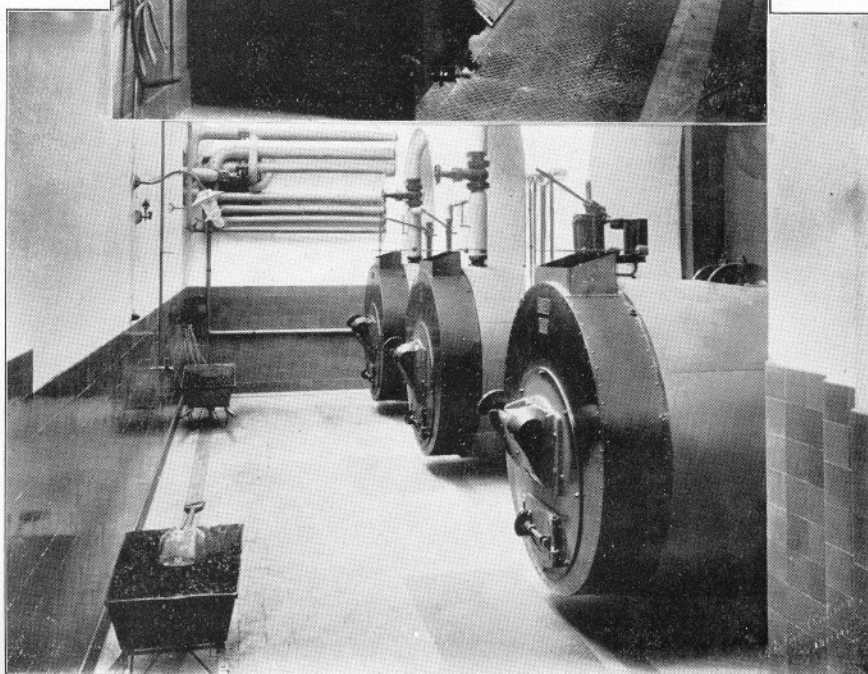
Het Badhuis zou in den nieuwen vleugel worden ondergebracht en wel boven het Centrale Ketelhuis. Het benodigde badwater, dat tot nu toe in een kleinen ketel in de badinrichting zelf werd bereid, zou ook weer in het Centrale Ketelhuis met stoom worden verwarmd.

Dit was in groote trekken het programma, dat uitgevoerd moest worden.

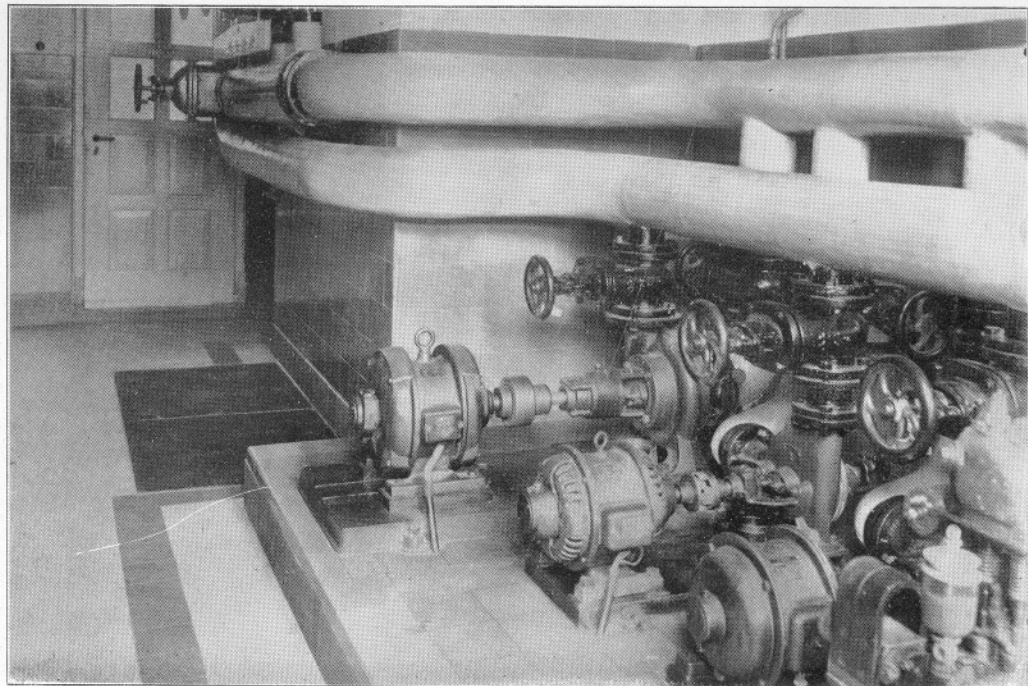
De uitvoering zelf begon in begin 1923 met de schoolgebouwen. Deze, gelegen aan den Zuid-oostelijken hoek van oud Rolduc, moesten een belangrijke uitbreiding door aanbouw van een vleugel ondergaan. Aangezien het Centrale Ketelhuis eerst na langen tijd en

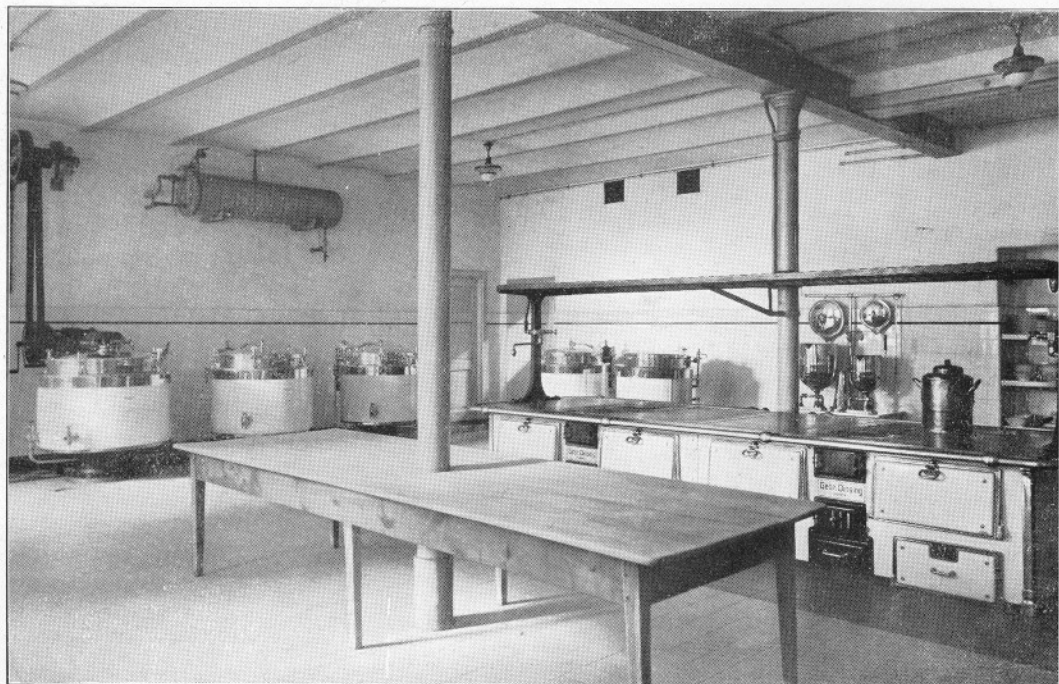
CENTRALE
KETELHUIS II

CENTRALE KETELHUIS I

REGELKAMER

KOOKKEUKEN

dan nog in den nieuwen vleugel langs de Noord-zijde zou komen, werd besloten om voor de verwarming van het bestaande scholen-complex en den nieuwen schoolvleugel een tijdelijk ketelhuis te maken in den kelder in het meest zuid-oostelijke gedeelte van het bestaande huis. Er werden daar 2 juist passende ketels opgesteld, welke later verbouwd en verplaatst zouden worden naar het Centrale Ketelhuis in den Noord-vleugel.

In verband met het feit, dat in de toekomst de geheele verwarming centraal geregeld en daardoor meer economisch bedreven zou kunnen worden en verder geschikt zou zijn om in de totale installatie te worden opgenomen, werd het systeem warmwaterverwarming met pomp-circulatie gekozen. Vorstgevaar in de schoollokalen gedurende de vacantie's werd wel beoordeeld en voorzien, doch bij de beslissing overwoog de grootere economie, terwijl de praktijk tot nu toe bewees, dat deze beslissing de juiste is geweest. Er is tot op heden nog geen enkele radiator of leiding bevroren.

De elektrische installatie voor de schoolgebouwen werd uitgevoerd als een zoodanig zelfstandig geheel, dat dit later zonder extra kosten in het geheele plan kon worden opgenomen.

Voor het geheel is op den Noord-westelijken hoek van het terrein, nabij de plaats waar vroeger de gashouder stond, een transformator station gebouwd, waar de stroom onder hoogspannings-draaistroom en door middel van een ondergrondschen kabel wordt binnengevoerd, getransformeerd op een bedrijfsspanning van 380—220 Volt, gemeten en verder geleid wordt naar een laagspanningsverdeelstation in een ruimte onder het Aula-gebouw, van waaruit laagspanningskabels voor licht en kracht elk afzonderlijk, ondergrondscho voeren naar onderscheidene verdeelborden in het gebouw. Het schoolgebouw heeft zulke verdeelborden en vormt thans als zoodanig een zelfstandig onderdeel van het geheel.

De installaties in de schoolafdeeling werden in hoofdzaak gedurende de zomer-vacantie van 1923 ten uitvoer gebracht. In den loop van 1924 zijn de plannen voor de verwar-

ming en verlichting van den nieuwen vleugel aan de Noord-zijde, verder voor Oud-Rolduc, zoomede de verbouwing van de kookkeuken opgevat en in November van dat jaar voor uitvoering vastgelegd.

Besloten werd om de keuken in de zomer-vacantie van 1925 te verbouwen, zoodat deze bij den aanvang van het schooljaar September 1925 in dienst genomen kon worden en de verwarming en de verlichting van Oud-Rolduc eveneens gedurende de vacantie zoover mogelijk gereed te maken, dat dit alles voor den winter 1925—1926 klaar zou zijn.

Daarvoor was allereerst noodig, dat het Centrale Ketelhuis zoover gereed zou zijn, dat daar de stoom voor de stoomkeuken kon worden geproduceerd en tevens de verwarming van Oud-Rolduc, zoomede van de schoolafdeeling van daaruit bediend zouden kunnen worden.

Behoudens de verlenging van de vacantie met 8 dagen, zooals de Kroniek 1925—1926 vermeldt, en verder de angst en vreeze van Directeur, Provisor en andere verantwoordelijke persoonlijkheden — niet in de Kroniek vermeld — is het voorgenomen programma afgewikkeld en is het doorgestane leed vergeeten en vergeven.

Achteraf beschouwd mag toch wel even stil gestaan worden bij het feit, dat in het tijdvak van 2 maanden vacantie ongeveer $\frac{2}{3}$ van de hierna genoemde hoeveelheden en gewichten aan materialen zijn verwerkt en tot een werkend geheel op z'n plaats werden gebracht.

De overige gedeelten van de verwarming en verlichting in den nieuwen Noord-vleugel, het nieuwe Zusterhuis, de wasscherij-installatie en het badhuis zijn in tempo met den bouw zelf volbracht en in den loop van 1926 gereed gekomen.

Toelichting bij de afbeeldingen.

In het *Centrale Ketelhuis* zijn opgesteld:

3 geslagen ijzeren ketels elk met een verwarmend oppervlak van 48 M², geconstrueerd naar speciale aanwijzingen.

Deze ketels zijn vrijstaande, niet ingemetseld.

2 gegoten ijzeren leden ketels (afkomstig

van de schoolverwarming) elk met een verwarmend oppervlak van 13 M².

Met deze ketelbatterij kan bij normaal, niet geforceerd bedrijf, ca. 1.400.000 warmte-eenheden per uur ontwikkeld worden, hetgeen overeenkomt met een verdamping van ca. 2200 K.G. water per uur.

Voor de geslagen ketels werd bij opdracht een gegarandeerd nuttig effect van 70% overeengekomen, terwijl bij de beproeving een nuttig effect van 79.5% geconstateerd is.

In de *regelkamer* komen alle hoofdgroepen van de centrale verwarming tezamen en staan de pompen voor de watercirculatie opgesteld. Hier wordt de geheele installatie geregeld in verband met de heerschende buitentemperatuur.

De pompen brengen naar gelang van de warmte-behoefte in de gebouwen, het in de ketels en in een tegenstroom-verwarmings-toestel verwarmde water in circulatie door het leidingen-systeem en de radiatoren in de gebouwen.

Drie van deze pompen, elk gedreven door een passende electromotor, zijn in staat om per uur ca. 80 M³. water in circulatie te brengen tegen een druk van 2 tot 4 Meter waterzuil.

Een pomp is gekoppeld met een gasmotor van 2 P.K. — voor het geval de electriciteitslevering tijdelijk uitblijft — en is in staat om ca. 20 M³. water in circulatie te brengen tegen een druk van 2 Meter waterzuil.

De geheele verwarmingsinstallatie omvat: 428 radiatoren met totaal ca. 2200 M². oppervlak en ca. 20.000 Ltr. inhoud aan water. 8700 Meter buisleiding met een inhoud van 10.000 Ltr. aan water.

De totale waterinhoud bedraagt ca. 30 M³. Het totale gewicht aan ijzer kan op rond 130.000 K.G. geschat worden.

De elektrische installatie omvat:

- ca. 850 lampen.
- ca. 750 schakelaars en stopcontacten.
- ca. 10000 M. buisleiding.
- ca. 25000 M. draadgeleiding.
- ca. 800 M. grondkabelgeleiding.

De kookkeuken omvat:

een stoomkookketel van 400 Ltr. inhoud met roerinrichting.

een stoomkookketel van 350 Ltr. inhoud.

"	"	"	300	"	"
"	"	"	250	"	"
"	"	"	200	"	"
"	"	"	50	"	"
"	"	"	20	"	"

totaal 1570 Ltr. inhoud.

De ketels zijn allen voorzien van een zuiver nikkelen binnenketel, waarin de spijzen gekookt worden. De buitenketel is van gietijzer. Tusschen beide ketels geeft de stoom de warmte voor het koken af.

Verder is voor het bakken en braden geplaatst een dubbel fornuis voorzien van 2 vuren en 4 ovens.

In de dienkeuken gelegen boven de kookkeuken (de spijzen worden met een lift naar boven gebracht) staan een met stoom verwarmde warmkast en drie warmplaten, zoodat alle spijzen tot op het oogenblik van opdienen op de juiste temperatuur gehouden worden.

In deze keuken kan het middagmaal voor ca. 600 personen binnen een uur gekookt en opgediend worden.

De wasscherij- en mangelkamer omvatten: een waschtrommel, verwarmd met lage druk stoom.

een centrifuge.

een mulde mangel, verwarmd met persgas.

5 strijkbouten, eveneens verwarmd met persgas.

2 droogkamers, verwarmd met stoom.

Deze inrichting is berekend op het verwerken (wasschen, drogen en mangelen resp. strijken) van ca. 670 K.G. waschgoed verdeeld over 5 dagen.

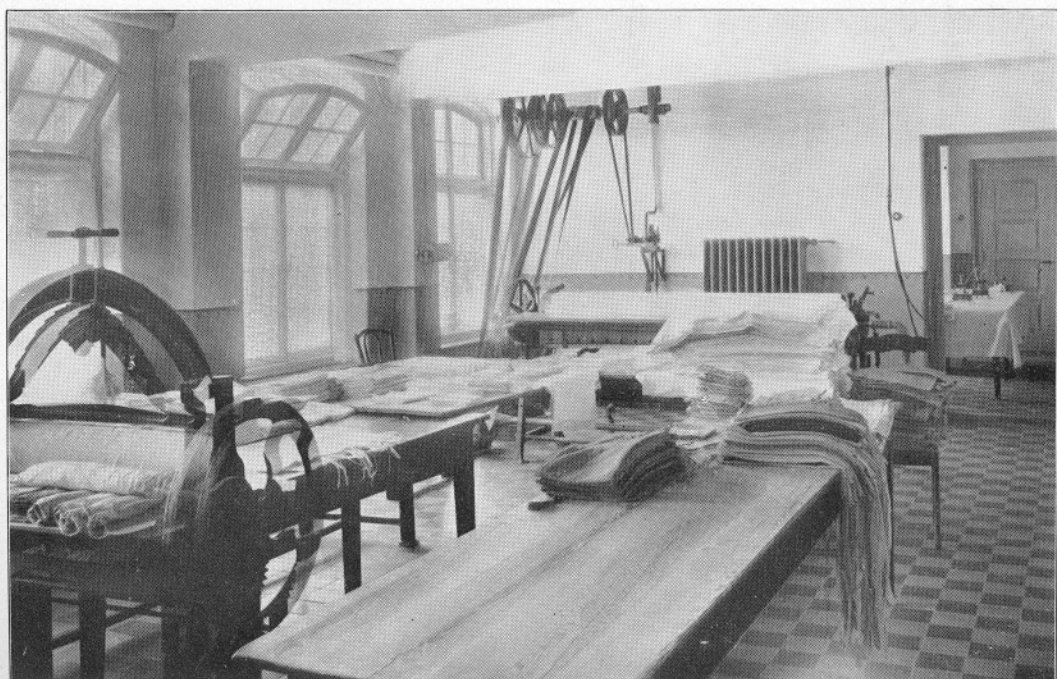
Naar een opgemaakte raming moet per jaar ongeveer verwerkt worden ca. 1900 K.G. of wel 100.000 stuks.

Ir. H. J. A. M. ENGELER.

De leveranciers van de verschillende installaties waren de volgende:

WASSCHERIJ

MANGEL- EN STRIJKKAMER

PLECHTIGE HOOGMIS VAN 15 NOVEMBER 1926

HOOGHE GASTEN BIJ HET FEEST VAN 15 NOVEMBER 1926

Centrale verwarming: 1ste gedeelte n.l. school- en studielokalen: Verwarmingsmaatschappij Beukers, Schiedam; 2de gedeelte met ketelhuis: Algemeen Technisch Installatie Bureau, Amsterdam.

Electriciteit: Kracht en verlichting: Ingenieursbureau H. G. M. van Haagen, Ginneken.

Keukeninstallatie: Gebr. Dinsing, Viersen.

Wasscherij: Nederlandsche Wasscherij-Machinefabriek: Poensgen en Wessel N. V. Utrecht.

Lift: Machinefabriek Henssen, Utrecht.

De directie van Rolduc machtigt ons te verklaren, dat die verschillende firma's tot haar volle tevredenheid te Rolduc gewerkt hebben.

DE REDACTIE.

Het Inwijdingsfeest van 15 November 1926.

Rolduc vierde feest, en als ik er nog bij zeg, dat dit feest in de statie een officieele plechtigheid evenaardde en in gezelligheid en in prettige stemming overtrof de feesten van den groot-organisator Mgr. Dr. R. Corten, dan weet ieder oud-Rolducien, dat de aanwezigen een onvergetelijken indruk hebben meegekregen. Met dankbaarheid noteert de Rolducsche annalist dan ook de uiting van een oud-leeraar, die in Rolduc doceerde in de jaren dat de nuchterheid van onzen tijd de poëzie van het leven nog niet had aangetast, en die verklaarde nog nooit zoo'n mooi en prettig feest te hebben meegemaakt. Al zal voor menige gast, die weer is heen-gegaan, misschien wel bewaarheid zijn, wat de Franschen zeggen van den „lendemain d'un jour de fête”, in Rolduc overheerscht een zeer groote dankbaarheid, tegenover gasten en huisgenooten, die allen meewerkten om dit feest te doen slagen. Een schitterende zonnige dag bracht reeds in den vroegen morgen een blijde feeststemming. Wie de foto's ziet van de gymnastiekoefeningen op de speelplaats zou uit de schaduw, die de medewerkers op den grond afteekenden, concludeeren, dat dit feest op een mooien voorjaarsdag had plaats gegrepen.

Op den vooravond van het feest werd de Bisschop van Roermond met een onbeschrijfelijk gejuich ontvangen in de nieuwe speelzaal, die met bloemen en palmen was versierd, en in een chronicon liet zien de reden van dezen jubel en dit feest: „Alma, Roda

renovata usque vivat, floreat ac crescat”. Met recht kon Monseigneur uit dit gejuich concludeeren, hoe welkom Hij was, maar even geweldig werd de dankbaarheid geuit, toen Hij begon met de Zondagavondstudie voor dezen avond kwijt te schelden en om te zetten in een vrijen avond in de speelzaal onder 't genot van pijp en sigaar. We betreurden zeer de afwezigheid van den Pauze-lijken Internuntius, van den voorzitter der Tweede Kamer Jhr. Mr. Ch. Ruys de Beerenbrouck, van den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen Mr. Waszink, en van den Minister van Staat Mgr. Mr. Dr. W. H. Nolens, die in telegram en brief hun verhindering meldden, en hun hulde en sympathie betuigden.

Als ze het gejuich, waarmee hun sympathiebetuigingen tijdens het diner ontvangen werden, in den Haag niet hebben gehoord, dan heeft de Minister van Oorlog, de heer Lambooy, die het feest met zijn hooge tegenwoordigheid vereerde, daarvan tegenover hen warm getuigd. Terwijl we anders voor de ontvangst van de hooge gasten zoo vroeg zijn opgesteld, dat we soms geruimen tijd op hen moeten wachten, was het op Maandags morgen andersom. Onze militaire Minister was ons voor. Toch gaf hij ons de gelegenheid voor een begroeting en verzocht toen den Directeur hem nog vóór de Hoogmis rond te leiden in het oude Rolduc en te kunnen ophalen de reminiscenties aan het „séjour de son enfance”. Geleidelijk kwa-

men nu binnen de Commissaris der Koningin in Limburg, Mr. E. Baron van Hövell tot Westerflier, vergezeld van de leden der Gedeputeerde Staten Merckelbach, Poels en van Aefferden. De andere leden van dit college, die volgens een bij de députés en in Rolduc bekend woord anders op een Rolducsch feest „natuurlijk” allen aanwezig zijn, waren door ambtsbezigheden verhinderd. Op alle hoeken stonden de huidige leeraren te praten met de vroegere, ze verbroederden zich met elkaar, één in een groote liefde voor Rolduc, dat vernieuwd, toch steeds het oude is gebleven, omdat het wortelt in die rijke traditie van eeuwen, een voorrecht dat Dr. Poels in de slotspeech na den feestavond, zoo welsprekend illustreerde met een trek uit het leven van dien anderen grooten Rolducsch vriend Jhr. G. Ruys de Beerenbrouck, den oud-commissaris van Limburg, die, oud geworden, de gunst had verkregen de H. Mis te laten opdragen in zijn kasteel te Holtum, en voor dit heilige werk in gereedheid liet brengen een zaal, waar de familieportretten langs den muur de aanwezige kinderen en kleinkinderen moesten verhalen van de grootheid en de traditie van het geslacht. Als de schrijver van Rolducsche Traditie in het Jaarboek van 1925 aanwezig is geweest, zal het hem goed hebben gedaan, dat Dr. Poels zoo welsprekend onderlijnde wat hij als een hoop uitsprak in deze woorden: „En vurig hoop ik, dat bij alle vernieuwing, die het oude Rolduc ondergaat, men toch niet schenden zal dat eigen zelfstandig cachet, de vrucht van een historie en traditie van eeuwen, waarop geen andere onderwijsinrichting bogen kan. Ik weet men den tolk van honderden, als ik de stellige verwachting uit, dat men toch niet verder moge gaan met het afschaffen van gebruiken, waardoor de continuïteit van eeuwen wordt verbroken. Men schepe niet een oud en nieuw geslacht, dat mekaar niet meer verstaat, maar houde oud en nieuw verbonden in den sterken band van oud-Rolduc met zijn traditie en grootsch verleden. *Roda aeterna avel!*” „Ancien élève”, wees gerust uw wensch is in vervulling gegaan! Wat zou hij, wiens portret in datzelfde jaarboek de

eereplaats inneemt, Mgr. Prof. J. Keuller, zich verheugd hebben als hij dezen dag had mogen beleven!

Hij verdient vandaag met eerbied herdacht te worden om zijn groote liefde en groote verdiensten voor Rolduc, zooals het een piëteitvolle daad was van den kundigen rector Mhr. J. Metzmakers, om den oud-directeur Mgr. W. Everts, wel de grootste van allen, die ooit Rolduc bestuurd, een krachtfiguur, die denken doet aan den abt W. Lamberti, en die aan zijn kracht een charme en hoofscheid paarde, dat van Deysel een van de mooiste bladzijden aan wijdt in zijn boek J. A. A. Alberdingk Thijm door A. J., pag. 202—208, aan het woord te laten in de voordracht „De Legende van Rolduc”, terwijl de in herinnering van vele oud-Rolduciens nog levende Mgr. J. Deutz, toen deken van Kerkrade, voor dien leeraar van Rolduc, die zoo indrukwekkend de plechtigheden kon sluiten op het einde der aanbiddingsdagen met Vastenavond, aan het woord kwam in een declamatie: „Gottes Segen ruhet über diesem Hause”, en ten slotte pastoor Ribbergh de dankbaarheid van de ouderen won door te herdenken een anderen groote, van geheel verschillende allure, maar niet van mindere kwaliteit, den „Stillen Groote”, den oud-regent van Klein-Rolduc „Monsieur Raven”.

Maar ik ben afgedwaald — lezer, ik ben geen nuchter historieschrijver, mijn ziel is te vol — doch ik keer nu tot de volgorde terug. In de sacristie waar men zich gereed maakte om Monseigneur voor de plechtige Hoogmis af te halen, ontmoetten elkaar vele geestelijken, als de directeurs van Roermond, Weert en Sittard, de dekens van Heerlen en Kerkrade, de pastoors uit de buurt, prof. Dr. Lemmens v. h. Groot-Seminarie, de Kanunnik Prof. Dr. Bauduin, welke laatste reeds daags te voren met Monseigneur was aangekomen, pater rector van het Redemptoristenklooster van Wittem, pater-gardiaan van Bleijerheide, die voorzoover het kon, zich met priesters-leeraren en oud-leeraren, scharden in den welbekenden langen stoet om den Bisschop een triomfalen intocht te verschaffen door de gangen naar de Kerk.

In cappa magna schreed Monseigneur door de gangen onder den zang *Laudate pueri Dominum*, om in de Kerk ontvangen te worden met den *Marche Solemnello* van Alph. Maily, door den hooggewaardeerden Rolducschen organist en muzikleeraar P. Zeijen op een indrukwekkende wijze gespeeld. De Hoogmis werd opgedragen door den Directeur, terwijl de Bisschop pontificale assistentie verleende. De verschillende functies werden waargenomen door Prof. Bauduin, eenige heeren leeraren als assistenten en leerlingen als acolythen onder leiding van Mhr. A. Deumens als ceremoniemeester.

De glasheldere zang van fijne jongensstemmen, die het Gregoriaansch vertolkten onder leiding van Mhr. Smits, deed een golf van ontroering gaan door de met gasten en huisgenooten gevulde Kerk. De onveranderlijke gedeelten der Mis werden gezongen in de meerstemmige compositie van Refice, onder directie van den prefect M. Knops. Onder 't offertorium speelde de organist de Eerste Choraal van César Franck. Na deze, steeds indrukwekkende plechtigheid, werd het *Veni Creator* gezongen als voorbereiding tot de inwijding der nieuwe gebouwen, die thans zou volgen. Onder de majestueuze tonen van de *Marche Pontificale* van J. Lennaers, schreed de plechtige stoet van leerlingen, leeraren en gasten, begeleid door de harmonie, naar den hoofdingang van het nieuwe gebouw. En in den heerlijken zonnemorgen echoede weldra over de cour een van dankbaarheid volle rede van den Directeur, die na aan God den dank te hebben gebracht, Monseigneur dankte voor zijn aanmoediging, den architect Jan Stuyt, die mede aanwezig was voor zijn plan en leiding, en alle anderen, die aan dezen bouw medewerkten, den aannemer Deckers uit Heerlen, het Woningbouw bureau „Ons Limburg”, den opzichter en Ir. Engeler uit Amsterdam, die het knappe werk ondernam, uit één stookplaats het geheele complex oud en nieuw Rolduc te verwarmen. Ten slotte noodigde hij Monseigneur uit de gebouwen in te wijden. Monseigneur voldeed daaraan en hield na afloop van deze plechtigheid, staande als pontifex, met de teekenen zijner waardigheid bekleed,

vanaf het nieuwe bordes een rede, waarin ook Hij den wensch vertolkte, die uit den mond van den laatsten der Rolducsche kanniken Kruijder had geklonken als een profetie in de donkerste dagen van Rolduc, toen de Fransche revolutie de kloosterlingen had uiteengejaagd: *Gottes Segen ruhet über diesem Hause*. Het mag Rolduc een vreugde zijn dat Monseigneur zoo onomwonden zijn vertrouwen uitsprak in een nieuwe grootsche toekomst van Rolduc, nieuw, omdat andere tijden andere vormen vragen, maar oud, eeuwen oud naar den geest, die nog steeds is „Aelberts' hooge geest”.

We hebben de ontroering van dit oogenblik allen ondergaan, toen als slot van deze plechtigheid door honderden enthousiast gezongen werd onder begeleiding der harmonie, „Aan U, o Koning der eeuwen”. En al was het lied nog niet zoo oud, aan allen werd toen — Excellentie Lambooy heeft het naar aller hart aan tafel geuit — geopenbaard, dat de geest dezelfde was als veertig, vijftig jaren her, toen zij op de plaatsen der jongens stonden. Dat zou het thema worden van geheel dezen dag, het geheim van zijn slagen, het zich thuis voelen in Rolduc, omdat het nieuwe het oude niet had verwijderd, het nieuwe hier niet gelijk was met vreemd.

En daarom konden de onder leiding van den gymnastikleeraar Mhr. Vaessen keurig uitgevoerde moderne gymnastiekoefeningen, bij de ouderen de herinnering wekken aan de oefeningen der schutterij in vroegere dagen, toen de sociale generaal Dr. Poels het commando voerde over den Min. van oorlog geworden schutter Lambooy. Eenige goed geslaagde opnamen legden de meest markante momenten vast. De bel riep allen te zamen in de met bloemen en groen schitterend versierde eetzaal. De teekenleeraar Mhr. Pieters, had het oude scherm bij de feesttafel nieuw ontworpen en in den gang nieuwe schilderijen ontworpen ter versiering van de muurvlakken, die vele bewonderende blikken trokken. De verdienstelijke schilder Essers uit Herzogenrath, die al tientallen jaren met Rolduc is vergroeid, voerde ze met zijn fijnen smaak uit. Een strikje van eenige leden van het Akensch Orkest voerde tijdens

het diner eenige nummers uit, die in de eetzaal echter niet tot hun recht konden komen; des te grooter was echter het succes 's avonds in de speelzaal. Dankbaarder publiek als de opgetogen jongens hebben deze musici wel zelden gehad. Nadat een der leerlingen in een enthousiast voorgedragen Fransch gedichtje Monseigneur bloemen had geoffreerd, nam het diner een aanvang met gebed. En toen.... Ziehier het menu:

Voorgerecht

Vleeschsoep

Runderhaas met verschillende groenten

Kalfsragout

Haas met compot

Pudding

Vruchten.

en als drank „wine and water”, niet met elkaar vermengd, maar juist zooals Noë het zei tegen zijn vrouw in Chesterton's geestige gedicht, dat 's avonds werd voorgedragen: „I don't care where the water goes if it doesn't get into the wine”. Het behoefde niet boven het menu te staan in tijdvers: Roda renovatione confecta iubilans hospites salvere comiter iubet, want allen voelden van het eerste moment zich thuis. Na een welkomstrede van den directeur, gaf Monseigneur aan dezen in meer dan hartelijke woorden den lof voor het groote werk door hem zoo gelukkig verricht en betoonde zijn sympathie door een gebrandschilderd raam te offereeren voor het transept der Kerk. Voor het diner geëindigd was, had Jhr. van Aefferden een tweede aangeboden, een onbekende gever offereerde later het derde, zoodat met het raam dat Dr. Nolens reeds vroeger schonk, alle vier de transeptramen thans kunnen worden uitgevoerd, ter blijvende gedachtenis aan dezen dag. De Commissaris der Koningin vertolkte de wenschen van het Bestuur van Limburg, Minister Lambooy, zijn front naar de jongens gekeerd, zooals hij het „militairement” uitdrukte, sprak op enthousiaste wijze over de plichten der jongelui, ten opzichte van het vaderland en zelf onder den indruk van die machtige jongenskelen heeft hij met een „daar gaat ie”, een Wilhelmus door de zaal laten schallen, ge-

volgd door een „Leve de Koningin”, dat Duymaer van Twist er jaloersch op kon zijn, en dat, als Rolduc de Tweede Kamer was, de socialisten maar liever in de koffiekamer waren gebleven. Gevraagd door de jongens en opgedraaid in den letterlijken zin door een ondeugenden buurman, stond dr. Poels op, deed de zaal daveren van den lach, schreeuwen van plezier en stil, doodstil worden van zijn ernst, om dan met een „jullie worden er stil van en dat mag vandaag niet”, door zijn redenaarsgave een slot te vinden, dat de jongens wakker maakte en in een zang lossloeg het eenheidsgevoel van Limburg en Nederland. 't Was half vier voor de tafel werd opgeheven en een onvergetelijke middag eindigde. Het grootste gedeelte der gasten en der leeraren en leerlingen vonden mekaar terug in de nieuwe speelzaal. Monseigneur werd daar begroet met een door den prefect gecomponeerd Ecce Sacerdos, de Commissaris werd vereerd met het fijne door Marie Koenen gedichte en door Pierre Zeijen gecomponeerde „Limburg”, en de directeur mocht met voldoening luisteren naar Haydn's Vollendet ist das grosze Werk. Behalve de reeds vermelde declamaties werd ook nog een toepasselijke „Jubelzang” gedeclameerd, die besloten werd met Lève Rolduc.

In de meest prettige stemming werd gesnoten van een paar revues, die zongen „van wat er was en wat er is” op de plaats waar de nieuwe gebouwen staan, en waarvan het refrein enthousiast werd meegezongen door allen. Uitstekend geslaagde komische voordrachten, en luid toegejuichte nummers van het strikje, hielden er onafgebroken een schitterende stemming in.

Een verrassing was het, toen in overvloed vla werd gepresenteerd. De eenige critiek die er is gehoord, was, dat het te kort was, geuit na een zitting van drie en een half uur. Tusschen zang en voordrachten in besteedt onder luid gejuich pastoor Ribbergh het podium en sprak de „lieve” jongens toe met een ongeevenaarde fijne geestigheid. Alles oververtellen mag ik niet, want de afspraak was „alles moet onder ons blijven, lieve jongens”.

En nu hebben 's anderendaags de jongens

tot zeven uur geslapen en sommigen van de heeren nog langer, om frisch te zijn voor de les, maar in menige les zijn er eenige minuten afgegaan voor een praatje over gisteren, toen we allen waren blijde, juichende, enthousiaste menschenkinderen, Rolduciens, verbonden in die groote eenheid, die is de eeuwige gemeenschap van Rolduc, toen we allen voelden beter dan eenige redeneering het zeggen kan, dat boven het individueele verschil iets uitgaat dat ons allen bindt en vereent, de gemeenschappelijke liefde voor het oude vernieuwde huis. Gasten, die nu weer van ons zijt heengegaan, met een lieve gedachte aan ons in de ziel, leeraren en leerlingen, gij allen die zoo sympathiek hebt meegewerkt, Rolduc is u dankbaar, innig dankbaar. Tot weerziens, want als we ooit getwijfeld hebben, of wij moderne menschen nog feest konden vieren als vroeger, die twijfel is nu weg, en voor een daad, een herhaling van een daad is toch niets anders noodig dan de wetenschap het te kunnen.

PROGRAMMA:

9.30 Plechtige Hoogmis met Pontificale Assistentie.

10.30 Inzegening van de gebouwen door Z. D. H.

12.00 Vrije en orde-oefeningen door de leerlingen op de speelplaats.

1.00 Diner. Bouquet à Monseigneur door P. van der Linden. Declamatie: „Gottes Segen ruhet über diesem Hause“, door E. Meussen.

4.00 Feestelijke samenkomst van gasten, leeraren en leerlingen in de speelzalen.

Koren: „Ecce Sacerdos“, muziek van M. Knops. „Limburg“, muziek van P. Zeijen. „Vollendet is das grosse Werk“ uit de Schöpfung van Haydn.

Declamaties: De Legende van Rolduc door A. van Tilburg. — Jubelzang door Ant. Weijnen. (gevolgd door gezamenlijk lied „Lève Rolduc“) — „Wine and Water“ van Chesterton, door Hans Noëls.

Gelegenheidsliederen — Komische voordrachten — Strijkje.

OP DE INWIJDING VAN HET NIEUWE GEBOUW.

(Wijze: Levie Sadoc)

1

Rolduc viert feest — Rolduc viert feest,
Dus zing ik 'n deuntje, blij van geest.
Van 'n groot muzikant is de melodij,
En de woorden, — die zijn ook van mij.

2

Ik vraag bij voorbaat Uwe gunst,
Ben niet in staat tot hooge kunst;
Want kijk ik dom, zooals u ziet,
Zoo mis ben ik daarom nog niet.

3

Ik schud wat rijmpjes uit mijn mouw,
Natuurlijk over 't nieuw gebouw,
Van wat er was en wat er is:
Zoo schrijft men toch geschiedenis.

4

Waar vroeger langs het Noorderfront
Laag-bij-de-grondsche bouwwerk stond,
Daar wappert nu het rood-wit-blauw
Op 't hooge dak van 't nieuw gebouw.

5

Waar bij bosquetpoort in het rond
Een groepje stille boomen stond,
Heerscht nu een drukte, inderdaad,
Als de Amsterdamsche Kalverstraat.

6

Waar vroeger — nee, daar zwijg ik van.
Wat ik meen, weet Jan en alleman, —
Daar vindt je een recreatiezaal
En 'n hyper-tip-top rooklokaal.

7

Aan tafels zit je, vier aan vier,
'r Mankeert nog maar een potje bier,
Je zit zoo snoezig bij elkaar
En lurkt aan pijp of aan sigaar.

8

Waar vroeger lag een kegelbaan,
Daar trek je nu je sportpak aan;
Daar zijn de hokjes voor Sparta,
Voor Minor en Limburgia.

9

En ziekenkamers, zoo volmaakt,
Dat 't doodgaan uit de mode raakt;
't Is alles naar de laatste chic,
Je wordt nu voor plezier eens ziek.

10

Waar varkenshok en koeienkrib
En snatergans en kakelkip;
Daar broemt de bas en kweelt viool
In de onderaardsche muziekschool.

11

Waar vroeger lag 't beroemde bier,
Daar is nu Kneippsche waterkuur;
Het Rolducsch oud, dat was niet mis:
Maar men zegt, dat het zoo gezonder is.

12

Waar eens was de zoölogie,
Heerscht hoog nu de philosophie,
Waar vroeger lag de karbona,
Daar smullen ze nu aan logica.

13

Maar bij dit laatst' — 't ligt voor de hand,
Werd ook gerekend met 't verband:

Krulstaart en wijsgeer, — is 't niet raar
Was steeds familie van mekaar.

14

Minerva's vogel nam de vlucht
En streek bevallig door de lucht,
En kwam terecht met zak en pak
Op 't nieuwe Casino onder 't dak.

15

Wat boyen links is in den hoek,
Blijft voor de plebs 'n gesloten boek;
Daar krijgt men practisch philosophie,
Professoraal-gastronomie.

16

Zoo zou ik kunnen verder gaan,
Maar ik kan hiermee wel volstaan.
Ten slotte ik een wensch vertolk
In naam van heel 't Rolducsch volk:

17

Moog' dit gebouw in vrede staan
Terwijl de jaren komen en gaan!
En dat die wensch ook stevig sta;
Voor 't nieuw gebouw: hiep-hiep-hoera!

.....
Bouquets.
.....

Voltooien we in dit nummer de bloemlesing der „Bouquets”, waarmede, wij durven het hopen, de trouwe lezers van het Jaarboek het vorig jaar de kennis hebben gemaakt of vernieuwd. De laatste, hier volgende, „Bouquets” toonen, hoe het talent van den begaafden „bloemenier” zich niet alleen in de samenstrengeling der afzonderlijke ruikers, maar ook in de afwisseling der onderwerpen openbaart. Vindt iemand, dat daarbij, als b.v. in „La Reconnaissance” en „L'Ange Gardien” het eigenaardig karakter van „Bouquet” wat veel op den achtergrond geraakt, we zullen 't niet ontkennen, maar 't den vaardigen zanger gaarne vergeven. Een paar geestige slotregels brengen altijd weer tot den te huldigen Oppherder terug.

Het „Bouquet” voor de prijsuitdeeling van 1867 is naar onze overtuiging, het laatste van Prof. Everts' hand. 't Jaar daarop werd hij

geroepen Directeur Janssen op te volgen, die in April 1868 overleden was. Wel vierde in datzelfde jaar 1868 Rolduc met groote plechtigheid het 25-jarig jubilé van zijn bestaan als Limburg's Seminarie, en vinden wij onder de gelegenheidsstukken van die feestviering ook een „Bouquet”, dat echter blijkens toon en inhoud uit een andere pen moet zijn gevloeid. Om de nauwe betrekking echter, waarin het tot Rolduc en zijn nieuwen Directeur Everts staat, moge het overigens zeker niet onverdienstelijke stukje hier nog een plaats vinden.¹⁾

1) Zooals wij in het vorig Jaarboek, blz. 59 mededeelden, liet P. Thijm ons enkele dagen vóór zijn dood de nog niet persklare copie voor deze laatste bijdrage voor het Jaarboek toezenden. Den tekst van bovenstaande inleiding hebben wij naar best vermogen uit het concept van den schrijver gereconstrueerd. (Red.)

*W. Rikken
Rector.*

1864.

RECONNAISSANCE.

Il fallait un bouquet, et je n'ai qu'une histoire!
 Dans le cirque romain, de sanglante mémoire,
 Un enfant de l'Afrique attendait en trem-
 blant
 La mort. Un fier lion s'élance de sa cage
 Et vole, en frémissant de rage,
 Vers sa victime. Mais soudain, quel change-
 ment!

Son regard s'attendrit, sa sauvage crinière
 Le long du cou retombe, et, rampant sur la
 terre,
 Du malheureux, il lèche, avec amour, la main.
 Il faut du sang pourtant: on lâche une
 tigresse.

Le roi du désert se redresse,
 Met la bête en lambeaux et sauve l'Africain.

Une rare vertu, la pitié, s'insinue
 Dans le cœur des Romains: „Quelle force
 inconnue
 A rendu, disent-ils, cet animal si doux?”
 Le condamné répond: Sur la plage africaine,
 Un jour, je recueillis sans peine
 Un lionceau: sa mère expirait sous mes coups.

Dans mes bras je l'emporte dans mon hum-
 ble chaumière;
 Je le nourris, je l'aimai, je lui servis de mère.
 Devenu le lion, il est reconnaissant;
 Il respecte mes jours et défend ma vie
 Qui sans lui m'eût été ravie.
 Père, devines-tu ce que sent ton enfant?

1865.

L'ANGE GARDIEN.

Quand naguère, songeant à mon bouquet de
 fête,
 Pour bien interpréter mes sentiments, ma
 tête

Se consumait en vains efforts,
 Le sommeil doucement alourdit ma paupière.
 Bientôt un vague obscur me ravit la lumière;
 Puis, sans le savoir, je m'endors.

Tout-à-coup, du milieu d'une nue éclatante,
 S'élève une figure affable et souriante,
 Qui me dit: „Ne crains pas: des cieux

Je viens vers toi; je suis ton ange tutélaire,
 Celui qui porte à Dieu l'encens de ta prière;
 Dis-moi, mon fils, dis-moi tes vœux.”

„O bon ange, lui dis-je, ô frère de mon âme,
 Si tu savais combien pure et sainte est la
 flamme

Dont ce Père brûle pour nous!
 Si tu les connaissais, son zèle, sa prudence,
 Sa bonté soucieuse! Ah! jamais notre enfance
 Ne fut l'objet de soins plus doux!”

„Va, demande pour lui ce courage invincible
 Que rien n'abat jamais! Qu'une égide invi-
 sible

Le garde des traits menaçants!
 Puis pour nous, pour ses fils, va, demande,
 cher ange,
 Que formés par ses soins, nous gardions, en
 échange,
 Des cœurs purs et reconnaissants.”

L'ange alors, déployant ses ailes azurées,
 Traverse, comme un trait, les plaines éthérées
 Et s'en retourne au Paradis.
 Au même instant, Chèr Père, en sursaut je
 m'éveille;
 Car ce n'est qu'en rêvant que je vis la mer-
 veille,

Mais le bon Dieu m'aura compris!

1866.

AU SAPIN.

J'aime bien ta svelte colonne,
 O palmier du septentrion!
 Oui, j'aime ta brune couronne,
 Dont tu ceins ton sublime front.

De loin, ta sombre silhouette
 Du voyageur frappe les yeux,
 Comme, au nautonnier, se réflète
 Sur l'onde un phare lumineux.

Tu te dresses sur le navire,
 En mât de voiles couronné;
 Par les flots de l'humide empère,
 Tu transportes l'homme étonné.

Ici, par ton aile tournante,
 Tu meus l'axe du gai moulin,
 Et, par toi, l'homme s'alimente
 Du blé dont il pétrit son pain.

Là, par une vertu secrète,
Le suc échappé de tes flancs,
Qu'un art ingénieux apprête,
Se transforme en pur encens.

Sous la neige qui s'amoncelle,
Tes frères perdent leurs appas,
Tandis que ta branche immortelle
Brave l'hiver et son frimas.

Ah! si sur ta brune couronne
La fleur pouvait s'épanouir,
Le long de ta svelte colonne
Je grimperais pour la cueillir.

En bouquet, au Père que j'aime,
Je l'offrirais: ah! quel bonheur!
Maintenant j'ai ton seul emblème
Pour tout bouquet, et puis mon coeur.

1867.

BOUQUET.

En me voyant venir débiter mon épître,
Bon Père: „Ah, dites-vous, voici venir les
vœux!
C'est comme l'an dernier; je connais ce
chapître:

La forme est vieille et le fond vieux.

On dira que Rolduc me doit, à plus d'un titre,
Et la reconnaissance et les souhaits pieux;
Qu'on priera, chaque jour, le Souverain
Arbitre

De me bénir du haut des cieux.”

On le doit en effet; mais l'ardente prière,
Afin d'être agréable à notre divin Père,
Doit-elle être un bouquet d'incomparables
fleurs?

Et, dites-nous, pourquoi varier le langage,
Pourquoi changer le mot, la tournure, ou
l'image,
Quand rien n'est changé, rien: vos bienfaits,
ni nos coeurs?

1868.

L'ANGE DE ROLDUC.

Le l'ai vu, je l'ai vu, sur son aile enflammée,
Prendre son essor vers les cieux,
L'ange qui de Rolduc règle la destinée.
Du ciel, j'ai devant lui, vu dévoiler les feux,
Quand le lustre sixième, en sa course pre-
mière,
Des flancs féconds du temps s'élançait sur
la terre.

Je l'ai vu prosterné devant l'Eternel Père
Au sein de la Divinité,
Epanchant, en ces mots, son ardente prière:
„O Père, Fils, Esprit, puissante Trinité!
Ecoute les accents de ce coeur qui t'adore:
Pour mon heureux Rolduc, en ce joir, je
t'implore!

Je t'en conjure, ô Dieu, défends ces murs
antiques,

Où, plus de sept siècles durant,
La science et les arts, les vertus héroïques
S'abritèrent des coups de l'enfer frémissant.
Fais que Rolduc toujours soit digne de sa
gloire,
Et jamais de tes dons ne perde la mémoire!

Répands sur les gardiens de sa chère jeunesse
Tous les trésors de ta bonté;
Daigne remplir leur coeur de force et de
sagesse

Rends les enfants soumis et pleins de piété:
Que tous soient saints et purs, à chaque
bienfaisance
Payant l'ardent tribut de leur reconnaissance.

Naguères tu permis, Dieu toujours adorable,
Au prix d'indicibles douleurs,
Tu permis que la mort, la mort impitoyable
Vint arracher le Père à ses enfants en pleurs,
Mais ta douce bonté, bannissant les alarmes,
En sourire bientôt a su changer leurs larmes.

Une prière encor! tout Rolduc me seconde:
Bénis, bénis ce noble coeur
Qui du plus tendre amour pour eux toujours
abonde;

En retour, donne-lui le plus parfait bonheur.
Ah! daigne exaucer, sans que sa bouche
l'exprime,
Son plus secret désir, son vœu le plus intime!

Fais que les noirs soucis, la souffrance
cruelle

Ne troublent point ses jours bénis;
Que chaque heure lui donne une vigueur nou-
velle;
En s'il ne suffit pas de nos vœux réunis,
Daigne allonger ses jours, Eternelle Sagesse!
Des jours que tu prendras à leur fraîche
jeunesse.”

Een prentenboek over Rolduc.

.....

De eerste helft van de vorige eeuw is voor Limburg in het algemeen, en voor Limburg's schoone hoofdstad Maastricht in het bijzonder nu juist niet een bloeitijdperk geweest. De schoone verwachtingen, die gebouwd mochten worden op de vereeniging van de Noordelijke met de Zuidelijke Nederlanden door het Congres van Weenen werden wreedelijk verstoord door de gebeurtenissen van 1830, en Maastricht zag zich in den langdurigen crisistijd, waaraan eerst in 1839 een einde kwam, geïsoleerd. De trotsche stad met haar intelligente bevolking was voorloopig louter een „strategisch punt”. En ware nu maar na de definitieve regeling met België ineens beterschap ingetreden! Maar toen kwam voor de „Hollanders” de moeilijkheid, dat zij voorgoed moesten wennen aan de idee, dat Maastricht en de andere deelen van Limburg geen „generaliteitsland” meer waren, en voor de Limburgers de niet geringere moeilijkheid, dat zij moesten vergeven en liefst vergeten het leed, dat hun was aangedaan in de verloopende eeuwen, en niet het minst in de laatste jaren. Ook hier is, dank zij der loyaliteit van de Limburgers en het beter inzicht, dat zich in „Holland” baan brak, de tijd de groote heemeester gebleken. Uit een vroeger jaarboek van Rolduc herinner ik mij de beschrijving, hoe in dat Limburgsche en Noord-Nederlandsche cultuurcentrum de pogingen der annexionisten ontvangen werden.¹⁾

Maar dat neemt niet weg, dat de langdurige malaise in Zuid-Limburg een Jan-Saliegeest verwekt had, die zich uitte op allerlei gebied, ook op dat van den eerbied voor de monumenten van het eigen verleden. Wat trouwens volstrekt niet specifiek Zuid-Limburgsch was. Integendeel: het zijn Limburgers, die de opleving van het piëteitsgevoel naar de Noordelijke provinciën hebben overgeplant. Zonder Victor de Stuers zou Nederland boven den Moerdijk nog veel armer zijn aan historische monumenten dan het nu feitelijk is.

Toch, wanneer Flament, de rijksarchivaris in Limburg, die voor eenige jaren overleed, vijftig jaar vroeger geleefd had, zou hij voor zijn „démon du midi” op heel wat grooteren buit hebben kunnen wijzen voor den jongsten zoon van Jan en Janneke, dan nu hij slechts te vechten had tegen de overblijfselen van diens geest. Een actie, als die nu met zooveel volharding gevoerd wordt voor het behoud van de Maasbrug zou in de veertiger jaren van de vorige eeuw eenvoudig onmogelijk geweest zijn. Zelfs in Maastricht, de stad, die op de verstandigste, of misschien beter: de minst onverstandige manier is afgebroken.

Onder de menschen, die in dien tijd van vervlakking den oud-Limburgschen geest van den ondergang hebben bewaard, en die door het redden van dien geest als een der samenstellende elementen van de Nederlandsche cultuur zich onschatbare verdiensten hebben verworven voor den heelen Nederlandschen stam, nemen niet de minste plaats in de gebroeders Schaepkens, die we gerust de geestelijke voorvaderen van de Habetsen en de De Stuersen kunnen noemen, om van de levenden te zwijgen.

Twee van die gebroeders waren mij bekend uit den catalogoog van de Maastrichtsche stadsbibliotheek, dien mijn onvergetelijke „monsieur” van de „sixième latine” mij eens ten geschenke gaf. Diens opvolger als beheerder van de bibliotheek en stadsarchivaris, de Eerw. Heer Blonden, was zoo vriendelijk, mij over de personen van de drie gebroeders uitgebreide inlichtingen te geven.

Waarom nu deze gebroeders zoo opeens mijn belangstelling gaande maakten? Eenige maanden geleden toonde Jhr. Mr. von Weiler, met wien ik in het Algemeen Nederlandsch Verbond in aangename relatie was gekomen, mij een prachttuitgave: Rolduc et ses environs. Natuurlijk was het mij een vreugde, deze oude afbeeldingen te zien, en toen ik den eigenaar vertelde, dat ik oudleerling van Rolduc was, had deze de vriendelijkheid, mij het boek cadeau te doen. In

¹⁾ Zie Jaarboek 1926, blz. 80.

„Rolduc in Woord en Beeld” wordt van deze uitgave geen melding gemaakt. De reden daarvan ontgaat mij, Monseigneur Corten heeft toch het werk zeker gekend. De lezers van dit Jaarboek, die nu onze plaatsen te Rolduc innemen, interesseeren zich natuurlijk ook voor deze prenten. Daarom zal ik trachten, er een beschrijving van te geven.¹⁾

De titel van het boek is: „Rolduc et ses environs, dessinés d'après nature et lithographiés par Alexandre Schaepkens.” De schrijver was dus de middelste van de drie broers: Théodore, Alexandre en Arnaud. Hij leefde van 1815—1899. Met zijn jongsten broer heeft hij veel samengewerkt: verschillende werken staan op naam van hen samen. Zoo hun voornameste werk: *Trésor de l'Art ancien*.

Maar dit boek, dat we hier bespreken, is van Alexandre alleen. Het is een groot in folio, en begint met een frontispice, dat de wapens vertoont van Nederland, Limburg en Beieren, een bisschoppelijk wapen en de emblemen van kunst en wetenschap. Daaromheen staat de titel, als boven, en de ondertitel: *Paysages et Monuments du Duché de Limbourg avec texte archéologique et historique. Maestricht et Bruxelles 1859*.

Na den titel volgt in vier folio-bladzijden van telkens drie kolommen de tekst, die de platen verklaart: „Le pays de Rolduc et ses environs, dont les annales fournissent plusieurs belles pages à l'histoire des Pays-Bas, ne sont pas moins intéressants sous le rapport de l'art et de l'archéologie. On admire aussi le riche paysage de cette contrée, avec ses montagnes, ses vallées, ses bois et ses prés verdoyants, ses bourgs et ses villages pittoresques au milieu desquels serpente capricieusement une charmante petite rivière; ses vieux châteaux historiques, ses usines avec leurs cheminées élancées; tout cela se groupant autour de l'ancienne abbaye de Rolduc, qui, semblable à un royal manoir, domine du haut d'une montagne ce vaste et beau panorama”.

Hetzelfde enthousiasme, dat de pen van

Schaepkens bestuurdde, toen hij deze woorden schreef, leidde ook zijn teekenstift en bepaalde de keuze van de kleuren, die hij aanbracht op de steenen, waarvan de prenten moesten worden afgedrukt. Men voelt er nog in de warme liefde voor het behandelde onderwerp, een liefde, die aanstekelijk op anderen moest werken, en feitelijk gewerkt heeft.

De vier eerste platen geven Rolduc, onder mooie bewogen luchten, zooals we het gezien hebben op wandelingen in den omtrek, of het intérieur van de kerk en van de crypte, zooals ze waren voor de restauratie.

De oostelijke gevel van het eerbiedwaardige huis is geteekend van af de overzijde van de Worms. Zoo beheerscht het trotsche bouwwerk de heele omgeving, weelderig bosch en vruchtbaar bouwland. De boerderij, omdat de bijbouw, waar in onzen tijd het laboratorium was, natuurlijk nog niet bestond, komt hier duidelijk uit in haar organisch, maar dienend verband met de abdij; het „Bokkenrijderskasteeltje”, eigenlijk de zetel van de heerlijkheid van Rolduc, neemt een ondergeschikte plaats in. Op de plaat van den westelijken gevel zien we de machtige muren oprijzen naast den bovensten vijver, op het voorplein spelen jongens met een vlieger, een pa met een vervaarlijk-hoogen hoed brengt zijn zoontje naar binnen: het ventje loopt nogal bedremmeld: zou het heimwee hebben? De gebouwen van de bassecour, zooals ze tot voor kort waren, staan hier vereeuwigd: ook toen waren ze al niet veel zaaks. Maar des te beter komt het blok van de hoofdgebouwen uit: er mag bij nauwkeurige beschouwing in de bijzonderheden veel veranderd zijn, er is een heele toren afgebroken en door een anderen vervangen, er zijn stukken bijgebouwd aan alle kantten. En toch: dit is Rolduc, zooals we er de herinnering aan meedragen door ons leven: dit is de kern, al het andere is bijkomstig. In onze jongensjaren liep het verhaal, dat er wel eens plannen geweest waren, om de restauratie van de kerk te voltooien door het afbreken van den hoofdtoren en den nieuwbouw van twee andere. Toen zou Dr. Cuypers gezegd hebben: „doet het niet: c'est le ca-

¹⁾ Het boek is op de Bibliotheek van Rolduc niet aanwezig. De acht hier beschreven platen hangen ingelijst op de overloop bij de Directeurskamer: vier ervan op een corridor bij Klein-Rolduc. (Red.)

chet de Rolduc". Als het verhaal waarheid bevat, dan zou deze raad alleen voor iederen Rolducien al reden genoeg zijn, om den grooten bouwmeester in eere te houden.

De kerk is genomen vanuit het hoogkoor. De kleuren zijn hier heel sober: de schilderingen waren nog niet aangebracht. Maar het Zuiderlicht valt ruimschoots door het groote transeptraam, het blijft hangen op de godslamp, en speelt op de zuivere lijnen van de gewelven: een beeld vol stemming. Wat een kerk! Het Jubé is er nog niet, maar achterin een zangzolder, het noorder transept is dicht gemetseld, en dient blijkbaar voor sacristie. Van het hoogkoor is natuurlijk niets te zien, maar op den voorgrond een bidbank met boek, op welker roode bekleeding de zonnuancen zet. De crypte, ook weer met zuiderlicht, is genomen vanuit het Oosten. Ik kan makkelijk gelooven, dat Bosboom Schaepkens wist te waardeeren, zooals zijn levensbeschrijver zegt: hij weet de stemming van een kerkintérierer weer te geven.

De volgende platen geven de „environs" van Rolduc.

De eerste het kasteeltje, dat een dagelijkse verheugenis was, en dat we toch zoo graag eens van binnen zouden zien. Tot den dag van heden is die wensch on vervuld gebleven. Maar van het industriegebied ziet men nog niets. Dat heerlijke romantische uitzicht zou me jaloersch maken op de Rolducsche Heeren, wanneer niet die oude wijze abt hun vensterbanken zóó hoog gemaakt had, dat de reden voor die jaloesie vervalte. De volgende prent, evenals de vorige weer in de rijke getemperde kleuren van het Limburgsche landschap, toont Wilhelmstein. De ruïnen van den trotschen burcht te midden van de symbolen van den modernen industrietijd: de fabrieksschoorsteen. Heerlijke plek, waar we zoo bij uitzondering eens kwamen, als we braaf Fransch gesproken hadden. Zou het „helles" er nog zoo lekker zijn?

Dan volgt een wintergezicht op Kerkrade. De oude, eerbiedwaardige Deken Deutz, die met het Veertigurengebed de Completen kwam zingen, (we vonden, dat de Akensche kanunnik-schilder het toch altijd nog mooier deed) moet zich in dit dorp beter thuis ge-

voeld hebben dan in het moderne Kerkrade. Het is nog zoo echt de Kerk midden in het dorp, het warme tehuis in de winterkoude. De serie wordt besloten door een gezicht op het kasteel van Schaesberg. Met zijn barokke torens en zijn trapgevel ligt het rustig onder aan den berg, waarop „l'autel de Marie", en onwillekeurig neuriet men: „marchons avec amour. Vierge aimable et chérie donne nous un beau jour."

Het is inderdaad een kostelijke collectie, en ik wil eerlijk bekennen, dat ik onder het schrijven en bekijken van de platen de ernstige bekoring heb gehad, om het boek te schenden, de platen te doen encadreeren en als versiering van mijn kamer te gebruiken. Ik heb de bekoring overwonnen, en ik doe het niet. En dat wel vooral, omdat het exemplaar als zoodanig een bijzondere waarde heeft, en mij een nieuwen kijk geeft op de mentaliteit van den Limburgschen emancipator Schaepkens.

Toen ik ter nadere kennismaking met Schaepkens zijn Trésor de l'art ancien van de bibliotheek haalde, en den catalogoog van de Maastrichtsche stadsbibliotheek nasloeg, trof het me onaangenaam, dat al de werken geschreven zijn in het Fransch, en dat de voortgezette titel van het genoemde werk spreekt van „en Belgique et dans les provinces limitrophes", waarbij dan Maastricht behoort. Toch ligt het zoo voor de hand, dat Maastricht, dat zich nu eenmaal op België georiënteerd had, niet zoo maar ineens heelmaal Noord-Nederlandsch voelde en deed. Maar op de eerste bladzijde van mijn exemplaar van Rolduc et ses environs vind ik door de eigen hand van Schaepkens in keurige letters geschreven: „A sa Majesté la Reine des Pays-Bas hommage respectueux de l'auteur Alexandre Schaepkens Chevalier de la Couronne de Chêne." Deze Maastrichtenaar van Fransche opvoeding en Fransche allure, die zijn stamgenooten het stambewustzijn opnieuw leert, slaat meteen de brug tot verzoening met het Noorden. Hij is zoo loyaal, om zich bij het voldongen feit neer te leggen, en de toekomst voor zijn geliefd gewest te zien in hartelijke samenwerking. Daarvoor verdient hij hulde.

En die opdracht aan Koningin Sofie staat zoo waardig in een boek over Rolduc. Want onder de deugden, die wij te Rolduc geleerd hebben, nam ook een voorname plaats in de liefde tot het vaderland en tot het vorstenhuis. Onder de aangenaamste herinneringen aan den Rolducschen tijd behooren het bezoek van den Prins en de viering van de regeeringsaanvaarding van Koningin Wilhelmina en haar huwelijk. En het is zeker niet overdreven, wanneer we zeggen, dat Rolduc

met zijn bevolking uit alle provinciën, Rolduc, waar vriendschapsbanden gevormd worden voor het leven, een groot aandeel gehad heeft in de versmelting van de provinciale eigenaardigheden tot de eene nationale cultuur.

Moge de eerbiedwaardige stichting nog in lengte van dagen die nobele werkzaamheden van de oudste generatie van Limburgsche emancipatoren voortzetten.

W. NOLET.

Dr. P. J. H. Cuypers en Rolduc.

Bij de herdenking van zijn honderdsten geboortedag.

1827—1927.

.....

Bij de hulde, die aan de nagedachtenis van dezen grooten katholieken bouwmeester gebracht werd, nu op zijn eerste eeuwfeest, past ook in ons Jaarboek een woord van dankbare herinnering. Deze omgeving toch was gedurende een menschenleeftijd getuige van zijn werk en bewaart met piëteit menig stuk, door zijn hand ontworpen of uitgevoerd.

In twee opzichten is zijn levenswerk merkwaardig geweest, hier zoo goed als elders. In zijn *eigen scheppingen* trachtte hij de vormen der middeleeuwsche kunst te bezielen met nieuw leven, en nieuwe vormen met den geest der gothiek. Daarenboven heeft hij *oude monumenten hersteld* en herbouwd in den geest en de vormen van de stijlperiode, waarin ze ontstonden.

't Resultaat van zijn rusteloos leven ligt samengevat in dit getuigenis van onverdachte zijde: „Lijkt het niet op een legende, het „levensverhaal van dezen thaumaturg, die „heel alleen in een tijd en een land, waar „bouwen als kunst niet meer bestond, de „kunst van bouwen terug heeft gebracht? Die „veel meer dan honderd kerken bouwde of „herstelde, die de belangrijkste openbare „bouwwerken van zijn tijd ontwierp, die de „eenige mooie straat heeft gesticht, welke de „negentiende eeuw aan Nederland naliet, die „de bouwambachten deed herleven en van

„een gezonde nijverheidskunst de eerste „voorbeelden schiep?” ¹⁾

Dubbel merkwaardig wordt zijn leven, indien men bedenkt, met welken verwoeden tegenstand hij te kampen had. In de eerste helft van zijn loopbaan werd zijn kunst geveerd als anti-nationaal — zooals 't heette —, in werkelijkheid als katholiek. In de tweede helft en vooral op 't laatst van zijn leven kwam er verzet ook uit eigen omgeving. Maar, terwijl aestheten zonder gevoel, reeds vóór het einde van zijn leven, verklaarden, dat hij zijn roem overleefd had, eeren hem ook nu nog na zijn dood vooruitstrevende architecten juist om datgene, wat hij zelf altijd als zijn bijzondere verdienste had beschouwd: bevrijding der bouwkunst van ondoordacht en slaafs gevolgde traditie, door terug te gaan naar de rationeele techniek van vóór de Renaissance, niet voornamelijk om ze na te volgen in haar vormen, maar om ze voort te zetten in haar beginsel.

Daarbij kwam, dat later vooral kunsthistorici zijn restauraties wantrouwden als reconstructies van eigen fantasie. Meermalen had inderdaad het herstel van een bouwwerk het juiste inzicht in samenstelling en karakter

¹⁾ Jan Kalf, in De Tijd, 16 Mei 1917, a. b. G. Brom. Romantiek en Katholicisme in Nederland. I. 328.

der oude, oorspronkelijke resten zeer moeilijk gemaakt. Ontbrekende deelen waren met min of meer handige reconstructie aangevuld, waar nauwkeurige berekening geen verdere gegevens had kunnen verstrekken. Terwille van stijleenheid en gaafheid van 't geheele kunstwerk waren er onderdeelen uit een latere bouwperiode gesloopt. Door meer dan één gebouw, dat grootendeels was hernieuwd, werd de bekoorlijke illusie gewekt, dat men stond voor een historische, eerbiedwaardige schepping, voor het product eener stijlperiode, die toch voor goed voorbij was.

Maar desniettemin mag toch de vraag gesteld worden, — in het bijzonder met betrekking tot de kerk van Rolduc —, of alle tegenstanders zijner restauratie wel altijd voldoende aandacht schonken aan de eischen, welke bruikbaarheid en praktische inrichting ook aan oude monumenten mogen stellen. Heeft men de zorgvuldige berekening, waarmede hier de bouwmeester het origineel trachtte te benaderen, niet onderschat? Kan de piëteit jegens een eerbiedwaardig verleden niet mede haar recht doen gelden bij het herstel van een geschonden monument?

En tenslotte: in de gegeven omstandigheden was er meermalen gegronde reden om aan het „aesthetische” moment de voorkeur te geven boven het „kunst-historische”. Immers: een bezonnen restauratie van schip en transept was noodzakelijk voor het behoud der constructie; een ingrijpende verandering en heropbouw van het overigens kunsthistorisch onbeduidende XVI-eeuwsche koor en van de crypta werd geëischt omwille van de bruikbaarheid. Dat nu de architect deze herstellingen aanbracht in stijlvormen, die het monument tot een harmonisch en gaaf geheel maakten, mag geen verwondering wekken, te meer nu het geschiedde in een tijd, die zelf geen eigen stijl bezat.

Natuurlijk is hiermee niet gezegd, dat er geen maatregelen genomen werden die, achteraf beschouwd, zijn te betreuren, noch ook, dat het systeem van restauratie, in de XIX eeuw door hem toegepast, onverdeeld moet worden goedgekeurd.

In 1853 stond de jonge Cuypers de eerste maal voor Rolduc. Vóór enkele jaren had hij zich in Roermond als architect gevestigd na zijn terugkeer uit Antwerpen. Reeds dáár, aan de Akademie voor beeldende kunsten, had hij, tegen de overheerschende opvatting in, zich aangesloten bij een nieuwe richting in de bouwkunde. Ze was in Frankrijk en Duitschland pas begonnen en leerde waardeering voor de kunst der middeleeuwen. Onmiddellijk ontving hij gelegenheid om zijn theorie en beginselen in praktijk te brengen: op vier en twintigjarigen leeftijd werd hem opgedragen een plan te ontwerpen voor een volledige, zeer ingrijpende restauratie der oude romaansche Munsterkerk. Een tweede taak van denzelfden aard vond hij spoedig in de abdijkerk te Rolduc.

Op welke wijze de bouwmeester voor 't eerst met de bewoners van het Seminarie in aanraking kwam, is niet geheel opgehelderd.

Zoals hij zelf verhaalt, ontving hij een uitnoodiging om over te komen en een beeld van de Onbevleete Ontvangenis te ontwerpen, bestemd voor de nis bij de groote poort.

Wellicht is hij gevraagd op aandringen van prof. Th. Ariëns, geboortig van Venlo, denzelfde, die ook Stoltzenberg met Cuypers in aanraking had gebracht.¹⁾

Zonder twijfel zocht hij er niet minder vrienden voor zijn richting, dan opdrachten voor zijn kantoor. Met eenige leeraren, gelijk in leeftijd en idealen, den reeds genoemden Th. Ariëns en W. Everts, later directeur der

¹⁾ Aan Ariëns ook, als voorzitter der St. Cecilia-vereeniging, was 't te danken, dat reeds in 1852, 15 Juli, een vaandel van St. Cecilia uit het Roermondsche atelier werd ontvangen, vervaardigd volgens ontwerp van Cuypers. Zelf had A. de benoodigde som bij elkaar gebracht. Zijn voortvarendheid en geestdrift in 't ijveren voor het herstel van kerk en crypte, — reeds vóórdat Cuypers in Rolduc verscheen, — maakte de taak der directie niet altijd gemakkelijk. In '53 richtte hij een vereeniging op en organiseerde een „tombola” ten bate der restauratie van orgel en kerk. — Twee groote lampen, door de Koningin der Nederlanden als prijzen gezonden, kwamen te laat en vonden later hun plaats op 't quartier van den bisschop.

Ariëns werd in '54 kapelaan, later missionaris in N. Amerika. Hij stierf te Heerlen in 1902.

school, sloot hij vriendschap voor het leven. Blijkbaar stelde de directie, evenals de bischop van Roermond, in zijn talent het grootste vertrouwen.

Vooreerst, naar 't schijnt, ontving hij opdracht om een *nieuwe orgeltribune* te ontwerpen. Vóór dien tijd stond er een houten tribune, die het geheele zoogenaamde derde transept in beslag nam. Een kleine deur in den zuidelijken kerkmuur gaf toegang van uit 't „instituut”. Bij gebrek aan een orgel bediende men zich, om den kerkzang te begeleiden, van een harmonium en ook wel van muziekinstrumenten.

De nieuwe tribune mocht kleiner worden, zoodat de kerkruimte beter tot haar recht kwam dan vroeger. Ze moest echter plaats bieden voor een groote orgelkast en daarbij voor een aantal muzikanten, die bij plechtige diensten den zang begeleidden.

Met deze eischen moest de bouwmeester rekening houden. Hij liet daarom den toestand van toren en narthex (zie pag. 92) onveranderd, maar projecteerde een vooruitspringende galerij ter breedte van den middenbeuk, gedragen door lage granieten zuilen met hoog opgaande bogen, in romaansche vormen. De balustrade ontving een rijker geleding; een nis in 't midden bood plaats voor het *beeld der H. Cecilia*, volgens teekening van zijn hand.

Reeds vroeger had men plannen in dien geest laten ontwerpen. In 1851, 18 Maart, hadden twee architecten, destijds in Duitschland zeer bekend, Schmitz en Statz, eerste Bauführer bij de restauratie van den Dom in Keulen, een bezoek gebracht aan de kerk en een plan aangeboden. De Dombaumeister van Keulen, Zwirner, gaf aan 't plan van den jongen Cuypers de voorkeur. Zoo werd 't dan uitgevoerd. Het „jubé” werd reeds in '53 ingewijd, tegelijk ook met 't beeld der H. Cecilia. De architect zelf was bij de feestelijkheid aanwezig.

Veertig jaar later bekende de bouwmeester, dat hij meer gewerkt had onder aandrang der directie dan uit eigen overtuiging, en verklaart 't werk voor mislukt, „un péché de jeunesse”.

„Nous espérons”, schrijft hij in *La Revue*

de l'Art chrétien. '92. t. III. 15, „que le goût „du plein chant deviendra plus général; que „tôt ou tard la Direction de l'établissement „prendra une décision en faveur du goût plus „sévère, plus digne et aussi mieux en harmonie avec l'esprit de l'Eglise et les exigences „ces d'esthétique du monument en abolissant „l'orchestre, qui a donné le jour au jubé”.

De uitbouw ontleent inderdaad aan het westelijk pand zijn eigen karakter, breekt de ruimte en onderschept het licht. De constructie toont niet de vastheid en gebondenheid van het geheele gebouw. De witgele tint van het materiaal heeft zich bovendien ook na verloop van tijd niet zóó gewijzigd, dat ze harmonieert met de grijze en bruinroode zandsteen der omgeving.

Het jubé is blijven voortbestaan, ook nadat de instrumenten van het orkest in de kerk niet meer gebruikt werden. Het heeft sindsdien een andere bestemming gekregen en stelt de Eerw. Zusters in de gelegenheid om de plechtige diensten bij te wonen.

In '55 wordt ook de *orgelkast* geplaatst, volgens Cuypers' ontwerp in Roermond vervaardigd.

Reeds vroeger, nog in '53, was een plan tot herstel van crypta en kerk ontworpen. De toestand eischte een onverwijld ingrijpen. „*De krocht*”, schreef later de bouwmeester aan Directeur R. Corten in zijn bijdrage voor „*Rolduc in Woord en Beeld*”, p. 16 e.v., „was te dien tijde allesbehalve in „haar oorspronkelijken toestand. ¹⁾ De *hoofdingang*, die de verbinding met de bovenkerk „uitmaakt, was geheel verdwenen. In het „midden van het kruis der kerk, boven het „westelijk einde der crypta, zag men een „breede trap met ijzeren leuning in rococo- „stijl, die toegang gaf tot het hooge koor. Een „tweede oorspronkelijke toegang tot de crypta „te aan de noordzijde was dichtgemetseld en „in plaats van de deuropening was er een „vierkant venster, terwijl men aan de zuid- „zijde een klein vierkant venster en een deur „gebroken had.

„Deze vervormingen waren in baksteen „uitgevoerd, en om er een schijn van oorspronkelijkheid aan te geven en alle stijl-

¹⁾ Zie plattegrond fig. 1.

„vormen aan het oog te onttrekken, waren de „rijke boogfries en verdere fraaie bouwkun- „stige geledingen met baksteen gevuld. Zoo „traden de smakelooze vervalschingen min- „der op den voorgrond.

„harmonische eenheid verbroken, maar ook „de crypte verminkt, doordien de grondsla- „gen van het nieuwe koor de helft van het lin- „ker en van het rechter half rond van het trifo- „lium afsneden. De oostelijke of hoofdconcha

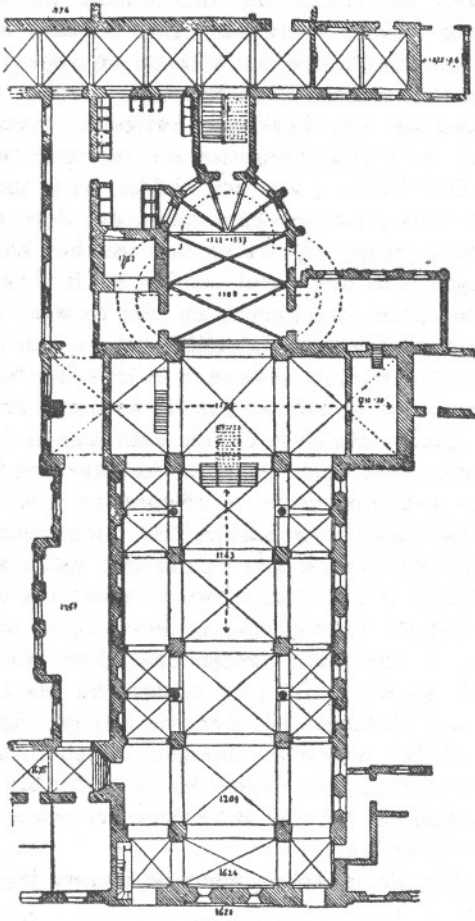

Fig. 1.

Platte grond van kerk en omgeving vóór de groote restauratie (sinds 1891).

„De *hoofdvorm der crypte* was eveneens „verloren gegaan. De zestiende eeuw was „noodlottig voor het kunstgewrocht van Ail- „bertus.

„Toen het koor der bovenkerk, in 1130 op „de grondslagen der crypte gebouwd, hetzij „door den invloed der eeuwen, hetzij — en „dit is wel meer waarschijnlijk —, door het „vuur des oorlogs verwoest was, bouwde men „— wel jammer! — een pseudo-Gotisch koor „aan de Romaansche kerk. Zodoende werd „niet alleen de bovenkerk misvormd, hare

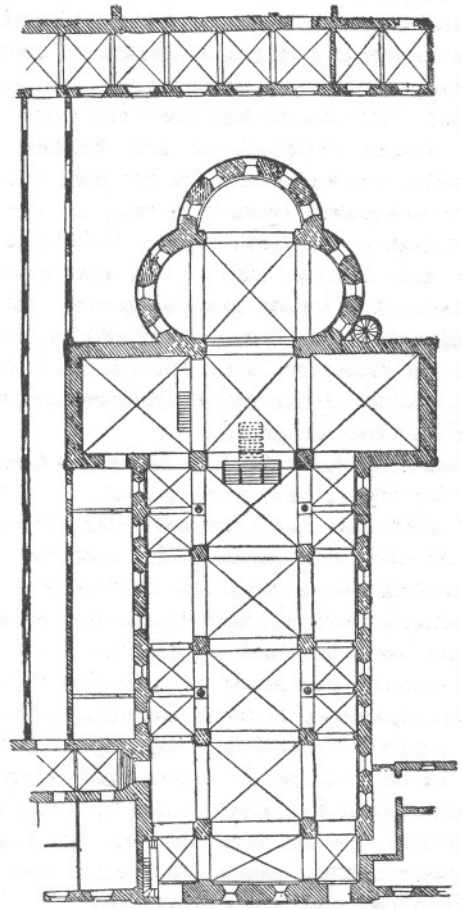

Fig. 2.

Platte grond van kerk en omgeving na de volledige restauraties (1897).

„was nog wel aanwezig, doch zoodanig door „een altaar in rococostijl volgebouwd, dat er „van den eigenlijken oostmuur of absis niets „meer te zien was. Het middenvenster was „dichtgemetseld en vervangen door een „zware nis in baksteen, slecht in pleisterwerk „uitgevoerd, maar rijk versierd in den weelde- „rigen vorm van den stijl der fransche hof- „jonkers. Geen der oorspronkelijke vensters „was meer ter plaatse; om licht op het altaar „te verkrijgen, had men nauwe gaten in

„den zwaren muur gebroken, ook deze na-
„tuurlijk in den vorm van den toen heer-
„schenden stijl. Een beeld van de Moeder
„Gods, in denzelfden zwierigen trant, pronkte
„in de nis, die in goud en kleuren schitterde.
„Ook de gewelven van het geheele oostelijke
„gedeelte waren met een dikke pleisterlaag
„bedekt om des te gemakkelijker de grillige
„sieraden te kunnen aanbrengen. De platte-
„grond ¹⁾ der crypte had toen den vorm van
„een kleine basilica met drie beuken, zes
„travées, van welke ieder in het plan drie ge-
„lijke quadraten vormde, terwijl zij aan de
„oostzijde in een halfgrond ter volle breedte
„der drie beuken uitliep. Na een grondig
„onderzoek ²⁾ kwam men al spoedig tot de
„ontdekking van het oorspronkelijk, rijke
„plan in kruisvorm met drie concha's, door
„den stichter ontworpen en gebouwd ter eere
„der H. Drievuldigheid”.

Verder verhaalt hij hoe de *eerste herstel-*
ling der crypte haar verloop had.

„Nadat men het knoeiwerk der 17e eeuw
„uit de absis verwijderd had, kwam het oor-
„spronkelijk altaar voor den dag; hoewel zeer
„beschadigd kon het toch in zijn oorspronke-
„lijken vorm hersteld worden. ³⁾

„Eveneens vertoonde het oostelijk venster
„achter het altaar al zijn geledingen en waren
„de sierlijke hoekzuiltjes nog aanwezig. Van
„de beide overige oorspronkelijke vensters
„waren eenige kantsteen en nog op hun plaats
„gebleven, zoodat men uit deze en enkele
„boogsteen de juiste afmetingen kon op-
„maken en de vensters herstellen.

„De kolommen werden ontdaan van de
„zwarte kalklagen, en uit het pleister kwam
„met hun fraaie profileering het sierlijk loof-
„werk der kapiteelen te voorschijn, hetwelk

„ten gevolge der herhaalde overwitting zoo-
„danig onder een kalklaag verborgen zat, dat
„men bijv. de heerlijke vormen der twee dicht
„bij het altaar staande zuilenkapiteelen zelfs
„niet kon gissen. ¹⁾

„Het herstellen van den ingang en den
„muur van de voorzijde ²⁾ ging gepaard met
„groote moeilijkheden. Van de deuropening,
„van de verschillende sprongen, welke die
„wand aan de kerkzijde vertoont, evenals
„van de fraaie boogfries en rozetten, was
„niets te zien; 't was een vlakke, witte muur
„met een groot vierkant raam, dat door een
„segmentboog afgesloten was. Bij het bloot-
„leggen van den wand vonden wij in de om-
„lijsting van den ingang en hier en daar aan
„de bogenfries, de duidelijke sporen van den
„brand der St. Annakapel ³⁾ in 1580. Wij moe-
„ten veronderstellen, dat de kloosterheeren
„in plaats van deze enkele gebreken te her-
„stellen, het beter en gemakkelijker vonden,
„den geheelen muur te effenen en met een
„pleisterlaag te bedekken. Dit zoogenaamde
„herstellingswerk zou eerder den naam ver-
„dienen van vernielingswerk, want om den
„baksteen gemakkelijk te bevestigen, werd
„hij in den muur vastgehecht door middel
„van spijkers, die niet zelden, nu eens de
„fraaie rozetten, dan weer de zoo geestig en
„origineel versierde hoeken beschadigden,
„soms vernielden. Desondanks mocht het ge-
„lukken uit het nog aanwezige het origineele
„te herstellen.

„Aan de *zuidzijde*, waar de nieuwe ingang

¹⁾ Zie fig. 1, waar de grondvorm van het kerk-
koor ook de vorm der crypte aanduidt.

²⁾ Zie p. 91, 1e en 2e col.

³⁾ De oude mensa, geheel ongeschonden terug-
gevonden, bedekt het nieuw opgebouwde altaar,
dat 21 Januari 1856 werd geconsacreerd. Bij de
restauratie vond men 't volgende dubbele chrono-
gram:

honorI MarIae annVntlatae saCrabar,

aLberto fVnDatore eXtrVor post seX

saeCVLa et trIglnta septeM annos InnoVor.

In 1743 werd dus dit stucadoorswerk in de
crypte voltooid.

¹⁾ Daarenboven schrijft de architect in Rev. d.
l'Art chrét. 92. 21: „Sous les altérations on pouvait
„retrouver les formes primitives, les profils des
„bases des colonnes, ainsi que *des restes de chapiteaux*, ce qui permettait une restauration raison-
„née et consciencieuse”; (de laatste woorden
zinspelen op enkele nieuwe kapiteelen in 't jongere
gedeelte der crypte); — en t. a. p. p. 6, over de
zuilen, gebaseerd op vierfiguren: „De ces quatre
„colonnes il n'y en a plus que trois; mais il devient
„évident par l'arrangement symétrique de celles,
„qui restent, que la quatrième, dont *la base et le*
„*fût ont été renouvelés* a été construite primitive-
„ment comme les trois autres.” Deze opgave
schijnt onjuist.

²⁾ n.l. den noordelijken zij-ingang en den muur
der crypta in het noordelijk gedeelte van het trans-
sept der kerk.

³⁾ Het noordelijk transept.

„gemaakt was, waren de rozetten en bogen „minder beschadigd, ofschoon ook daar de „geheele muur met baksteen en kalk over „pleisterd was. Rozetten, hoekversieringen en „kraagstukken zijn verschillend in hun motie „ven en kunstig uitgevoerd; de profileering „en het ornament van beide dezer bouw „deelen, zoo uiterst sierlijk, zoo fijn van ge „voel en van uitvoering, leggen het getuigenis „af, dat zoowel ontwerper als uitvoerder „kunstenaars waren van talent en ontwikke „ling.¹⁾

„Bij de afbraak der gewijzigde²⁾ ingangen „en vensters vonden wij verschillende stuk „ken van de met bladwerk versierde lijsten, „afkomstig van de balustrade, die vroeger „achter de koorbanken het hooge koor af „sloot. Eenige deelen van de gepolijste granie „ten paneelen gaven ook hier duidelijke aan „wijzing van vorm, afmetingen en materiaal.

„Wat den *hoofdingang* tot de crypta be „treft, ook deze was dichtgemetseld; nadat „men de breede trap, die naar het priester „koor leidde, verwijderd had, kwamen de „oude profileeringen van den boog aan het „licht, terwijl de aanduiding der beide zijtrap „pen in den muur zichtbaar was.³⁾

„De volledige restauratie werd evenwel „nog tegengehouden door den toren aan de „noord- en de sacristie aan de zuidzijde van „het koor.⁴⁾

„Door een opening in een der fundeerings „muren van den toren was het gelukt, in dat „gedeelte van de noordelijke concha der „crypte binnen te dringen, hetwelk door

„dezen muur van het overige der crypta was „afgesloten. Alles was er gaaf; de twee ven „steropeningen waren aanwezig, doch zonder „glas, de omlijsting ongeschonden en zelfs de „eenvoudige muurschildering zuiver behou „den, roode en gele banden, de gewelfkappen „wit met geel en grijs afgetrokken”.

Aan 't volkomen herstel der crypta werd, zooals Thijm zegt, reeds van den beginne af, na de ontdekking van de noordelijke concha, gedacht. Pas veertig jaar later zou 't plan in vervulling gaan.

Intusschen werd onmiddellijk na deze ver bouwing der crypta het herstel der *kerk* ter hand genomen. De toestand van de boven kerk was niet veel beter dan die der crypta.

„Door het eenigszins uitwijken der muren”, schrijft Dr. Cuypers t. a. p. p. 29, „waren er „in de *gewelven* van den hoofdbeuk scheu „ren ontstaan, van welke eene zich over de „geheele lengte van het Oosten naar het „Westen uitstrekte. Ook in de transeptgewel „ven constateerde men op meer dan een „plaats afwijkingen, terwijl ook de zijbeuken „van deze beschadigingen niet vrij gebleven „waren. In het noordertransept was, na den „brand van 1580, het steenen gewelf door een „ander in latten en pleisterwerk vervangen, „en werd daardoor het verband, zoo noodig „voor een gebouw met zware steenen rond „booggewelven, geheel verbroken. Bij een „onderzoek naar den toestand der *zuilen* „bleek, dat de ronde zuil, die de twee eerste „bogen van het dubbel travée ten Z.W. van „het kruis draagt, geheel en al, terwijl de „noord-oostelijke¹⁾ althans gedeeltelijk ver „nieuwd moest worden.

„Ook de *gordel- en muraalbogen* waren op „verschillende plaatsen beschadigd. Nog min „der bevonden zich de *vensters* in hun oor „spronkelijken toestand. De meeste waren „veranderd van vorm, vergroot of dicht ge „metseld. De groote roosvensters hadden het „meest geleden, bijzonder in den noorder-

¹⁾ Men heeft jammer genoeg verwaarloosd om bogenfriezen en rozetten in hun beschadigden maar oorspronkelijken toestand te bewaren of althans in teekening te brengen. Ook schijnt de restauratie in andersoortig materiaal uitgevoerd te zijn.

²⁾ De zuidelijke zij-ingang werd dicht gemaakt, de noordelijke en oorspronkelijke weer hersteld.

³⁾ De restauratie had eerst plaats in 1873. Sierlijke ijzeren leuning met houtsnijwerk afgezet, omgeven de trappen en vormen de koorafsluiting, waarin aan de zuidzijde de preekstoel is aangebracht op de plaats waar in romaansche kerken zich de oude amboes bevonden.

Alb. Thijm (Dietsche W.I. p. 582) hield de dichtgemetselde hoofdingang ten onrechte voor het graf in de crypte.

⁴⁾ Zie plattegrond fig. 1.

¹⁾ Zonder twijfel is de schacht bedoeld welke staat ten N. W. van het kruis der kerk. In de Rev. d. l'Art. chrét. 1892 III, p. 21, spreekt de bouwmeester van drie vernieuwde zuilenschachten. Vgl. ook de aangifte p. 93, waar gesproken wordt van 2 geheele schachten en één kapiteel.

„transeptgevel, waarin vier groote vensters in „den muur gebroken waren, twee beneden „tot verlichting van den kloostergang en twee „boven tot verlichting der kerk.¹⁾

„Het koor, dat in de eerste helft der zes- „tiende eeuw niet op de grondslagen van het „oorspronkelijke met zijn drie concha's, maar „op nieuwe grondslagen in vorm van een „veelhoekige absis in 5 vakken gebouwd was „en in lateren tijd met ribgewelven gedekt „werd, was verlicht door zes groote venster- „ramen, waarvan de oorspronkelijke Gothi- „sche traceeringen nu door ijzeren staven „vervallen waren.

„Narthex en toren: In plaats van de hoofd- „ingangen in den noordelijken en zuidelijken „wand, had men in de XVIIe eeuw twee in- „gangen in den westelijken muur gebroken, „en deze aan de buitenzijden, met een in den „steen uitgehakt loofwerk, volgens den toen „heerschenden smaak versierd.

„Het gewelf²⁾, dat aan de laatste travée „ten Westen ter breedte van den midden- „beuk in twee quadraten verdeeld was, waar- „van de gordelboog op een middenpijler „rustte, was vervallen door één vlak kruis- „gewelf, hetwelk de geheele breedte van den „middenbeuk innam.³⁾

„De muraalbogen boven de westelijke ven- „sters evenals de muurpijler in den westmuur „waren niet veranderd.⁴⁾

„De trap in den grooten toren⁵⁾ was op de „eerste verdieping weggebroken. De voor-

„gevel van den narthex aan de westzijde „had door het dicht metselen van vensters, „het maken van nissen en het afbreken van „den noordelijken en zuidelijken gevel geheel „het romaansch karakter verloren.”²⁾

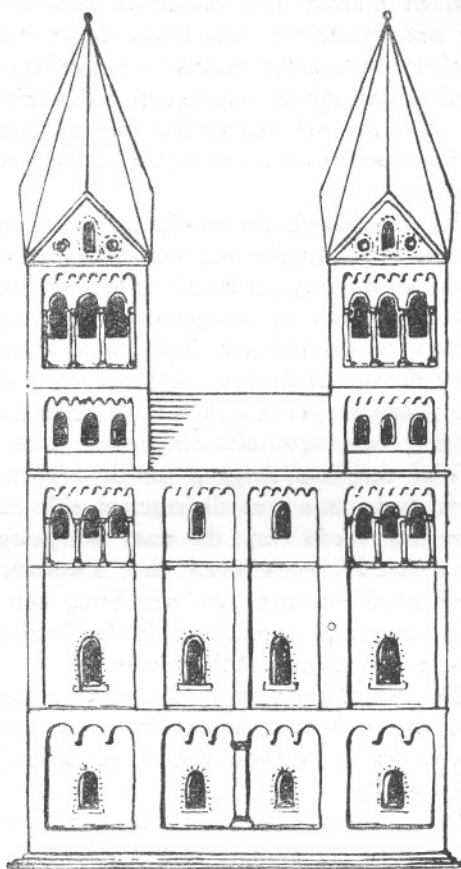

Fig. 3.

In dezen toestand trof de architect het ge- „bouw aan. Na het herstel der crypte ('55) „werd ook de kerk ontdaan van de kalklaag, „die haar binnenmuren meer dan 150 jaren „had bedekt. Toen kwam weer de groote, „geweldige vorm der gehouwen steenen te „voorschijn in de massale pijlers. De zware „gordelbogen teekenden zich af tegen het ge- „welf en toonden hun organische constructie. „De vroegere kleuren van den verweerden „zandsteen, 't zachte grijs en roodbruin der „pijlers, 't meer sprekende donkergrauw en

²⁾ Hoe de architect zich den oorspronkelijken „toestand voorstelde, toont fig. 3. Het restauratie- „plan, in 1909 ontworpen, vindt men in fig. 4.

¹⁾ Zie afbeelding.

²⁾ n.l. het gewelf der vroegere galerij onder den toren, gelegen achter het tegenwoordige oksaal.

³⁾ Deze veronderstelling is later onjuist ge- „bleken en door den architect als zoodanig erkend, „nadat bij opgraving aan 't licht kwam, dat er geen „spoor van fundeering tusschen beide groote pijlers „bestond. Ook uit de resten van het gewelf boven „de galerij bleek, dat de bouwmeester een dergelijk „vlak en smal kruisgewelf had aangedurfd. De „ovale boog met groote spanwijdte behoort dus tot „het oorspronkelijke gebouw.

⁴⁾ Bovendien werd er in de XVIIe eeuw op „deze galerij midden op den zwaren gordelboog „een smalle vierkante pijler opgetrokken. Hij draagt, „ter hoogte ongeveer van 't kerkgewelf, twee gordel- „bogen met een dubbel kruisgewelf, dat het midden- „stuk van den eigenlijken narthex afdekt.

⁵⁾ De oorspronkelijke trap was, naar 't schijnt, „niet op de aangeduide plaats.

zwart der bogen, verschenen in hun sobere pracht.

Maar tegelijk traden ook de gebreken des te duidelijker aan het licht.

„Het eerste werk was”, zoo vervolgt de architect, „door een behoorlijke verankering „de eenigszins afgeweken muren van den „middenbeuk te stevigen. Daarna werden de „twee kolommen onder handen genomen, „waarvan de eene, een monolith, verwijderd „en door een nieuwe vervangen werd.

„Dit was een moeilijke en gevaarlijke onderneming. Niet alleen de op beide bogen „staande muur, maar ook de gewelven en de „dakbedekking moesten ondervangen worden. Onder beide bogen werd een sterk „schoorwerk geplaatst, terwijl door een ander „de uitwijking der muren naar de zijde van „het schip der kerk belet werd. Het kapiteel „van deze kolom, dat in goeden staat was „gebleven, werd door een stevig raamwerk „op een uiterst sterk schraagwerk onwrikbaar vastgelegd, en daarna werd de pijler „weggenomen en een nieuwe geplaatst.

„Twee dagen en één nacht werd er onophoudelijk doorgewerkt: niet de geringste „verzetting had er plaats: bogen en gewelven „evenals de rechtstaande muren, bleven ongeschonden. Na dit succes werd op dezelfde „wijze een tweede kolom geplaatst en een „derde met een nieuw kapiteel¹⁾ bekroond. „Toen kwamen de gewelven aan de beurt; de „gordel en muraalbogen werden hersteld en „waar de gewelfvelden gescheurd waren en „verzakkingen vertoonden, werden ze behoorlijk in hun verband gebracht.

„Om de vensters hun Romaansch karakter „terug te geven, werden meerdere kubieke „meters baksteen uitgenomen en de vensters „bogen voor een zeer groot gedeelte in zandsteen vernieuwd.”²⁾

¹⁾ Zie voren pag. 91.

²⁾ Ongelukkigwijze zijn de sporen van 't herstel der gaten in de gehouwen steenblokken, vooral in de pijlers, al te zeer achter gebleven; ook heeft de nieuw ingezette steen hier en daar de eenheid van kleur blijvend verbroken, het meest in de balustrade van het koor, de bogenfries der crypte, en het oksaal. De wanden werden gepleisterd, wijl uit ruwe steen opgetrokken.

Zoo bleef de toestand der kerk en crypte gedurende meer dan dertig jaar (sinds 1861).

De bouwplannen bleven rusten, maar niet de betrekkingen met Rolduc.

Reeds in 1857 was het nieuwe *beeld der Onbevleete Ontvangenis*, — een geschenk der familie Deutz, volgens Cuypers' ontwerp vervaardigd in zijn ateliers, — geplaatst in de nis bij de groote poort. Ook werden nog in hetzelfde jaar nieuwe *biechtstoelen*, eveneens uit 't Roermondsch atelier afkomstig, opgesteld. Een ontwerp voor een St. Lucia-altaar in de crypte dateert blijkbaar uit dien tijd, maar bleef onvoltooid.

In '63 was Cuypers mede aanwezig bij het Driekoningenfeest, „le souper des rois”. Ongetwijfeld heeft men toen plannen gemaakt voor de Roomsche Reis, die aanstaande was. Den 1sten Maart vertrokken de drie vrienden Cuypers, Th. Ariëns, kapelaan in Maastricht, en W. Everts, en ondernamen een studiereis en pelgrimstocht naar 't Zuiden. In Parijs ontvingen ze een uitnoodiging van de Montalembert, maar konden hieraan van wege 't reisplan geen gevolg geven. Over den Mont Cénis kwam 't gezelschap in Turijn. Dan liep hun tocht over Milaan, Florence, Pisa en Siëna. Door de Apennijnen bereikten ze Rome en namen den 25 Maart deel aan een algemeene audiëntie bij Pius IX.

Dan ontvingen ze een particuliere audiëntie, 16 April, en maakten hun opwachting bij den staatssecretaris, kardinaal Antonelli, en den minister van oorlog, Mgr. de Merode. Toen werd de tocht voortgezet tot Napels en Pompeï. De terugreis liep over Rome, Venetië, Tirol en München, vanwaar de toeristen na een afwezigheid van drie maanden behouden terugkeerden.

In 1865 vestigt Cuypers zich als architect in Amsterdam; sindsdien worden zijn bezoeken aan Rolduc zeldzamer.

In 1869 wordt de decoratie in de nieuwe aula aan 't atelier in Roermond opgedragen en was de broeder van den architect als schilder werkzaam in de kerk.

Intusschen werd in 1870 het kerkhof aangelegd en Cuypers ontwerpt een *grafkapel*. Haar slanke, sierlijke vormen herinneren aan die van den gotischen bloeitijd. Zij overdekt,

als een baldakijn, 't eerste graf, en beschut tegelijk de beeldengroep der kruisiging, uitgevoerd in 't atelier te Roermond. Uit dezelfde tijd dateeren nog de gedenkstenen links ¹⁾ en rechts van den ingang, evenals de kapel uitgevoerd in witgele zandsteen, driehoekig van vorm, door een kruis bekroond. De kleur werd donkergeel door den invloed van 't weer, en 't groene mos op de randlijnen en tusschen de profileeringen heeft hier de scherpe lijnen vervaagt, daar 't relief versterkt.

Maar reeds dacht men over grooter plannen. Een nieuwe wet van '65 had 't openbaar middelbaar onderwijs gereorganiseerd. De vrije scholen moesten volgen, of anders als minderwaardig ten achter raken. Ondanks groote financieele moeilijkheden begon de nieuwbenoemde directeur W. Everts onmiddellijk in '68 een Hoogere Burgerschool met staatsprogram. Na eenige jaren moesten diens tengevolge de klaslokalen worden vermeerderd; natuur- en scheikunde-lokalen, tekenzaal en nieuwe slaapzaal waren noodzakelijk. De nieuwe gebouwen verrezen, volgens Cuypers' ontwerp, in '73—'74 achter het koor der kerk, ten deele vastgebouwd aan de bibliotheekzaal, gedeeltelijk ook als middenstuk van den tegenwoordig bestaanden Zuidelijken vleugel.

De uiterste zuinigheid van het bestuur dwong den architect tot een constructie, die enkel het rationeele element, niet de sierlijkheid vertoonde, waardoor zijn profane gebouwen zich reeds een naam verworven hadden. De „sterrentoren" is wel de meest sprekende bekroning van een dergelijken „utiliteitsbouw". Een vergelijking van zijn meer dan sobere lijnen en zwakke constructie met de kracht en de elegantie van zijn tegenvoeter in den N.W.-hoek, de XVIIe eeuwse „wassertoren", maakt iedere verklaring overbodig.

In de twintig jaren, die gaan volgen, breidt zich Cuypers' werkzaamheid uit over 't gehele land. Ook van over de grenzen worden zijn ontwerpen en adviezen gevraagd.

Rolduc ontvangt in die periode de reliefs van het H. Hart-altaar ('73), de beide altaren bij de trappen van het koor, met de beelden van St. Jozef en St. Aloysius ('85), het altaar der „Sedes Sapientiae", alle uit 't Roermondsch atelier.

Dan, in 1891, begint de *tweede groote restauratie van kerk en crypte*. Van '86 tot '89 hadden de gebroeders Reichensperger, August en Peter, beiden in Duitschland archeologen van naam, meermalen Rolduc bezocht en hun meening gegeven over een eventueel herstel.

In 1891, op den 11 Augustus, bij gelegenheid van het veertigjarig priesterfeest van den directeur Mgr. Everts, nemen de oude plannen vasten vorm aan. Cuypers zelf met R. Corten, later directeur, deden een voorstel aan den bisschop, Mgr. Boermans. Midden onder 't feestdiner zet de architect voor de aanwezige gasten zijn plannen uiteen, en houdt een krachtig pleidooi voor 't volledig herstel van crypte en koor. Een geestdriftig applaus der gasten en de officieele toestemming van den bisschop bekrachtigt het voorstel. Het gebrekkige gotische koor, in de XVIe eeuw opgetrokken, zal verdwijnen. Dan zullen de grondslagen der oude romaansche crypta hersteld worden, in klaverbladsvorm. Een nieuw koor in romaanschen stijl met drie halfronde (één ronde en twee segmentvormige) absiden zal boven de crypte verrijzen en de inwendige restauratie der kerk voltooiën. (zie fig. 1).

Het plan had zonder twijfel zijn bezwaren. De gegevens, waarmee men de oude vormen moest reconstrueeren, waren niet talrijk. Zij beperkten zich tot de crypta: de grondvorm van 't trifolium en de ligging en omvang der vensters (zie pag. 89 en 91).¹⁾ Men mocht echter verwachten, dat bij de afbraak zelf nieuwe aanduidingen omtrent den vorm der oudste constructie zouden gevonden worden. Deze verwachting bleek gegrond: zóó zelfs, dat de architect zijn oorspronkelijk plan moest wij-

¹⁾ Gedenkteeken voor J. Lauwericks, uit Antwerpen, bekend modelleur en beeldhouwer, die in opdracht van het atelier in Rolduc werkzaam was en aldaar overleed in 1869.

¹⁾ Om deze redenen kon Aug. Reichensperger de restauratie niet aanbevelen. Later, na de ontdekking van nieuwe aanwijzingen, heeft hij het geheele plan goedgekeurd.

zigen en de zijconcha's even hoog opbouwen als de hoofdabsis.

„Niet alleen”, zoo verhaalt directeur R. Corten in „Rolduc i. W. en B.”, 34, „vond men aan beide zijden (in de pijlers van het koor) de aanzetsteenen van den gewelfboog, maar ook een aanzienlijk brokstuk van den top van den muur der noordelijke zijconcha, waaruit men besloot, dat de zijconcha's dezelfde hoogte moesten hebben als de hoofdconcha. — Was dit minder gevorderd door de regels der techniek, de symboliek der H. Drievuldigheid eischte het ten volle.

„Verder ontdekte men een der steenen van de zware gordellijst, die de crypta van de bovenkerk afsluit, en bovendien schuins boven de vensters der hoofdconcha van de crypte, twee Romaansche kraagsteenen onder de vroegere zuilen (geplaatst tusschen de vensters in den buitenmuur van het hoo-ge koor).

„Deze achter de Gothische contreforten verborgen overblijfsels zijn hoogst belangrijk: immers zij bepalen niet alleen de versiering van den buitenmuur, maar lossen door een onbetwistbaar bewijs den twijfel op aangaande de verdeeling der hoofdabsis in vijf vakken.

„Is deze uitwendige verdeeling en versiering eens vastgesteld, dan volgt de inwendige vanzelf. In de hoofdconcha worden de vijf vensters gescheiden door tweelingszuilen, in de zijconcha de drie vensters door enkele zuilen; alle zijn bekroond met kapiteelen der twaalfde eeuw, die voor ettelijke jaren te Rolduc, bij het leggen der fundamenten voor een nieuwe eetzaal, gevonden zijn. De gewelf- en vensterbogen, de muurlijsten, alle inwendige versieringen zijn bewerkt in de roodgraauwe steen der oude groeven van het naburige Nivelstein, waaruit ook het overige gebouw in de twaalfde eeuw opgetrokken werd.”¹⁾

In de lente van het volgende jaar, 23 Maart 1892, begon men met de afbraak van den klokketoren, die in het midden der XVIIIe

gebouwd was op de fundamenten der noordelijke concha.

Spoedig was ook het koor gesloopt, en het trappenhuis, dat 't koor met 't woonhuis verbond. Tenslotte, 16 April, werd de grafkelder afgebroken in het zuidelijk transept, door abt Nic. Heyendal in de XVIIIe eeuw aangelegd (zie fig. 1). Op den 22sten Juni werd de eerste steen van het nieuwe koor gelegd, den 27 September de crypte voltooid en een jaar later, begin Augustus, de drie concha's van het priesterkoor. Bij de herdenking van het vijftigjarig bestaan der inrichting als klein-Seminarie van Roermond, en het vijf en twintig jarig jubilé van Mgr. Everts als directeur, 9 Aug. '93, werd het nieuwe koor in gebruik genomen. De bouwmeester achtte 't niet beneden zijn waardigheid voor dien dag de versiering van kerk en huis te ontwerpen. Van meer gewicht was 't, dat hij in den loop dier jaren een tekening maakte voor den nieuwen reliekschrijn der H. Daphne en vooral voor 't hoofdaltaar van 't nieuwe koor.

De reliekschrijn, samengesteld volgens oud model, vertoont in zijn versiering veelal romaansche motieven in origineele toepassing, uit geelkoperen smeedwerken vervaardigd, door kostbare steensoorten verlevendigd. Op den voet, aan de vóórzijde, leest men 't chronogram:

Christo cui Daphne placuisti funere victo,
Clara tua placeat Roda prece usque pia.

Het glas in de wanden is minder gewoon en verandert het karakter van den schrijn en maakt hem eerder tot ostensorium. — Het ontwerp werd in 1891 aan Mgr. Everts, bij gelegenheid van dienst veertigjarig priesterfeest, aangeboden als geschenk van leeraren en leerlingen; 15 Nov. ontving de schrijn, door den goudsmid Schreyer in Aken vervaardigd, een plaats op 't priesterkoor.

Het hoofdaltaar was reeds 8 Aug. '93 gesconsacreerd, maar werd in '94 voorloopig afgewerkt. De reliefs in de beide vleugels werden later aangebracht.

Het geheel vertoont een vorm en versiering, die zich voortreffelijk aanpassen bij den romaanschen stijl der kerk. Het beeldwerk, wordt t. a. p. p. 54, beschreven door dir. Corten, die zelf wel niet vreemd was aan 't ont-

¹⁾ Aan de buitenzijde werd ter wille van de duurzaamheid ander materiaal gebruikt, n.l. kolenzandsteen in de muurvlakken en z.g. „pierre d'avoine” voor onderdeelen in gehouwen steen.

worpen plan: „Beneden in de tombe staan, „keurig in steen gebeiteld, de offeraars van „het oude Verbond, Melchisedech, Abraham „en Abel, hunne offeranden aan God aanbiedend. De „retable” zal, na uitvoering der „teekening, in de groepen van de geboorte „des Zaligmakers, het laatste Avondmaal, „den Kruisdood en de Aanbidding des Lams, „de strophe van het „Verbum Supernum” „vertolken:

Se nascens dedit socium,
Convalescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in praemium.

„De twee eerste verzen van de volgende „strophe:

O salutaris hostia,
Quae coeli pandis ostium,

„zullen hun verheven opheldering vinden in „de Hemelvaart van het goddelijk Zoenoffer, „met zijn doorboorde handen en voeten; de „twee volgende:

Bella premunt hostilia,
Da robur, fer auxilium.

„in de eerste H. Communie, den H. Aloysius „door den H. Carolus Borromeus toegereikt, „en de laatste H. Communie, den H. Gerlacus op wondervolle wijze als teerspijze gegeven door den H. Servatius.¹⁾

„De eerste Communie geeft kracht en „sterkte tegen de aanvallen des vijands in „den beginnenden levensstrijd der jongelingsjaren, de teerspijze geeft moed en overwinning in den doodstrijd.

„Op den buitenkant der vleugels zal op „het eene paneel prijken de belofte der instelling van het H. Sacrament, op het andere de „Herkenning des Zaligmakers door de leerlingen van Emmaus in het breken van het „Brood.

„Een rijke idee, in volmaakte eenheid opgevat!”

Onder het bestuur van dir. Corten komt

¹⁾ In St. Gerlachus heeft de kunstenaar zich zelf uitgebeeld. Hij meende destijds, dat zijn eigen dood nabij was.

spoedig de derde periode in het herstel der kerk, de volkomen restauratie van het uitwendige gebouw, Ze bestond voornamelijk daarin, dat men de noordelijke façade geheel bloot legde.

Reeds in de XVIIe eeuw had men aan de N. W. zijde der kerk, van toren tot transept, een gebouw tegen de noordzijde der kerk doen aanleunen. In de XVIIIe (1760) werd ook de tweede helft, vanaf transept tot aan den nieuw opgerichten oostvleugel van het klooster, langs het koor heen opgetrokken en zoo de verbinding van den Westvleugel met den Oostvleugel van het klooster door een wandelgang, die het Noordelijk transept doorsneed, tot stand gebracht. De architect had in hoofdzaak de constructie van den Westvleugel van den kloostertuin gevolgd. Ook Oost- en Noordvleugel hadden ongeveer dezelfde dispositie. Zoo vertoonde de binnentuin een merkwaardig indrukwekkend architectonisch geheel. Beneden over de vensters der vier wandelgangen welfden zich de breede rondbogen, krachtig gemarkeerd door zware vooruitspringende grijze blokken van gehouwen steen. Boven in de eerste verdieping gaf 't kruis in de scherpomlijnde vensters, slank in tegenstelling met den zwaren onderbouw, aan het muurvlak vastheid en geslotenheid. Maar tegelijk ook leven en beweging: de ééne vensteropening wordt in vieren verdeeld, de vier armen van het kruis staan gespannen in tegendruk, naar boven en zoo noodig zijwaarts, binnen de hoekige omlijsting van natuursteen.¹⁾

We mogen veronderstellen dat de architect hier geaarzeld heeft en begrijpen, dat er een „ernstige gedachtenwisseling” noodig was, — zooals dir. Corten verhaalt t. a. p. — vóór dat hij ertoe overging zulk een constructie en zulk een gaaf geheel te doen verdwijnen. De Oostvleugel had trouwens 't kruis in de vensters niet meer. Gelukkig bleef het in den Westmuur behouden. Een vergelijking van beide gebouwen toont nu duidelijk, hoe moeilijk men oude constructies aan de „eischen van 't moderne leven” kan aanpassen. Ze vers

¹⁾ Zie fig. 1 en afbeelding van den gevel.

liezen dikwijls eigenaardigheden, die hen doen leven.

Maar toch was er een wanklank in dit harmonisch complex. Het Noordelijke transept doorbrak de eenheid met zijn massieve romaansche vorm en strakke lijnen. Daarbij kwam nog, dat 't zware front van het transept zelf jammerlijk was vernield door de daarin uitgebroken vensters van den wandelgang.

Boven liep een gang door de kerk en had men vroeger twee zeer groote vensteropeningen moeten aanbrengen, omdat alle noordelijke vensters der kerk door den aanbouw van dit gedeelte van licht beroofd werden.

In dezen toestand kon natuurlijk de uitwendige vorm der kerk nooit tot zijn volle recht komen. Het inwendige werd blijvend geschaad door gebrek aan licht en geblindde vensteropeningen.

Toch had men reeds besloten den toestand onveranderd te laten en de oude sacristie naar de zuidwestelijke façade der kerk te verplaatsen, toen directeur Corten, zooals hij zelf verhaalt t. a. p. p. 36, „den genialen „bouwmeester de vraag stelde, of er dan geen „mogelijkheid bestond om de sacristie aan „den noordkant te bouwen, en zodoende „door een gelukkige combinatie aan beide zijden der kerk recht te laten weervaren door „de eene in haren oorspronkelijken architectonischen vorm, vrij van nieuwe belendende „gebouwen te behouden, de andere open te „leggen door het meedoogenloos wegbreken „van de kruisgang met haar ontsierende bovenverdieping. Na ernstige gedachtenwisseling werd de knoop doorgehakt en in de „commissie besloten tot het ondernemen der „zuivere oorspronkelijke herstelling. Het „nieuwe plan werd ontworpen. De plaats „voor de nieuwe sacristie werd gevonden aan „den noordwestelijken kant der kerk, het „transept kon geheel bij de kerk behouden „worden en een nieuwe gang zou in Romaanschen stijl, geheel in overeenstemming met „het gerestaureerde gebouw, worden opgetrokken.

Allereerst werden nu de privaten achter 't koor weggebroken en verplaatst naar 't zuid-oostelijk uiteinde der basse-cour (1894).

In 1895 werd een begin gemaakt met de afbraak van 't gebouw tusschen transept en toren. De muren der kerk bleken daar niet minder beschadigd dan in 't noord-oostelijk gedeelte en werden daarom voor 't meerendeel nieuw bekleed en verankerd. Met spoed werd nu de nieuwe sacristie opgetrokken, en vooral de nieuwe wandelgang, de verbindingsgang langs de kerk, ontworpen. Het voorbeeld vond men in de oude kloostergangen der abdij Brauweiler in de Rijnprovincie. Aan den zuidkant werden de rijkbewerkte kapiteelen en basementen aangebracht, die eens in de 12e eeuw den kruisgang der oude abdij versierden en in '76 bij 't uitgraven van fundamenteen waren terug gevonden. In den zelfden trant werd de noordzijde door een lange rij van sierlijke twee- en drielichten met gekoppelde zuiltjes en bergsteenen arcaden voltooid. Aan het oostelijk uiteinde geven twee breede Romaansche poorten toegang tot den noordelijken en zuidelijken pandtuin van het huis.

Reeds na de Paaschvacantie '96 was de verbinding geheel voltooid.

In 't begin van de lente 1896, 2 Maart, begon de afbraak van 't gebouw, gelegen naast 't koor der kerk en werden de muren van 't noordelijk transept hersteld. Tengevolge van den brand in de zestiende eeuw waren ze zoo vermold, dat men ze met de hand kon afbrokkelen. Van den noordoostelijken gevel was niets meer gaaf. — Op den 25 Maart stond reeds de vlag op de gevel van 't transept.

De restauratie geschiedde, zooals ook elders aan de buitenzijde van het gebouw, met breuksteen, harde kolenzandsteen voor de muren en met „pierre d'avoine" (eenigszins ongelijksoortig materiaal) voor lisenen en vensteromlijstingen. Méér te betreuren is het, dat de gevel van het noordertransept (en later die van het zuidertransept) niet hersteld werd volgens zijn oorspronkelijke dispositie, zooals deze nog in het zuidertransept zichtbaar was. Er bevonden zich namelijk aldaar twee paar boogvensters van middelmatige afmetingen boven elkaar. Misschien heeft de behoefte eener betere verlichting tot deze wijziging bijgedragen. Waarschijnlijk is ze

aangebracht uit aesthetische motieven: uit vrees namelijk, dat het nieuwe gevelfront, nu opnieuw verhoogd met een puntgevel, door zijn eentonigheid en geslotenheid, het evenwicht in de dispositie van het gebouw zou verbreken, en vergeleken met de beide „valsche” transepten, al te onsymmetrisch zou schijnen. Het derde „transept” vertoont trouwens ook het rondvenster met twee boogvensters in dezelfde disposities. Dir. Corten zocht, naar 't schijnt, de reden hiervan in de symbolieke beteekenis dezer drie vensters: zij zouden een aanduiding zijn der H. Drievuldigheid.

Ook werd de lijst onder de dakgoot aan de Noordzijde van het schip (en later ook aan de zuidzijde) niet in haar oorspronkelijken vorm hersteld. Ofschoon er voorbeelden van zware vooruitspringende consoles gevonden waren, werd toch een licht profiel onder de goot onmiddellijk op den muur aangebracht. De bogenfries onder den puntgevel van de groote transepten en onder de opgaande daklijsten der kleine transepten was reeds in 't ontwerp opgenomen, in overeenstemming met de bogenfriezen in de zijtorens van den westbouw, maar werd niet uitgevoerd.

Intusschen had men, den 21 Augustus, in 't noordertransept aan de Oostzijde bij 't koor sporen ontdekt van een oude trap, waarschijnlijk van een kleinen romaanschen trapstegen, tusschen zij-concha en transept gelegd. Ze bleken niet voldoende om een reconstructie te kunnen wagen. Ook 't ontdekken van een doorgang met romaansche profileering in den transeptmuur aan de binnenzijde naast den pijler van 't priesterkoor, kon geen aanleiding geven tot verdere veranderingen. Tegen 't begin van den winter, 27 November, werd het oude gewelf in pleisterwerk uit 't Noordertransept weggebroken en door een steenen kruisgewelf vervangen. De overblijfselen en resten van het oude romaansche gewelf kwamen bij de afbraak te voorschijn.

De nieuwe sacristie werd den 4en Mei '97 in gebruik genomen. Reeds den 10 Mei kon de restauratie van de Zuidelijke façade beginnen met de afbraak der oude sacristie, tegen

den oostmuur van het Zuidelijk transept aangebouwd. „Bij de afbraak”, verhaalt dir. Corten, „vond men de onmiskenbare sporen van „een Romaanschen wenteltrap in den oostelijken muur van het Zuidertransept (27 Mei); „op dezelfde plaats in het noordertransept „waren die sporen twijfelachtig. Hier evenwel „waren zij zoo duidelijk, dat, al viel het niet „in de begroting, die trap hersteld en door „een sierlijk lantaarntorentje bekroond moest „worden.” Oorspronkelijk had men toegang tot deze trap van uit 't Z. transept, zooals bleek uit de dispositie van het metselwerk in den transeptmuur achter het altaar van het H. Hart. Het poortje werd nu buiten aangebracht in den toren zelf.

Op den 27 December '97 werd bij 't herstel van den oostelijken muur in het zuidertransept aan de binnenzijde naast den zuidelijken muur een hooge ruime nis gevonden, met eenig schilderwerk in de absis, voorstellende een Madonna met kind, omgeven door engelen, vermoedelijk uit 't begin der zestiende eeuw. Nis en schildering werden zooveel mogelijk hersteld. Dezelfde nis, echter minder hoog, werd aangebracht in het noordelijk transept, wijl men vermoedde, te recht of ten onrechte, dat hier oorspronkelijk vóór den aanleg der XVIIIe eeuwse wandelgangen, een dergelijke constructie bestaan had.

Tot in 1900 werd er gewerkt aan 't herstel van den geheelen zuidelijken gevel.

Middelerwijl waren er nog bouwplannen door anderen ontworpen en voltooid.

Tusschen kerk en zuidvleugel van 't huis lagen behalve de oude sacristie ook nog teekenzaal en pianolokalen.

In '98, 5 Juli, begon hier de afbraak. Zoo was dan de binnentuin ten zuiden der kerk geheel vrij. Daarna werd de oude normaalschool — vanaf 't begin der inrichting kweekschool voor onderwijzers — met den grond gelijk gemaakt om plaats te bieden voor een nieuw gebouw, waarin „Klein Rolduc” zou gehuisvest worden. Reeds 12 Sept. '99 werd de nieuwe afdeeling door Mgr. Drehmanns plechtig geopend. Ze was opgetrokken in den geest der aangrenzende gebouwen van vóór veertig jaar, te meer wijl

ook nu de finantieele omstandigheden geen andere keuze lieten.

Na dien tijd heeft Dr. Cuypers in onze omgeving als architect geen werk meer uitgevoerd. Maar ook in de toekomst heeft zijne hand nog het plan ontworpen van menig kunstwerk, waarmee kerk en huis verrijkt werden. Immers hij was niet enkel architect. Hij had te veel gevoel voor harmonie van ruimte, lijnen en kleur, voor éénheid van bouw en versiering, dan dat hij zijn eigen constructies niet volgens eigen opvatting zou hebben doen leven, niet enkel door kleur en lijn, maar ook met beeld- en meubelwerk.

In 1895 was Dir. Corten er in geslaagd de overblijfselen van den stichter der abdij, den eerbiedwaardigen Ailbertus, over te brengen naar Rolduc. Na eenige jaren, in 1897, 11 Juli, werden zij plechtig neergelegd in den nieuwen *sarcophaag*, naar teekening van Dr. Cuypers vervaardigd, en geplaatst midden in het door den stichter zelf aangelegde heiligdom. De *sarcophaag*, uit savonnièresteen, volgens romaansch model opgebouwd, rust op een massief gesloten middenstuk, omgeven door vier paar zwart granieten zuilen. De zadelvormige afdekking is doorbroken met vier passen. De afsluiting van doorschijnend glas in lood laat, zooals in zuidelijke landen meer gebruikelijk is, het gebeente zichtbaar.

In '98 werd de crypte door de vrijgevigheid van een der oud-leerlingen opnieuw verrijkt met een werk van hooge waarde, de *drie gebrandschilderde vensters* in de hoofdabsis.

„Het was ongetwijfeld een voortreffelijk „denkbeeld” schreef Dr. J. Kalf in zijn bijdrage tot „Rolduc in W. en B.”, p. 21, „van „wie met grooten eerbied de Rolducsche „crypt in haar oude, sobere pracht herstelden, „haar den luister van gebrandschilderde „glazen niet te laten ontbreken. Ook „archeologisch schijnt het mij goed gezien, „in dezen vroeg-twaalfde-eeuwschen bouw „glasschilderingen aan te brengen. De be- „glazing, in den stijl van omstreeks 1200 ge- „dacht, vult elk der drie rondboogvensters „van de concha met twee cirkelvormige me- „daillons, omlijst door een, den venstervorm „volgenden, breeden rand van strak orna- „ment.

„Het grootere middenvenster vertoont op „de hierarchisch voornaamste plaats: het „bovenste medaillon — de *Annunciatio Be- „tae Mariae Virginis*, den titel van crypt en „Kerk. Daaronder staat verbeeld, hoe de „H. Norbertus den Kelk opheft ter nuttiging, „waarin na de consecratie van den wijn een „spin gevallen was, aldus uit eerbied het „venijn-gewaande drinkend: herinnering aan „het op de nog bestaande mensa van het „hoogaltaar gebeurde feit.

„Het rechter venster commemoreert de „H. Lucia, van wie eene reliquie in 1107, bij „de wijding, in het altaar werd gelegd. Het „onderst medaillon vertoont haar voor den „in zijn rechterstoel gezeten Paschasius, „wiens vraag „estne in te Spiritus Sanctus” „de Maagd met het fiere „omnes caste et „pie viventes sunt templum Spiritus Sancti” „beantwoordt. Het bovenst medaillon laat „haar zien, door Engelen ten hemel gevoerd, „vóór den tronenden Christus, wiens „veni „sponsa” de zalige Bruid begroet.

„Het linker venster heeft in zijn benedenst „rond den H. Gerlacus, geknield zijn biecht „sprekend voor abt Erpo van Rolduc, gelijk „hij wekelijks te doen placht tijdens zijn lang „verblijf te Houthem. In den bovencirkel „aanschouwt men zijn glorie na de boete: de „verrezen ziel des heiligen, voor den Heer „des oordeels geleid en zich verblijdend in de „woorden: „Beati qui lugent quia consola- „buntur”.

„In deze beschrijving zelfs komt, naar ik „meen, de wijze evenmaat der compositie „aan den dag. Rhytmisch flankeren de twee „hemeltafereelen het in groote lijnen gehou- „den hoofdpaneel der in twee figuren ver- „beelde *Annuntiatio* en de van bewogener „lijnen tezaamgestelde drie onderste medail- „lons vormen insgelijks een harmonisch ge- „heel.

„De uitvoering dezer ontwerpen van Dr. „Cuypers mag zonder voorbehoud worden „geprezen. Het innig begrip voor oude kunst „van den ontwerper had rekening gehouden „met de waarde van de verlooding voor het „scheiden der kleuren, en de looden omvat- „tingen dus wijselijk tot contouren aange- „wezen. En de groote technische kennis van

„den uitvoerder Westlake wist het kleur-
„karakter van vroege glasschilderkunst geluk-
„kig na te volgen.¹⁾

„Zoo werden deze ruiten van een zeer
„voornamewerking: met hun diep rood en
„blauw en geel en groen het bleek licht fil-
„treerend als tot een ernstiger beschijning
„van het gewijde intérieur.

„Mij is van oude glazen de sombere pracht
„der oudste vensters in de Chartrijsche ka-
„thedraal als een onvergankelijk beeld voor
„oogen gebleven, maar behalve de Fransche
„imitaties daarvan, die het Nederlandsch
„Museum bezit, herinner ik mij in ons land
„geen hedendaagsch werk, dat zóó goed als
„deze beglazing der Rolducsche crypt, in
„staat is daarnaar te gelijken.”

De vensters werden geplaatst ter herinne-
ring aan het gouden priesterfeest van den
oudleeraar B. A. Pothast.

In 1900 ontwierp de bouwmeester voor het
graf van zijn vriend oud-directeur Everts, een
grafsteen in vlak relief. De teekening op
den steen toont in krachtige, scherpe lijnen
het beeld van den overledene in priesterlijk
gewaad. Uit denzelfden tijd dateert het ont-
werp voor een gemeenschappelijk grafteeken
voor directeuren en leeraren, op het kerkhof
begraven; 't bleef tot nog toe onuitgevoerd.

Dan, in 1904, werd ter gelegenheid van het
achtste eeuwfeest der stichting een *gedenks-
teeken voor Ailbertus* ontworpen en geplaatst
op het voorplein, tegenover het Westfront
der kerk. De veranderingen, naderhand aan-
gebracht in het oorspronkelijk ontwerp, mo-
gen we veilig toeschrijven aan de kunstzin-
nige wenken van directeur Corten. Wellicht
heeft Dr. Cuypers niets anders gedaan, dan
het idee van Corten in teekening brengen.
Corten beschrijft het beeld in zijn gedenk-
schrift „De eerbiedwaardige priester Ailber-
„tus” p. 43: „Op de voorzijde staat levens-
„groot het beeld van den eerbiedwaardigen
„Ailbertus, met het gelaat naar de door hem
„ontworpen kerk en krocht; de voorstellings-
„wijze beantwoordt volkomen aan hetgeen
„de Annalen ons van zijn uiterlijk en karak-
„ter, zijn leven en zijn werken geboekt heb-

„ben. Het voetstuk, waarop de buitengewone
„vereeder der heilige Drievuldigheid staat,
„wordt geschraagd door een trits van kolom-
„men; de opgeheven rechterhand toont, even-
„als het beroemde beeld der H. Cecilia te
„Rome, drie opgestoken vingers, terwijl de
„linker de kerk van Rolduc draagt, in wier
„architectonische vormen, zoowel als in het
„drievoudig koepelbaldakijn, de symboliek
„der heilige Drievuldigheid sprekend is weer-
„gegeven. De priester met zijn edel, verstor-
„ven wezen staat er blootsvoets, gekleed in
„tunica met kap, gelijk hem de Annales
„schilderen.

„Op den achterkant is boven in basrelief
„het wapen van het huis aangebracht, name-
„lijk de boodschap des Engels, terwijl be-
„neden is voorgesteld, hoe Ailbertus met zijn
„twee broeders bij hunne aankomst te Rol-
„duc dankend nederknielen ter plaatse, waar
„later kerk en crypte zouden verrijzen, en
„aandachtig luisteren naar de geheimzinnige
„melodieën der Engelen en het luiden der
„klokken. De prachtig uitgewerkte figuren
„vereenigen in kunstvolle harmonie de stren-
„ge romaansche vormen met de liefelijke uit-
„drukking van Fra Angelico's engelen en
„madonna's. Het opschrift aan deze zijde is:
„Anno Dominicae Incarnationis 1104 ingres-
„sus est locum hunc Ailbertus sacerdos”, ter-
„wijl aan den rechterkant van het monument
„de volgende woorden gegrift staan:

„Venerabili Ailberto sua Roda nono exo-
„riente ab origine saeculo posuit IV. Id. Jul.
„MCMIV.”

Ook de kerk ontving nog een stuk uit het
Roermondsch atelier, het *St. Catharina-altaar*,
ook genoemd „Deus scientiarum Dominus”,
een geschenk van den bisschop, Mgr. Drex-
manns. Het werd geplaatst in Februari 1905.

De voorstellingen der bas-reliefs in de
retabel, zorgvuldig uitgesneden in witten
steen op gouden grond, toonen Christus als
leeraar te midden der twaalf apostelen; het
bas-relief, dat als antependium dient, beeldt
Salomon uit, den Leeraar van het Oude Ver-
bond, de koningin van Saba onderrichtend.
(zie afbeelding).

Beide voorstellingen zijn reminiscenties van
Fra Angelico's kunst. De basementen der zuil-

¹⁾ Naar het schijnt heeft de engelsche glasschilder ook op de teekening eenigen invloed gehad.

len, waarop de mensa rust, doen denken aan de oude romaansche figuren onder de zuilen van kerk en crypte.

De vloer der kerk verkeerde sinds de eerste bedekking in de XVIIe eeuw reeds lang in verval. In 1908 werd aan directeur Corten ter gelegenheid van zijn veertigjarig priesterschap de som voor een nieuwe vloerbekleding aangeboden. Spoedig namen de plannen, die hij zelf reeds langer had voorbereid, vasten vorm aan. Aan Cuypers droeg hij de uitwerking en teekening op van den vloer in de gangen der kerk en in de ruimte tusschen het zangkoor. Voor het hooge koor tusschen de twee zij-concha's had hij met zijn vriend canonicus Goebbels de dispositie bepaald en de teekening in gereedheid laten brengen. De hoofdgang der kerk werd in Augustus 1908 geplaveid, de zijgangen en het hooge koor in Augustus 1909. Vóór de groote vacantie van dat jaar vatte hij het plan op om in de Kath. Illustratie een beschrijving te geven van het werk. Drie kwart van het artikel werd voltooid. Op den 25 Augustus stierf de schrijver plotseling tijdens een korte afwezigheid, in het station te Maastricht.

Hier volge daarom ten deele de toelichting van den ontwerper, onafgewerkt, zooals ze gevonden werd.

„....Over het heele vierkant, begrepen „tusschen de hoofd- en twee neven-concha's „ligt voor ons uitgespreid in acht velden het „marmeren tapijt in blank romeinsch mozaïek „met gele leliën en kronen, symbolen der „reinheid en overwinning. De blauwe rijk- „versierde lijnen loopen uit op een heerlijk „medaillon, een vorstelijk geschenk van canonicus Goebbels, volgens zijn teekening „uitgevoerd in de werkplaats van P. Beyer te „Keulen. Gelijk in het koepelgewelf de zeven „gaven des H. Geestes in even zoovele, „straalsgewijze onder baldakijnen geplaatste „figuren de gekroonde Moedermaagd, de „Zetel der Wijsheid, omringen, zoo omgeven „hier de zeven wetenschappen der midden- „eeuwen het trivium en quadrivium, de Wijs- „heid als koningin der natuurlijke weten- „schappen.¹⁾

¹⁾ Bij vergelijking van het werk met de teekening in „Rolduc i. W. en B.” p. 57, blijkt, dat het

„Het tweede deel, tusschen de koorstoelen, „heeft betrekking op de H. Communie. Wij „danken de schoone teekening, die onze ge- „dachten in zoo rijke vormen en zoo zachte „tinten weergeeft aan het genie van den on- „overtreffelijken Dr. P. Cuypers en hopen het „medaillon weldra in het langwerpige vlak tusschen de koorstoelen voor de communie- „bank in marmeren mozaïekwerk te mogen „aanschouwen.”²⁾

De ruimte is op de teekening in tweeën verdeeld. In het bovenvak staan afgebeeld twee herten, die zich komen laven aan de rijkelijk stroomende bronnen. In het benedenvak rechts en links wingerd en olijfplanten, de jeugdige rechtvaardigen, besproeid door den stroom der genade. In het midden rijst de boom des levens op met de twaalf vruchten, 't symbool der onsterfelijkheid.

„De mozaïekbeelden in den vloer der kerk, „die den marmeren looper onderbreken, ver- „tolken de volgende gedachten. Een rein en „heilig leven, opbloeiend, in de eerste lente „der jeugd, als *lelie en roos*, in de opgroei- „de jaren zich versterkend door de deugd „van nederigen eenvoud (*duiven*) en voorzich- „tigheid (*slangen*) tot een krachtig zieleleven, „waarin de Christen oprijst in 's Heeren Kerk „als de bloeiende *palmboom* en hoogopwas- „sende, breedgetakte *ceder* van den Libanon, „— waarin de Christen, als de tijd gekomen „is, met *leeuwenmoed* tegen de kwade lusten „en zonden strijdt, — dat leven moet het „ideaal zijn van de geestelijke opvoeding. „Dat leven ontvangt de belooning der eeuwig- „heid, den *krans* des levens.”

Het middenvak in den hoofdgang heeft betrekking op de vereeniging van „Voor Eer en Deugd”, door gen. directeur opgericht en hem bijzonder dierbaar.

Dit was het laatste stuk van den kunstenaar, dat in ons bezit kwam. Daarom past 't wel, dat we nog eens onzen blik laten gaan over zijn werk hier in ons huis in de oorspronkelijk ontwerp, zonder twijfel met het oog op de groote kosten, aanmerkelijk is vereenvoudigd en de afmetingen der figuren — niet tot hun voordeel — zijn teruggebracht tot een derde van 't oorspronkelijk plan.

²⁾ Dit plan bleef onuitgevoerd.

zestig jaren, die verliepen, sinds hij het St. Cecilia-vaandel ontwierp.

Zonder twijfel lag zijn taak en blijvende, baanbrekende invloed op het gebied der architectuur. Daar staan zijn beginselen in eere, ook nu nog terwijl de oude vormen, waaruit hij zelf het beginsel leerde, en waardoor hij zich bij voorkeur liet inspireeren, voor andere nieuwere zijn geweken.

Maar zooals hij zijn metselaars zelf leerde bouwen, heeft hij ook in schilder- en beeldhouwkunst honderden den weg moeten wijzen, doordat hij hen zijn eigen ontwerpen deed uitvoeren. Zoo kwam het dat zijn invloed grooter was dan die eener geheele kunstakademie.

Daartegenover staat echter dat juist deze scheiding van ontwerper en uitvoerder, vooral in de eigenlijke beeldhouw- en schilderkunst, in tegenstelling met de kunstnijverheid, onvermijdelijk minder goede gevolgen had. De levende hand van den kunstenaar voert niet meer zelf beitel en penseel, 't oog van den ontwerper zelf volgt niet meer iedere slag en iedere lijn. De teekening van den ontwerper wordt uitgevoerd, maar blijft min of meer in 't werk zelf haar karakter van teekening behouden. 't Product bereikt bij deze „arbeidsverdeeling" zelden de plastische kracht of 't perspectief en de beweging, die de schepping van één hand pleegt te kenmerken. 't Behoeft nauwelijks gezegd te worden, hoe moeilijk ook in dergelijke gevallen ieders aandeel en verdienste te schatten is.

Daarbij kwam, dat zijn kunst in hoofdzaak dienende kunst bleef en blijven moest, dat zij namelijk ondergeschikt moest zijn aan de architectuur. Zoo wordt 't begrijpelijk, dat zij minder zelfstandig karakter en levenswaarde bezit, te meer wijl ook haar vormen verwantschap toonden met die van vroegere tijden.

Ondanks dit alles „wist hij echter altijd van zijn werk iets levends te maken." ¹⁾ Wat haar deed leven, was zijn eigen diep godsdienstig leven. Daarom streeft zijn kunst in de kerk niet naar effect; zij is zich bewust van haar dienstbaarheid en daarom be-

heerscht zij hare affecten, dringt zich niet op en wordt te midden van haar vormenrijkdom stil en bescheiden. Zóó toont ze zich in haar rijpsten vorm in de reliefs van het hoogaltaar, in de figuren van Maria onder het kruis, St. Servatius en St. Carolus Borromeus. Zij bewondert zoo zeer het verleden, dat ze zelf niet gaarne in eigen vormen spreekt. Daarom ook leeft ze van herinnering en laat zij zich inspireeren, bewust of onbewust, door 't geen ze eens heeft bewonderd. Het hoofd der Onbevleete Ontvangenis in de nis naast de groote poort doet denken aan het oudere Mariabeeld in de kerk. De reliefs van Ailbertus' gedenkteeken, vooral de reliefs van het St. Catharina-altaar gaan terug op de XVee eeuwse Italiaansche kunst, bijzonder tot die van Fra Angelico. De middenfiguur van het altaar is niet vreemd aan de beroemde Christus-statue van Amiens.

Daarom ook is 't niet verwonderlijk, dat de kunstenaar 't niet beneden zich achtte om zelf gedachten van anderen in beeld te brengen, zooals hij deed in de reliefs van het hoofdaltaar en de mozaïeken in den kerkvloer.

Misschien ligt ook hierin de reden van 't feit, dat er in zijn beeld- en schilderwerk niet zoo duidelijk die ontwikkeling is waar te nemen, welke gewoonlijk bij anderen valt te constateeren.

Toch is er groei en vooruitgang te zien, ook in de stukken onzer omgeving.

Het vaandel der H. Cecilia, met zijn breede, zware goudgalons, in gezochte wendingen neergelegd op rood fluweel, volgt nog den trant der XVIIIe eeuw. Ook het beeld der H. Cecilia vóór het oksaal herinnert aan het pathetisch karakter van denzelfden tijd. 't Beeld der Onbevleete Ontvangenis, vier jaar jonger, is rustiger, maar nog niet vrij van geaffekteerde houding in armen, handen en borst. ¹⁾ Daarentegen schijnen hoofd en geslacht te willen weergeven de wonderbaar zedige houding, die eigen is aan het Mariabeeld in de kerk.

De Calvarieberg in de grafkapel van 't

¹⁾ Toch was 't oordeel van de omgeving destijds te hard: „Elle ne satisfait guère", schrijft B. A. Pothast in zijn mémoires A^o 1857.

¹⁾ G. Brom, Romantiek en Katholicisme, I. 347.

KERK TE ROLDUC.

SCHAAL 1:100

VOORGEVEL

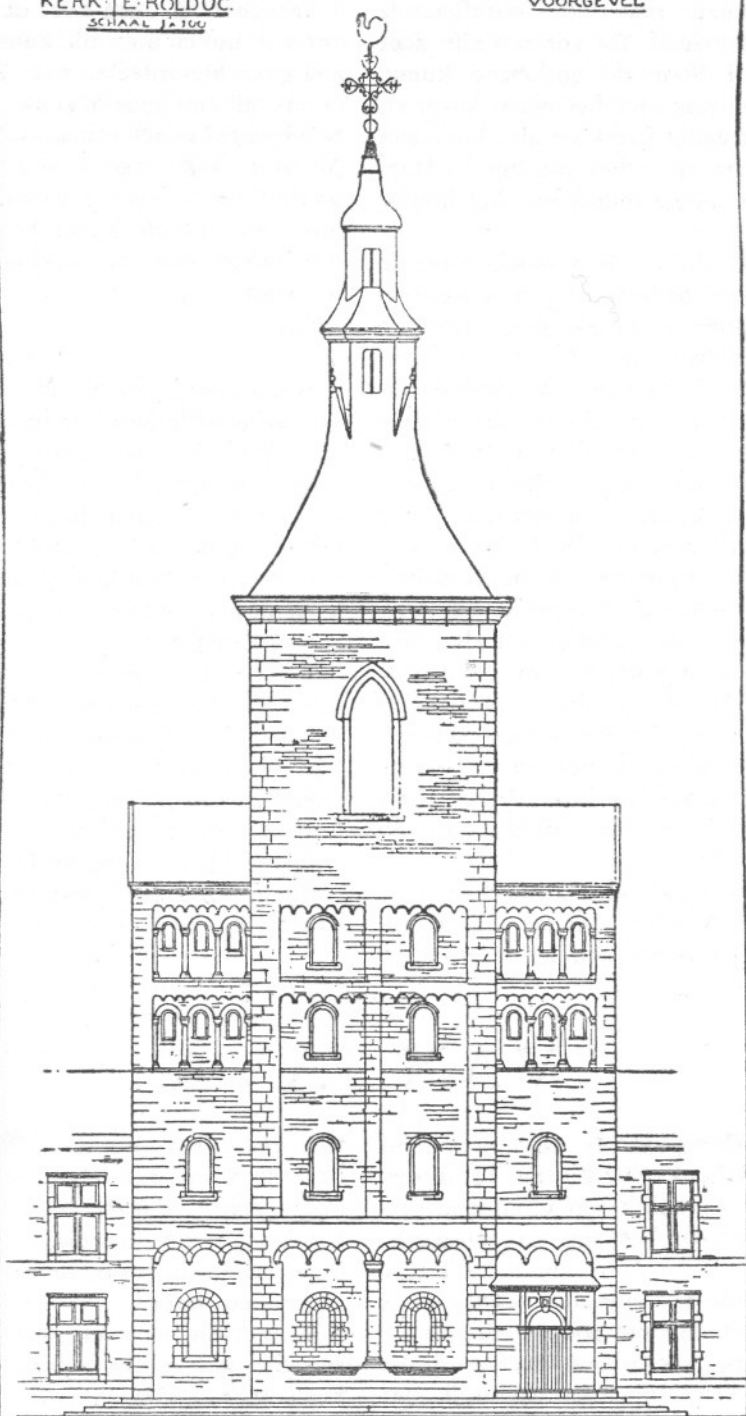

Fig. 4.

kerkhof toont duidelijk, hoe de kunstenaar alle verwantschap met de voorafgaande periode heeft afgelegd. De vormen zijn zeer sterk beïnvloed door de gothische kunst, maar ze hebben nog niet het eigen leven en gevoel en zelfstandig karakter, dat later aan den dag treedt in het relief van het H. Hart en vooral in de mooie reliefs van het hoofdaltaar.

Wellicht beter dan in de plastiek komt de kracht van zijn talent tot uiting in de producten van het *kunsthandwerk*, door hem geïnspireerd of ontworpen.

Reeds uit 1853 dateert de wijwaterbak onder het jubé. Het koorhek uit 1873 toont werk, dat 't karakter van 't materiaal eerbiedigt; houtsnijwerk met krachtige vormen en groot vlak, smeedwerk in sierlijke, maar met kracht gebogen lijnen. In de mozaïeken vooral blijkt, hoe hij kleur en lijn beheerschte. De medaillons doen aan 't karakter van den vloer geen afbreuk, doorbreken het vlak niet met hun perspectief noch met in 't oog vallende kleuren. In enkele lijnen en vlakken verschijnt plastisch — maar in haar stilisering rustig — de beweging der dieren: 't verslangen der herten naar de bron, de moed en de kracht der leeuwen, 't voorzichtig oprijzen der slangen.

Daartegenover staat wel, dat 't hem niet altijd is mogen gelukken om de constructie der altaren in overeenstemming te brengen

met den eenvoud en de krachtige lijnen van 't kerkgebouw. Men doet den meester echter onrecht, indien men zijn kunst en talent alleen zou gaan beoordeelen naar de sporen, die ze in ons midden hebben achtergelaten. In de gebondenheid eener romaansche omgeving kon hij zijn volle kracht niet ontplooien. Zijn werk hier beteekent weinig in vergelijking met den rijkdom zijner beste eigen kerken, vergeleken met de weelde van het Rijksmuseum.

Sinds den plotseligen dood van dir. Corten werden de betrekkingen met Rolduc losser. Het plan voor de restauratie van den toren, op verzoek van Corten door Cuypers in 1909 ontworpen, bleef onuitgevoerd (zie fig. 4). De hoge leeftijd van den kunstenaar, toen reeds tachtig jaar, dwong hem zijn werk te beperken maar bracht hem er niet toe om te gaan rusten.

Tot zijn dood in 1921 zou hij zijn beginselen blijven verdedigen, en zijn taak, die hij als zijn zending beschouwde, blijven vervullen: bij gelegenheid van de huldiging, die hij, negentig jaar oud, van de vertegenwoordigers der Nederlandsche Kunst mocht ontvangen, getuigde hij zelf, hoe hij in zijn geheel leven getracht had zijn kunst te stellen in dienst van Hem, van Wie ze was uitgegaan.

VAN JAVA.

't Was een goede gedachte van mijn vriend om me het jaarboek van Rolduc te sturen, hij deed me er werkelijk een vriendendienst mee. Want toen ik het zoo doorbladerde, weer zag veel oude namen, die zoo dikwijls gedreund hadden in mijn oor, weer zag de oude, bekende omlijsting, waarin nieuwe gezichten gekomen waren, toen leefde ineens Rolduc weer voor me op, toen voelde ik, dat daaraan herinneringen vast zaten, die niet meer zouden verwateren, dat er aan dat gebouw met zijn massale muren van oude abdij, een brok van m'n leven was verbonden. Ja,

toen merkte ik, wat bijna iedere oud-Rolducker zegt, en wat bijna geen enkele Rolducker gelooft, dat je eens van Rolduc gaat houden als een lief ding, dat er geweest is in je leven, en waaraan het prettig is terug te denken, later.

Daar kwamen weer veel herinneringen terug, die naar onder gedrukt waren, een paar jaar, door 't gewicht van 't nieuwe, dat 't leven bracht, herinneringen aan het mooie, dat daar was beleefd, 't goede, dat daar was geleerd. Rolduc met z'n cour vol onbezorgd, vreugd-uitspattend spelgeschreeuw; Rolduc

met z'n weelde van bloeiende boomen en zingende vogels; Rolduc met z'n stilte van 't carré in avond, de kloostergang devoot als uit 'n Middeleeuwsch klooster, gezien vanuit de slaapzaal als de maan boven de toren hing; Rolduc met zijn feestweelde van stampend klokkengelui voor een Zondag; Rolduc vooral met zijn kerk vol wijding, waar 't goed was te bidden: 't stond daar weer voor me, plots en verrassend, als een heerlijke droom.

Droom van geluk, van frisch, jong leven, dat daar z'n groeitijd doormaakte, de zware tijd, waarin de slagen kunnen vallen, die stukslaan voor altijd soms. Droom vol zonnige luchten van echte vriendschap, die daar werd aangeknoopt en sterker gemaakt door 't gezamenlijk dragen van tegenvallers, van jongensellende en zich ongelukkig voelen in 't gemis van de zoo vurig begeerde vrijheid. Droom, overal lichtend en vol van God en Zijn genade, die er werkte en giste in de jonge harten, om ze te winnen voor Hem in de critieke tijd. 't Was een genot om weer een oogenblik op te gaan in dat gemijmer.

Wat kan er in korten tijd toch veel in het leven veranderen. — Wat was het, wat in me opsprong, toen ik 't Rolducsche leven weer een oogenblik meeleefde door z'n Jaarboek. Drie jaar geleden pas zat ons denken en doen nog vast tusschen de enge contouren van 't kostschoolgedoe, heel een wereldje op zich zelf met al de ups-and-downs van 't grootemenschenleven buiten, maar alles verminiatureerd en de scherpe kanten rondgeviild. Toen waren congés en strafzalen, 't winnen of verliezen van een bekermatch, de volgorde van een compositie, vitale kwesties. Toen speelde alles zich af tusschen wat muren, een paar honderd meter in omtrek, hoogstens tusschen de heuvels, die er om lagen.

Maar sindsdien veranderden de coulissen met een Shakespeariaansche afwisseling en verrassende snelheid. Gods wereld ontrolde zich, breed en geweldig, zooals 't past aan de schepping van God. En, veilig als achter de ruiten van een spoorcoupé, maar toch midden erin, zag ik nieuwe dingen, nieuwe levens, nieuwe vreugde en nieuw geploeter, veel ernstiger dan wat we toen zoo voornaam

vonden, maar wat nu uit de verte pas zijn ware proporties krijgt. Waarlijk, de wereld is een schouwtooneel, maar oneindig varieërend in décor. Overal andere spelers, andere rollen. Eén is er slechts, die gelijk blijft: de Régisseur, God, en overal wordt 't zelfde drama gespeeld, hoe ook verwickelingen en intrigues veranderen: 't drama van Zijn Liefde, die alle zielen voor zich wil winnen, en voeren tot de altijddurende apotheose van brandend geluk hierboven. Die liefde was het, die op Rolduc ons soms overstroomde met zijn genade als met een stortvloed, die ons mee móést slapen, als we ons niet met harde kop er dwars tegenin wilden zetten en met beide handen ons vastklampen aan ons eigen ik en ons vermeend geluk; die op andere oogenblikken zacht onze ziel binnendruppelde, zoodat we ons overgaven er aan, zonder veel te zeggen, met een gevoel als bij „In manus tuas, Domine“, dat 's avonds weglonk in de schemering van de kerk, of als van een kind, dat stil bij Vader zit, omdat het weet, dat er van hem gehouden wordt. Ja, 't leven op Rolduc was propvol met die liefde. Maar dezelfde is het, die hier in 't missieland zoekt naar de zielen, die nog zoo gering in aantal aan Zijn Roep gehoor geven, die in stage geduldigheid vischt met de dobber, waar 't net nog niet vol wil loopen. Grootsch is dat spel van de liefde en waard, dat men bewust er aan meespeelt; een plicht wordt het zelfs, als we bedenken, dat God ons, katholieken, de hoofdrollen toedeelde.

Als men ergens zijn katholiek-zijn leert waardeeren als een schat, wanneer men ergens gaat inzien, wat het zeggen wil, kind te zijn van Gods genade, dan is het in een land, waar de menschen 't ware geloof niet kennen, waar ze voortleven zonder te weten, wat er een rijkdom voor 't grijpen ligt aan liefde en geluk, hun door God zelf gebracht.

Soms, als ik loop door het tropische landschap in zonnebrand, met de groene frischheid van jonge sawahaanplantingen of wuivende rietpluimen, meters hoog, en daar de bruine menschjes zie ploeteren en zwoegen, kleine peuters in de grootheid van de natuur rondom, dan treft 't me, dat zij ook meespelers zijn in het groote drama, dat ook in

hun zielen God werkt, maar hoe heel anders zijn de omstandigheden. O, wat zijn we toch voorgetrokken van jongs af aan. De jongen, die daar loopt achter zijn ploeg, zwaar beënzend door de vastzuigende modder, in gelijke tred met de stap der bonkige karbouwen, had hij ooit 't geluk, dat wij toch allen hadden, en zoo gewoon vonden, om mee te maken de jubel van een Pinksterfeest in hoogzomer of de troostende droefheid van een beregende Allerzielendag? Of, als dat maar uiterlijkheden zijn, had hij ooit 't geluk, dat voor ons dagelijks terugkeerend was, als we slechts wilden, 't geluk van de Gast-van-Boven, of het altijddurende geluk van de God-in-ons? Hij heeft z'n leven van dag in dag uit 't zelfde werk met weinig vreugde en veel zorgen en geen Zondag is er in de week, die hem weer 'ns omhoog trekt uit 't moeras van alledaagschheden. God kent hij wel, maar Zijn beeld is vaag en omneveld en wat weet hij van de Godmensch, wat weet hij van Zijn liefde?

Ik zou willen, dat iedere Rolducker 'ns duidelijk kon inzien, door vergelijking met de duizenden, die hier rondloopen, wat hij toch een troetelkind is van Onze Lieve Heer, hoe hij drijft in een zee van genade, zich zelf niet bewust van 't groote, dat hij heeft en dagelijks weer opnieuw krijgt. Ik zou 't uit willen schreeuwen vanaf 't bordes tot al die jonge menschen met hun schat van levens-energie en levensblijheid: Woeker met de talenten, die je hebt, met de genaden, die je krijgt; woeker er mee voor je zelf en vooral voor anderen, die nog zoo weinig hebben. Ik

zou 't willen influisteren aan allen, die daar na het souper hun kort bezoek brengen in de Kerk: Gebruik nu de tijd en sla er gouden genademunten van voor de armen in de missie.

Zelfs aan 't mooiste wordt je gewend en op den duur wordt het verhevenste alledaagsch, tot je het verliest en dan pas voelt, wat je gehad hebt. En zoo zou ik ook willen, dat alle Rolduckers eens een oogenblik stonden in de plaats van een der velen hier, met alleen nog warm de herinnering aan het voorbijge. Dan zou in hen groeien een gevoel van heimwee, dan zouden ze beseffen, wat groots ze hadden, zonder dat ze het wisten. En, terug, zouden ze 't waardeeren en willen maken, zooveel als ze konden, dat ook anderen drinken uit die bron van geluk, die is: het Katholiek zijn.

Wees dan, Rolduc, als een laaiende haard van gebed, waaruit de vonken spatten ver over de zeeën.

Wees als een broad-cast, die de wereld omvat en naar alle kanten zijn genadegolven uitzendt; opgevangen zullen ze worden door de harten, die er op afgestemd zijn, en dat zijn er vele.

Wees als een electrische centrale met rusteloos gesnor van krachtige dynamo's, die overal de geloofslampen zullen doen gloeien, waar de weerstand niet te groot is.

Dan zijt ge voor duizenden, wat ge nu voor honderden zijt: een brenger van Gods genade.

P. ZOETMULDER S.J.

Djocjacarta.

.....

Oude Chronica te Rolduc.

Ter aanvulling.

Aangezien de Redactie van het Jaarboek, blijkens hare mededeeling op pag. 85 van den vorigen jaargang, prijs stelt op het opnemen, en dusdoende voor de historie bewaren der oude Jaarschriften, betrekking hebbende op Rolduc's geschiedenis, moge de oude **Mnemon** aan het daar medegedeelde nog een en ander toevoegen.

De reeks Chronica l. c. afgedrukt, is ook

te vinden in het boekje van prof. Felix Neujean: „Notice historique sur l'abbaye de Rolduc, depuis son origine jusqu'à nos jours (Aken, C. H. Georgi, 1868) dat, jammer genoeg, niet meer in den handel is.¹⁾ Het is geschreven in den vorm van redevoering,

¹⁾ Het in het Jaarboek medegedeelde chronicum op het jaar 1831 geeft foutief religioni in plaats van relligioni — en heeft dus 50 jaar te kort.

zijnde deze de feestrede gehouden bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Rolduc als kleinseminarie van het bisdom Roermond. Dit feest werd luisterrijk gevierd, bij de plechtige prijsuitdeeling op 18 Aug. van het jaar 1868, in tegenwoordigheid van Mgr. J. A. Paredis, bisschop van Roermond en Mgr. Theod. Laurent, bisschop van Chersonesus i. p. i. De redevoering van circa 40 bladzijden druks, werd, een weinig bekort, in de aula voorgedragen door een neef van den schrijver, Xavier Neujean, toen leerling der philosophie, een jongen man, begaafd met een fabelachtig geheugen, waarmee hij het heele stuk in een paar dagen volledig van buiten had geleerd. Ook in zijn later leven gaf hij daarvan haast ongelooflijke proeven.

De chronica zijn het eerst „uitgegeven” bij gelegenheid van bovenvermeld Jubelfeest, en wel op prachtige, volgens teekeningen van prof. G. Slits, geschilderde cartouches, opgehangen in de corridors van de deur der Kerk af tot den ingang der oude eetzaal. Nog vele jaren nadien hebben ze, bij plechtige gelegenheden, dienst gedaan ter inwendige versiering van het huis.

Ziehier nog een paar heel oude chronica, en een paar van jongen datum. De eerste zijn te vinden in een artikel van Jos. A. Alberdingk Thijm over de crypta van Rolduc, in de „Dietsche Warande” van 1855.

Bij de eerste eigenlijke restauratie der crypta, circa 1853, werd een chronicum gevonden met het stichtingsjaar 1108:

honorI Marlae annVntIatae saCrabar;

en een met het jaartal eener als versiering bedoelde misvorming van 1743:

aLberto fVnDatore eXstrVor, post seX saeCVLa trIgInta septeM annos InnoVor.

Dit laatste met zijn twee cijferlooze woorden verraadt bij zijn maker niet bijster veel „vakkennis” en ongeveer zooveel kunstzin als er stak in het daarin vermelde werk.

In 1891 werd, ter gelegenheid van het 40-jarig priesterfeest van Directeur W. Everts, door leeraren en leerlingen een nieuw reliekschrijn voor het gebeente der H. Daphne aangeboden. Dit schrijn werd, volgens teeke-

ning van Dr. P. J. H. Cuypers, in verguld koper en crystal uitgevoerd door den kundigen goudsmid Schreier te Aken. Op een der zijden van het zadelvormig dek, geeft een latijnsch distichon het jaartal der overplaatsing van het heilig gebeente:

ChrIsto CVI Dahpne pLaCVIstI fVnere
[VICto
CLara, tVa plaCeat roDa preCe VsqVe pla.

In 1895 bij de overbrenging van het gebeente van Rolduc's stichter Ailbertus van Antoining en bijzetting in de herstelde crypta, verkondigde een chronicum eveneens in den vorm van een distichon, boven den ingang der krocht, het jaartal dezer merkwaardige gebeurtenis:

eIa pII VeneranDIIs aILbertI ossIbVs aVCTa
antIqVa effVLsI LVMIne Crypta noVo.

Wel heeft de dichter van dit distichon de Y van crypta bij het tellen verwaarloosd.... of dit een geoorloofde licentia is? Maar wie zal ze hem kwalijk nemen, bij een zoo moeilijk in een aan dichtmaat gebonden chronicum onder te brengen jaartal als 1891?

Omtrent de vraag, waarom de kunst der chronica in onzen tijd niet meer met zooveel ijver beoefend wordt, meen ik met de redactie van meening te mogen verschillen. De door haar voorgestelde reden heeft ongetwijfeld wel invloed doen gelden; ik geloof echter, dat de hoofdrede in andere richting te zoeken is. Het is m.i. dezelfde als waarom tegenwoordig de poësis-klasse juist „de vijfde klas” genoemd wordt. Er werden voorheen op die en de „rhetorica” zooveel dingen geleerd, waartoe thans de tijd ontbreekt, en die daarom van het program zijn verdwenen. Toen was het meer de tijd van het **multum**, vooral wat latijnsche taal en letteren betreft, thans van het **multa**. Ten gevolge daarvan, is bij de meesten de vaardigheid en daarom ook de liefhebberij voor het chronicum te loor gegaan.

MNEMON.

.....

Van Vroeger.

Overdenkingen van oude notitie's.

's Avonds tegen zevenen! Het heerlijk zomerweer, dat nu al een paar dagen aanhield, — zooals gewoonlijk na een Paaschvacantie van regen en modder, — en niet minder mischien de zomerorde van het laatste trimester, die de wandeling 's avonds stelde, hadden een groot aantal wijsgeeren ertoe gebracht hun kunnen op sportgebied eens te gaan demonstreeren en terwijl de anderen op wandeling gingen een partijtje voetbal te spelen. „Pantareil” Dat bewonderenswaardig sportding! Sinds studentenheugenis, tien jaar reeds, als ik 't goed heb, genoot het de eer, van niet éénmaal de palm der victorie van het voetbalterrein te hebben mogen afdragen; en nog leefden ieder jaar de kampioensaspiratie's opnieuw op om helaas, met de meeste waarschijnlijkheid ook dat jaar weer het droevig beeld te bieden als van een rijk bebladerden perelaar zonder ook maar één vrucht. Maar dat alles was toch niet in staat om, zoowel zwoegende als eereleden van Pantarei den moed te ontnemen en gedachtig ons panta rhei waren we van oordeel, dat vroeg of laat de stemming van den sportgod wel eens zou omslaan en ons een blijk van zijn welwillendheid zou betoonen.

Wat er ook van zij, wij hadden dien avond alle wijsgeerige bespiegelingen opzij gezet en erg gezellig getrapt, waren, gehuld in groote overjassen, moe van de ongewone spieroefeningen, over de basse-cour geschoeierd, hadden ons boven fijntjes opgeknapt en zaten nu, tegen zevenen, gezellig te kouten achter in de studiezaal. De lessenaars waren opzij geschoven en op onze stoelen achteroverleunend vormden we een aangenaam onderonsje in den blauwen tabaksrook.

't Voetbalspel was nu niet meer aan de orde en al pratend waren we op 't thema gekomen van „later, over zes maanden”. Onze filosofie-tijd liep ten einde en het laatste zomertrimester dat we voor eenige dagen waren begonnen, zou ons het „Adieu Rolduc” brengen en daarmee een voor ons betekenisvolle periode afsluiten. Reeds bijna twee

jaren hadden we ons verdiept in de „scientia per causas ultimas”, stapels cahiers met aantekeningen volgend, de producten, die in 's menschen brein de eeuwen door waren opgekomen, met meer of minder belangstelling doorloopen, het genie met eerbied bewonderd, de dwaling met ijver weerlegd, soms zelfs ondeugend gespot met wat groote denkers 't heiligst was.

En nu zouden we de kroon op het werk zetten door in een schitterend examen blijken van onze kunde te geven en te bewijzen, dat we over een fundament beschikten, waarop veilig de scientia sacra zou kunnen rusten. Ja! dat was de clou van dit trimester en dan.... Wijd stonden de Seminariedeuren open, om ons te ontvangen en nu reeds trachtten we ons voor te stellen, hoe het er dan wel zou toegaan. Bij Sjef zouden we weer zoo knusjes zitten, 's winters bij een smorend kacheltje en een echt huiselijke petroleumlamp; van Toon zou weldra de eerste bundel gedichten verschijnen, daar zijn dichtader dan ongehinderd het menschedom met haar schatten zou kunnen verrijken; Piet zouden we niet meer anders kennen dan met de pijp in den linkermondhoek en zoo plaagden we voort, tot de bel ons riep. Pijpen werden uitgeklopt, eindjes sigaar vlogen de ramen uit en in stilte ging het naar den refter.

'n Wonderbaar iets in 's menschen doen en laten, dat woordje „later”. „Later dit en later zal dat?” en 't geeft weer nieuwen moed en nieuwe kracht. En zoo durfden ook wij zeggen „Later op 't Seminarie” en verstonden er dan onder, dat na regen zonneschijn zou komen, alsof in die dagen de regen bij emmers neerstroomde; maar 't moge ons vergeven zijn, daar we toen nog niet in den stortregen des levens gestaan hadden.

Ieder heeft zijn „later”. De kleine peuter op de sixième latine verlangt naar zijn lange broek en naar den dag dat hij 't rookzaaltje zal mogen betreden; op poësis is zijn eenig verlangen 't spoedig bezit van het einddiploma, als filosoof wil hij niets liever dan

het einde van het laatste trimester. Ja, zoo is het met menig leven. 't Heden, vaak nog zoo schoon, kan niet voldoen; de toekomst, vaak nog zoo onzeker, is 't die ons lokt. En als dat „later” er eenmaal is, dan is 't dikwijls te hooren, hoe het tegenviel, hoe de dagen van weleer toch nog niet zoo zwaar en donker waren als men toen zich inbeeldde. Werd het niet dikwijls gezegd dat de kostschooljaren de fijnste tijd van ons leven waren, werden we daarom niet benijd! Maar in ons jeugdig onverstand trokken we de schouders op en dachten dat zoo iets wel gemakkelijk te zeggen viel, maar dat onze ondervinding veel beter wist, en nu moeten we ons eigenlijk wel schamen, dat we van ondervinding durfden spreken, wij, die slechts één term van de vergelijking kenden en we bekennen gaarne dat 't van ons een dwaas à priori was, wel verklaarbaar uit de mentaliteit van 't naar ongebondenheid strevende jonge hart, maar daarom niet goed te praten.

Wat een pracht is des zomers de theeroos, die opklimt langs mijn raam! wat een weelde van geurige bloemen! Maar met hoeveel banden en spijkers wordt ze niet vastgehouden! hoe dikwijls heb ik er het snoeimes niet moeten inzetten! Had ze haar natuur kunnen volgen, 't was een wilde bos geworden, die ontsieren zou.... Had men menig jongenshart in onbeteugelden ijver laten gaan, zeker zou die degelijkheid, die grootheid van geest en karakter ontbreken, welke het nu tot eer strekt. Wie ietwat wijsgeerig is aangelegd, neemt hier zijn hoofd tusschen de handen en mediteert, in de verte starend, over potentia en actus.

.....

Aschwoensdag op het Seminarie.

Een vriendelijk voorjaarszonnetje heeft reeds den heelen morgen de Maartsche buien afgewisseld; de paadjes in den tuin zijn één en al modder. We zijn dan ook na 't diner maar naar boven geklauterd om de middagsrecreatie, die de Seminariedagorde ons geeft, onder 't rooken van een pittige „Groot Seminarie” door te brengen op de laatste kamer van de Hoogstraat, waar de gastvrijheid ons heeft binnengeroepen.

De vrije tijd gedurende de Vastenavonden, na de zware concursus-arbeid van de vorige week, is besteed om nieuwe krachten te verzamelen voor de komende dagen, de retraite en de Priesterwijding.

Vastenavond! we moeten er nog zoo vaak aan denken.

Aanbiddingsdagen in de kathedraal. Een gedurig voetengeschuifel, dat overstemd wordt als plotseling 't machtig orgel invalt, dat in majestueuze accoorden in de ziel een gevoel van grootschheid en luister opwekt, dat het hart sneller aan 't kloppen slaat en je van zelf een indruk geeft van het gewicht der handeling, die op het altaar een aanvang neemt. De zonnestralen spelen door de ruimte; fel schitteren de kleuren in de gothische ramen; op het koor één licht van kaarsen en bewegelijke gasvlammetjes, die in sierlijke lijnen opklimmen tot hoog in het gewelf; op het altaar, omgeven door een weelde van zachtdeinende palmen, onze God, in Zijn Liefdesacrament ter aanbidding uitgesteld, als het middelpunt, waarheen aller blikken en harten zich wenden.

Aanbiddingsdagen te Rolduc! 't Beste was er voor den dag gehaald, bloemen en licht, vaantjes en tapijten; zoo was het ieder jaar. Heerlijke zang luisterde de plechtige Hoogmis op, waarbij de wierookwalmen in lange slierten opstegen in de ruimte van het zware Romaansche heiligdom. Wat waren we dan trotsch op „onze” aanbiddingsdagen! Welk een intimiteit! Welk een stemming!

In de kathedraal was het luister en grootschheid, eigenlijk buiten ons om; we kwamen, hoorden, zagen, baden en gingen. Maar in Rolduc was 't onze kerk; 't waren „onze” stemmen die het smeekend „Kyrie” zongen en de machtige jubilus van de 6-stemmige Mis van Nekes, het resultaat van den moeizamen arbeid van verschillende weken; 't was alles „ons” werk voor God in „ons” Tabernakel.

Ook dien middag op 't Seminarie hadden we onze herinneringen aan Rolduc weer eens opgehaald en was 't weer gezegd dat de dagen der Aanbidding te Rolduc van de schoonste waren. Er was echter nog veel, wat niet gezegd, maar gedacht werd in de stilte van het

hart.... hoe wij in die dagen het gewoel op voetbalveld of speelplaats verlieten tot het doen van een klein bezoek bij Jezus, om daar in stilte ons hart eens uit te storten, onze verlangens bloot te leggen, om er zijne stem te hooren, die ons vermaande, ons sterkte, ons riep.... en innig dankbaar baden wij „O bone Jesu”.

Ja! dien Aschwoensdag, toen we praatten over het verleden en de aanstaande Priesterwijding, dien middag gingen er verschillenden heen en dachten nog na over vroeger en wij begrepen, dat we dat „vroeger” niet moesten schatten als een saldo van twee kolommen, een van lief en een van leed.... Ieder menschenleven kent dagen, dat het verleden aan zijn geest voorbijtrekt. Alleen maar aan het „nu” te denken is een onmogelijkheid en iedereen weet hoe van het bekende „vergeven en vergeten” zelfs wanneer het eerste gemakkelijk is, het tweede steeds zoo licht niet valt.

En nu moet ik terugdenken aan de weken, die de H. Priesterwijding voorafgingen. O heerlijke tijd! Wat stil geluk en vurig verlangen! Wie heeft er geen idealen, wiens hart klopt niet sneller als dag aan dag meer omlijnd, meer gevoeld de verwezenlijking nadert, terwijl van den anderen kant de onbegrijpelijke waardigheid, de onmetelijke liefde, de grenzelooze grootschheid van het mysterie duidelijker worden. Eerst als een onbereikbare grootheid, die slechts een eerbiedige en stille hoop wekte, die steeds groeiend kwam tot grooter zekerheid en na de beslissing werd een innig verlangen naar den dag, waarop de gelukkige werkelijkheid ons deel zou zijn. En in die gedachtesfeer verschijnt dan het verleden, maar als ontleed door een

fijn prisma. Wat we vroeger niet begrepen, of eigenlijk niet konden begrijpen, wordt nu duidelijk. Waarom dit! Waartoe dat! 't Scheen klein en onbenullig, maar het antwoord de juiste schatting van alles, de diepste reden, ligt nu vóór ons, klaar en toch nog onbegrijpelijk: Gods oneindige liefde! Verachtelijk komt nu dat klein-menschelijke voor, het ik, dat voorheen alles wilde beoordeelen en schatten, er zelfs op roemde dat juist te doen. In ons voelen we nu een nieuw leven, dat ontluikt, als de jonge knoppen die uitbotten, daarbuiten in den zonnigen Maartschen morgen; we voelen een nieuwe kracht, een nieuwen frisschen geest, die ons bezielt, den eenig waren geest, den Geest Gods, die ons roept naar het Heiligdom des Heeren en die ons ook in jeugdige edelmoe digheid doet zeggen „Hier ben ik, Heer!”

.....

Novemberstormen! een echt spookweer! De kapelaan, sinds 3 weken in de zielzorg, heeft pas z'n kachelkje nog eens opgepord. Op tafel een stapel boeken, het een op het ander open liggend. „Erunt signa in sole et luna et stellis”, zoo luidt zijn tekst en gestadig aan werkt hij voort aan de preek voor den 1sten Adventszondag....

En 's avonds, als hij na volbrachte dagtaak op zijn bidstoel knielt, ziet hij op naar het prentje van zijn H. Priesterwijding, in een gulden lijstje en bidt „Door de genade Gods ben ik, wat ik ben, Priester in eeuwigheid”. Dan herdenkt hij in dankbare herinnering 't kleine en groote uit het verleden, nu dit, dan dat en prijst God, die alles in oneindige Wijsheid aldus geleid heeft.

N. T.

Voor 't laatst naar Rolduc.

't Zou niet lang meer zonnen over de niet-zoo-lagelanden-als-straks, toen hij Heerlen naderde.

Tegen een beboschte heuvel op glooide een landweg, rood-van-steengruis. Slechts langzaam trok het paard de lage kar, de wielen diep in de sporen, omhoog. Er achter aan sjokte de man, het hoofd, waarop een versleten vilten hoedje, iets gebogen. Moe van den dagarbeid sleepte hij zijn voeten met de zware-vetleeren-laarzen verder.

Even daarna de eerste huisjes van Heerlen en dan het station.

Eenige aangename en gezellige half-uurtjes bij Does-thuis brachten hem weer terug in de huiselijke sfeer, die hij vanmorgen verlaten had.

Per taxi ging het nu verder via Kerkrade naar Rolduc.

De jongens, die per trein kwamen, waren er nog niet. In het carré bloeiden de tulpen hoog op, rood en geel. Maar haar mooisten tijd hadden ze reeds gehad. Ver stonden de bloembladen al van elkaar, wijd open de kelk, als wilde hij nog zooveel mogelijk in zich opnemen de zachte voorjaarslucht. Niet veel regen zou hier noodig zijn om deze pracht te verwoesten.

Op de cour zaten de kastanjeboomen al flink in de bladeren, klein nog maar toch reeds uit.

In den tuin, rond het H. Hart, weer tulpen en allerlei groen, dat het niet meer uithield in den knop, maar naar buiten uitbarstte.

Dan eensklaps vlogen de bosquet-deuren open en stroomden de jongens de cour op, weggajend de stilte die daar drie weken gehuisd had, lachend en met blijde gezichten nu nog. Hoogstens zou morgen een lichte heimee wee komen.

Door de open corridor-ramen drong bloesmengeur, toen hij met de andere jongens, in lange rijen, na het avondgebed naar de slaapzalen trok.

Een daar rondfladderende vleermuis vluchtte door 't vele lawaai ijlings naar buiten, na eerst te hoog gevlogen te hebben tot

rakelings tegen het gesloten bovenglas, maar toen, naar beneden vallend, snel wegwiekte in de stille avond-lucht.

Op zijn chambrette gekomen bleef hij staan voor zijn open raam. Het was reeds vrij donker. Over de cour en de kastanjeboomen heen keek hij Duitschland in.

Stil lag Herzogenrath daar, diep in het dal. Scherp staken de vele lichtjes af tegen de donkerte, de lichtjes van Herzogenrath, de lichtjes van andere dorpen, verder-af en hooger-op. Hoog, achter tegen den horizon lichtte een rossige gloed van een hoogoven.

Rustig, vlak-bij lag het kasteeltje. 't Deed dadelijk denken aan een lief sprookje, aan het slapende prinsesje — rond haar hoofd blonde krullen, golvend over het kussen — en aan den jongen prins, die haar wakker zou zoeken. Plots een schrille fluit. Een trein vertrok aan het station. Diep onder in het dal zag hij de verlichte coupé-raampjes wegschieten. Boven de boomen uit bleef echter nog een tijd lang de witte rook van de lokomotief, langzaam verder trekkend, ijler en ijler wordend tot hij geheel verdwenen was evenals het rollend geluid van de wielen op de rails. De maan stond al aan de lucht, als een wachter over het dal. Wolken dreven voort, Duitschland in. Donkergrijze wolken met iets rood-bruins erin. En telkens als zij onder de maan kwamen, werden ze helder wit, daarna weer grijs, maar onder de maan bleef de ronde witte plek.

Slechts hier en daar waren de wolken losgescheurd, sterren tusschen haar in, en even later viel het licht helder over alles uit. Scherp stak dan de schaduw der kastanjeboomen af tegen de maan-verlichte cour.

Daar ging de laatste bel al; maar nog steeds stond hij voor zijn raam en keek en dacht.

Morgen zou het weer beginnen, het nieuwe trimester.

Voor hem het laatste! Nog enkele weken en dan het eindexamen. Vlug zou de tijd wel voorbijgaan; mooi zou die tijd wel zijn, nog mooier als anders, want altijd was het zomer-trimester, feesten, mooi-weer en bloemen gevend, al mooi geweest.

't Zou nog hard werken worden, zeker, maar dan was hij ook klaar, heelemaal klaar hier. En dan een lange vacantie en daarna gaan studeeren, studeeren in de medicijnen.

Heerlijk! Van louter plezier ging hij in zijn vensterbank zitten, zijn beenen naar buiten in de dakgoot. De leien klepperden eventjes, toen zijn voeten er langs schoven.

Losse stukken wolken dreven weer Duitschland in. Duitschland in, dus van Hol- land af. Ver over Holland waren ze geko- men, over de landen, waardoor hij dien dag heen gespoed was — weilanden, graanvelden, heide en bosschen — over de plaats waar hij een tiental weken verder weer naar zou terug- keeren, over de plaats waar hij in het najaar zou gaan studeeren.

En helder voor zijn oogen, als was hij reeds daar, zag hij den dag, waarop hij en zijn klasgenooten als oud-Rolduciens van uit de door stil-ritselende-boomen overschadu- de voortuin plots zouden staan in de volle Juni-zon buiten de groote groene-poort, met

in de muurnis Rolduc's Schutsvrouwe Maria, die van haar verheven plaats dan voor-het- laatst op hen zou neerzien en aan hen haar zegen meegeven voor het verdere leven.

Dan zouden de trillingen van het zon-licht gemakkelijk resonantie vinden in hun blijde harten en vroolijk zouden zij optrekken naar Kerkrade om er, voor zij uit elkander gingen, een lekker potteke bier te drinken op elkan- ders gezondheid....

Nog lang bleef hij zitten in zijn venster- bank, starend over de landen onder hem.

En toen hij eindelijk opstond om te gaan slapen, lichtte de maan al een heel eind ver- der aan den hemel, maar steeds dreven daar nog de wolken en steeds was er nog het ronde witte wolken-gordijntje onder de maan.

En morgen zou het weer beginnen, het nieuwe trimester, en voor hem zou het 't laatste zijn....

Ultrajectum.

Fr. KOCH.

INHOUD

.....

Pater J. C. Alberdingk Thijm en Rolduc (F. S.)	3
Kroniek	20
Prijsuitdeeling	27
Jaarverslagen	
Maria-Congregaties	36
Derde Orde	37
Kruisverbond St. Gerlachus	38
Missievereeniging Rolduc	38
Academie Sanctus Augustinus	40
Academie Alberdingk Thijm	41
Tooneel, Muziek en Zang	43
Sport en Spel	
Voetbal	48
Hockey-Cricket-Club Unitas	51
Tennisclub R. T. C.	51
Leerarencorps	52
Lijst van Leerlingen	53
Personalia	58
In Memoriam:	
J. Hanöver	60
J. America	61
F. Smits	61
Bij een Eeuwfeest: Mgr. Dr. W. Everts, 1827—1927	62
Bij een Jubileum: M. Borghans.	64
Vóór zestig jaar	66
De nieuwe Rolducsche gebouwen	69
De moderne technische installaties te Rolduc	71
Het Inwijdingsfeest van 15 November 1926	75
Bouquets	80
Een prentenboek over Rolduc	83
Dr. P. Cuypers en Rolduc	86
Van Java	104
Oude Chronica te Rolduc	106
Van vroeger	108
Voor 't laatst naar Rolduc	111

.....